

T.C.

FIRAT UNIVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

6 NUMARALI ADANA SERİYYE SICILI
H.1203-1204, (M.1788-1789)

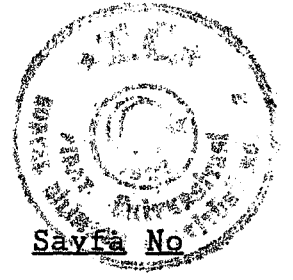
Yöneten
Yrd.Doc.Dr. Rifat ÖZDEMİR

Hazırlayan
Zulfiye KILIC

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM BAKANLIĞI
DOKÜMAN KONTROL BİREMLERİ

ELAZIG - 1996

İCİNDEKİLER

ÖNSÖZ	
KISALTMALAR	I
GİRİŞ	II

BİRİNCİ BÖLÜM

BELGELERİN KONULARINA GÖRE TASNİFİ ve ÖZETLERİ

I. Belgelerin Konularına Göre Tasnifi	1
II. Belgelerin Konularına Göre Özetleri	4

İKİNCİ BÖLÜM

DEFTERLERİN DEĞERLENDİRMESİ

I. Adana'nın Fiziki ve Demografik Yapısı	34
II. Adana'nın İdari Yapısı	42
III. Adana'nın İktisadi Yapısı	49
IV. Adana'nın Sosyal Yapısı	65
SONUÇ	69
BİBLİYOGRAFYA	72
EKLER	74

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Transkribe Metin	80
------------------------	----

ONSÖZ

Bir millet eğer kendi tarihini bilmiyorsa öğrenmek için çaba sarfetmiyorsa, dün nasıldık, bugün nasıliz muhasebesini yapmıyorsa o millet için çöküş kaçınılmaz olacaktır.

Bir asır kadar yıl önce insanı dehşet ve hayrette bırakan kadar uç kıta gibi geniş bir coğrafi sahada hakimiyet kuran koskoca OSMANLI Devleti'nin o büyük donanmasından tunda, askerî yönden çağdası devletlere nazaran kuvvetli bir orduya sahip olan bu kudretli devletin nasıl küçük bir devlet konumuna düşürüldüğünü anlayabilmek için başta tarihçiler olmak üzere bütün vatan evlatlarına büyük görevler düşmektedir.

Geçmişimizi bilmek, tanımak bizden öncekilerin kurdukları yapılara bir tuğla eklemek hevesi ile tarihimizi en iyi şekilde doğru kaynaklardan öğrenmek için Türk tarihinin içtimali idarî ve iktisadî hayatını ser'iyeye sicillerinin mutlaka iyi bir şekilde tetkik ve tasnifinin yapılarak okunmasının zaruri olduğu kanaatinden hareketle ben de aydınlık geçmişimizin karanlıkta kalmış bir parçasını elmaslar misali güneşe tutarak gerçek kıymetini gözler önüne sermek istedim.

Belgelerin taranskripsiyonu sırasında büyük bir bölümünün silik çıkması, okunması sırasında sıkıntı doğurduysa da ecdadımızın üstün idare etme şeklini ortaya koyabilmek gayesiyle ilim binasında az da olsa bir faydamızın olduğunu söyleyebilmek için bu çalışmayı hazırlamaktan mutluluk duyduğumu belirtmek istiyorum.

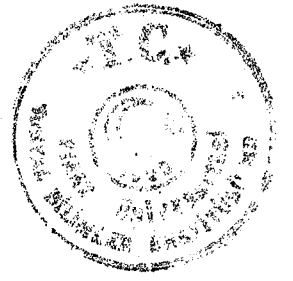
Bu tezi hazırlamama kısıtlı vakitlerinden ödün vererek rehberlik yapan muhterem Hocam Yrd.Doc.Dr. Rifat OZDEMİR'e ve

yardımlarını istediğimde yardımını esirgemeyen kıymetli Hocam
Doc.Dr. Mustafa ÖZTÜRK'e sıkıntılar ve zorluklar karşısında
yılmamam konusunda moraline mazhar olduğum çok kıymetli Hocam
Yrd.Doc.Dr. Ergünöz AKÇORA'ya tesekkürlerimi bir borç bili-
rim.

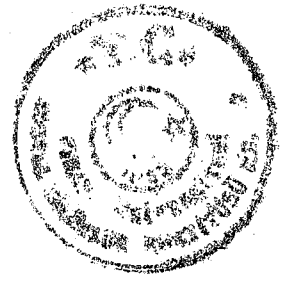
Zulfiye KILIC

KISALTMALAR

- Is. İl. Enst. Der : İslam İlimler Enstitüsü Dergisi
İ.U.E.F.T.D. : İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Tarih Dergisi
F.U. : Fırat Üniversitesi
M.E.B. : Milli Eğitim Bakanlığı
F.U.S.B.D. : Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler
Dergisi
T.T.K.B : Türk Tarih Kurumu Basımevi
İ.A. : İslam Ansiklopedisi
a.g.e. : Adı Geçen Eser
C. : Cilt
S. : Sayı
S. : Sayfa
Cev. : Çeviri

GIRIS

OSMANLILARDA KAZA (YARGI) ÖRGÜTÜ

KADILIK

İslâm dininin egemenlik alanı dahilinde yer alan Kadılık Örgütü tarafından yerine getirilen yargı, Osmanlı yönetiminde Seyhülislamlık içinde örgütlenmiştir. Tarihi kökenleri Osmanlılardan çok gerilere dayanan kadılık örgütünün çıkış noktasına bakalım.

Osmanlı yönetimine özgü bir örgütlenme olmayan Kadılık, İslâmiyet'in ilk örgütlenme döneminde ortaya çıkmış ve diğer bütün İslâm yönetimlerinde yer almıştır. Hz Peygamber (S.A.S) zamanında fertler arasındaki anlaşmazlıklara bakacak yargıç yani <<Ummet>>in ilk Kadısı Peygamberin kendisiydi. Bu dönemde Kadılık mesleği gelişmemiş. Ancak Hz. Ömer zamanında Kadılık örgütlenmesi gerçekleşmiştir. Sınırlar genişledikçe mülki ve askerî hizmetlerden farklı olarak yargı örgütüne ihtiyaç duyulunca İslam ülkelerinin bazı şehirlerine, görevleri sadece yargı olan Kadılar atanmıştır. İslam ülkelerinin genişlemesiyle Kadılık örgütü de bu genişlemeye paralel olarak gelişme göstermiştir.

Osmanlılara gelindiğinde Kadıların yargı ve mülki hizmetlere bakan ve birer din seçkini olarak Kadıaskerlik kurumu altında örgütlenmeleri I. Murad'ın hükümdarlığı sırasına rastlar.

Osmanlı yönetiminin tasradaki örgütlenmesi iki farklı şekilde ortaya çıkmıştır. İdâri ve askerî bakımdan Osmanlı Devleti beylerbeylik sancakbeylik ve subasılık şeklinde ör-

gütlenirken, Dini bakımdan <<Kaza>> birimleri şeklinde örgütlenmiştir. Tasraya yürütme kuvvetini temsil etmesi bakımından <<bey>> (beylerbeyi, sancakbeyi) yönetici olarak atanırken yargı kuvvetini temsil etmesi bakımından da <<Kadı>> yönetici olarak atanmıştır.

Adalet işlerine bakıp mahkemelere gelen davaları ser'i ve Orfi hukuk kurallarına göre inceleyip karara bağlayan <<Kadı>>nın tarifini yapacak olursak Kadı; iktan, ihkam, iblağ, eda, inha, vaz` ve takdir kökünden gelir ve fiilen masdarı olan kaza ıstılah olarak hüküm, karar, hakimlik manalarını ifade eder, kadı bundan ism-i fail olub "hakim" şeklinde tarif edilmektedir (1).

Ser'i mahkemeler de mukayyıdların tuttukları deftere İslam hukukuna göre "Ser'iyye sicilleri" denir. Osmanlı devletinin altı yüz yıllık uzun bir geçmişini ihtiva eden Ser'iyye sicilleri kuskusuz ki en önemli kaynak mahiyetindedir.

Ser'iyye sicillerinin bu öneminde hareketle ihtiva ettiği kayıtlara bakalım.

I- Her çeşit dava zabıtlarıyla mukavele, senet satış vakfiye, vekalet, kefalet, vesayet, itk, borçlanma, tereke ve taksim...vs. gibi fıkıh ilminin başlıca konularını teşkil eden Ser'i mahkemelere ait resmi kayıtlar, narhlar ve esnaf teftişine ait belgeler.

II- Basta hükümdar olmak üzere her derecedeki büyük ve küçük makamlardan beylerbeyine, sancakbeyine, kadılara,

(1) Ebu'l-Ula Mardin; "Kadı Maddesi", I.A. C.VI, İstanbul 1967, s.42.

müftülere, mütesellimlere, dizdarlara, defterdarlara
müderrislere, mütevellilere, voyvodalara, eminlere, altı
bölük yerlerine, ayân-ı vilayet ve işerlerine hitaben yazılan
ferman, berat, divan tezkeresi, mektup, ruus, tezkere ve
resmi mahiyetteki emir ve yazı kopyaları bulunmaktadır (2).

Sayın Doc.Dr. Rifat Özdemir'in Ser'iyye sicillerinin
Toplu kataloğuna doğru eserinde <<Kültürümüz ve tarihimiz
açısından "Böylesine önem arzeden bu tarih hazineleri
hakkında cumhuriyetin ilk yıllarından beri gerekli ilmi
araştırmaların ve tasniflerin yapılması gerektiği hususu
bunların değerlerin yapılması gerektiği hususu, bunların
değerini takdir eden bütün Türk ilim adamları tarafından
ısrarla belirtilmiştir>> demektir (3).

Adana Müzesi'nde bulunan Ser'iyye Sicilleri kataloğunda
449 adet (uçü Ferman) defter bulunmaktadır. Bu arada, müzede
bulunan bir kısım sicillerin henüz tasnif edilmemiş olduğunu
da belirtmek yerinde olur (4). Adana'ya ait olan sicillerin
Arsiv Numarası 1+1'e 150 arasındadır. Defter miktarı 150 ilk
ve son defter tarihi ise 1043 ile 1326'dır.

İlim Dünyasına kazandırmaya çalıştığım Adana Ser'iyye
sicili Milli Kütüphanesinde 6 numaralı kayıtdadır. Defter 138
sahifelidir. Defter iki ayrı taraftan baslanarak yazılmıştır.
Yazılar birden fazla katip tarafından yazılmıştır.

Tez, konum ser'iyye sicilini transkribe kaidelerine

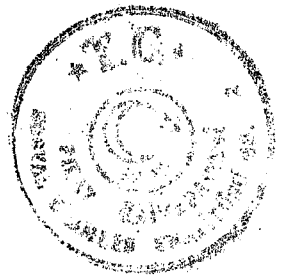
-
- (2) Halit Ongan; Ankara'nın 1 Numaralı Ser'iyye Sicili,
Ankara 1958, s.10
(3) Rifat Özdemir; Ser'iyye Sicillerinin Toplu Kataloğuna
Doğru, F.U.S.B.D., C.1, S.1, Elazığ 1988, s.19
(4) Yusuf Halacoğlu; Ser'iyye sicillerinin Toplu Kataloğuna
Doğru, I.U.E.F.T.D., S.30, İst. 1976, s.100

uygun olarak okudum. Belgelerin tek tek kısa özetlerini transkırıbe metninin başına eklerken kısa özetlerin başına ise belgelerin konularına göre dağılımı verilmiştir.

Transkırıpsiyonda su metodu izdik. Sicil fotokopisinde bozuk çıkan yerleri, tam olarak belirlenmemiştir. Metinde ki uzatma işaretleri (^) ile, ayın harfi (`) ile hemzeler ise (') ile yine harfi tarifler (`1) şeklinde gösterilmiştir. Belgelerin kısa özetleri kısmında (S.) harfi sicilin sayfasını, (b.) harfi de belgenin namaralarıdır.

Adana ser`iyye sicilinin tez konum olan seneler dahilindeki Adana`nın idari, iktisadi ve sosyal yapısı ile umumi değerlendirmeler yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

BELGELERİN KONULARINA GÖRE TASNİFİ ve ÜZETLERİ

BELGELERİN KONULARINA GÖRE TASNİFİ

Belge No:

Sicil s. No:

Tez s. No:

I-İDARI VASIFLI BELGELER

a- Atanalar ve aziller ile ilgili belgeler

1	11- 26	21- 98	1- 1	11- 27	21- 111	1- 80	11- 127	21- 300
2	12- 28	22- 99	2- 1	12- 31	22- 111	2- 80	12- 140	22- 300
3	13- 29	23- 102	3- 2	13- 32	23- 114	3- 80	13- 141	23- 310
6	14- 32	24- 103	4- 5	14- 35	24- 114	4- 85	14- 146	24- 310
15	15- 33	25- 108	5- 13	15- 36	25- 119	5- 103	15- 147	25- 321
16	16- 42	26- 109	6- 14	16- 45	26- 119	6- 104	16- 164	26- 322
17	17- 48	27- 128	7- 15	17- 52	27- 132	7- 106	17- 175	27- 357
19	18- 62	28- 129	8- 17	18- 73	28- 133	8- 110	18- 209	28- 357
23	19- 96	29- 130	9- 23	19- 110	29- 133	9- 120	19- 298	29- 358
24	20- 97	30- 133	10- 24	20- 110	30- 134	10- 122	20- 299	30- 360

- Vergilerin düzenlenmesi ve toplanması ile ilgili belgeler

14	10- 63	19- 91	1- 11	10- 74	19- 105	1- 100	10- 211	19- 283
20	11- 70	20- 92	2- 18	11- 81	20- 106	2- 111	11- 222	20- 284
21	12- 75	21- 93	3- 19	12- 91	21- 107	3- 113	12- 240	21- 289
22	13- 79	22- 95	4- 21	13- 97	22- 109	4- 116	13- 255	22- 296
30	14- 81	23- 101	5- 33	14- 98	23- 113	5- 143	14- 261	23- 305
46	15- 82	24- 110	6- 51	15- 99	24- 120	6- 173	15- 262	24- 323
49	16- 83	25- 127	7- 53	16- 100	25- 132	7- 177	16- 264	25- 355
56	17- 84		8- 62	17- 100		8- 190	17- 266	
57	18- 85		9- 64	18- 101		9- 193	18- 270	

c- Menzilci, Müjdecî, Çukadar, Katırcı ile ilgili belgeler

123	2- 124	1- 129	2- 129	1- 342	2- 342
-----	--------	--------	--------	--------	--------

II-İKTİSADİ VASIFLI BELGELER

a- Tımar, malikane, mukataa ve ocaklı tevcihleri ile ilgili belgeler

50	5- 107	1- 56	5- 118	1- 181	5- 319
69	6- 125	2- 80	6- 130	2- 220	6- 343
72	7- 126	3- 88	7- 131	3- 235	7- 349
74		4- 90		4- 238	

b- Harh, ölçü ile ilgili belgeler

45 3- 115	1- 50	3- 115	1- 172 3- 331
- 114 4- 120	2- 123	4- 127	2- 331 4- 337

III-SOSYAL VASIFLI BELGELER

a- Eskiyalık, Cürüm-cinayet ile ilgili belgeler

- 8 3- 36	5- 52	1- 6	3- 40	5- 58	1- 87 3- 154 5- 184
- 35 4- 37	6- 66	2- 38	4- 41	6- 78	2- 151 4- 157 6- 217

b- Mülk satışı, icare verme, borç, talep, borç kefilliği faiz talep, miras ve mülk sınırı tespiti ve şahitlik ile ilgili belgeler

- 9 3- 41	1- 6	3- 44	1- 89 3- 163
- 27 4- 86	2- 30	4- 102	2- 140 4- 272

c- Vasi, vekil, kayyum nasbı ve azli ile ilgili belgeler

- 38 4- 119	7- 135	1- 42	4- 127	7- 134	1- 159 4- 336 7- 361
- 88 5- 132		2- 103	5- 134		2- 278 5- 360
- 113 6- 134		3- 123	6- 134		3- 328 6- 361

d- Tereke ile ilgili belgeler

- 40 4- 80	1- 44	4- 98	1- 162 4- 259
- 77 5- 100	2- 95	5- 112	2- 245 5- 301
- 78 6- 121	3- 96	6- 128	3- 251 6- 338

e- Siyadet ile ilgili belgeler

67 2- 68	1- 79	2- 79	1- 218 2- 219
----------	-------	-------	---------------

f- İslâmiyete intisâp ile ilgili belgeler

137 2- 138	1- 135	2- 135	1- 362 2- 362
------------	--------	--------	---------------

IV-ASKERİ VASIFLI BELGELER

a- Askeri atamalar ve aziller ile ilgili belgeler

11 3- 13	1- 8	3- 11	1- 92 3- 98
12 4- 51	2- 9	4- 45	2- 93 4- 183

b- Asker, binek ve yük hayvanı, yiyecek, giyecek toplanması ile ilgili belgeler

5	7- 39	13- 87	1- 4	7- 43	13- 103	1- 83	7- 160	13- 276
10	8- 53	14- 89	2- 7	8- 59	14- 104	2- 89	8- 185	14- 279
18	9- 60	15- 90	3- 16	9- 70	15- 105	3- 108	9- 205	15- 281
25	10- 61	16- 104	4- 25	10- 71	16- 115	4- 123	10- 206	16- 311
31	11- 64	17- 112	5- 34	11- 76	17- 122	5- 145	11- 214	17- 327
34	12- 71		6- 37	12- 84		6- 149	12- 226	

c- Sefere katılmayanların cezalandırılması ile ilgili belgeler

122 1- 129 1-341

V- VAKIFLAR İLE İLGİLİ BELGELER

a- Vakfiyeler

3 2- 105 3- 106 1- 89 2- 116 3- 117 1- 236 2- 316 3- 318

b- Vakıflara mütevellî ve görevli atanması ve azli ile ilgili belgeler

116 1- 124 1- 331

c- Resmî ve sivil binaların inşası ve tamiri ile ilgili belgeler

26 4- 118 1- 27 4- 126 1- 127 4- 334
43 2- 47 2- 168
44 3- 49 3- 171

DİĞERLERİ

7	4- 94	7- 54	1- 5	4- 108	7- 60	1- 87	4- 292	7- 188
38	5- 117	8- 55	2- 69	5- 125	8- 61	2- 202	5- 333	8- 189
76	6- 136	9- 59	3- 94	6- 135	9- 69	3- 244	6- 362	9- 202
		10- 131			10- 134			10- 359

BELGELERİN KISA ÖZETİ

S. s. No: 1

Belge No: 1.2

Misis köprüsünün tamiri 1204 senesi sevvâlinde itibaren Mustafa Ağa'nın uhdesine ihale edilmiştir.

S. s. No: 2

Belge No: 3

Kadı defterinin tutulduğu ve kadının atanması ile ilgili belgedir.

S. s. No: 3

Belge No: 4

Misis köprüsünün tamir ve tekmimi için gönderilen 1203 tarihli fermandır.

S. s. No: 4

Belge No: 5

Adana ve Sis sancaklarından bulunan cemaatlerden toplanması gereken develer hakkında gönderilen 1203 tarihli fermandır.

S. s. No: 5

Belge No: 6

Adana mutasarrıfı ve İbra'il Muhafızı olan Vezir Mahmud Paşa'nın yerine Seyyid Halil Ağanın mütesellim tayin atandığına dair mektubdur.

S. s. No: 5

Belge No: 7

Kasab Bekir mahallesinde oturan Safiye Binti Ali'nin Seyyid Abdul Celil ile evlenmesine dair hüccettir.

S. s. No: 6

Belge No: 8

Adana mütesellimliğini almak için sekâvet hareketlerine giren Civaroğlu Mehmed'in çıkarmış olduğu bu sekâvet olaylarının bastırılması ve bu kişinin cezalandırılması için Adana Mûtesellimi kapu kethûdası Mir Ali Pasaya gönderilen ferman-
dır.

S. s. No: 6

Belge No: 9

Adana Eyaleti müteselliminin önceden kalmış alacağının kaydıdır.

S. s. No: 7

Belge No: 10

Orduyu Hûmayuna mevcut kazalardan neferatları yüzyirmibeser olmak üzere asker tertib etmekle me'mur kılınan ser Turnay-ı Ebubekire gönderilen 1203 tarihli fermanıdır.

S. s. No: 8

Belge No: 11

Seyyid Halil Ağanın Yeniçeri Serdarlığına atanması ve göre-

vinde uyması gereken kurallar ile ilgili gönderilen 1203 tarihli mektubdur.

S. s. No: 9

Belge No: 12

Nemçe keferesinin zabtında olan bazı kalelerin fethi için görevlendirilen Yusuf Ağa ve bünyesindeki askerlerin kûf ara karsı koyusu ve kaçan kûffarın Köstendil Sancağı Mutasarrıfı Vezir Memis Paşa tarafından etkisiz hale getirilmesi hakkındaki 1203 tarihli Fermandır.

S. s. No: 11

Belge No: 13

Sivas Valisi ve Vidin Canibi Seraskerinin Hasan Paşa, Adana Eyaletinin mûteselliminin ise halen Seyyid Halil olduğuna dair 1203 tarihli Fermandır.

S. s. No: 11

Belge No: 14

Adana Eyaletinde ve Tarsus kasabası ve livasında mevcut Duhan gümruğu ve Duhan dönümü rusumunu bildirir 1203 tarihli fermandır.

S. s. No: 13

Belge No: 15

Halen Sam valisi olan İbrahim Paşa Adana kadılığına atanmıştır. Sam kadısı Kethûda Zade Mehmed Sadi Efendinin yerine

Cavus mubâseretiyle Adana da ikâmet etmek üzere Seyhü'l-İslam ve müftû olan Mehmed Kamil'in atanması hakkında 1203 tarihli Fermandır.

S. s. No: 14

Belge No: 16

Ancası I. Abdülhamit'in ölümünü müteakib III. Selimin tahta geçtiği hakkındaki 1203 tarihli Cûlus fermanıdır.

S. s. No: 15

Belge No: 17

Kapu Kethüdası Seyyid el-Hac Ahmed'in isteği üzerine Adana sükkanından Halil'in mûtesellim atanması hakkında 1203 tarihli fermandır.

S. s. No: 16

Belge No: 18

Moskov seferi için Adana ve havalisinden deve ve saire temin hususunda 1203 tarihli ferman'dır.

S. s. No: 17

Belge No: 19

Adana'ya ikamete memur edilen daha önceki Sam kadısı kethüda-zâde Mehmed Sadık'in affedilerek salıverilmesi hakkında 1203 tarihli fermandır.

S. s. No: 18

Belge No: 20

Adana Eyaleti mutasarrıfı Hasan Pasaya ser'asker tarafından imdad-ı Seferriyye vergisinin toplanıp teslim edilmesi hakkında 1203 tarihli fermandır.

S. s. No: 19

Belge No: 21

Anadolu tarafından der'aliyyeye koyun nakli sırasında Anadolu'nun ekseri mahallelerinde geçid ve derbendlerde, Voyvo-da, mütesellimler ve sa'irler tarafından Toprak basdı ve bacı nahile alınmayarak sevk ve irsallerinin bir titizlik içinde yürütülmesi hakkında 1203 tarihli fermandır.

S. s. No: 21

Belge No: 22

Nemçeli keferelerin hiyanetlerinin halk arasında bilinmesinden faydalanmak isteyen kadı, şehir kethüdaları ve mübasirlerin matlubat-ı seferiye bahanesiyle kazalardan Cihad için bir kat fazlasıyla araba, katır, deve teminini kendi beyinlerinde taksim eyledikle ayrıca kendi kârlarına bakıp harc defter namıyla dahi tekalif-i seferiyeden akçe aldıkları ve orduyu hümayunu yanıltıkları gibi fakir halkın daha da perisan olmasına sebebiyet verdiklerinden dolayı durumun düzeltilmesi hakkında gönderilen 1203 tarihli fermandır.

S. s. No: 23

Belge No: 23

Orduyu hûmayuna bin dokuz yüz otuz beş buçuk gurus Cebelü bedelliyelerin irsali hususunda 1203 tarihli fermanıdır.

S. s. No: 24

Belge No: 24

Misis köprüsünün tamir ve termiminin Devlet-i Aliyye tarafından yapılacağı hususunda 1203 tarihli fermadır.

S. s. No: 25

Belge No: 25

Moskovlo ve Nemçeli kefereleri üzerine seferi hûmayuna me'mur ve tertib olan sipahi silahdar, bölükat-ı erba'a ve Yeniceri ve cebeci ve Topçu ve Top arabacı ve mihteran ve acemi oğlan ve kol oğulları ve sa'ir dirlikde alakası olanların ve olmayanların cenk ve harbe kudreti yeten ve müslûmanım diyenlerin icabet etmesi hususunda 1203 tarihli fermanıdır.

S. s. No: 27

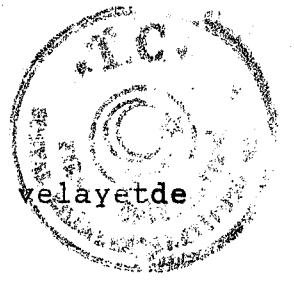
Belge No: 26

Cesir-i Misisin Keşif defteri hakkındadır.

S. s. No: 30

Belge No: 27

Mütesellim es-Seyyid Halil Ağa hazretlerinin velâyeti tarafından On bin beş yüz gurus alacağı olduğu uç bin gurusu sa-

liyaneye vaz` olduğu yedi bin besyüz gurus bâki velayetde kaldığı hakkında 1204 tarihli kayıtdır.

S. s. No: 31

Belge No: 28

Adana Eyaleti'ne mütesellim atanması hakkında 1203 tarihli fermandır.

S. s. No: 32

Belge No: 29

Halil Ağa'nın Adana Eyaleti'ne mütesellim atanması hakkında 1203 tarihli buyuruldu.

S. s. No: 33

Belge No: 30

Adana Eyaleti'nden vali için tertib kılınan altmış altı kisse akçe imdad-ı seferriyenin kazalar ahalilerine Şurutu seferiyeye üzre tevzi`-i ve sadrazam müşarunileyhin hazinesine teslimi hakkında 1203 tarihli fermandır.

S. s. No: 34

Belge No: 31

Adana Eyaleti'nin mütesellimi es-Seyyid Halil Ağa, Voyvoda, Şehir kethüdaları, Yeniceri zabitanı ve zabitan-ı sa'ire vücuha-ı ahali ve işerlerine inha olunan Adana ve havalisinde mevcut olan zehayırı temini hususunda 1203 tarihli fermandır.

S. s. No: 35

Belge No: 32

Adana mutesellimi es-Seyyid Halil Ağaya sehir kethüdası ve işerlerine inha olunur ki iktiza iden mahallerin tecdidi saray-ı mezkurun tamir ve termimi hakkında 1203 tarihli buyuruldu.

S. s. No: 36

Belge No: 33

Adana Eyaleti'ne mutesellim olarak atanan es-seyyid Halil Ağa'nın tam bir sadakat uzre hizmet vermesi hususunda 1204 tarihli buyuruldu.

S. s. No: 37

Belge No: 34

Adana Eyaleti'nde vaki kasabat ve karada mevcut olan zeha'ir ile asakir-i mezkûrenin zeha'ir hususundaki 1203 tarihli ferman

S. s. No: 38

Belge No: 35

Payaslı Küçük Alioğlu adında birinin çıkarmış olduğu sekavet ve mel'net hareketlerinin bastırılması hususunda 1203 tarihli fermandır.

S. s. No: 40

Belge No: 36

Payaslı Küçük Alioğlu adlı sekâvetkârın ahz ve i'damına sadır olan başka başka evamir-i serifle me'mur ve tayyin kılınanlarla, Adana ve Tarsus civarındaki asiretler ve boy beylerinin Adana mütesellimi Halil Ağanın ma'iyetine girmeleri hususundaki 1203 tarihli fermandır.

S. s. No: 41

Belge No: 37

Payaslı Küçük Alioğlu adlı sekâvetkârın Maraş, Ayıntab Kilis ve Halep taraflarında saldırma niyetinde olduğunu anlaşılması üzerine durumun düzeltilmesi hususundaki 1203 tarihli fermandır.

S. s. No: 42

Belge No: 38

Kral Dağ Yaylağında hatib olarak vazife yapan Ekber Salih Kindi Hasan rızasıyla es-Seyyid el-Hac Mustafa halifeye feragat ettiği hususunda 1203 tarihli berattır.

S. s. No: 43

Belge No: 39

1204 tarihinde Divan-ı emr tarafından Medine'-i Diyarbekir'-den Payaslı Küçük Alioğlu adlı sekâvetkârın üzerine hareket eden Anadolu'nun sevk-i askeriyesi için üç günlük zehairin toplanması için üç günlük zehairin toplanması için İbrahim

Açaya gönderilen buyuruldu.

S. s. No: 44

Belge No: 40

Divan-ı emr tarafından toplanması gereken zehair'in gönderilmesi hakkındaki havasıtdır.

S. s. No: 44

Belge No: 41

1203 tarihinde Mahmud Paşa ve Hüseyn paşa hazretlerinin tahvil senedi hakkındadır.

S. s. No: 45

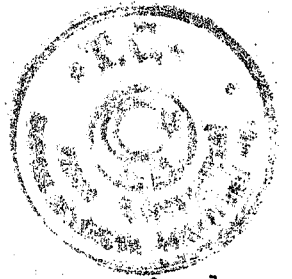
Belge No: 42

Payaslı Küçük Alioğlu adlı sekâvetkârın yakalanmasıyla görevli memurlar üzerine basbuğ tayin edilen Vezir Abdi Paşa ve Mustafa Paşa'ya durumun düzeltilmesi hakkındaki 1203 tarihli fermandır.

S. s. No: 47

Belge No: 43

Adana kadısının Misis ve havalisi için gerekli masarifatın karşılanması için der aliyeye gönderilen i'lama verilen cevap hakkındaki 1203 tarihli fermandır.

S. s. No: 49

Belge No: 44

Misis kôprûsûnûn tamir ve termimi için der`aliyyeye vûrud iden kesf defteri hakkındaki 1203 tarihli buyurulduur.

S. s. No: 50

Belge No: 45

Saray tarafından gûnlûk zahirenin isim ve miktarını belirten 1204 tarihli hûccet.

S. s. No: 51

Belge No: 46

Hazine-i amireye teslimi gereken beytû`l-mal `amme ve hassa hakkındaki 1204 tarihli buyurulduur.

S. s. No: 51

Belge No: 47

Adana sükkanından olanların ve teva`-if-i `askeriyenin ekvat- i yevmiyeleri hakkındaki 1204 tarihli buyurulduur.

S. s. No: 52

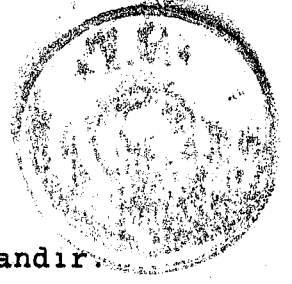
Belge No: 48

Adana mûtesellimi es-Seyyid Halil Ağanın `azimetinden sonra yerine Mûtesellimlik sıfatlarına uygun biri olan Ibrahim Bey'in atanması hakkında 1204 tarihli fermanıdır.

S. s. No: 53

Belge No: 49

1204 tarihinde gönderilen Menzil hakkındaki fermandır.

S. s. No: 56

Belge No: 50

Adana sancağında ki ze`amet ve erbab-ı tımar vergisinin saliyeneci tarafından toplanması hususundaki 1203 tarihli fermandır.

S. s. No: 57

Belge No: 51

Adana sükkanından Haydar zâde el-Hac Hasan Ağa Serdar vekili olarak tayin edilmiş ve yaramaz ve eskiyayı iteat altına alması hakkında 1204 tarihli buyuruludur.

S. s. No: 58

Belge No: 52

Adana Eyaleti`nde ortaya çıkan yaramaz ve eskiyanın ıslahı hakkında 1204 tarihli buyuruldu.

S. s. No: 59

Belge No: 53

Adana sancağı`nda, nevahi ve karasına isabet eden yük devele-
rinin ihracı hususunda 1204 tarihli fermandır.

S. s. No: 60

Belge No: 54

Darphane-i Amirede yüzlük sikkesi kesilme hususundaki 1203 tarihli fermanıdır.

S. s. No: 61

Belge No: 55

Toplu baruthane nazırı 'Abdulkadir Zide Mecdehu ma'rifetiyle baruthane'-i mezbur kârhanesinde lazım gelen siyah barutun satın alınması hususunda 1203 tarihli fermanıdır.

S. s. No: 62

Belge No: 56

Seferiyye ve Hazeriyye vergisinin Mutesellim tarafından toplanıp teslim edilmesi hususundaki 1203 tarihli fermanıdır.

S. s. No: 64

Belge No: 57

Voyvodaları, mültezimler, vûzera, mirimiran ve hûkkâm ve a'yan ve sa'ir zabitanın vergilerin toplanması hususunda halka sıkıntı ve zor kullanılmasından kaçınılması hususunda 1203 tarihli fermanıdır.

S. s. No: 68

Belge No: 58

Sehre gelen devlet görevlilerinin gelis gidis sùrelerini gösteren resmi hûcced

S. s. No: 69

Belge No: 59

Darphane'-i Amire tarafından önemli durumlardan başka Menzil bargiri verilmemesi hususundaki 1204 tarihli fermandır.

S. s. No: 70

Belge No: 60

Satın alınacak binek ve yük develeri hakkındaki 1204 tarihli fermandır.

S. s. No: 71

Belge No: 61

Moskov seferleri için orduyu Hûmayuna binek ve yük develerinin ulaştırılması hususundaki 1204 tarihli fermandır.

S. s. No: 73

Belge No: 62

Adana sakinlerinden Seyyid Halil'in Adanaya mütesellim tayin atanması hususundaki 1204 tarihli fermandır.

S. s. No: 74

Belge No: 63

Tütün Gûmrûğu hususundaki 1203 tarihli berattır

S. s. No: 76

Belge No: 64

Payaslı küçük Ali oğlu adlı şekavetkârın payas kalesi ve

etrafını zapt etmesi üzerine Adana`da mevcut olan Yeniceri dilavaerlerinden üçyüz nefer piyade ikiyüz nefer suvari tertip edilmesi hususundaki 1204 tarihli buyuruludur.

S. s. No: 77

Belge No: 65

Payaslı Kûçûk Alioğlu adlı sekâvetkârın üzerine ikiyüz nefer harbî seferiyye kadar piyade asker tertib ve tanzim edilerek bir haftaya kadar hazır olması hususundaki 1204 tarihli buyuruldu.

S. s. No: 78

Belge No: 66

Payaslı Kûçûk Alioğlu adlı sekâvetkârın yakalanıp i`dam edilmesi hususundaki 1204 tarihli fermanıdır.

S. s. No: 79

Belge No: 67

Satır Zâde Esbak Seyyid Efendi'nin siyadetlik iddiasında bulunan üzerine nakib atandığına dair 1204 tarihli mektubdur.

S. s. No: 79

Belge No: 68

es-Seyyid Mehmed Efendi'nin siyadetlik iddiasında bulunanlar üzerine durumun düzeltilmesi hususunda nakib atandığına dair 1204 tarihli fermanıdır.

S. s. No: 80

Belge No: 69

Tımarlı sipahilerin ve zaimlerin izinsiz olarak yerlerini terk ettikleri işitildiğinde bunun önlenmesi hakkındaki fermandır.

S. s. No: 81

Belge No: 70

Adana'dan 1204 tarihinde toplanan Cem'an ikibin beş yüz doksan yedi gurus cizyenin ilgili muhattablardan toplanması için Adana mütesellimine gönderilen ferman

S. s. No: 84

Belge No: 71

Savaşlar ve asker toplanmasına dair adaletnamedir.

S. s. No: 88

Belge No: 72

Tarsus sancağı muhaafızlık kaydıyla otuzbir bin dokuzyüz bes akçe ile Mutasarrıf Kocuk bin İsmail'e iltizama verildiğine dair belge

S. s. No: 89

Belge No: 73

Adana'nın Debbeğan mahallesinde oturan Zubeyde Binti Abdullah adlı kadının kurduğu vakfın hüccetidir.

S. s. No: 90

Belge No: 74

Adana ve Karatas Iskelesi mukata'asının nisfı hassasının Seyyid Mehmed Sa'id'e iltizam edilmesi hakkında 1204 tarihli fermanıdır.

S. s. No: 91

Belge No: 75

Dergah-ı muallam kapucubasilarından es-Seyyid 'Osman'ın Adana ve Tarsus Duhan gümruklerini Divan-ı Hümayun'a bildirmesi uzerine Divan-ı Hümayun tarafından es-Seyyid Mehmed Said'in Adana ve Tarsus ve Tevabi'-i Duhan gümruklerinin hasılatlarını ve dönümünden ikiser buçuk gurus alınması hususundaki 1204 tarihli fermanıdır.

S. s. No: 94

Belge No: 76

Bu sicilın Adana kadısı Seyyid Mehmed Efendiye ait olduğunu gösteren imzadır.

S. s. No: 95

Belge No: 77

Sarahan mahallesi sakinlerinden Seyh Dürkıran es-Seyyid Osman İbn-i 'Ali'nin 1204 tarihli terekesi

S. s. No: 96

Belge No: 78

Niğde ahalisinden olub ve Adana valisinin hizmetinde çalışan
Hasan Ağa Ibn-i Abid'in terekesi

S. s. No: 97

Belge No: 79

Payaslı Kûcûk Alioğlu isimli eşkiyanın ber taraf edilmesi
sırasında gerekli olan Arpanın Adana nahiyelerine tevzi`-i
defteri

S. s. No: 98

Belge No: 80

el-Hac Ahmed'in vefâtı Uzerine Medine`-i Adana'da varisi
olduğunu bildirir Mehmed Ağa Ibn-i Mehmed'in 1204 tarihli
terekesi

S. s. No: 98

Belge No: 81

Eyaleti Adana valisi Battal es-Seyyid Ataullah Paşa hazretle-
rine vilayetten verilen altıyüz kırk üç keyl-i sa`irin tev-
zi`-i defteri hakkındadır.

S. s. No: 99

Belge No: 82

Yûregir nahiyesine menzil salyanesi olarak isabet eden vergi-
nin tevzi`-i defteri

S. s. No: 99

Belge No: 83

Şehir merkezine isabet eden menzil ve Adana valisinin imdad-ı Hazeriyesine aid tevzi`-i defteri

S. s. No: 100

Belge No: 84

Adana kazalarına isabet eden imdad-ı Hazeriye ve Menzil vergisinin tevzi`-i defteri

S. s. No: 101

Belge No: 85

Payaslı KÜÇÜK `Alioğlu isimli eşkiyanın bertaraf ile ilgili gerekli olan ikiyüz kırk üç kile arpanın tevzi`-i defteridir.

S. s. No: 102

Belge No: 86

Halhal Mahallesi sakinlerinden Ayşe ve yine aynı mahalle sakinlerinden Şerife isimli kadınlar arasındaki alacak verecek davasının sonuçlandığına dair mahkeme ilamı

S. s. No: 103

Belge No: 87

1204 senesinde Seferi Hûmayun için Adana'dan alınacak olan maharların tevzi`-i defteri

S. s. No: 103

Belge No: 88

Mahmut Aşanın yaptırdığı Caminin müezzinin ölümü es-Seyyid
Ali Halifenin yerini aldığına dair berat

S. s. No: 104

Belge No: 89

1204 senesinde Adana Sancağından istenen ikiyüz elli devenin
ücretinin tevzi`-i defteri

S. s. No: 105

Belge No: 90

Yüregir nahiyesine isabet eden ücretin tevzi`-i defteri

S. s. No: 105

Belge No: 91

1204 senesi Adana Şehri menzili ilamı hakkındadır.

S. s. No: 106

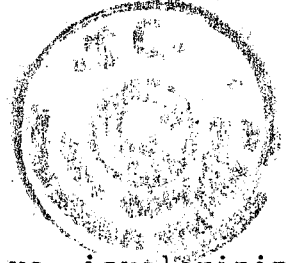
Belge No: 92

Bütün Adana Sancaklarına isabet eden ücretin tevzi`-i defteri

S. s. No: 107

Belge No: 93

Adana sancağı dahilinde bulunan kurralardaki hasların tahriri
defteri

S. s. No: 108

Belge No: 94

Adana sehri mahallelerinde mevcut olan ev ve isyelerinin sayılarını gösterir defteri

S. s. No: 109

Belge No: 95

Yüregir nahiyesinde mevcut olan hasların tahriri defteri

S. s. No: 110

Belge No: 96

Mestanzade Mahmut Ağa isimli şahsın yaptırdığı Camide ferras görevinde olan Mehmed'in ölümü üzerine yerine es-Seyyid Mustafa'nın atandığına dair berat

S. s. No: 110 .

Belge No: 97

Adana mahkemesinde kâtip olan Hafız Mehmed'in ölümü üzerine yerine oğlu Ali'nin atandığına dair berat

S. s. No: 111

Belge No: 98

Mahmut Ağa'nın yaptırdığı Caminin es-Seyyid Mehmed ölünce oğlu es-Seyyid Ali'nin atandığına dair berat

S. s. No: 111

Belge No: 99

Caminin görevlilerinden es-Seyyid Hasan ölünce yerine es-Seyyid Mehmed Efendinin atandığına dair belge

S. s. No: 112

Belge No: 100

Halhal mahallesi sakinlerinden Mehmed bin Abdullah'ın terekesi

S. s. No: 113

Belge No: 101

Adana valisi Ataullah Pasaya verilmek üzere toplanması gereken İmdad-ı Hazeriyye vergisinin tevzi-i defteri

S. s. No: 114

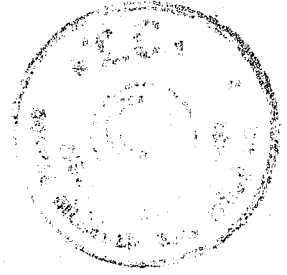
Belge No: 102

Cınarlı mahallesi sakinlerinden Mestan zâde Mehmed Ağa'nın yaptırdığı camide hatip olan Ebubekirin vefâtıyla yerine Mehmed Eminin atandığına dair belge

S. s. No: 114

Belge No: 103

Cınarlı mahallesi imamı Ebubekir'in ölümü üzerine yerine İbrahim Efendinin atandığına dair belge

S. s. No: 115

Belge No: 104

1203 senesinde Moskov ve Nemçe üzerine yapılan seferlerle ilgili Adana Sancağından istenen ikiyüz elli deve karşılığı yirmiyedi bin ikiyüz yetmiş bes gurusun tevzi-i defteri

S. s. No: 116

Belge No: 105

Adana Kale mahallesi sakinlerinden Gûlsûm Binti Muhammed'in aynı mahallede bulunan bir dükkanın vakfedildiğine dair hûccet

S. s. No: 117

Belge No: 106

Baytemur mahallesi Imamı es-Seyyid İlyâs Efendi'nin görev yaptığı mescidin yanında bulunan boş arazinin mescid vakfına kiraya verilmesi isteği üzerine kiraya verildiği hususudaki belge

S. s. No: 118

Belge No: 107

Adana sancağı ve havalisinde vaki onaltı Mukata'adan tahsil edilmesi gereken bedellerin bir an önce tahsil edilip defterlerinin merkeze gönderilmesi hususundaki defter

S. s. No: 119

Belge No: 108

Adana Debbeğan Esnafının Ahi babası Seyh Mustafa'nın ölümü üzerine yerine oğlu es-Seyyid Abdülcebbar dede Bin seyh Mustafa'nın atandığına dair berat

S. s. No: 119

Belge No: 109

Mestanoğlu Mescidi Serifi vakfının dersaadetlik cihetine Mutasarrıf olan es-Seyyid Mehmed Halifenin ölümü üzerine yerine es-Seyyid Ali halifenin atandığına dair berat

S. s. No: 120

Belge No: 110

Adana Eyaleti valisinin saray tamirâtı ve mefrusâtı için gerekli olan besbin seksen kuruşun mahalle ve nahiyelere tevzi`-i ve taksim defteri

S. s. No: 121

Belge No: 111

Adana ve Dündarlu kazalarına Nakibü`l-esraf kaimakamı tayini ile ilgili Nakibü`l-esraf mektubu hakkındadır.

S. s. No: 122

Belge No: 112

Capu Zâde es-Seyyid el-Hac Mehmed Ağanın serdarlık mektubudur.

S. s. No: 123

Belge No: 113

Adana şehri Sucu Zâde mahallesindeki İsmâil Bin Mustafa'nın vefâtı üzerine verâseti hakkındaki 1204 tarihli tevzi-i defteridir.

S. s. No: 123

Belge No: 114

Nazıroğlu `Abdullah Ağa'ya 1204 senesi verilmesi gereken günlük zahirenin miktarını belirten hüccettir.

S. s. No: 123

Belge No: 115

`Abdullah Paşa Efendi'nin mu'yitinde olan silahşör Ağaya 1204 senesi verilmesi gereken günlük zahirenin miktarını belirten hüccettir.

S. s. No: 124

Belge No: 116

Halil Bey'in yaptırdığı medrese de vazife yapan Seyh es-Seyyid Abdullah'ın vefât etmesiyle yerine es-Seyyid İbrahim gecti. Mûteveli olan Seyyid İbrahim vakfın devanı sağlama hususundaki beratıdır.

S. s. No: 125

Belge No: 117

Serdarlık Caizesi hakkındadır.

S. s. No: 126

Belge No: 118

Misis kôprüsü'nün ve Zımmi mûnhadim ve bazı mahallere tayin olunan İsmail halife ve sa'ir erbab-ı vukufun bağ ve dükkan bina ve duvar inşasını vezir Battal paşa'nın emrine verildiğine dair ilam'dır.

S. s. No: 127

Belge No: 119

Adana şehri Durmus Musa mahallesindeki mescid-i şerifde imâm olan `Ali Bin veliyyüddin Mutasarrıf olduğu bölgeyi kendi rızasıyla hûsn-i halifeye feragat ettiği hakkında fermandır.

S. s. No: 127

Belge No: 120

Silahşör Gurcu Süleyman Ağanın askerlerine 1204 senesi verilmesi gereken günlük zahirenin isim ve miktarlarını belirten hüccettir.

S. s. No: 128

Belge No: 121

Adana şehri Durmus müftü mahallesinden olan es-Seyyid Mehmed İbn-i Abdullahın vefatı üzerine verasetini bildirir 1203 tarihli tereke hakkındadır.

S. s. No: 129

Belge No: 122

Adana sancağında Kara Isalu nahiyesinde Cem`at-ı lala ve gayriden on üç bin yüz doksan dört akçe tımarı mutasarrıf züema ve erbab-ı tımarının alınması ve yöre sakinlerinin Adana Alaybeyi es-Seyyid Halil`in bayrağı altında sefere esmek gerektiğini ve sefere katılmaması halinde gerekli işlemlerin yapılması hakkında 1203 tarihli fermandır.

S. s. No: 129

Belge No: 123

1203 senesi bes aylık Adana menzilini sevketmek Uzre Adana mütesellimi es-Seyyid Halil Ağa Adana menzilcisi Muhammed Ağa'ya sekiz bin gurus kiraya verildiği ve Muhammed Ağa'nın menziki olarak tayin edildiği hakkındadır.

S. s. No: 129

Belge No: 124

1204 senesi Menzil-i mekurun hesabının şubatın sonuna kadar Mustafa Ağa'ya tahvili ve aynı zamanda menziki tayin edildiği hakkındadır.

S. s. No: 130

Belge No: 125

xalları Hazine'-i Amireye kaydedilmesi gerektiğini bildiren Mukata`at geliri hakkındaki tenasübdür.

S. s. No: 131

Belge No: 126

1203 senesi Adana'dan toplanan Cebeliyye muaccele ve mukataat resimlerinin Hazine'-i Amire'ye teslimine dair tenasübtür.

S. s. No: 132

Belge No: 127

Adana sancağında Saru Cam nahiyesinde cemaat-ı Muslu ve gayriden yirmi bin akçe ze'amet Mutaarrıf Mahmud'a memur olduğu İbra'il muhafazasında bayrağı altında ze'amet-i mezbur rağbet eden mulazımlardan Seyyid Halil'e verilmesi hususunda fermandır.

S. s. No: 132

Belge No: 128

İmam Zâde Mehmed Efendi'nin Adana mütülüğüne atandığına dair 1204 tarihli berattır.

S. s. No: 133

Belge No: 129

Adana'da Durmuş Musa mahallesinde mescid-i serifde imâm olan İbrâhim Bila veled'in vefât etmesi Uzerine yerine `Ali halife bin veliyyü'd-din'in atanması ile ilgili 1203 tarihli berattır.

S. s. No: 133

Belge No: 130

Adana sehri Ağa Mehmed mahallesi ashabından Seyh Mustafa'nın yaptırdığı Camuriye medresesinin müderrisi olan Mehmed'in vefâtı üzerine yerine Mehmed Halifenin atanması ile ilgili 1203 tarihli berattır.

S. s. No: 134

Belge No: 131

İse başlama duası hakkındadır.

S. s. No: 134

Belge No: 132

Adana Mutasarrıfı Seyyid Seyh Ahmed'in vefâtı ve Adana mutasarrıflığının müddet-i örfiyye kemaline kadar Adana kadısına tevcihi hakkında buyuruldu.

S. s. No: 134

Belge No: 133

Adana Yüregir Mutasarrıfı es-Seyyidü'l-Seyh Ahmed'in vefâtı üzerine Adana Mutasarrıflığının müddet-i örfiyye kemaline kadar Mevlana es-Seyyid Mehmed Emin Efendi'ye tevcihi hakkında buyuruldu.

S. s. No: 134

Belge No: 134

Olen Adana Mutasarrıfının görevlerini yürütmek üzere kadiasker

Mustafa Efendi'nin Adana kadısına yazdığı mektub

S. s. No: 134

Belge No: 135

Adana Mutasarrıfının vefâtıyla görevini yürütmek üzere
kadiasker Mustafa Efendinin Adana kadısına yazdığı mektub.

S. s. No: 135

Belge No: 136

Adana'ya kar yağdığına dair hûccet

S. s. No: 135

Belge No: 137

1204 senesinde din değistirme ile ilgili hûccettir.

S. s. No: 135

Belge No: 138

1204 senesinde din değistirme ile ilgili hûccettir.

II. BÖLÜM

ADANA SER'İYYE SİCİLİNDE YER ALAN BELGELERİN ÜMUMİ DEĞERLENDİRMESİ

I. ADANA'NIN FİZİKİ ve DEMOGRAFİK YAPISI

ADANA'NIN FİZİKİ DURUMU

Adana büyük eyaletlerdendir. Mühim ve kalabalık bir şehirdir. Köklü bir geçmişi vardır. Batı ve Orta Anadolu'daki şehirler içerisinde Adana, Ayıntab, İskenderun, Malatya bölgesi, Hilafet devrinde, uzun müddet Arab hakimiyetinde yaşamıştır. Meselâ Adana, Ortacağ Arap Hilâfetinde de çok gelişmiş bir şehirdir (1). 17. Yüzyılda, Eski Cami (Carsı içindedir) Ramazanoğlu camii, Cafer Paşa Camii, Hasan Ağa Camii, Savcıoğlu Hacı Mustafa Camii, 25 medrese, 40 mektep Paşa ve Eski Hamamlar, 17 han mevcut olduğu bilinmektedir. Carsı içinde Ramazanoğlu Hanı 120 ocaklı büyük yapıdır. 360 kârgir dükkândan mütesekkil Ramazanoğlu carsısı dışında 730 dükkan daha vardır. Bedesteni ve 3 çeşmesi vardır. Ticaret canlıdır. Yalnız Pamuk Hanı ve Softa Mahmud Paşa hanındaki alış veriş akılları durdurur. Ceyhan Uzerinde sehrin iki yakasını bağliyan muazzam köprü 550 arşın ve 21 göz ve iki başı kuleli'dir. Çok eski devirlerden kalmış, her gelen tamir ettirmiştir. Haleb-Tarsus yolu üzerinde çok işlek köprüdür. Her an kervanlar geçer.

Adana Kalesi 500 arşın cürmünde, 7 kuleli, Üç tarafı hendek bir tarafı Ceyhan küçük bir seydir. Kibleye Çarsu ve Sarka su kapıları açılır. Dizdarı ve su olsun için 20 hisar

(1) Yılmaz Öztuna; Büyük Türkiye Tarihi, Ötuken Yay., C.13, İstanbul-1983, s.236

eri vardır. Adana Eyaleti'nden seferde 10 000 asker çıkar

(2). Evliya Celebi Adana hakkında bu açıklamaları yaparken 1788-1789 yıllarını kapsayan sicilimizde karşımıza çıkan belgeler de bunları doğrular mahiyettedir. Bu yılların savaş yılları olmasından dolayı savaş masraflarını karşılayabilmek amacıyla merkezden gönderilen vergiler hususunda belgeler büyük bir çoğunluğu teşkil etmektedir. Bunu yanında sicilimizde, Adanadaki ev ve işyerlerini gösteren belge 97'de mevcuttur. Ayrıca salyane defterlerini gösteren belgelerde de Adanadaki nahiye, köy, cemaat, sancak ve mahalleler hakkında da bilgi sahibi olabiliyoruz. Belge 73'de Adananın Debbegan mahallesinde oturan Zübeyde binti Abdullah'ın kurdu Vakıf, B.96,98,99'da Mestanzade Mahmut Ağanın yaptırdığı cami, Belge 130'da Ağa mahallesindeki Camuriye Medresesi B.105'de Adana Kale Mahallesinde oturan Gulsum binti Muhammedin aynı mahallede bulunan bir dükkanını vakafetmesi o tarihlerde şehrin fiziki görünüşünü belirtmesi bakımından önemlidir.

H.1203-1204 (1788-1789) tarihli Adana Ser'iyeye siciline göre Tesbit edilen Mahalleler aşağıya çıkarılmıştır.

Adana'daki Mahalleler

Sarahan Mahallesi	Dervis Paşa Mahallesi
Harab Bağçe Mahallesi	Seyh Mustafa Mahallesi
Kayalı Bağ Mahallesi	Yurttan ma'a kurbı mahallesi
Ağa Mehmed Mahallesi	Pasa Bey Mahallesi
Şeyh Zade Mahallesi	Ali dede Mahallesi
Cukur Mescid Mahallesi	Tashisar Mahallesi

2) Yılmaz Öztuna; a.g.e, s.236,237

Kasab Bekir Mahallesi

Necceran Mahallesi

Mermerli Mahallesi

Yarbası Mahallesi

Han Kurbı Mahallesi

Hanedan Mahallesi

Sa`baniyye Mahallesi

Hurmalu Mahallesi

Hoca vezir Mahallesi

Cınarlı Mahallesi

Kuru Kesri Mahallesi

Hamam kurbi Mahallesi

Tekkiye Kurbi Mahallesi

Bakır Sındı Mahallesi

Kesif zade Mahallesi

Sucu zade Mahallesi

Mermerli Mahallesi

Cami`i Cedid Mahallesi

Durmuş Musa Mahallesi

Yusuf Zade Mahallesi

Mestan zade Mahallesi

Sarı Ya`kub Mahallesi

Konsinfrac (قنصنفرج)

Eski Hamam Mahallesi

Halhal Mahallesi

Bab-ı Tarsus Mahallesi

Hacı Hamid Mahallesi

Kantaran Mahallesi

Eski çarsu Mahallesi

Hacı Musa Mahallesi

Zimmiyan-ı Tekkiye Mahallesi

Hızır İlyas Mahallesi

Saclı Hamid Mahallesi

Hammal Mahallesi

Hirak Mahallesi

Levhak Mahallesi

Sisli Mahallesi

Karasofu Mahallesi

Emirler Mahallesi

Debbegan Mahallesi

Ağca Mescid Mahallesi

Sucu Bağçe Mahallesi

Su Gediği Mahallesi

Baytemur Mahallesi

Cırak Mahallesi

Harab Bahçe Mahallesi

ADANA'NIN DEMOGRAFİK YAPISI

"Aile, kendi içinde küçük bir devleti andırır. Kendine göre, hukuki ve ahlaki prensipleri olduğu gibi maddi ve

manevi yönden ihtiyaçlarını karşılayan değişik ev eşyalarına, giyim-kusam, yeme-içme, süslenip-gezme gibi donanım malzemelerine de sahiptir. O gün kullanılan bu etnoğrafik esyanın, günümüze getirilmesi, değişik renk, sanat ve kullanım amaçları yönünden incelenebilme, Türk kültür ve Folklorünün derinliğini apaçık ortaya koyacaktır" (3).

Bizde Adana şehrimiz ile ilgili bu çalışmamızda Adana'nın Demografik yapısı (Ailenin etnoğrafik yapısına baz alarak)nı nüfusunu B.94'den hareketle müslim ve zımmi karışık tahmini olarak bulmaya çalıştık.

Elimizdeki belgede "Genel Toplamı" mülk ve kiracı aile "Odaları" bekar, "Bosları" evli kabul ettik. Daha sonra Adana ve çevresinde bir ailenin 4 çocuk, 2 anne, baba olmak üzere 6 kişi (bunu 5 çocuk kabul ederek 7 kişilik bir aile kabul etmekte mümkündür)'den oluştuğunu kabul ederek; Mülk ve kiracı gerçek hane sayısını ve evli aile kabul ettiğimiz bosların gerçek hane sayısını tespit ettiğimiz 6 Kat Sayısıyla çarpıp, bekar tek kişi saydığımız Gerçek Hane sayısını da ekledikten sonra ($1729 \times 6 = 10374$ kişi, $537 \times 6 = 3222$ kişi $10374 + 322 + 282 = 13,878$ kişi) 13,878 kişilik tahmini toplam nüfusu bulmuş olduk. (Tespit ettiğimiz bu rakamların Müslim-Zımmi ayırt edilmeden elde edilen toplam tahmini şehir nüfusu olduğu unutulmamalıdır.) Tespit edilen bu rakamlara din görevlileri ve asker gibi muaf olan 1500 kişilik bir nüfusu daha ekliyecek olursak şehir nüfusunun toplam olarak

(3) Rıfat Özdemir. "Tokat'ta Ailenin Sosyo-Ekonomik Yapısı (1771-1810)", Belleten Dergisi; C.54, S.211, T.T.K. Yay., Ankara 1990

15.378 kişik tahmini nüfusunu çıkarmış oluruz. Aynı işlemler 7 katsayısı kabul edilerek de yapılabilir.

Şehrin tahmini toplam nüfusunu Belge: 94 dayanarak vermeye çalıştık. Belgemizde müstakil bir zımmi mahallesi tespit edemediğimizden Adana'nın bazı mahallelerinde Osmanlı Devleti'nin homojen bir yapıya sahip olmadığından ve bazı mahalle isimlerinden hareketle azınlık da olsalar zımmilerin Müslüman Türklerle karışık olarak yaşadıklarını söyleyebiliriz.

ADANA ŞEHİRİ TAHMİNİ NUFUSUNUN MAHALLELERE GÖRE DAĞILIMI (1789)

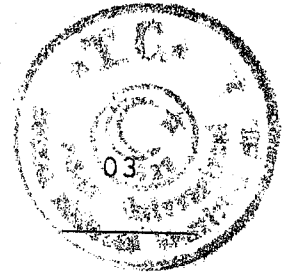
Mahallenin Adı	(genel toplamı mülk ve kiracı aile sayalım) Yekun mevcut adet	(adaları bekar tek kişi sayalım) bab adet	(Boşları evli aile sayalım) hali adet
Mahalle-i Sarahan	87	6	9
Mahalle-i Harab bağçe	51	6	9
Mahalle-i Kayalı bağ	57	3	5
Mahalle-i Ağa Mehmed	66	16	12
Mahalle-i Seyh zade	62	8	9
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	323	39	44
Mahalle-i Çukur Mescid	42	8	25
Mahalle-i Kasab Bekir	43	7	41
Mahalle-i Barbası	14	4	05
Mahalle-i Sa'bâniye	21	2	06
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	443	60	121

lle'-i Cınarlı	37	8	
lle'-i Necceran	80	20	28
lle'-i Han Kurbı	55	15	17
lle'-i Hurmalu	55	07	09
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	670	100	218
lle'-i Kuru kôprü	57	05	13
lle'-i Mermerli	25	02	12
lle'-i Hanedan	05	02	03
lle'-i Hocavezir	20	01	04
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	787	110	218
lle'-i Hamam kurbı	27	05	09
lle'-i Tekke kurbu	08	00	01
lle'-i Bakır sındı	15	03	01
lle'-i Yusuf zade	03	02	10
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	840	120	244
lle'-i Sucu zade	20	06	01
lle'-i Dervis paşa	02	00	05
lle'-i Seyh Mustafa	13	08	06
lle'-i Yurtan ma'a veli	77	15	15
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	952	149	271
lle'-i Paşa Bey	38	06	14
lle'-i `Ali dede	71	11	24
lle'-i Taşçı han	18	04	07

alle'-i Eski Hammı	78	12	48
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	1157	182	364
alle'-i Halhal	23	04	01
alle'-i Bab-ı Tarsus	40	09	17
alle'-i Hacı Hamid	08	04	10
alle'-i Kiptıran	09	01	10
alle'-i Eski Carsu	17	00	06
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	1254	200	408
alle'-i Hacı Mûsa	20	03	03
alle'-i Dimyan-ı Tekiyye	56	01	01
alle'-i Hazrû'l-bas	34	03	03
alle'-i Siyamlı Hamid	28	00	07
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	1392	207	422
alle'-i Hammal	06	00	07
alle'-i Hirak	04	01	08
alle'-i Levhak	10	09	00
alle'-i Sisli	10	01	02
alle'-i Kara sufi	33	04	11
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	1455	222	450
alle'-i Emiri	17	04	14
alle'-i Debbâğân	12	08	15
alle'-i Cami'-i Cedid	34	07	06
alle'-i Ağca Mescid	50	04	06

alle'-i Durmus Musa	49	04	
	<hr/>	<hr/>	
	1617	249	494
alle'-i Sucu bağçe	33	10	20
alle'-i Su küdüğü	18	04	03
alle'-i Mestan zade	16	05	05
alle'-i Baytemur	08	02	05
alle'-i Sarı Ya`kub	37	12	10
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	1729	282	537

II. ADANA'NIN İDARİ YAPISI

Ramazanoğullarının mensup olduğu Yüregirler 13. yüzyılda Cukurova'ya gelen Türkmenlerdendir. Memlûklar ile birlikte buraları fethederek yerleşen bu Türkmenlerin çoğunluğu Oğuzların Uc-Ok kolundan idiler. Yüregirlerin dışında Avsarlar Kozan dağlarına, Tapanlar Feke taraflarına gelip yerleştiler. Yüregirlerin başkanlığında bu bölgeye gelip yerleşen aşiretler Varsak, Kuzsun, Uzer, Küstemur, Kara İsa ve Gündüzler'dir.

1377-1517 yılları arasında merkezi Adana olmak üzere Ramazanoğulları beyliği kuruldu. Yavuz Sultan Selim zamanında (1517) İçişlerinde serbest olmak üzere 1608 yılına kadar Osmanlı Devletine bağlı olarak yaşayan bu beylik 1608 yılında Pir Mansur'un kendi arzusuyla emirlikten ayrılmasından sonra Adana, Osmanlı devletine bağlı bir eyalet haline getirilmiştir. (1)

XVII. asırda varlığı bilinen Adana Eyaleti nadiren vezir payesinde beylerbeyi atanan ikinci derecede eyaletlerdendir. Beylerbeyi hassı 1,095,000 akcadır. Halep Eyaleti'nden ayrılarak bir ara eyalet olmuş sonra zaman zaman yine Halep Eyaletine katılmış, Kıbrıs Eyaleti'nden de bazı sancaklar buraya bağlanmıştır. Esas itibariyle bugün ki Adana ve İcel illerine tekâbüle eder ve takriben 34994 km² kadardır.

43 zeamet ve merkez sancağındadır. (2)

(1) İsmail Hakkı Uzuncarsılı; Osmanlı Tarihi, T.T.K. Basımevi, C.III, II Kısım, Ankara 1988, s.290

5 sancaktır. Adana, Tarsus, Silifke, Sis (Kozan) ve Karataş
(2) Yılmaz Öztuna; Büyük Türkiye Tarihi, Ötüken Yay. İstanbul 1983, s.20

XVIII. Yüzyılın sonlarına baktığımızda Adana Eyaletinin; Adana, Icel (Ermenek), Alaiyye (Alanya) Sis (Kozan), Tarsus olmak üzere beş (vezir payesinde beylerbeyi) sancaktan oluştuğunu görürüz. (3)

Bu dönemde incelediğimiz sicile göre, Adana'da görev yapan Orfi ve Şer'î görevler şu şekilde tespit edildi.

1788-1789 Yılındaki Orfi Görevliler

Tarihi	Görevlinin Adı	Görevi
1788	Ali Bey	Adana Mütessellimi
1788	Seyyid Halil Ağa	Adana Mütessellimi
1788	Halil Bey	Adana Mütessellimi
1788	Mir Ali	Kapucubası
1788	Mahmud Paşa	İbrail Muhafızı
1788	Ebubekir	Ser Turnacı başı
1788	Memiş Paşa	Köstendil Sancağı Mutasarrıfı
1788	es-Seyyid Osman	Kapucubası
1788	Mir Mehmed	Hassa silahşörü
1788	Battal Seyyid Hüseyin Paşa	Soğucak Canibi Ser askeri
1788	Seyyid el-Hac Ahmed	Kapu Kethüdası Ser askeri
1788	Mustafa Paşa	Soğucak Canibi Ser askeri
1788	Bilanlı Abdurrahman	Adana mütessellimi
1788	Mustafa Paşa	Adana valisi
1788	Ataullah Paşa	Adana Valisi
1789	İbrahim Bey	Adana Mütessellimi

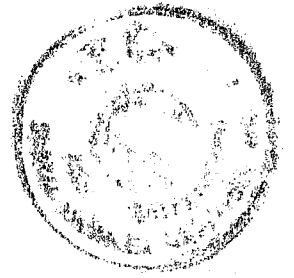
(3) Evliya Celebi; Seyahatname (Ceviren: Mehmet Zillioğlu), İstanbul. 1969 s.181,182,183

1789	Seyyid el-Hac Ahmed	Adana Mütessellimi
1789	Hasan Paşa	Adana Eyaleti Canibi Ser`askeri
1789	Seyyid Halil	Serdar
1789	Yegen Ibrahim	Kapu Kethüdası
1789	Seyyid Mehmed	Mültezim
1789	el Hac Hasan Ağa	Serdar vekili
1789	Esbak Civar Zade	Kaymakam
1789	Mehmed Emin	Tersane Emni
1789	es-Seyyid Mehmed	Mültezim
1789	Hasan Paşa	Ser askeri
1789	Seyyid Mehmed	Alay Beyi
1789	Muhammed Ağa	Adana Menzilcisi
1789	Hüseyin Ağa	Adana marulhassı
1788	Resvan Zade	Malatya Mutasarrıfı
1788	Abdi Paşa	Diyarbakır Valisi

1788-1789 Yılı Ser`f Görevliler

<u>Tarih</u>	<u>Görevlinin Adı</u>	<u>Görevi</u>
1788	es-Seyyid Mehmed Kâmil	Seyhü`l-islam, Muftu
1788	Ismail	Mûbâsir
1788	Durmus `Ali Efendi	Kâtib
1788	Hasan Efendi	Naib
1788	Mir Sûleyman	Mütevveli
1788	Ahmed	Mûbasir
1788	`Ali Bey	Adana Kadısı
1789	Mehmed	Cukadar
1789	Ekber Salih Kindi Hasan	Hatib

1789	es-Seyyid el-Hac Mustafa Halife	Mübâsır
1789	Hamid	Mübâsır
	Salih	Mütevveli
1789	Molla Mustafa Ibni Ali es-Seyyid Ebubekir	Cukadar
1789	Yahya Tevfik	Ferras
1789	es-Seyyid Mustafa Ibni es-Seyyid Ali	Seyhüliislam
1789	Ali Halife	Imam
1789	Durri Hasan Efendi	Kâtib
1789	Seyyid Mehmed Emin	Kadı
1789	Ebubekir Efendi	Imam
1789	Ibrahim Halife Efendi	Imam
1789	Seyyid Ilyas Efendi	Imam

Adana Ser`iyye Sicilinde tevzi ve taksim defterleri, salyane ve tımarla ilgili belgelerin eksikliği 1789 yılındaki Adanadaki bütün köyleri tespit etmemizi güçleştiriyor.

1788-1789 yılındaki tespit edebildiğimiz Adana`ya bağlı köy ve mezralar aşağıda gösterilmiştir.

KÖYLER

1- Hazırlı köyü	29- Hocakend köyü
2- Yalmanlı köyü	30- Hacı Halim köyü
3- Koyuncu köyü	31- Hacı Ibrahim köyü
4- Kayıslı köyü	32- `Ali Kocalu köyü
5- Müftü köyü	33- `Inablı köyü
6- Caputcu köyü	34- Hacı Halil köyü
7- Köyluoğlu köyü	35- Kadı köyü

8- Dört Ağaç köyü	36- Kara Ahmedli köyü
9- Barcini Zade köyü	37- Kumarlı köyü
10- Küçük Cıldırım köyü	38- Korkmaz köyü
11- Büyük Cıldırım köyü	39- Seyh Mahmud köyü
12- Emr-i Hummazade köyü	40- Kayırlı köyü
13- Sarı Hummalı köyü	41- Kayalı köyü
14- Gürc Ocağı köyü	42- Mihmandar köyü
15- Alaca Atlı köyü	43- Sakızlı köyü
16- Zincirli köyü	44- Hacı Hamid köyü
17- İlanlı köyü	45- Yenice köyü
18- Kara İyalyu köyü	46- Zincirli köyü
19- Kara Calılık köyü	47- Gülhavir köyü
20- Narlıca köyü	48- Yesirce köyü
21- Akkuyu köyü	49- Tascı köyü
22- Hâkâyır köyü	50- Yuva hendeği köyü
23- İncirli köyü	51- Kafir kıran köyü
24- Hurmalu köyü	52- Zirzol köyü
25- Sirmanlı köyü	53- Sehir civarı köyü
26- Movanoğlu köyü	54- Cennet köyü
27- Zitecri köyü	55- Misis civarında köyü
28- Yalnız zımmı köyü	56- Bağçeler köyü
	57- Denizkuyu köyü

MEZRALAR

1- Ayuklu mezraası	13- Hacılı mezraası
2- Renkos mezraası	14- Şehrikâr mezraası
3- Ayaklı kayası mezraası	15- Gölbaşlı mezraası

4- Kamışlı mezraası	16- Deniz Eski Kilis mezraası
5- Mälaz mezraası	17- Çayırılı mezraası
6- Sam Alağı mezraası	18- Tabla mezraası
7- Kafir Kiran mezraası	19- Bayırılı mezraası
8- Herketlü mezraası	20- Ha`vn mezraası
9- Honas Yökü mezraası	21- `Avert Gülyanı mezraası
10- Tokmak mezraası	22- Narlıca mezraası
11- Kuzgunsar mezraası	23- Gümruk mezraası
12- Ineviran mezraası	24- Kafirce mezraası

1608'de Pir Mansurun Ramazanoğulları Beyliği'nin başında ayrılmasından sonra Adana, Osmanlı devletine bağlı bir eyalet haline getirildi. O halde Ramazanoğulları Beyliği'nin bu bölgede yerleşmesi Anadolu'nun Türkleştirilmeye başladığı yıllara tekâbü l eder ve oğuzların bir kolu olan Yüregirlerde 13. yy'da Çukurovaya gelen Türkmenler olarak bu bölgede hakimiyet kurdular. Yüregirlerin dışında başka başka asiretlerde tabii ki buralara gelip yerleştiler. Elimizdeki sicilden tespit ettiğimiz Adana ve çevresinde yaşayan Asiret ve Cemaatlar şunlardır.

`Asa`ir asiretleri

Karalar asireti

Yurtan asiretleri

Karahacılı asireti

Kozan zade asireti

Kerimli asireti

Kardizioğlu Halil asireti

Malmancı aşireti

Serkındı oğlu Hüseyn aşireti

Bilekli aşireti

Cerid Aşireti

Taciri Aşireti

CEMAATLER:

Ağca Koyunlu Cemaati

Kara Haslu Cemaati

Sam Bayadi Cemaati

Kaya Hisar Cemaati

Kara Hacılı Cemaati

Genceli Cemaati

Malamancı Cemaati

Saslı Cemaati

Kürkcü Cemaati

Kürekçi Cemaati

Ordu Uşağı Cemaati

Cinganlar Cemaati

Ma`a Saslı Cemaati

Kaba Sakal Bozdoğanı Cemaati

Kara I`yalu Cemaati

Sarı Çam Cemaati

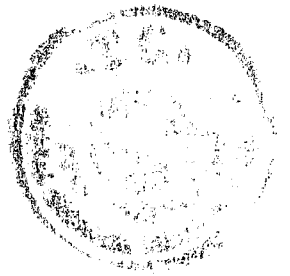
Bölüklü Cemaati

Yeniceli Cemaati

NAHIYELER

Nefsi Mahallat Nahiyesi

Yüregir Nahiyesi

Canib-i Sehr Nahiyesi

Bağıyane'yi Adana Nahiyesi

Catak Nahiyesi

Karatas Nahiyesi

III. ADANA'NIN İKTİSADİ DURUMU

Adana'nın Fiziki yapısından bahsederken Evliya Celebi'-nin 1640 yıllarında Adana için verdiği malumatda Adana, Antep, Iskenderun ve Malatya'nın diğer Anadolu'daki vilayetlerden önce hilâfet döneminde uzun müddet Arab hakimiyetinde yaşadıklarını ve özellikle Adana'nın Ortacağ Arab hilafetinde çok gelişmiş bir şehir olduğundan bahsetmiştik. Elimizdeki belgelerden Misis Köprüsü'nün tamiri için gönderilen çok sayıdaki fermanlardan bu köprünün Haleb-Tarsus yolu üzerinde Adananın can damarını oluşturan işlek bir Köprü olduğunu anlıyoruz. Çünkü Misis Köprüsü'nün tamiri ve onarımı için oldukça fazla bir titizlik gösterilmiştir. Umumiyetle kervanların ve hacı kabilelerinin geçtiği bir nokta olması bakımından da bu köprüye önem verilmiş olunabilir (B.24,26,118,43,49,1,4).

Adana'nın iktisadi durumunu göstermesi açısından önemli olan Tütün (Duhan) gümrüğünün yapıldığını iki belgeden tespit edebiliyoruz. (B.63,14)

Devletle halk arasında ki ilişkileri düzenleyen "Esnaf Teskilatı" da Osmanlı iktisadiyatı bakımından oldukça önemlidir. 1788-1789 yıllarında Adana Debbeğan Esnafının Ahi babası Seyh Mustafanın ölümü üzerine yerine oğlu es-Seyyid Abdü'l Cabbar dede bin seyh Mustafanın atandığını gösteren

Belge 108 bu yıllarda `Debbeğan Esnafının var olduğunu tespit etmemiz mümkün olmuştur.

B.111'de Adana ve Dündarlı kazalarına Nakibu`l-esraf kaimakamı atanmasının "Nakibû`l-esraf"lık makamının varlığını göstermektedir. B.21'de Anadolu`dan İstanbul`a yapılacak koyun nakli sırasında tüccar taifesinden Toprak basdı ve Bac-ı Nahile alınmaması ve Kasab Esnafının nizamının bozulmaması istenilmiş. Böylece Kasap esnafının varlığı da bu belge ile ortaya çıkmış oldu. Duhan (Tütün) gümrüğünün yanısıra Adana'dan İstanbul`a koyun naklinin yapılıyor olması Adana da ticari hayatın çok canlı olduğunu gösteriyor.

İktisadi hayatın belirgin nitelendiğinin tarım ve ziraat'den ibaret olduğu Osmanlılar'da reâya olduğu bilinmektedir. Ziraat ve tarım denilince, Osmanlının toprak düzenini, iktisad-i hayatını ve malî, idarî, askerî yapısını temelinden, ilgilendiren «Tımar» teşkilatı aklımıza geliyor.

Adanada 1788-1789 yılları arasında askeri nitelikli Zuema ve Erbab-ı Tımar ve Mukataa taifeleri hakkında sicilimizde 7 belge tespit edebildik. Bu belgeleri vermeden önce Tımar üzerinde durmakta fayda görüyorum. Tımar, en geniş anlamda muayyen bir yere ait vergi gelirlerinden bir kısmının hükümdar tarafından «havale» suretiyle bir şahsa tahsis ve tevcihi demektir (1). Dirlik (tımar) sistemi, Osmanlı toprak rejiminin esasını teşkil eder (2).

(1) Davut Dursun, Osmanlı devletinde Siyaset ve Din, isaret yay. İstanbul-1989, s.199

(2) Halil Cin, Osmanlı Toprak Düzeni ve Bu Düzenin Bozulması, Boğaziçi yay., İstanbul 1985, s.53

Tımar bir kamu görevlisine arazinin gelirlerinin tümünün veya bir kısmının dirlik olarak, mülkiyeti devlete ait olmak şartıyla havale yoluyla devredilmesi ve bunun karşılığında bu kamu görevlisine malî, askerî, idarî amaçları bakımından bazı hizmetlerin yüklendiği bir sistem olarak Osmanlı idaresine vücut verdiğini söyleyebiliriz. «Osmanlı imparatorluğunda geçimlerini veya hizmetlerine ait masrafları karşılamak üzere bir kısım asker ve memurlara muayyen bölgelerden kendi nam ve hesaplarına tahsisli selahiyeti ile birlikte tahsis edilmiş olan vergi kaynakla birlikte tahsis edilmiş olan vergi kaynaklarına.....» tımar denir (3). Tımar bir tahsis ve havaledir (4). Belgelere baktığımızda Belge 50'de Adana Sancağında ki ze`amet ve erbaab-ı tımarın bedelliyesi olan 8999 gurusun; Belge 69'de Adana sancağı kazalarında bin eşkinici zuema ve erbaab-ı tımarın memur oldukları mahalde bayrakları altında toplanılması, Belge 72'de Tarsus Sancağında Kuştimur nahiyesinde Cema`at-ı Cıldır ve gayriden 31905 akçe Ze`ametın Durmuş Bey'e tevcihi ve boy Alaybeyi bayrağı altında sefere gidilmesi; B.127'de Adana sancağında Sarı Cam nahiyesinde Cema`at-ı Muslu ve gayriden 20.000 akçelik, ze`amet`in ve ayriyeten Alaybeyi Seyyid Halil'in bayrağı altında toplanılması hususundadır. Belge 74, 107, 125'de bu türden vergilerdir. Sicilimizde mevcut olan bu belgelerden tımar ve zeamet ve hatta has (Belge 93,95) vergi cesitlerinin devam ettiğini söyleyebiliriz.

(3) Omer Lütfü Barkan, «Tımar», I.A., XII/1, s-286

(4) Halil Inalcık «Islam Arazisi ve Vergi Sisteminin Teşekkülü» Is.İl. Ens. Der. I, S.1, s.43
Sicilimizdeki Erbaab-ı Tımar ve Zuema ile ilgili

VERGILER

Sicilimizdeki vergiler ile ilgili belgeler bir yıllık gelirleri gösterdiği için tam bilgi hesap etmek mümkün olmamıştır.

1788-1789 yılları arasında Osmanlı-Avusturya ve Osmanlı-Rus savaşları sürüp gitmekteydi. Bu savaşların masraflarını karşılamak, asker ve mühimmat ihtiyacını giderebilmek için devletin bazı çarelere başvurduğunu görüyoruz. Sicilimizde gördüğümüz kadarıyla Adana'ya ehl-i örf ve ehl-i ser`mensuplarına merkez tarafından birçok yazışma yapılmış ve bu yazışmalar sırasında devletin seferi hümayun için Moskov ve Nemçe savaşlarında kullanmak üzere Adana'dan, asker, binek ve yük hayvanı zahire ve mühimmat istediğine tanık oluyoruz. Ayrıca çok sayıda verginin toplandığını ve istendiğini görmekteyiz.

Merkezi hükümet savaş masraflarını karşılamak üzere "İmdad-ı Hazeriye, İmdad-ı Seferiye, Salyane Resmi, Avarız ve Nüzul" adı altında vergileri toplamaktaydı (5). Ayrıca sicilimizde gözüme çarpan vergilerin, genellikle "Tevzi Defteri" yani "Salyane Defteri" şeklinde düzenlenip toplanması idi. Fakat elimizdeki belgelerin köy ve nahiyeler hakkında "Avarız haneleri" belirtilmediği için ödeyecekleri vergilerin toplamını vermekle yetineceğiz.

Sicilimizdeki 1788-1789 yılları arasında Belge: 82, 84, 89, 90, 92, 101, 110'daki "Salyane ve Tevzi Defterleri"ne

(5) Rıfat Özdemir; "Ankara ve Antakya Sancaklarına Ait Bazı Gelir ve Giderlerin Mukayeseli Tahlili", Prof.Dr. Serafettin Turan Armağanı, Antakya 1996, s.139.

baktığımız zaman içlerinde "Mubasıriyye, kâtibiyye, Hazeriyye, Nazıriyye, Tahsiliyye" gibi çeşitli vergi ve masraf çeşitlerini ihtiva eden belgeler olduğunu görürüz.

Ayrıca bu belgelerin açık olarak görülebilmesi açısından mahalle, nahiye, köy ve mezralara isabet eden salyane miktarlarını tablolar şeklinde göstermeye çalıştık. Tablo şeklinde göstermediğimiz Belge:79 Payaslı Küçük Alioğlu adlı sekâvetkârın bertaraf edilmesi sırasında gerekli olan arpanın Adana nahiyelerine isabet eden 1000 keyl'lik tevzi defteri; aynı sebepten Belge:85'te Adananın 50 mahallesinden toplanan 205 keyl arpanın toplanmasını göstermesi bakımından önemlidir. Belge 87, 89 Adana'dan alınan develer hakkındaki tevzi defteri Belge 101'de toplanması gereken imdad-ı hazeriyye vergisinin 7 nahiyeye isabet eden 33384 gurus, 53 Mahalleye isabet eden 23990 gurusluk vergiyi beyan etmektedir.

YUREGIR NAHIYESINE BAGLI KOYLERDEN TOPLANAN ve VERGI MIKTARI

(Salyane-Tevzi Defteri)

(22 Nisan 1789)

Sıra No	Köylerin Adları	Köylere isabet eden salyane miktarı (Gurus olarak)	Düşünceler
*	A. YUREGIR NAHIYESI KOYLERI		
1	Hocakend	58	Bu köylerin kaç avarız ve nüzul hanesi olduğunu tespit edemiyoruz Bu vergilerin miktarına bakarak hangi köylerin kalabalık ve iktisadi durumlarının daha iyi olduğunu tahminle yetiniyoruz.
2	Hacı Halim	53	
3	Hacı Ibrahim	42	
4	`Ali Kocalı	27	
5	`Inablı	28	
6	Seyh Mahmud	29	
7	Kayırlı	65	
8	Kabâlı	43	
9	Mihmandar	65	
10	Hacı Halil	25	
11	Yenice	65	
12	Deniz Kuyusu	45	
13	Gülhavir	35	
14	Pirce	27	
15	Taşcı	55	
16	Yuva Hendeği	40	
17	Ağca Köylü Zımmı	15	
18	Kafir Kıran	23	
19	Şehir Civarı	33	
20	Cennet	75	
21	Zitecri	12	
22	Bağçeler	55	
23	Zirzol	10	
24	Sakızlı	7	
25	Yalnız Zımmı	10	
26	Hacı Halil	22	
27	Kadı	50	
28	Korkmaz	35	
29	Kara Ahmedli	10	
	Toplam	1059	Kâtibin yaptığı toplam
	Toplam	1059	Benim yaptığı toplam

CANIBI SEHR NAHIYESINE BAĞLI KÖYLERDEN TOPLANAN VERGİ MİKTARI

(Salyane-Tevzi Defteri)

(1 Nisan 1789)

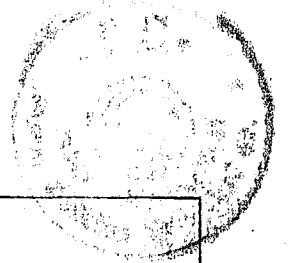
	Köylerin Adları	Köylere isa- bet eden sal- yane miktarı (Gurus ola- rak)	Düşünceler
*	A. CANIB-I SEHIR NAHIYESININ KOYLARI		
1	Hazırlı	113	Sadece köye isa- bet eden toplam vergi miktarı be- lirtilip köylerin ne kadar avarız hanesinden olus- duğu verilmediği için köylerdeki nüfus hakkında vergilerin mikta- rına bakarak tah- minde bulunmakta yetermiyoruz.
2	Yalmanlı	41	
3	Koyuncu	11	
4	Kayıslı	8	
5	Muftu	65	
6	Çaputçu	20	
7	Köylüoğlu	20	
8	Büyük Cıldırım	6	
9	Emir Hummazade	7	
10	Sarı Hummazade	40	
11	Gürc Ocağı	15	
12	Alaca Atlı	17	
13	Tarsus Sancağında zira'at eden	15	
14	Zincirli	40	
15	İlanlı	22	
16	Kara Enbiyalı	28	
17	Kara Calılık	53	
18	Narlıca	17	
19	Akkapu	5	
20	İncirli	27	
21	Hurmalu	10	
22	Sirmanlı	15	
	Toplam	595	Kâtibin yaptığı toplam Benim yaptığı top- lam
	Toplam	595	

ADANA NAHIYE ve MAHALLERİNDE TOPLANAN VERGİ MİKTARI

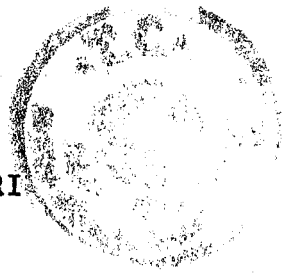
(Salyane-Tevzi Defteri)

(20 Nisan 1789)

Sıra No	MAHALLE ve NAHIYE ADLARI	Mahalle ve Nahiyelere isabet eden mikdarı (guruş olarak)	Düşünceler
*	A- NAHIYE ADLARI		
1	Nefs-i Mahallat Nahiyesi	7631	
2	Yüreğir Nahiyesi	784	
3	Canibi Şehr Nahiyesi	420	
4	Bağhâne'y-i Adana Nahiyesi	278	
	Toplam	9115	mahkeme kati binin yaptığı toplam
	Toplam	9113	Benim yaptığım toplam
*	B-MAHALLE ADLARI		
1	Sarahan	400	
2	Harab Bağçe	222	
3	Kayalı Bağ	270	
4	Ağa Mehmed	280	
5	Huzur Mescid	179	
6	Seyh Zade	265	
7	Kasab Bekir	200	
8	Yarbaşı	49	
9	Sa`baniyye	97	
10	Cınarlı	164	
11	Necceran	385	
12	Han Kurbi	260	
13	Hurmali	289	
14	Kuru köprü	289	
15	Mermerli	174	
16	Hanedan	19	
17	Hoca Vezir	77	
18	Hamam Karbi	116	
19	Tekne Karbi	29	
20	Bakır Sındı	58	
21	Kesif Zade	15	
22	Sucu Zade	96	
23	Derviş Paşa	5	
24	Seyh Mustafa	48	
25	Yurtan	289	
26	Pasalı	173	
27	Ali Dede	289	

28	Kantarın	29	
29	Eski Carsu	87	
30	Hacı Musa	67	
31	Zımmıyan-ı Tekkiye	242	
32	HazrU`l-baş	155	
33	Saclı Hamid	155	
34	Hamal	19	
35	Hirak	39	
36	Levhak	19	
37	Sisli	47	
38	Kara Sucu	175	
39	Debbağın	40	
40	Emirler	67	
41	Durmuş Musa	260	
42	Sucu Bağçe	145	
43	Su Gediği	34	
44	Mestan zade	34	
45	Cami`i Cedid	135	
46	Ağca Mescid	242	
47	Baytemur	28	
48	Sarı Ya`kut	215	
49	Tashisar	35	
50	Eski Hamam	339	
51	Halhal	65	
52	Bab-ı Tarsus	195	
53	Hacı Hamid	29	
	Toplam	7631	Katibin yaptığı toplam
	Toplam	7634	Benim yaptığım toplam
	Fark	3	Katibin 3 gurusluk bir eksik toplama yaptığını görüyoruz

YUREGIR NAHIYESI KOYLERINDEN TOPLANAN VERGI MIKTARLARI
(Salyane-Tevzi Defteri)
(1 Mart 1789)

Köylerin Adları	Köylere isabet eden salyane miktarı (Gurus olarak)	Düşünceler
Hocakend Karyesi	62,5	Sonuca toplam olarak gösterilen vergi miktarlarıyla gidilmistir
Hacı Halim Karyesi	50	
Hacı İbrahim Kar.	43,75	
Ali Kocalu Karyesi	30	
İnablı Karyesi	25	
Hacı Halil Karyesi	31,5	
Kadı Karyesi	50	
Kara Ahmedli Karye	15	
Kumarlı Karyesi	19	
Korkmaz Karyesi	37,25	
Hacı Halil Karyesi	65	
Yenice Karyesi	65,75	
Deniz Kuyu Karyesi	65	
Gülhavir Karyesi	37,25	
Pirce Karyesi	32,5	
Taşcı Karyesi	62,5	
Yuva Hendeği Kar.	40	
Ağca Koyunlu zımmı Karyesi	19	
Kâfir Kıran Kar.	25	
Zirzol Karyesi	16	
Sehir Civarı Kar. ma`a bahçe	44	
Cennet	90	
Zitecri	19	
Sis civarında	25	
Yalnız zımmı Kar.		
Bahçeler	70	
Zincirli	5	
Kara Taş	250	
Seyh Mahmud Kar	34,5	
Kayırlı Karyesi	75	
Kabalı Karyesi	50,75	
Mihmandar Karyesi	75	
Sakızlı	12,5	
Toplam	1493	Katibin yaptığı toplam
Toplam	1542,5	Benim yaptığım toplam
Eksiklik	49,5	Unutulmuş köy olabileceği gibi miktarı toplamada hata olmuş olabilir.

ADANA NAHIYE ve MAHALLERİNDE TOPLANAN VERGİ MİKTARI

(Salyane-Tevzi Defterleri)

(1 Nisan 1789)

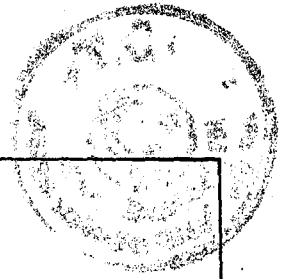
Sıra No	MAHALLE ve NAHIYE ADLARI	Mahalle ve Nahiyelere isabet eden mik-darı (gurus olarak	Düşünceler
*	A- NAHIYE ADLARI		
1	Nefs-i Mahallat Nahiyesi	9862	
2	Yüreğir Nahiyesi	1000	
3	Canibi Şehir Nah.	590	
4	Bağhâne'y-i Adana Nahiyesi	350	
5	Catak Nahiyesi	354	
	Toplam	12156	Katibin yaptığı toplam
	Toplam	12156	Benim yaptığım toplam
*	B-MAHALLE ADLARI		
1	Sarahan	520	
2	Harab Bağçe	285	
3	Kayalı Bağ	337	
4	Ağa Mehmed	390	
5	Çukur Mescid	325	
6	Şeyh Zade	208,5	
7	Kasab Bekir	247	
8	Yarbaşı	78	
9	Sa`baniyye	130	
10	Cınarlı	208	
11	Necceran	487,5	
12	Han Kurbi	320	
13	Hurmali	338	
14	Kuru köprü	331	
15	Mermerli	221	
16	Hanedan	27,5	
17	Hoca Vezir	117	
18	Hamam Kurbi	149,5	
19	Tekkiye Kurbi	39	
20	Bakır Sındı	78	
21	Kesif Zade	19,5	
22	Sucu Zade	123,5	
23	Derviş Pasa	6,5	

24	Seyh Mustafa	90	
25	Yurtan ma`a Kurbi	460	
26	Paşalı	208	
27	`Alidede	418	
28	Taşhisar	12	
29	Eski Hamam	552,5	
30	Halhal	120	
31	Bab-ı Tarsus	257,5	
32	Hacı Hamid	32,5	
33	Kantarın	38,5	
34	Eski Çarşı	97,5	
35	Hacı Musa	100	
36	Zımmıyan-ı Tekkiye	330	
37	Hızırlı İlyas	190	
38	Saçlı Hamid	195	
39	Hamal	30	
40	Hirak	52	
41	Levhak	26	
42	Sisli	58,5	
43	Kara sucu	195	
44	Emirler	90	
45	Debbeğan	60	
46	Cami`-i Cedid	15	
47	Ağca Mescid	205	
48	Durmuş Musa	290	
49	Sucu Bağçe	190	
50	Su Gediği	80	
51	Mestan Zade	80	
52	Baytemur	39	
53	Sarı Ya`kub	334	
	Toplam	9862	Katibin yaptığı toplam
	Toplam	9832,5	Benim yaptığım toplam
	Fark	30,5	Katibin 30,5 gurus fazla topladığını görüyoruz.

**ADANA EYALETİ VALİSİNİN SARAY TAMİRATI İÇİN GEREKLİ MASRAFIN
ADANA NAHIYE ve MAHALLERİNE İSABET EDEN TEVZİ DEFTERİ
(Salyane Tevzi Defteri)
(5 Ekim 1789)**

Sıra No	Mahalle ve Nahiye Adları	İsabet eden sal- yenin miktarı (Gurus olarak)	Düşünceler
1	Yüreğir Nahiye.	500	
2	Canib-i Sehr Nahiyesi.	500	
3	Bağihane'y-i Adana Nahi.	500	
4	Baharan mahallesi	220	
5	Yarbaşı mahallesi	40	
6	Cınarlı mahallesi	40	
7	Han kurbu mahallesi	70	
8	Bab-ı Tarsus mahallesi	180	
9	Sofu Bahçe	110	
10	Emirler	40	
11	Debbeğan	40	
12	Kantaran	40	
13	Hacı Hamid	40	
14	Saçlı Hamid	120	
15	Eski Çarsu	30	
16	Ağca Mescid	110	
17	Durmuş Musa	120	
18	Kara sofı	70	
19	Eski Hamam	280	
20	Baytemur	25	
21	Tashisar	60	
22	Sarı Ya`kub	110	
23	Pasa Bey	90	
24	`Alidede	170	
25	Levhak	30	
26	Cırak	20	
27	Sisli	30	
28	Hamâl	25	
29	Hızır İlyas	90	
30	Ağa Mehmed	80	
31	Mestan zade	35	
32	Seyh zade	60	
33	Derviş Paşa	10	
34	Zimmiyan-ı Tekiyye	90	Müslim zimmi karışık zimmi mahal.
35	Konsinfrac	10	
36	Yurtan	100	
37	Su Kutuğu	25	
38	Cami`-i Cedid	50	
39	Seyh Mustafa	40	
40	Tekkiye Kurbı	10	
41	Kasab Bekir	220	
42	Saracan	30	
43	Halhâl	15	

44	Sucu zade	30	
45	Hoca vezir	30	
46	Hurmalu	70	
47	Harab Bağce	45	
48	Mermerli	110	
49	Kuru Köprü	60	
50	Bakır Sındı	10	
51	Kayalı Bağ	70	
52	Huzur Mescid	50	
53	Şa`baniyye	40	
54	Hamam Kurbı	70	
	Toplam	5080	Katibin yaptığı toplam
	Toplam	5060	Benim yaptığım toplam
	Fark	20	Katibin 20 gurus fazla toplandığını görüyoruz. Mahalleler yazılırken atlanmış olabilir.

NARH

Osmanlı iktisadiyatı ile ilgili önemli kayıtlardan biride narhlardır. 1788-1789 yılları arasındaki sicilimizde bütün temel gıda ve ihtiyaç maddeleri hakkında narh kayıtları yoktur. Belge 40,45,120 incelendiğinde Adana'da temel gıda ve ihtiyaç maddelerinin (Ekmek, Seker, Pirinç, Nohud, Tuz, Yumurta, Tarçın ve karafil, Arpa, Nişasta, Tavuk, Sabun, katran saman, Baharat, Kuzu, kahve, sade yağ, Bulgur, Odun, Kömür, soğan v.s.) olduğu görülür. Osmanlılarda bu sistemin büyük bir titizlikle korunduğunu ve her ne olursa olsun herkesin muhtac olduğu bu temel ve ihtiyaç maddelerine konulan fiyatların değiştirilmesi ve bunlara uymayanların cezalandırılacağı hususunda oldukça titizlik gösterildiği görülmektedir. Mesela, sicilimizdeki Belge 22'de; Adana kazalarından cihad için gerekli olan arabalar, deve ve katırın toplanması halinde kadı ve naibin kalabend olacağı aynı şekilde iç sırasında bir yolsuzluğun anlaşılması dengelerin sağlanması bakımından önemli olan narh sistemine de uyulmaması ve bir yolsuzluğa gidilmesi halinde çeşitli cezaların tatbik edilmesi muhakkaktır.

Narh fiyatları; şehir esrafının ve esnaf temsilcilerinin de bölgedeki örfi veya şer'i görevlerinin başkanlığında toplanan bir mecliste karşılıklı alınan kararlar olduğuna göre bu fiyatlarda aşikâr bir yolsuzluğun yapılması mümkün olmayacaktır.

Merkez tarafından günlük gıda ve ihtiyaç maddelerini isim ve miktarını belirten 9 Kasım 1989 tarihli Belge 45'deki

Narh listesi aşağıda verilmiştir.

Tarih	Günlük Gıda ve ihtiyaç maddeleri	Birimi Kıyye
1789	Nan-ı `aziz	1500
1789	Lahm-ı ganem	750
1789	Pirinc	750
1789	Revgan sade (Sadeyağ)	182
1789	Sa`ir (Arpa)	3000
1789	Kahve-i Yemen (Yemen kahvesi)	40
1789	`Asel-i Mussaffa (Süzme bal)	40
1789	Sem`-i `Asel (Bal mumu)	15
1789	Sem`-i Revgan (Bal mumu yağı)	40
1789	Tarcın ve Karanfil	0,25
1789	Biber	1
1789	Nohud	10
1789	Soğan	50
1789	Tuz	40
1789	Yumurta	300
1789	Tavuk	30
1789	Nisasta	10
1789	Dakik Has (Has un)	50
1789	Kömür	500

TEREKE

Adana'nın iktisadi ve ekonomik yapısını yansıtmadı bakı-
mından terekeler de oldukça önemli yer tutmaktadır. Adana
ser`iyye sicilindeki tereke ile ilgili Belge 77,78,80,100,121

incelendiğinde Adana da halkın ekonomik durumlarının iyi olduğu anlaşılıyor. Bu terekelerden Adana halkının çok zengin her ne kadar söyleyemiyorsak da Adana'nın söz konusu tarihlerdeki ticari hayatının oldukça canlı olduğunu söyleyebiliriz.

Belge 21'de Adana'dan İstanbul'a yapılan koyun nakli sırasında Anadolu'nun ekseri mahallelerinden geçid ve derbendlerde voyvoda, mütesellimler ve sa'irler tarafından Toprak basdı ve Bac-ı nahile gibi vergilerin alınmamasının istenmesi tüccar ve 'asâ'ir taifesinin bir güven içinde bulunması bakımından konu üzerinde titizlikle durulduğunu göstermektedir. Teneke ile ilgili sicilimizdeki Belge 100 Halhal mahallesi sakinlerinden Mehmed bin Abdullah'ın 2622 gurus'luk terekesi hakkında bilgi vermektedir. Yukarıda da açıkladığımız gibi Tereke yükünden (elimizdeki diğer tereke ile ilgili belgelerin tereke yükü bundan zengin değildir) Adana'nın ekonomik durumunun çok iyi olmadığı anlaşılıyor. Fakat bu tereke sahiblerinin Adana esrâfı olmadığı düşünülürse elimizdeki terekelerin yüküne bakıp bir değerlendirme yapmamak daha uygun olur.

IV. ADANA'NIN SOSYAL DURUMU

Osmanlı Devleti'nin gerileme dönemi Adana'yı da olumsuz yönde etkiledi.

Tarım alanındaki çöküntü ve buna karşılık devlete verilecek vergiler, borçlar 1777-1786 yılları arasında karşılıklara yol açmış, böylece devletin otoritesi zayıflamıştır.

Nitekim 1787 yılında Payaslı Küçük Alioğlu devlete baskal-
dırmış ve 1793'de ise Toroğlu Alibey Tarsus çevresinden
akıncılar gönderip Adana sehrini dört ay yönetiminde
tutmustur (1).

Payaslı Küçük Alioğlu'nun başlatmış olduğu eskiyalık
hareketlerinin daha sonraki yıllarda niçin devam etmiş
olduğunu anlayabilmek için 1789 yıllarının genel bir değer-
lendirmesini yapmak lüzumunu görüyorum.

III. Selim'in tahta çıktığı 1789 tarihli dünya tarihi
bakımından önemli bir dönüm noktasıdır. Avrupa'nın siyasi ve
hukuki durumunu temelinden sarsan Büyük Fransız İhtilali bu
tarihte gerçekleşmiştir. Bu ihtilal sayesinde 1787'de Almanya
ile Osmanlı arasında başlayan savaş Osmanlı'nın fazla bir
kayba uğramadan savastan çıkmasını sağlamıştır. 1789-1790
tarihleri Osmanlı-Rus, Osmanlı-Avusturya savaşlarının olduğu
tarihlerdir. Bu yıllar Umumi bir savaşın yapıldığı yıllardır.
Oyle ki, bu tarihlerde Osmanlı Devletinin, dünyanın birinci
devlet olma vasfını koruyamadığını görüyoruz. İngiltere,
Fransa ve Rusya'ya karşı Osmanlı Devleti'nin güçsüz ve geri
olduğu bu dönemde kesin olarak ortaya çıktı. Bu Savaşların
arka arkaya gelmesi devleti siyasi, idari, askerî ve mali
acıdan oldukça sarsmış olması muhakkaktır. Bu savaşların
askeri ihtiyacını ve masraflarını karşılamak için devlet, sık
sık "ferman"lar yayınlamış ve bu duruma çareler bulma yoluna
gitmiştir. O halde Payaslı Küçük Alioğlu'nun devletin içinde
bulunduğu bu kargasa ortamından istifade ederek amacını ger-

(1) Adana il Yıllığı; Komisyon; Adana, 1973.

çekleştirmeye çalışmış olabileceği sonucunu çıkarabiliriz. Devlet'in bu eskiyalık hareketlerinin bastırılması hususunda göndermiş olduğu fermanlara bakılırsa bu konu üzerinde ne kadar ehemmiyet ve titizlikle durduğu anlaşılabilir.

Arka arkaya gelen savaşlar ve eskiyalık hareketleri halk arasında her ne kadar huzursuzluklara sebep olmuşa da Adana Eyaleti'nde bütün insanların birbirlerine karşı hoşgörü, emniyet ve güven içinde yaşadıklarını mülk satışı, borç talep, miras ve şahitlik vasi, vekil, kayyum nasbı ve Tereke, siyadet ve evlilik ile ilgili belgelerin çokluğundan anlıyoruz.

Adana halkının büyük bir çoğunluğunu Türkmenler oluşturmaktadır. Bunun yanında Arab, Kürd, Ermeni, Rum, Yahudi ve Küçük bir Arab fellah azınlığı da vardır.

Gayri müslim ve müslim arasındaki ilişkilerin nasıl olduğu hakkında sicilimizdeki belgelerde herhangi bir bilgiye rastlamak mümkün olmamıştır. Fakat Belge 93'de Ehl-i zimmet taifesinden ala, evsat, edna oranlarında vergi alındığını görmek ve köy ve mahalle adları arasında, "Ağca Köylü zımmı, Zitecri Zirzol, Yalnız Zımmı, Zımmi yan-ı Tekkiye, Kıptıran, Hirak, Levhak" adlarına rastladığımızda Müslim ve gayri müslim halkın birlikte bu bölgelerde yaşadıklarını söyleyebileceğimiz gibi yalnız gayri müslimlerin yaşadığını da tahminden hareketle söyleyebiliriz. Ayrıca Belge 137'de Ağca Mescid Mahallesi'ndeki batılı dinden olan birinin ve Belge 138'de Saki Hamam mahallesi'nde ki batıl dinden bir kişinin Hamam mahallesi'nde ki batılı dinden bir kişinin kendi dinlerini bırakıp islâm dinine geçmiş olduğu müslim ve gayri-

müslim halkın bir arada' yasadıklarını ve birbiriyle çok iyi geçindiklerini tam bir güven ve huzur için de yasadıkları sonucunu çıkarabiliriz.

1788-1789 yıllarında belgelerimizde edindiğimiz bilgilere göre kullanılan müslim isimleri;

Erkekler için, Ali Ahmed, Abdi, Abdullah, Receb, Mustafa, Osman, Ebubekir, Mehmet, İbrahim, Ramazan, Haydar, Hasan, Mehmed Emin, Muhammed, Hüseyin, İsmail, Mehmed Kamil, Salih, Hamid Yahya Tefvik Süleyman, Abdulkadir, Abdurrahman Durmus Ali Abdulcabbar

Kadınlar için; Ummühan, Hatice, Fatma, Emine, Amine Safiye, Ayse, Ummü Gülsüm, Gulbahar, Nedice, Serife vb. gibi isimlere belgelerimizde karşılaştık.

Belgelerimiz de sıkca Seyyid ve el-Hac lakaplarının kullanıldığına şahit oluyoruz ki, bu lakaplar gerçek manasından ziyade halk arasında alışla gelmiş sıradan insanlar için kullanılmıştır. Bunun yanında belgelerimizde Efendi ve Paşa Molla, Bey, Cavuş lakaplarına da sıkca rastlanılmıştır.

Kisilerin buldukları konum, yasadıkları yer, fiziki görünüşleri, meşgul oldukları işlere göre de lakap aldıklarını görmekteyiz. Bu lakaplar; Kesisoğlu, Boynueğri, Gürcü, Topal, Uskubi, Bilanlı, Payaslı, Yeğen, Durri v.s gibi lakaplardır.

SONUC

Muhteva bakımından oldukça zengin olan ve tarih araştırmalarının "Ana kaynakları" arasında sayılan Ser`iyye Sicilleri hakkında fihrist çalışmalarının olmayışı zaman bakımından bir kayba sebep olduğu gibi tarih araştırmacılarının da işini hayli zorlaştırmaktadır.

Bölge tarihçiliği, sosyo-ekonomik tarihçilik halk kültürü ve etnografya çalışmaları idari, askeri ve beledi çalışmaları açısından birinci derecede öneme sahip olan ser`iyye sicillerinin bir an önce Fihrist, indeks ve kataloglarının çıkarılması temennimizdir. Çünkü şehirlerin her döneminin birbiriyle bağlantılı bir şekilde bir an önce gün yüzüne çıkarılması için çalışmalara büyük bir hız verilmesi ilmen daha faydalı sonuçlar doğuracaktır.

Yaptığımız çalışmada şehrin tarihi gelişimini örfi ve ser`i, idari taksimatını ve görevlilerini, şehrin köy, nahiyeye, sancak, mahalle, cemaat ve aşiretlerin adlarını, Müslüman ve zımmilerin karışık nüfuslarını kısaca, o dönem Adana'sının sosyal idari ve iktisadi hayatı üzerinde ayrı ayrı durmaya çalıştık. Bu çalışmamızda çıkarabileceğimiz belli başlı sonuçları şu şekilde vermemiz mümkündür.

1- Kurulusundan bu yana Adana (Çukurova) da verimli toprakları sayesinde cesitli uygarlıkların var olduğunu biliyoruz. Bilinen ilk tarihleri Hititler, Hellenistik ve Roma devirleri ve islam devri olan Hilafet devri, Selçuklular ve Osmanlılar dönemlerinde askeri, idari, ticari, mali açıdan büyük bir öneme sahip canlı ve köklü bir şehrimizdir.

2- 1377-1517 yılları arasında kurulan Ramazanoğulları beyliğinin merkezi Adana o dönemde beylerin, 1608 yılında Osmanlı devletine bağlı bir eyalet haline geldiği tarihlerde (muhtemelen 5 vezir payesinde beylerbeyi sancaktan oluştuğu) vali, Mûtesellim, Mutasarrıfların oturduğu idari bakımdan önemi olan büyük, kalabalık bir şehir olma vasfını her dönemde korumuştur.

3- Ceyhan üzerinde şehrin iki yakasını bağlayan Haleb-Tarsus yolu üzerinde her an kervanların geçtiği çok işlek olan Misis köprüsünün eski olmasından dolayı bu dönem de tamiri ne oldukça önem verildiği belgelerde ortaya çıkmıştır.

4- Sicilimizde Adana şehrimizde 56 tane mahalle ve Yüreğir Nahiyesine bağlı 32 köy, Canib-i sehr Nahiyesine bağlı 24 köyün varlığı tespit edilmiştir. Bu mahallelerin Müslim ve Zımmi tespitini yapamadık (Tahmini zımmi mahalleleri Adana'nın sosyal durumu kısmında verdik).

5- Adana şehrimize ait belgelere bakıldığı zaman kendi törelerine göre esnaf zümresinin yöneticilerini seçtiklerini, yılda en az iki defa bütün temel ve ihtiyaç maddelerine esnaf zümresinin bağlı oldukları Ahi ve Lonca teşkilatlarında toplanan bir meclis tarafından narh verildiğini biliyoruz. Fakat sicilimizdeki belgelerden Narh fiyatları hakkında bilgi edinemiyoruz. (Tereke kayıtlarında bazı ihtiyaç ve gıda maddelerinin fiyatı tespit edilebilir). Adana valisinin sarayı için Belge: 45'de bir zahire listesinin verildiğini görüyoruz.

6- Sicilimizdeki tereke kayıtları Adana ailelerinin orta

halli ekonomik yapıya sahip olduğunu çıkarmıştır.

7- Adana şehrinde Müslüman Türkleri ile Zımmilerin oluştuğu tahmini toplam nüfusun 15.378 kişi olduğu şeklindedir.

8- Bu yılların savaş yılları olması ve devlet kontrolünün idari-siyasi teşekküller ve halk üzerinde zayıflayıp yok olmasından istifade etmeye çalışanlardan biride Payaslı Küçük Alioğlu adlı biridir. Adana halkı arasında huzursuzluğa sebep olduğu gibi devleti de oldukça uğrattırıştır.

9- Sicilimizde Nemçe ve Moskov seferleri için Adana'dan asker, binek ve yük hayvanı istenildiğini ve savaş masraflarını karşılamak için salyane defterleri oluşturularak birçok verginin toplanıldığını görüyoruz.

10- Sicilimizde batıl-ı dinden kişilerin kendi dinlerini bırakıp islamiyeti seçtiklerini görüyoruz. Bu durum Müslim ve zımmi kesim arasındaki ilişkilerin tam bir güven ve uyum içinde olduklarının ifadesidir.

BIBLIYOGRFYA

- ADANA IL YILLIGI ; Adana-1973.
- BARKAN, Omer Lutfi; «Tımar», Islam Ansiklopedisi, C.XII/1, MEB.
- CIN, Halil ; Osmanlı Toprak Düzeni ve Bu Düzenin Bozulması, Boğaziçi Yay., İstanbul 1985.
- CELEBİ, Evliya ; Seyahatname, (Cev. Mehmet Zillioğlu), C.1, İstanbul 1969.
- DURSUN, Davut ; Osmanlı Devletinde Siyaset ve Din, Isaret Yay., İstanbul 1989.
- Ebu'l-Ula Mardin ; «Kadı Maddesi», Islam Ansiklopedisi C.IV, İstanbul 1967.
- HALAÇOGLU, Yusuf ; Ser`iyye Sicillerinin Toplu Kataloğuna Doğru, I.U.E.F.T.D., S.30, İstanbul 1976.
- INALCIK, Halil ; "İslâm Arazi ve Vergi Sisteminin Tesekkülü", İslam İlimleri Enstitüsü Dergisi I, S.I, sh. 139.
- ONGAN, Halit ; Ankara'nın 1 Numaralı Ser`iyye Sicili, T.T.K., Ankara 1958.
- OZTUNA, Yılmaz ; Büyük Türkiye Tarihi, C.13, Otügen Yay., İstanbul 1983.
- OZDEMİR, Rıfat ; Ser`iyye Sicillerine Toplu Kataloğuna Doğru, F.U.S.B.D., C.I S.I, Elazığ 1988.
- OZDEMİR, Rıfat ; "Ankara ve Antakya Sancaklarına Ait Bazı Gelir ve Giderlerin Mukayesili Tahlili", Prof.Dr. Serafettin Turan Armağanı, Antakya 1996.

OZDEMİR Rifat

; "Tokat'ta Ailenin Sosyo-Ekonomik Yapısı
(1771-1810), Belleten Dergisi, C.54,
S.211, T.T.K. Yay., Ankara 1990.

UZUNCARSILI, İsmail Hakkı; Osmanlı Tarihi, C.III;II. Kısım,
T.T.K.B., Ankara 1988

روزنامه داریغ حضرت ولی التعمه اقتضای این ذخائر باین اولی نور (۶۰۰۰) فتح
نام عزیز لحم غنم ۱۵۰۰ برنج ۱۵۰۰ زعفران ۲۷۵۰ شمع عدس
شمع روغن ۱۵ قهوه ۱۰ شکر ۱۰ قوزی طازق و قوی خامیراج ۶۰

نمک ۱۵ صابون ۱۰ بهارات ۱ بومرط ۲۸۰ فطران ۶۰ مقدار کفایه
حطب مقدار کفایه کومور ۱۰۰ اسنار ۱ طوز ۵ سبزوالت مقدار کفایه

علیف سعید ۶۵۰۰
حوزه و مغیره رفیق ۱۲

EK: 1. Saray için gerekli olan günlük gıda ve ihtiyaç maddelerini gösteren belge.

Sicil Sayfa No: 44
Belge No: 40

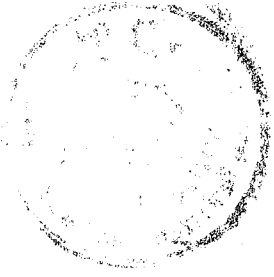
سیرت الیومنا فی روزنامه حضرت ولی الله زمانه

۴۰

نان عزیز ۱۵۰
 کجمنج ۷۵
 وادعین نام ۱۸۴
 شمع روشن ۷۵
 شمع روشن ۱۵
 عسل مصفی ۲
 موزه بین ۲
 بلور ۱
 و سجد ۲
 مسوغان ۵
 طوز ۲
 کجور ۵
 کجور ۵
 و قیق خاں ۵
 کجور ۵
 سبزه و طبیب مقدار کفایت

بلاجه شروع اجناس و مخامره و تسکین طحال غطا و خد با حشر لک نیاک و در اولی و ثانی

EK: 2 Narkh ile ilgili belgedir.
 Sicil Sayfa No: 50
 Belge No: 45

تاریخ

شماره

مبايعه و مكارى شىزانى او شريفى در

دستور حكوم محترم مبنى نظام العالم عد بر امور الجمهور بالسكر النائب
 مرام الانام بالرأى الصائب مهندس بنیان الدولة والاقبال مشيد
 السعادة والاجلال المنخوف بصنوف عواطف الملك الاعلى اذنه
 واليسر وزيرم سيا ارام الله تعالى اجلاله وقدره
 القفاة والحكام معدن الفضل والكلام مولانا اذنه قاضى زير فضل
 بتوقيع رفيع همايون و افضل اوليحق معلوم اولاه سنكه وزير شرايه
 استبل عارم لازمه سيجون محول عمده لياقت واقذارك
 حلتان اذنه ايا لسنه واقع اذنه سبخا غنذن كرك ككارى وكرك
 مبايعه و سبس و ترسوس سبخا قلزير و رتب مكارى اوله تبعاً
 لغوز يوز بكرجى سكه مهار ستر انك بر حوجب صور تحصيلى باينه
 ارجوى همايونم طرفذن صادر اولان دورت قطعه او او سكرتوك
 انغاز و اجراسى سنك راسى و عوفتك انضمامه محتاج اولغه
 الوريه مذكوره اها البلزنك تحصيلى ترتيب و فرغانم اولان مذكور
 المقدار كوه كرك كوجلو و قوتلو و توانا و طاقلىرى كتمل اولرق
 بر حوجب صور و قاتر قضا لربن اخراج و ارسلك اخصوسنه

EK: 3 Satın alınacak biner ve yük de
 veleri hakkındaki belgedir.

Sicil Sayfa No: 70

Belge No: 60

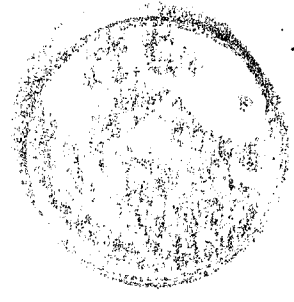

میکاری اوری

فائلبری
 معانز القنائة والحکام معادن الفضائل والکمال اذنه سنا غننه واقع قضا کرک
 و نابلری سید فظلم و قدوة الامجد والاعیان بو خصوصه منشر تعیین اولنان درگاه
 معلوم کد کملو لیزله صالح زید جده و معانز الافرامل والاقراب لیتخذ ابر لری و بیامچری
 سردار لری و ضابطان و ساز ایشار لری زید قدر هم توفیق رشید همایون واصل
 اولیجق معلوم اولاکه بمنه تعالی استبوسن، مبارکه اولکهار نده نیج و مسعود سوز چون
 اورجری همایونم افواجنه موجود بولنوب ذخائر و مهمات نقلی خدمتند و
 خدمات عملیه عده استخدا م اولتمق اوزره بو کد کد لری کوندن خدمتده اولر قلم
 بره به معناد لازم کلان ابر لری ارجو سبابان باشی بی بدن و بریک سر طبله
 موقوفان دن افواج اولنان مهور و محضی صورت و غیره خوبه اونه سنا غندن
 ایکی یوز الی و کچین سنه ترتیب دن بقایا قلان آکیوز مهار که جمعا دور یوز الی مهار میکاری
 کوه لری افواج و بعونه سبحانه و نقل نوروز خیزوز خیزوز مقدم ارجوی همایونده
 موجود بولتمق اوزره وقت وزمانیله اولک و ایصال اولتمق فرغانم اولمق سنه
 ایله اربک اولمق اوردی
 ارجو عالی نام اصداری

Ek-4 Moskou Seferi için, Asker, binek
 ve yük hayvanı, yiyecek, giyecek
 koplanması ile ilgili belgedir.

Sicil Sayfa No: 71
 Belge No: 61

منه اونه شلاسنک سراجان خلده سکا سنک اکبره نوزدن افده مکران افده سنک
 از بد اولدی نجا حاله وفات ابرک سراجان السید عثمان ابن عثمان کوفه
 در اثنای زوجه سکوچه بیترکه لری اینه بنت و طغنی و فاطمه بنت حبیب و کوفه
 بنت عثمان ابره خانو لکر لکه سلیک کبر اوغلو السید علی و سلیب کبره قری امهانا
 و سلیب تان سید زمان خدیجه و فاطمه بیخضره اولدی لری الشیخ الانور
 ظاهر و نما بان اولدی لکه منوفا ای نوزدن نوزده که سلی خوز و بنی انوما
 نوزد و نوزده اولان شامات و نوزده بره بره ایس و ما بنی و القس
 فی البوم الخامس عشر من شهر ذی الحجه السنه ۱۰۰۰ سنه ۱۰۰۰
 الیه ای نوزده سنده واقع برقات تان زخر فی النون سنه ۱۰۰۰
 اولدی نوزده سنده واقع برقات تان زخر فی النون سنه ۱۰۰۰

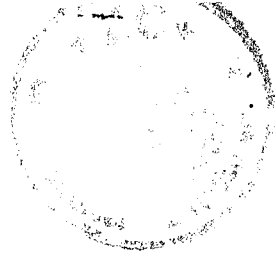
اروان نجا سید بره ججه بنی سبار چول سکه کما یونلی مقعد سنه
 سنه برقا مزوره فایم برقات باقر سکریم و سجام نوزده اینه برقات تان
 سنه برقا مزوره فایم برقات باقر سکریم و سجام نوزده اینه برقات تان

قادر و مود سنا سنه ۱۰۰۰ سنه ۱۰۰۰ سنه ۱۰۰۰ سنه ۱۰۰۰
 سکه اثواب پرست سجام الیه فوره الاث کرکر سنه ۱۰۰۰
 سکه اثواب پرست سجام الیه فوره الاث کرکر سنه ۱۰۰۰
 سکه اثواب پرست سجام الیه فوره الاث کرکر سنه ۱۰۰۰

الاوقات ۱۱۲ باکر کوزون بیه فوکر
 رسم فسمت خادی الیه کاتبه جو قدر اجباریه
 باکر کوزون بیه فوکر

الایام باکر کوزون بیه فوکر
 زوجه المنوره اینه سنه ۱۱۲ زوجه المنوره فایم سنه ۱۱۲
 زوجه المنوره اینه سنه ۱۱۲ زوجه المنوره فایم سنه ۱۱۲
 زوجه المنوره اینه سنه ۱۱۲ زوجه المنوره فایم سنه ۱۱۲

EK: 5 Tereke ile ilgili belgedir.
 Sicil Sayfa No: 95
 Belge No: 77

Handwritten text in Ottoman Turkish script, organized into a list of entries with numerical identifiers. The text is written in a cursive style and appears to be a record or index of documents.

92

1. ...
 2. ...
 3. ...
 4. ...
 5. ...
 6. ...
 7. ...
 8. ...
 9. ...
 10. ...
 11. ...
 12. ...
 13. ...
 14. ...
 15. ...
 16. ...
 17. ...
 18. ...
 19. ...
 20. ...
 21. ...
 22. ...
 23. ...
 24. ...
 25. ...
 26. ...
 27. ...
 28. ...
 29. ...
 30. ...
 31. ...
 32. ...
 33. ...
 34. ...
 35. ...
 36. ...
 37. ...
 38. ...
 39. ...
 40. ...
 41. ...
 42. ...
 43. ...
 44. ...
 45. ...
 46. ...
 47. ...
 48. ...
 49. ...
 50. ...
 51. ...
 52. ...
 53. ...
 54. ...
 55. ...
 56. ...
 57. ...
 58. ...
 59. ...
 60. ...
 61. ...
 62. ...
 63. ...
 64. ...
 65. ...
 66. ...
 67. ...
 68. ...
 69. ...
 70. ...
 71. ...
 72. ...
 73. ...
 74. ...
 75. ...
 76. ...
 77. ...
 78. ...
 79. ...
 80. ...
 81. ...
 82. ...
 83. ...
 84. ...
 85. ...
 86. ...
 87. ...
 88. ...
 89. ...
 90. ...
 91. ...
 92. ...

Ek: 6 Vergilerin düzenlenmesi ve toplanması ile ilgili belgedir.
 Sayfa No: 106
 Belge No: 92

UCUNCU BÖLÜM
TRANSKRİBE METİN

S. s. No: 1

Belge No: 1-2

Bin ikiyüz dört senesine mahsuben Adana maru'l-hassı Hüseyin Ağanın Edem-Allahu Te'ala iclâlehû Eyaleti Adana valisi vezir-i Arstu müdebbir-i devletlü es-Seyyid 'Ata'ullah Paşa serde'-i Sâmi hazretlerinin inzimâm-ı re'yy ve ma'rifeti ve cümle ma'rifetiyle kıstul-'yeum hesabı üzre olduğu mâ'lû-mesiyle sene'-i mezbure seyvali mükereminin sekizinci yevm-i ehâd menzil-i meskûrenin vekili fukâra ve sabık-ı maru'l-hass-ı Mustafa Ağanın 'uhdesine ihâle ve icâr olub bu sene dahi surûat-ı menzil üzre ber vechi muhârrer senesi vusûl ve kemâl-i bi-veche idareye ta'âhhüd eylediği is bu mahale kayd südd.

Nahiye-i Dunderlü	kaza'-i Karakışla	kaza'i Sârı Cam
taksit-i evvel	taksit-i evvel	taksit-i evvel
700 gurus	500 gurus	350 gurus

S. s. No: 3

Belge No: 3

Kadd-ı Vaka` Mart fi vâktü'l-mâgrib leyl-i Pencsenbe 15 fi cemaziye`l-evvel 1203

Kadd-ı Vaka` Mart fi vâktü'l-mâgrib leyl-i Cum`a 26 fi cemaziye`l-evvel 1204

S. s. No: 4

Belge No: 4

Misis köprüsünün kesfi için emr-i 'alisan

Emirul-Umerai'l-kiram kebiru'l-küberâ'l-fuhham zu'l-kad-ri ve'l-ihtirâm sahibu'l-'izz ve'l-ihtisamu'l-mühtâss bi-mezid-i 'inâyetu'l-melikul-'alâ hâla 'Azir sancağı Mutasar-rıfı Küçük 'Ali Zade Halil Pasa dam-ı iclalehu ve kıdvetu'l-kuzzat vel'-hukkâm ma'den u'l-fâzıl ve'l-keâm Mevlâna 'Adana kadısı zide fazlehu ve iftiharü'l-emâcid ve'l-ekârim Cam'-u'l-muhammed ve'l-mekârrimu'l-muhtass bi-mezid 'inâyetu'l-mülkü'l-dâ'im dergâh-ı mu'allam kapucu başlarından Adana müteselimi 'Ali Bey dam-ı mecide ve mefahirü'l-emâsil ve'l-akrân vücuhu beldeden Halil ve şâ'irleri zid-e kudrehum tevki'-i, refi'-i humâyun vâsıl olıcak ma'lum olaki senki mirimiran mumailleyhsin bu def'a derse'adetime varid olunan tahriratın mefhumunda Misis köprüsü munhadim olduğuna binaen bir iki bin gurus sarfiyle kayıklar yaptırmış isek dahi ebna'yı sebinin ahrârları müte'essir olmağla canib-i miriden akçe i'tâsiyle zikr olunan köprünün tâ'mir itdiril-mesi hususunu inhâ ve iş'âr itmişse bu makule-i ebniyenin tâ'mir ve termimi ka'ide'-i mir'iyye'-i miriye uzre evvel-emirde kesf-i mu'ayyine ve namikdar masarif-ile vücuda geleceği bilinmek lazımeden olmağla imdi ma'rifetin ve Adana kadısı ve mütesellimi 'Ali Bey dam-ı Mecide ve Adana'da vücuh-u beldeden Halil ve şâ'ir vukuf tammı olanlar ma'rifet-leriyle canib miri hasaratdan ve kayıt ve siyânet olunarak kesf ve mu'ayyine olunub na-mikdar masarif-ile tâ'mir ve

ermim olunacağı ma`lum ve tahkik olunduktan sonra iktiza
iden lazimesi mumaileyh Halil zid-e kudrehu ma`rifetiyle bir
tarafdan tedarik ve insasına mübâseret olunmak ve kesif
defteri müfredatıyla ser`iyyen der`aliyyeme gönderilmek
fermanım olmağın hassaten is bu emr-i Halilu`l-kudrem isdar
(bos) ile irsal olunmuştur. İmdi vusulunda sizki mütesellim
ve vücûhu belde ve sa'irlerisiz. köprü-yü mezbur ma`rifet
ser` ve Pasay-ı mumaileyhin ma`rifeti ve ma`rifetleriniz ile
canib miri'y'-i siyânet olunarak ka`ide'-i mir`iyye'-i miriye
lzre evvel emirde keşf ve mu`ayyine olunub na-mikdar masârif
ile ta`mir olunacağı ma`lum olduktan sonra iktiza iden lazı-
nesini bir tarafdan mumaileyh Halil zid-e kudrehu tedârik ve
insasına mübâseret eyleyüb kesif defterlerini ser`iyyen ve
âcilen der`âliyyeme gönderilmeğe mezid sa`i ve gayret eyli-
yesiz ve senki Halil zid-e kudrehusun canib-i miri her halde
nimayet ve siyanet olunması ehem müham lazımu`l-ihtimâm ol-
madan olunmağla umur-ı enbiyede maharat ve mumarsıtı olanlar
ma`rifeti ve ma`rifet ser`-i ve ma`rifetinle ba`de`l-keşf
ve`l-mu`ayyine iktizâ iden lazimesini tedarik ve insasına
mübâseret eyleyüb kesif defterini ser`iyyen der sa`âdetime
irsâl ve tesyirine mezid i`tina ve dikkat eyliyesin ve senki
kadı'-mumaileyhsin sen dahi mucib emr-i serifiyle `âmil ve
hareket eylemek babında ferman-ı `âlisânım sâdır olmuştur.
Buyurdum ki hükmü serifimle vardıkda bu babda vech-i mesrûh
lzre serefyâftâ`-i sudur olan iş bu emr-i serif Halilu`s-sân
recibu`l-ettiba` ve lazımu`l-imtisâlimin mazmûn-ı ite`at
vâkrûniyle `âmel olasız. Söyle bilesiz `âlamet-i serifime

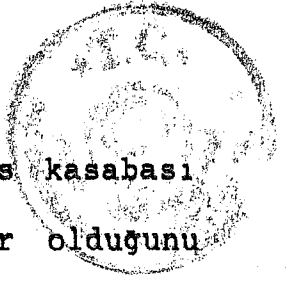
i'timâd kılasız. Tahriren fi'l-yevmu'l-havi'ösr cemâziye l-
evvel sene selas ve mi'eteynve elf. (Cemaziye'l-evvel 1203)

Be-Makam-ı, Kostantiniyyetü'l-Mahrûse

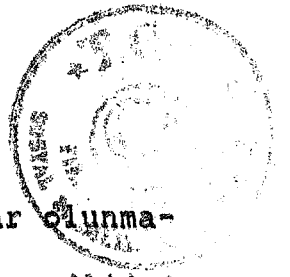
S. s. No: 5

Belge No: 5

Mekkâri deve bedelliyesi için emr-i serif Celilü'sân
mefâhirü'l-kuzzât ve'l hükkâm me'âdinü'l-fezâi'l ve'l-kelam
Adana ve Sis kadıları zid-e fazlehûm kudvetü'l-emâcid ve'l-
â'yan Adana Mûtesellimi Zid-e mecdehu ve kudvetü'l-emâsil
ve'l-akrân bu hususa mûbâsir ta'yyin olunan rikâbı-ı humâ-
yûnum ka'imakâmı çukadarlarından İsmail Zid-e kudrehu tevki'-
i refi'-i vâsıl olacak ma'lûm ola ki bundan akdem me'muriye-
tiyle Adana ve Misis caniblerine gidüb 'avdet iden Mehmet
Çukadarın götürdüğü evrakın hulasa-i mefhumunda sefer-i
hümâyun lâzimesi için bin ikiyüz iki senesine mahsu'ben Adana
sancağınandan ihracı fermânım olan iki yüz elli mekkâri
sütrânım gayrazı irsâl bâki kalûb yüz altmış dokuz mahâr
sütrânın behar mahar-ı seksenar kuruştan icab iden bedelleri
tahsil olunmak bâbında sen ki mûtesellimi mumaileyhsin sana
hitaben sâdır olan emr-i serifin çukadar-ı merkum ile lede'l
vûsul sâlifü'l-beyan bâki kalan yüzaltmış dokuz mahâri
sütrândan altmış mahâri du'l-kudreye re'ayası ve kırk ve
sekiz muharri Sâm Bâyadi cem'ati ve dokuz mahari Karahaculu
Cema'ati ve onbes mahâr Melemenci Cemâ'ati ve altı mahari
Kürkcü Cemâ'ati ve bir mahari Bilekli ma'ordu usağı cemâ'ati
ve iki mahari Genceli ma'-Saslı ve bir mahari Kabasakal
Bozdoğanı cema'ati ve altı mahari Karakışla kazası ve altı

mahari ve altı Sarıçam kazası ve on muhari Misis kasabası
ahalilerinde bâki kalub ancak tahsili müte'essir olduğunu
beyanıyla nefis-i Adana havâlisinde bir mahâr sûtur kalmadığı
senki mütesellimi mummaileyhsin ka'imende ve Adana kâdısı
i'lamında tahrir ve Selifu'l-beyan Sis sancağından matlub
olunan elli mahar sūtrânın Liva'-i mezbur havalisinde eskiya
olduğuna mebni ahaliyi etrafı perisan ve kurrâları harab
olmakla tahsil-i mümkün olmayub ancak liva'-i mezbûre-i
inkiyâd iden mahallerden sicil-i mâhfûzda olan kayd-ı sabıkı
üzre kaç mahar sūtran ider ise bedellerini tahsil ve teslim
hazine'-i `amirem itmeğe Sis mütesellimi müte'ahhid olduğunu
Sis kadısı dahi i'lamında tahrir ve is'âr itmekde kuyudât-ı
tetebbi` ittirûldükde sefer-i hûmâyunun lazimesi için iki-
yüzbir senesine mahsuben elli mahari Adana ve elli muhari
Sis sancaklarında mekarı sūtran matlub ve tertib olunmuş
olduğu mefkufatta derkenâr olunmağla gayraz-ı irsal baki
kalan yüzülmüsdokuz maharsūtran mukaddeman ferman olduğunu
üzre icab iden bedellerinin tahsilinde mümane`at iderek irâd
eyledikleri ağrar ve ihyalarına i'tibar olunmayarak `Aliy-
yû'l-hallin yerlü yeründen ve icab ve iktizâ idenlerden
tahsil olunmak fermânım olmağın te'kiden ve isticâlen işbu
emr-i Celilû'l-kudrem ısdar (bos) ile irsâl olunmuştur. İmdi
vusulunda bâlâda tahrir olduğunu üzre gayrâz irsal-i bâki
kalan yüz altmış dokuz mahâr sūtrânın mukaddema fermân
olduğu üzre beher maharine seksenar gurusdan icab iden
bedelleri bir an evvel tahsil ve der`aliyyeme irsâl olunması
akzây-ı ahali husrevânım idüğü ma'lumun oldukda hilaf merzi

irad eyledikleri agrâr ve ihyâlarına `amel ve itibâr olunma-
yarak `Aliyyü`l-hallin yerlü yerinden ve icâb ve iktizâ
idenlerden birgün akdem tahsil ve der`aliyyeme irsal ve
tesyir hususuna sarf ve sa`-i ve kudret eyliyesin ve siz ki
kuzzât-ı mumâileyhim ve mübâsir-i merkumsuz sizler dahi nâss-
ı emr-i serifime intisâl ve mütebe`at eylemeniz bâbında fer-
mân-ı `Alisânım sadır olmusdur. Buyurdum ki hükmü serifimle
(boş) vardıkda bu bâbda vechi mesruh uzre serefyâftâ-i sudûr
olan is bi emr-i serif-i Celil-u`s-san vâcibû`l-ettiba` ve
lazımü`l-intisalimin mazmun mûnifi birle `amel olasız. Söyle
bilesiz. `alameti serife i`timâd kılasız. Tahriren yevmü`l-
samin Cemaziyye`l-evvel sene selas ve mi`eteyn ve elf.

(Cemaziyye`l-evvel 1203)

Kostantiniyyetu`l-Mahruse

S. s. No: 6

Belge No: 6

Mefâhirü`l-kuzzat ve`l-hükkâm me`âdinü`l-feza'il ve`l-
kelâm Adana kadısıyla Adana eyaletinde vâki`kuzzât ve nûvâb
zid-e fazlehum ve mefâhirü`l emâsil ve`l-akrân sehir kethû-
daları zid-e kudrehum tevki`-i refi`-i humâyun vâsıl olacak
ola ki hala Adana valisi ve İbra'il muhafızı Düsturu mükerrerem
mûsir-i mufâhhâm nizamü`l-`alem vezirim Mahmut Pasa Edam
Allahu Te`ala iclâlehu tarafından bundan akdem eyalet-i
mezkure mütesellimi nasb olunan kudvetü`l-emâcid vel-`âyan
Seyyid Halil zide mecid emvar-ı mütesellimliği idare ve
ru'iiyyet ve ahâli ve sakin-i memleketi himaye ve siyanef ve

cümle ahâli kendûden hosnud ve şukran üzreler iken ba'zı
istihâs makulesinin mütesellim-i mumâ-ileyhe garz ve 'idameti
olduğundan nası mezkûrdan ihtilâl paydasıyla mütesellimliği
zabt u da'yyesinde oldukları hasebiyle mütesellim-i mezbûr
dergâh-ı mu'âllam kapucu basılarından iftiharü'l-emâcid ve'l-
ekârim kara kethûdâzâde mir'Ali dam-ı mecdehuya fermân-ı 'âli
ihâle ve kuyubası mumaileyh Adana'ya vusulunda mütesellimi
sabık mumaileyhin keyfiyet-i hallini ahâlisinden isti'ar
eylediğinde herhalde cümle ahâli hosnud ve sakir olduklarını
inha ve kemâkân mütesellim nasb olunmasını niyazında oldukla-
rını senki Adana kadısı mumaileyhsin bu def'a müstayı orduy-u
hûmayunuma i'lam ve ahâli memleket-i muhzır ba'sı ve nisâr ve
kemâkân mumaileyh Seyyid Halilin mütesellim nasbı icûn emr-i
serifim sudurunu mûsarun-ileyh kapukethûdası tarafından dahi
istid'a ve mumaileyh Seyyid Halilin hûsn-i hali varid olan
i'lam ve mahfuzun nisbeten olmağla mütesellim nasb olmak
fermanım olmağın imdi siz ki Mevlana mumaileyhimsiz memaileyh
Halil Eyalet-i mezkure mütesellim nasb olunduğu ma'lumunuz
oldukda ber-minval-i meşruh mütesellimliği mezkuru mumaileyh
zabt ve idare ve ru'iyet ve mûsarunileyh tarafına raci'
a'idat ve tayyaratı olageldiği vech ile ahz ü kabz itdirdûb
mütesellimliği umuruna aherden bir ferdin dehl ve ta'arruz
eylemesine era'it ve ruhsatdan hazer u müba'ad eylemeniz
bâbında ferman-ı 'alisânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki vusul
buldukda bu babda vech-i meşruh üzre şeref yafta'-i sudur
olan ferman vacibü'l-ettiba` ve lazımü'l-imtisalimin mazmun
ita'itmakruniyle `amil olub hilafından gayetü'l-gaye sahan ve

mücânebet eyliyesiz. Söyle bilesiz. `Alamet-i şerife i`timad
kilasız. Tahriren fi`-eva'il sehr-i Cemaziye`l-evvel sene
selâs ve mi'ete ve elf. (Cemaziye`l-evvel 1203)

Ba-Mustay-ı Ruscuk

S. s. No: 6

Belge No: 7

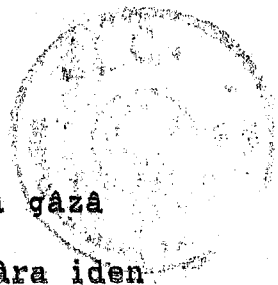
Kasab Bekir mahallesinde sakine Safiye binti `Ali nâm
Bekir bil`ane'-i rızası velisi izniyle meclis-i ser`de talibi
olan es-Seyyid Ibrahim Efendi Ibn-i E`s-seyyid `Abdû`l-Celil
Efendi nâm kimesneye Altı yüz gurus mehir ile nısfı mu`accel
ve nısfı ahari mu`eccel olmak üzere `akd-ı nigah olunduğu ka-
yıt-ı şüdd 19 fi recebu`l-ferd 1203. (19 Recebu`l-ferd 1203)
suhûdû`l Hal

Katib Durmus `Ali Efendi, Uskûbi zâde el-Hâc `Ali Ağa,
Bekri zâde es-Seyyid Mehmed Efendi, ser-muhzıran es-Seyyid
`Abdurrahman Efendi na'ib Durri Hasan Efendi, Mezbure Bekir
Ağanın vekili es-Seyyid `Omer Efendi, Ibn-i `Omer merkurumun
vekili el-Hac Hûseyin Ibn-i Mehmed

S. s. No: 7

Belge No: 8

Iftihâru`l-emâcid ve`l-ekârim Cam`-ı mucâmed ve`l-
mukarimu`l-muhtaz bi-mezid-i `inayetu`l-mülk`l-da'im dergah-ı
mu`allâm kapucubasılarından Adana mütesellim kapâkethudâları
zade Mir `Ali dâm-ı mecide tevcih refi`-i hûmayun vâsıl
olacak mu`allam ola ki Adana sâkinlerinden club bir müddetden

bir Adana mütesellimliği vesilesiyle hilâf-ı seri`at-ı gâza ve mefa'ir-i rıza enva`-ı te`diyat ve mezâlim-i ictâra iden Civaroğlu Mehmed nam-ı saki mecbul olduğu kussat ve sekâvet muktesazınca basına cem` eylediği hasarat ile Adana mütesellimliği zabt-ı iradesiyle birkaç defa` memleketi basub katl-i nufus ve gasb-ı emvâle cesaret ve harab-ı memleket ve inti-lâb-ı esâyır ehl-i mubâ`atı mucib-i enva` o sa`-ı bağıyaneye cür'et eylediği tahkiklerde sehriyaranem olub bu makule mazarr-i `abad ve sa`-i fi`l-arz beragad olan ber-ahirlerin icray-ı muharetül-ibkalarıyle mazhar balad-ı ve mezalim hâl-i `abâda akdâm-ı lazımeden olmakdan nâsı senki kapubası muma-ileyhsin mezkuru kat`-ien Serir-i sitar virmeyerek bir takrir ile götürüb icrây-ı cezay-ı maylikine ithâm eylemek hususuna irâde-i padisânem tâ`lik itmeğin mahfya ve mektumen isbu emr-i `alisanım ısdar ve yeriki i`ta olmuşdur. İmdi mezkurun tarafında zenhârla reşte virmeyerek Aralık da fukaray-ı rağb-ı mazhar civar ve hasârat olunmaya müsvedi hilat Vukû`una gelmeyerek i`mâr-ı letâ'-ifu`l-hayl ile bir takrirle götürüb ber vech-i sehvelet tertib cezay-ı sezasına mûbaderet ve keyfiyet-i der`aliyyem tahrir ve mesâra`at ve bu takrib ile senki memleket ve fukâray-ı ra`iyyetden ferâ ve asrın mûb-telây-ı hasârat olmalarını mucib olur. Hilaf-ı rıza ser-ma`ruzu vuku`undan ve bu babda sur-ı tedbir ile mezkurun tarafına Serir-i sitar virilmekten ve firariy-i ve firariyi imtilzam olur hareketden bi-gayet tehasi ve mûcanebet eylemek bâbında fermânım `alisanım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki vûsûl buldukda bu bâbda vech-i mesrûh uzre serefyafte'-i sudûr

olan fermân vacibû'l-ettibâ` ve lazımu'l-ımtisâlimin mazmun
ita'atmakruniyle `amil ve hareket ve hilâfından tevki ve
muba`adet eyliyesin söyle bilesin-`Alâmet-i serife i'timâd
kılasız. Tahriren eva'il-i sehr-i muharrem sene'-i selâs ve
mi'eteyn ve elf. (Muharrem 1203).

Kostantiniyyetu'l el-Mahruse

S. s. No: 7

Belge No: 9

Medine'-i Adana Mûtesellimi Sa`adetlu es-Seyyid Halil
Ağanın ma-takdim ve ma-te'hir `atik deve ve `atik menzil-i
sa'irden onyedi bin bes yüz gurus ba`de'l-kulli hesabdan
alacağı besyû gurus kazâlardan kendüye havale ve teslim ve
bâki on bes bin gurusun dahi sekiz bin besyûz gurus bin iki-
yûz üç senesi martı ve duhûlunda salıyaneye vaz` ve sahh`u'l-
baki altı bin besyûz gurus alacağı kaldığı cümle ma`rifetiyle
işbu mahalle kayd-ı südd hesab ve kayıt olunmusdur.

S. s. No: 7

Belge No: 10

Akzay-ı kuzâtu'l-müslimin evâli velâtu'l-mevcudin
me`adinu'l-fezâ'il ve'l-yakin raf`-i i'lâm es-şeri`yete
Vele`d-din-i Varis-i u'lumu'l-enbiyâ'-i ve'l-murselin u'l-
muhtaz bimezid `inayetü'l-mülkü'l-mu`yyin Konya ve Kayseriye
ve Haleb ve `Ayıntab ve Diyârbekir kadıları Zid-i fazlehum ve
mefahiru'l-kuzzat ve'l-hukkam ma`adenu'l-fezâ'il ve'l-keâm
Anadolunun orta kolunda vaki` Karamürsel ve İznik vezir Hânı

ve Bilecik ve Sükud ve Lefke ve Kol bazarı ve Eskişehir ve
Kırsehiri ve Urgub ve Söğud ve Sandıklı ve Karaağac ve Tav-
sanlı ve Karaman ve Niğde, Ha`bur ve Develi ve Erikli Karaman
ve Ankara ve Seferi Hisar Konpuzu ve Karahisar sahib ve Adana
ve Antakya ve Rakka ve Malatya kazalarının kuzzat ve nüvvab
zid-e fazlehüm ve kudvetü`l-emâcid vel-`ayan Uçak tarafından
mukâddema me`mur kılınan Ser Turnayı Ebubekir zide Mecide ve
Kudvetü`l-emacid ve`l-akran Merdarları ve sehir kethüdaları
ve Uçak ihtiyarları ve söz sahibleri zide kudrehüm tevki`,
refi` Hümayûn vâsıl olacak ma`lum olaki muhafâza-i ve müdâfa-
i müfret i`da zımında `askeri tertibi lazım ve mukteza oldu-
ğuna binaen sâlefü`l-zikr kazaların herbirinden neferâtları
yüzyirmibeser olmak Uzre `adedleri beyaniyle serdengeçdi
bayrakları küsâd ve neferâtlarını tahrir ve teknil cümlemiz
piyade-i cuhadar ve Cenk ve harbe kadar yigidlerden olmak
uzre birgün evvel ihrac ve mestanı Orduyu Hümayunuma fısale
masara`at olunmasını samil bir kıt`a ve ba`dehu te`kid ve
isti`cali hâvi diğeri bir kıt`a evâmir-i `aileyem istihrar-ı
ve irsal olunmuşdu. ikhalatahında Orduyu Hümayunumun `avdeti
ve kati takrib idûb serkadât-ı mazurenin ve suduru hâkâniye-
min muhafazaları vacib ve himmetim olmadıktan nası mukaddem-
leri ve mefhur sadır olan evamir-i `aliyyem muceblerince
kazaları merkumdan matlub serden geçdi bayrakların gelüb
istemeleri lâzımeden iken henüz bir haber ve eser-i zuhur
itmekle cümle kera`it bu emr-i dinle kusur ve rehâvet itdiğü
içün her biriniz müstehak tevcih ve i`tab olmuştuzdur. İmdi
işbu emri serifim Uçak tarafına (boş) ile vusûl buldukda

mevlana ve sa'ir mumaileyhimsiz bu bâbda tab'ı ta'biyyet
zabt-ı sukât ri'ayet ile kazalarınızdan müretteb miranları
tekmil-i neferâtlarıyla ihrâc ve bir sa'at atdım insallerine
kusâru rehâvet haklarında ba'is esterân-ı nedâmet olacağı
ma'lumunuz oldukda mukaddem müfahham sadır olan evamir-i
'aliyemde ne'dad ve beyan olunan müstayı bayrakların yüzyir-
miser nefer ile birlerinden ihrac ve müstay-ı Orduyu hûmayu-
numa sevk ve irsalleri hususuna bigayet ikdâm ve gayret ve
ma'âzallahu Te'ala yedinden böyle dahi irtihâb-ı kusûr ve
rehâvet ile 'asâkir-i me'mure vaktiyle gelüb ayrıştırmak
lazım gelür ise dolu civaya kadar olmayub birbirinin hal ve
sanına göre tedbiyat-ı layıkasına ihra kılınacağı tahkik
olunmağla ona göre geyreti iltizam ve damen dermeyân ithâm
iderek tekrar isti'câl emr-i 'ahir ve yine hakit koymayarak
'asakir mertebe'-i ve irsal ve besyüzbirin vasi' ve mikdar
eyliyesiz ve senki mumaileyhimsin senden kârgûzarı ve
sadaikat-ı me'murem ile bu evahir-i ta'yyin kilitli emin olur
ise senin için ticaret ve selamet matzur olmayub bila eminin
cezan tertib-i mahkuk bulub ona göre ihtimam mûlahaza iderek
biran evvel me'mur tertib ve ihracı olduğunun bayrakları
tekmilen böyle ihrac ve erenleri olub emr-i orduyu hûmâyunum-
la fısâle saci behemehâl ve tekrar isti'câli mucib olur etra-
rına haziran itti'a ve sa'adet selamet halini tahsile kudret
bilesiz deyu bi'l-fi'il ve dergâh-ı mu'allam yatakçıları
ağası olan iftiharu'l-emr olunan bir Mehmet Emin ağa dam-ı
tarafından mahaller-i liva mektub virilmekle vech-i mesruh
'amil ve hareket olunmak babında ferman-ı 'alisanım sadır

olmuşdur. Buyurdum ki vusul buldukda bu bâbda sadır olan
ferman Celil-i kudrem ve a'yan mumailayh tarafından virilmiş
mühürlü mektub mucébince 'amil ve hareket 'azimet-i hilâfın-
dan bigâyet tehâssi ve mûcânebet eyliyesiz söyle bileşiz
'alâmet-i serife i'timâd kılâsız sancaklar tahriren fievasıt
sehr-i muharrem U'l-haram sene'-i selas ve mi'eteyn ve elf.

(Muharremü'l-haram 1203)

S. s. No: 8

Belge No: 11

Seri'at-ı si'âr Adana kadısı Efendi Zide fazlehu ba'de'l-
islam inhâ olunur ki bi-taht-ı hükümetiniz de serdâr olan
ref` olunub yerine Uslub-ı Sabık Uzre ba'de'l-emasil ve'l-
akran Sertunhayı Seyyid Halil Ağa zide kudrehu Serdar nasb
ve ta'yyin olunmağın isbu mektub tahrir ve irsâl olunmuşdur.
InsâAllahu Te'ala vusûlunda gerekdir ki merkûm kaza'-i mezkur-
run serdarlığı umurunda kıyam ve Adana'dan beri olageldiği
vechle zabt u rabtı hususunda iy'abu'd ve ithâm eyliyesiz ve
senki serdar-ı merkum nasb-ı tesyir kaza'-i mezkurun serdar-
lığı sana tefviz olunmağla gereklidir ki ka'ide'-i kadim ve
kanun uzre zabt u rabt neferât ve def` ve ref`-i hasaratiyle
tanzim bilad ve irade'-i hall 'abâde bezl-i iktidar eyliyesin
ve kaza'-i mezkurda mukim ve misafir yenicerileri ve Cebeci
ve Topcu ve Top arabacısı 'itimad cebeci ve koloğulları bi'l-
cümlesini Uzerlerine Serdar ve zabıt bulub söz giden tasra ve
râyından hârc vasi` ve hareketde bulunmayub da'ima itâ'at ve
inkiyad uzre olalar ve sen dahi cümle umurun ahkâm ser`-i

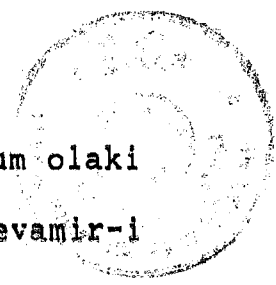
serif ve kanun-u kadim ve emr-i münife tatbik ve teva'-if-i merkumundan bila varub ma'rifet-i ser'le zabt-u selatinden fırsat ve hasıl olan tefvizin canib-i beytül-mâl için defteri müfredâtiyle Uçak tarafına göndermeğe mübaderet ve behri hal sukkan (silik) ba'is-i hizmet Müstahsa'-i mebrure vücuda götürmeğe Mecide'-i sa'-i olub mucib mektub ile 'amil olasız tahriren 'in-sehr-i cemaziye'l-evvel sene selâs mi'eteyn ve elf. (Cemaziye'l-evvel 1203)

S. s. No: 9

Belge No: 12

Sureti 'Ali Ferman

Düstûrun mükerremun müsîrûn müfehhemun nizâmü'l-'alem müdebbir-ü'l-umuru'l-cumhur bi'l-fikrû's-sakib mütemmim-i mühâmü'l-enam be'r-ra'y-yi sa'ib ve mümehhid-i bünyân-ü'd-devle ve'l-ikbâl müseyyid-i erkânü's-sa'ade ve'l-iclâlü'l-mahfûf bi-sünûf-ı 'avatıfu'l-mülkü'l-'ala 'Ali Anadolunun Orta kolunda vâki' vüzeran-ı 'azam AdemAllahu Te'ala iclâlehum ve a'zamü'l-'ümeraü'l-kiram ifahamü'l-kebirü'l-fühâm ulu'l-kad ü'l-ihtiram ashâbü'l-ferd ve'l-ihtisamü'l-muhtasun bi-mezid-i 'inayetü'l-mülkü'l-ala'âli mirimiran kiram dam-ı ikbalehum ve akzay-ı kuzzatü'l-müslimin evali velatü'l-mevcudin ma'adinü'l-feza'il ve'l-yakin af'van i'lamü'l-serife vele'ddin varis-i u'lumu'l-enbiya'-i ve'l-murselinü'l-muhtasun bi-mezid-i 'inayetü'l-mülkü'l-mu'yyin mevaliy-i fuham zid-e fazlehum ve mefahirü'l-emasil ve'l-akran zabitan-ve sehir kethûdaları ve sa'ir vucuh-u mülk zid-

e kudrehum tevki`-i refi`-i hûmayûn vâsıl olacek ma`lum olaki
bundan akdem Anadolunun Uc koluna nesr olunan evâmîr-i
serifde tafsil ve beyan olunduğu Uzre damdan sımmı damdan
Nemçe keferesinin zabtında olan Ayırşa`a kal`asıyle mazarata
ta`yyin olunur mahal ve medar aĝnaları olan Mehaviye kal`ası
kasaba ve karasına ve mezafatından olan bir kaç kıt`a muyyin
bankaları ve Ayınlık kal`ası ve vane`-i kebir feth ve teyhîr
velabu`d ve`l-ihtisabı `asakir menhuse`-i i`da te`maşîr-i
simsîr ve tahvîli esir olub gaziyân-ı ehl-i islam enva`-i
ganatım ile mûtene`im olduklarından fazla düşmandan inhasına
toplardan `arabasıyla on kıt`a müseni` top ve sekiz on kıt`a
cebehane `arabaları ve bes on nefer-i sergerde ve zabıtala-
rıyle Uc ve dörtyüz neferden mûtecaviz Nemçe `inabeleri bi`l-
fi`il sadrazam ve serdar-ı ekrem mensuru`l-`alemim düstur-u-
azâm ve serdar-ı ekrem mensuru`l-`alemim düsturu ekrem müsîr-
i fuham nizamü`l-`alemim düsturu ekrem müsîr-i fuham niza-
mü`l-`alem mezalim-i mûnazalim-i alat-ı mim Yusuf Aĝa Adem-
Allahu Te`ala iclalehu ve sa`at be`r-rayy-ı zid-e iktizada ve
ikbale tarafından ma`ruzatıyle rikâb (silik) irsâl olunmuş
olduğu zikr olunan evâmîr-i şerifimde derc ve satır olub
mu`hiren dahi feth teshir olunan mağarada zabt olunan ve ağır
toplari ve cebehane mühhimat-ı sa`ireden baska yeniden mûte-
caviz cebeli tûfenk ile bir kaç yüz nefer Nemçe silahat-ları
der`aliyye mübasirler tesyir olunması ikhatahında serdar-ı
ekremim müsarunileyhin bu def`a da rikab-ı müstezab-ı ve
inabe-i takdim eylediği ma`ruzat-ı sıdk-ı gûmanında muhaddiy-
ye sehr-i `avn ve `inabet ve cânib-i hayrû`l-ahirin ile orada

ve akzayı mûstehir-i islamiyan olduktan sonra muhariri sa'at-
i el-beruda dÛşman ve bin piyade ve suvari yetmiş seksan bin
neferden ibaret olan büyük mefhureti mûtecaviz toplarını bir
dağdan sefer eylediği meterise bi-gaye ile sağ ve sudur ve
pesidi varisi Nemce muyyin, tabyalarve mÛtersini o günü
handan ve orduy-u siranver ve çarhımenkler ile geregi gibi
tahkim ve birkaç kat kal'adan muyyin olarak tanzim eyledikten
sonra Nemce kar'aliden taburu mefhurunun Transnadan 'asakiri
manhulenin kararlarını i'ade ve siyasete akdan uzre olub bir
ve canibden dahi Serdar-ı ekremim mÛsarunileyh lazartede olan
Orduyu hÛmayunumdan sabit ve sebanbâr birkaç nefer rical ve
ocaklı ile Muhadiyeye ve andan dahi dÛşman din ile mukabde
uzre olan ser'asker ordusuna varub ittifak ile karargir
olduğu vechile mevcut olan Piyade ve suvariye cenved zafer
mev'udur. İki takım idub ve bir takımı soldan mah-ı zi'l-
hicce e's-serifenin yigirminci pazar gicesi 'aliyyu'l-sehr
zıkr olunan ol-vakte dek kible ve canibden altı yedi gün
zarfında payderpey bi-mesitgâh dÛşman ve yine andan yalnız
toplar ve cenved ve mevcûdinin aralık aralık merdane ve
valiran-ı vak'a olan cümle anhumlar zahir-i vechle tab-ı uzre
tahmil olamayub ol-gice ihtisamdan mevcut olan semirelerini
girdgâr top kendü dahi firar uzre olduğu halde piyade ve
suvari 'asakir-i gayret te'sir-i dÛşman ve dini veziline
mûtevelliyu'l-'ali Allahu'l-mu'bin sevk ve ta'yin olunmaz
bile 'asakir-i munhavile-i i'da kitaben menzillerin fi ala
haram olarak birbirini tesabuk ile firarara masara'at itmele-
riyle 'asakir-i islam merdane virane mukable takiblerini

kıyam ve firar iden i`daya Sebsed sehrine bir buçuk sa`at mesafe sahrada erüsb üzerlerine misöllu mesayımıcun ashum birle katl ve i`dam iderek sebsed sehrine dek ta`kib idüb düsmanın Sebsed duhûlu `asâkir`i mevcudinin meshurları olacak sehr-i mezbura dört tarafından ates-i ibka eylediklerinde anda dahi Firara mahalleri kalmayub tasha huruc eylemeleriyle cıkamayanlardan dört binden mütecaviz küfre ve ziyade dahi gazab-ı atese giriftar-ı huruc etraflarının ve ıfrarı galic-den geçürülen vasıl daru`l-birvar olub gazat-ı mevcudin mensuren ve muzeferan Orduyu ser`-askeriye sarf-ı mesid oldukları düsmanı din toplarını mukaddemce mesid olmağla kast-ı `asâkir-i islamin ta`kibleri esnasının toplarında uc kit`asını bundan ahz olunub ve esnâyı harc eylediği cebehâne arabaları ve Timurlu kimlerin nihayeti olmayub bir taraftan celb ve cem` itdirilmediğinde idüğü müham ve sa`ir esbab-ı seferiyye ile yollar halümal olmağla `asakir-i mucibin i`tinam itdirüldüğü ve sekiz gün ve sekiz gece bidan ve münharan `aliyu`l-iysal müsemmir olan mesreb tekinde (silik) vükelalarının ve bir taraftan indihata olunan vükelalar ve cesinelerden makul olan keferenin mukid ve huzuru olmadığından ma`da balâda beyan olunduğu vechle bir buçuk sa`at kalarak vaki` olan meydan muharebesinde havale`-i suyuf güret-i mevcudin ile vasıldır ki echim olan ve sebsed ahrakından belasını bulanlar sekiz on bine baliğ ve hitaben abad-ı gurret muhhidine girenler ile anda mütecaviz olub esnayı muharebede Nemcecez ellerinden biri maktul ve diğeri mecruc olduğu bi-sünfu`l-beldeye Nemce `askerisinden piyadesi bir

tarafdan bir süvarisi dahi tarafı diğerden kralın siparisi
Uzrefirar itmekde iken esnay-ı rahda birbirlerine karsu gelüb
ahede hûla taraf-ı diğeri ehl-i islam `askeri zayıyle top ve
tûfenk endahteye mübaderet itmeleriyle bu takrib ile dahi
kati vafiri küfre dergâh-ı hücumda karar itdikleri tahkik
olunmuş olduğu ve bunlardan ma`ada Belgradın karsu sahiliyle
kuffar palankalarını zabt iderek Belgrad taraflarına vusule
akdem eylemek Uzre me'mur olan Köstandil Sancağı mutasarrıfı
düsturu mükerrem müşir-i müfahham nizamü'l-`alem vezirim
Memiş Paşa Ademallahu Ta`ala icmal iderek Nemcelûnûn Bakır
kuresi ma`deni olan palankayı ve derununda mevcut katı çok
nûhası zabt eyledükden sonra kuffarın ak palanka demekle
meshur palankasını dahi tazyik itmekle `avn ve `inayet-i
cenab-ı Hayrû'l-nasrın ile palanka`-i mezkure dahi orduyu
kabzı`-i müsehhir olduğu `Aliyyü'l-tafsil derc ve tastir
olunmuş olub bu haber mesirret `amme`-i `ibad mevcuduna ba`is
Kemal Habur ve ferhat olmağla asitane`-i sa`adetimde top
sanlıklarıyla rusum-u mesiret ve müsadıman-ı icrasına müba-
deret ve beru bahirde olan cünnud-u mevcudinin bundan böyle
dahi nice nice futuhata mazhar olmaları da`vatı Kemal Zül ve
meskenet ile iysal-ı bargâh-ı ecirin kılınmışdır. İşbu sureti
`azimenin memalik-i mahrusat u`l-mesâlik ve oranamde dahi
levazım-ı teşkiri ifa ve rusumu sadmanı ve meserret-i icra
olunarak canibi seri`ata mazharatan virilen fetvay-ı serife
mucebince ba`de`l-yeum resul ve mahal-i muhafilde namı Sami
Şehriyaranem Vasıf Gazi ile tevsif olunması iktiza idenlere
ifadeye müsara`at olunmak fermanın olmağın Rikab-ı Hûmayunum-

dan isbu emr-i 'Alisânım ısdarve rikab-ı hûmayunum ka'imakamı
Cundi bası Kıdvetü'l-emasıl ve'l-akran Mehmed Zid-e Kürdehu
ile irsal olunmuşdur. İmdi siz ki vüzeray-ı müsar ve miri-
miran ve mevlana ve sa'ir mumaileyhimsiz-Muhibe-i 'azamenin
ifaret icrasına mübaderet ve ba'de'l-yevm Kafe'-i cevam' ve
mesacidin ru'su menafil ve menabirinin Cenab-ı hilafet meabı-
nın nâmı samisi Vasıf Gazı ile tavsif ve telkib olunarak bi-
davât zıkr olunmak hususunu hitaba ve sa'ir iktiza idenlere
tenbihi dikkat ve mansuriyyet 'askeri mevcudin ve makhuriy-
yet-i küfre'-i müsrikin için cümleden isticlab da'vat-ı
miriyyeye nazil-i himmet eylemeniz babındaferman-ı 'alisanım
Sadır olmusdur. Bu yurdum ki hükmü serifimle Vusul buldukda
vech-i mesruh üzre şeref yafta'-i sudur olan ferman vacibü'l-
etiba' ve lazımu'l-ımtisalimin mazmun ita'atmakruniyle 'amil
ve hareket ve hilafından bi-gayet tehasi ve mücanebet eyliye-
siz. Söylebilesiz. 'Alamet-i şerife i'timad kılasız. Tahri-
ren fi eva'ili şehri muharremü'l-haram sene'-i selas ve
mi'eteyn ve elf. (Muharremü'l-haram 1203)

Bu Makamı Kostantiniyyetü'l el Mahrûse

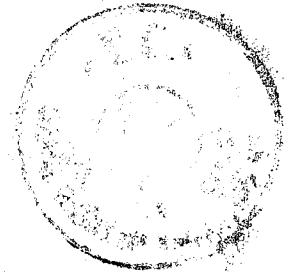
S. s. No: 11

Belge No: 13

Mefâhirü'l-kuzzat ve'l-hukkâm ma'denu'l-feza'il ve'l-
kelâm Adana kadısıyla Eyalet-i Adanada vaki' ve sa'ir kaza-
ların kadıları ve nüvâbı zide fazlehum tevki'-i refi'-i
hûmayun vâsıl olacak ma'lum olaki Adana Eyaleti bu def'a
'evatıf-ı tacdâranemde Sivas Valisi ve Vidin canibi Ser'as-

keri Düsturu mükerrem müsir-i müfahham Nizamü'l-'alem Vezirim
Hasan Pasa Adem-Allahu Te'ala iclalehuya isbu sene-i mübareke
Cemaziye'l-evvelinin on besinci gününe tevcih ve ihsan-ı
hümayunum olub vezir-i müsârunileyhin hütub-ı Cesime'-i
ser'askeriye me'muriyeti hasebiyle eyalet-i mezkureye zabt u
rabt memleket ve himayet ve siyanet ve fukâray-ı ra'iyet
zımında bir mütesellim nasbı labüd ve mukteza oldukdan nası
vezir-i müsarunileyh Selefi tarafından ba ferman-ı 'Ali
Eyaleti mezkurede hala mütesellim olan kıdvetü'l-emacid ve'l
'ayanü'l-Seyyid Halil zide mecdehu vezir-i müsarunileyh tara-
fından dahi mütesellimin mezkurede kemaken ibga olunmak
babında emr-i serifin kupukethûdası olan hala muhasebe'-i
evvel iftiharü'l-emâcid ve'l-ekârim emin dame mecdehunun
müstar-ı hümayunuma takdim eylediği takririnde derc ve istida
olunmağla vech-i mesruh mütesellimliği, ser'askeri mezkuru
umûruna raci olan aidât ve tayyârı kemâkan ibka-i ahirden bir
ferdi dehl ve ta'arruz itdirilmekden begâyet ittika ve
mücanebet olunmak bâbında fermânım alisânım sadır olmusdur.
Buyurdum ki hükmü sefirimle vusûl buldukda bu bâbda vechi
mesruh üzre serefyafte'-i sudur olan ferman vacibü'l-ettiba'
ve lazımu'l-imtisalimin mazmun ita'atmakruniyle 'amil ve
hareket ve hilafından ittika ve mücânebet eyliyesiz söyle
bilesiz. 'Alamet-i şerife i'timad kılâsız. Tahriren fi
evahir-i sehr-i Cemaziye'l-ahir sene'-i selas ve mi'eteyn ve
elf. (Cemaziye'l-ahir 1203)

S. s. No: 11

Belge No: 14

Duhan g mr    emri serifimdir.

Mefahir 'l-kuzzat ve'l-h kkam me'adin 'l-feza'il ve'l-
kel m Adana Eyaletinde ve Tarsus kasabası ve livasında k 'in
D han g mr    ve D han dönümü rus mu v 'ki olan kazaların
kadıları ve na'-ibleri Zid-e fazlehum tevki'-i refi'-i H m -
yun vasıl olacak ma'lum ola ki iftihar 'l-emacid ve'l-ek rim
derg h-ı mu'allam kapucubasılılarından es-Seyyid Osman dam-ı
mecdehunun ikiyüziki senesi ruz-ı huzurundan  c sene bir
tahvil ile zabt eylemek üzre ba hatt-ı h mayun sevketmakrunun
'uhde-i liy kat ve istihalinde iltizamen ih le ve tefviz
olunan İstanbul Duhan g mr kleri muk ta'ası m lhakatından
'Arabistan Duhan g mr kleri mukata'asından olub Sam-ı serif
eyaletinin rusumu dönüm ve g mr k Duhan mukata'sının surutu
mir'iyyesi mucebince eyalet-i mezbure ile Tarsus kazasının
Duhan gümrüklerinin t ccar t ifesinin furuh t-ı ic n götür-
dukleri Duhandan hatt-ı h mayun sevketmakrunumla virilen
cedid surutu mucebince icab iden rusum g mr kleriyle zikr
olunan mahallerde zira' ta'ifesinin zira' eyledikleri Duhan
kovanları tarlalarında iken dönümleri ma'rifet ser'le m sh h 
olunub behr-i dönümünden ber-mucib surut-ı lazım gelen rusum-
ı mirileri işbu bin ikiyüz  c senesi ruz-ı huzurundan hitamı-
na dek zabt ve idaresine emin mumaileyhin tarafından bi-
s -nuf-ı ve ta'yyin olunan 'Ali ve es-Seyyid Ibrahim Zide
kudrehu ma'rifetiyle Cem've tahsil itdirilüb hilaf-ı surut-ı
Serbesiyyet kimesne tarafından te'addi ve tecav z itdirilme-

mek bâbında emr-i serifi sudûrunu kapucubası mumailleh bi't-
takrir istid'a itmeğe hazine'-i 'amirem defterleri tetebbi'
itdirilmekte binikiyüz iki senesi ruz-ı huzurundan üç sene
bir tahvil ile zant eylemek üzere İstanbul ve Tevâb`-u Duhan
gümrükleri mukata`ası mülkhakatından 'Arabistan Duhan gümrük-
leri mukat`atından Sam-ı serif eyaletinin Duhan gümrüğü
mukata`ası tevabi`inden olan Adana Eyaletinin Duhan gümrükle-
riyle Duhân dönümü rusum-ı mukata`ası hatt-ı hûmayun sevket-
makrunumla dergâh-ı mu'allam kapucubasilarından es-Seyyid
'Osman dam-ı Mecidenin iltizamen 'uhdesinde olub berât-ı
'alışânım virilmekle Eyalet-i mezburenin Duhan gümrüklerine
tüccar ta'ifesinin furuhat-ı için götürdükleri Yenice ve
Vardar Yenicesiyle Cebeliyye ve 'imadiyye ve milas ta`bir
olunur Duhandan bi-hatt-ı hûmayun sevketmakrun virilen nizam-
ı cedid şurutu mucibince i'lasının ve kıyyesinden yigirmi
dörder ve kıyyesinden ve evasıtının ve kıyyesinden on bes ve
ednasının ve kıyyesinden on ikiser sağ akçe rusum gümrükleri
Cem` ve tahsil itdirilüb bir ferde ta`lilel ve pahana itdiril-
meye dahi Eyalet-i mezburdâ Zer` olunan Duhan kadınları tar-
lalarında iken dönümleri müsâha olunub behr-i dönümünden
ikiser buçuk gurusar rusum miri kalmaya ve tahsildarların
cihet-i ma'iset için onar pare ve kadı için ikiser pare ki
mecmu` behr-i dönümünden ikiser buçuk gurus onikiser pare
Cem` ve tahsil itdirile ve bu Duhan gümrüğüyle Duhan dönümü
rusumu hadis olub bir yere hasıl kayyid olmus olmayub mu`af
ve gayri mu`af dahil olmak mukteza olmağın menkul serbesiyyet
üzre zabt ve rabt itdirilüb havası hûmayun voyvodaları ve

zabıtları ve gerek selatin-i `azam vûzeray-ı kiram ve sa'ir evkaf-ı mütevellileri ve kara zabıtları ve ze`âmet ve timâr sahibleri vûzera ve mirimiran ve mirliva hasları subasıları ve mütesellimleri ve cavus ve sipahi ve yeniçeri ve Cebeci ve Topçu ve A`yan vilayet ve Mihteran-ı Hayme ve sa'ir `askeri ve ehli `örf ta'ifesine bir tarik ile kati`en müdahale ve muhalefet itdirilmeye deyu şurutunda mûkid olunmağla imdi sabık ve şurutu mucebince `amil olunmak fermanım olmağın hassaten işbu emr-i `alışânım ısdâr ve (silik) ile irsal olunmusdur. Vusulunda sizki kuzzât ve nûvvâb mumaillehymsiz. Eyalet-i mezkurenin Duhan gümruklerine tüccar ta'ifesinin furuhat-ı için götürdükleri Duhanlarından ber mucib hatt-ı humayun şevketmakrûnum ve nizam-ı Cedid Şurutu mucebince icab iden rusûm gümrukleriyle kaza ve kasabât ve kurralarda zira`an zir` eyledikleri Duhan fidanları tarlalarında iken dönümleri ma`rifet ser`le musâha olunub behr-i dönümden lazım gelen rusum mirilerini ikiyüz üç senesine mahsuben kapucu başı mumaillehyin tarafından idaresine me'mur kılınan `Ali ve es-Seyyid İbrahim zide kudrehu ma`rifetiyle zabt u rabt ve cem` ve tahsil itdürdüb muğâyır-ı şurut serbesiyyet-i kimesneye ka`llet ve muhalefet ve büyüce `azırve `allat itdirmekden bi-gayet tehasi ve mücanebet eylemeniz babında ferman-ı `alışânım sâdır olmusdur. Bu yurdum ki hükmü şerefimle vardıkda bu bâbda vech-i mesruh uzre şeref yafta'-i sudur olan işbu emr-i serif Halilü`s-sân vacibü`l-ettiba` ve lazımu`l-intisalimin mazmun mûnifi uzre `amil olasız. Söyle bilesiz. `alâmet-i şerife i`timâd kılasız. Tahriren fi`l-

yevmü'l-hamis 'ösrin cemaziye'l-ahir sene selas ve mi'eteyn
ve elf.

(Cemaziye'l-ahir 1203)

Kostantiniyyetü'l-Mahrûse

S. s. No: 13

Belge No: 15

Düsturu mükerrem müşir-i müfahhâm nizamü'l-âlem müdeb-
bir-i umuru'l-cumhûr bi'l-fikrû's-sâkıb mütemmimi mühamü'l-
enâm be'rrayû's-sa'ib mümmehhidü'l-beyanü'l-devlet ve'l-ikbâl
mesned-i erkânü'z-saâdet ve'l-iclalu'l-mahfûf bi-sünuf-ı
'avatıfı'l-mülkûl-ala 'Ali Şam valisi ve mir hacı vezirim
İbrahim Paşa AdemAllahu Ta'ala iclalehu ve kıdvetü'l-kuzzat
ve'l-hûkkâm ma'denü'l-fazlû'l-keâm Mevlana Adana kadısı Zide
fazlehu tevki`-i refi`-i hümâyun vasıl olacak ma'lum olaki
hala şam-ı şerif kadısı Kethûda zâde Mehmed Sâdi efendinin
zümre'-i eskiyaya i'ane ile hilaf rıza'bari ve muğayır emr-
işehriyaranem ihtilal beldeyi mucib hareket-ı namerziyeye
ictârı sahiyagân inha olduğuna binaen mumaileyh-i beka'i
müddeti zabt tarafından yerine na'ib nasb ve ta'yyin eyleyüb
kendü çavuş mübaşeretiyle Medine'-i Adanada ikamet itmek üzere
emr-i 'âlişanım sudurunu bi'l-fazl-ı şeyhü'l-islam ve
muftu'l-enam olan i'lmü'l-'ama'-i'l-mütecrin efzâl u'l-
fazılâ'-i mütevrî'in Mevlana es-Seyyid Mehmed Kâmil Adem-Al-
lahu Ta'ala feza'il-i işarât itmeleriyle Çavuş mübaşeretiyle
işaretleri mucebince 'amil olunmak fermanım olmağın imdi
senki vezir-i mûşarunileyhsin ber vech-i muharrer mevlanayı
mûşarunileyhin işaratları mucebince ta'yin olunan divan-ı

hûmayunum cavuslardan kıldvedtû`l-emasil ve`l-akrân Osman
Cavus zide kudrehu mûbaseretiyle mumaileyhi Adanaya irsal
eyliyesin ve senki Mevlana eyliyesin vusulunda mumaileyhi
Adanada ikamet itdûrûb `ala emr-i şerif mahal-i âhire hareke-
tine era`it-i ruhsatdan mûcânebet ve ikamet itdirilmediğini
der`aliyyeme cavus-u merkum ile tahrir ve işârat eylemek
bâbında fermân-ı `âlişânım sudûr olmuştur. Buyurdumki hûkmû
serifimle vusûl buldukda bu bâbda vech-i mesruh üzre seref-
yafta`-i sudur olan fermân vacibû`l-ettibâ ve lazımu`l-imti-
salimin mazmun ita`atmakruniyle amel hareket ve hilafından
ibtika `ve mûba`adet eyliyesiz. Şöyle bilesiz. `Alâmet-i
serife i`timâd kılâsız. Tahriren fi eva`ili sehr-i cemâzi-
ye`l-evveli sene`-i selas ve mi`eteyn ve elf.

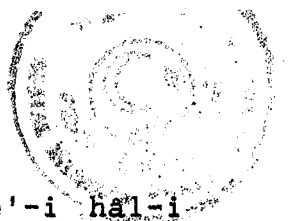
(Cemaziye`l-evvel 1203)

Kostantiniyyetü`l-mahruse

S. s. No: 14

Belge No: 16

Mefâhirü`l-kuzzât ve`l-hûkkâm ma`denü`l-feza`il ve`l-
kelâm Adana kadısıyle Eyalet-i Adanada vaki` sa`ir kazaların
kuzzat ve nûvvabı zide fazlehum ve mefahirü`l-emasil ve`l-ak-
ran Adana mûtesellimi ve sa`ir zabitan zide kudrehum tevki`-i
refi`-i hûmâyun vasıl olacek ma`lum olaki işbu bin ikiyüz uc
senesi recebül`l-müreccebinin on birinci salı günü `emmim-i
Hûdavendiğâr Sabık cennet-ı mekân firdevsi Asıyan Abdü`l-hâ-
mid Han `aleyne rahme ve`l-gufrân irci`i ila rabbi ki nıda-
sına lebbeyk-zen Tcâbet olarak Gölşen sarayı bekaya rihlet ve

darü'l-huldu ukbâya intikal ve azimet idüb nasiye'-i hâl-i
sa'âdet istimâlinde lami` ve derahisân olan envar-ı kâbiliy-
yet ve isti'dad muktezasınca nevbet-i tasarruf saltanat ve
cihandari bi'l-eser ve'l-istibhal cenab-ı hilafetme'abîma
intikâl itmekden nasi ittifak-ı ârây-ı vûzeray-ı `azâm ve
icmâ`-ı `ulemây-ı i`lâm ve inkiyâd-ı cûmle havas ve `avam ile
cenab nasrû'l-müsliminin iltak mâla nihayesinden istida`-i
fevz ve nusret ve recayi feyz ve bereket olarak yevm-i
mezkurda avamın hilafetpenahi ve elike-i sefket-i destgâhiye
cûlus-u hûmayun meymenet makrunum vaki` olub kâmet-i vâlâ
himmet-i davaranem inna cealneke halifeten fi'l-`ard libası
meyamire iltibasıyla mûtarrız ve ma`nun ve hutbe ve sikke-i
nam-ı sâmi ve ismi kerâmi'-i sehriyaranemle mûvassah ve
mûzeyyen olmağın bu mevhibe-i uzma ve ratiye-i kûbra rabbene-
ye cemiye-i memalik-i mahrusemde ilan ve isat ve ifayı leva-
zımı şükriye mûbaderet her kasaba ve kariyede vaki` cevam-ı
mesacidin ru'ss-ı menabirinde hutbey-i ismi hûmayun-ı padisa-
haneme kıra'at itmeleri hütuba ve sa'ir lazım gelenlere ifade
ve tenbihle mûsara`at olunmak içün tesr-i cûlus-u hûmayunumu
ve taklid-i kaza ve hükümeti mûs'ir hassaten işbu emr-i se-
rif-i müsterifim ısdar ve hassam silahsorlerinden kıdvetü'l-
emâcid ve'l-ayân Mir Mehmed zide Mecdehu ile irsâl olunmuş-
dur. İmdi inşâallahu Ta`ala cûlus-u hûmayun meyamin-i
makrunum kâfe'-i `ibâd-ı müslimin haklarında mûtbeyyin ve
mes`ud olması iltâf-ı hafiyeye'-i ilahiyyeden me'mul ve mes'ul
idüg-u ma`lumunuz oldukda siz ki Mevlana ve sa'ir mumailey-
himsiz mazmun-ı emr-i `alisanımı siccilat-ı mehakimeye kayd

ve sebt ve birer suretiyle her bir kasaba ve kariyeye i`lan ve isâ`at ve Adana Eyaletinde vaki` kazaların cevâm`-i mesacidinde cum`a ve i`yadda huttebe`-i serife namı' ve el-kâb-ı sami`-i tâcidaraneme kıra`at olunmasını taraf-ı taraf tenbih te`kide mübaderet ve kala`-ı ve kalelerden toplar itdûrûb izhâr sad-ı mânı ve meserette devam-ı `ömr ve devlet ve kavâm-ı ferd-i şevketim ve makhuriyyet `advi bed-tiyet ve mensuriyyet `asakir-i hammiyet mezâhirim ed`iyye`-i hayriyye-sine istikâl ve muvazabat ve rızailah ve rıza-i da varaneme meğayır olan mezalim ve ta`adiyatdan fukâray-ı siyânet eylemeniz bâbında ferman-ı `âlişânım sadır olmuştur. Buyurdum ki hükûmü serifimle vusul buldukda bu bâbda vech-i mesruh üzre serefyafte`-i sudur olan ferman-ı vacibû`l-ettibâ` ve lazımu`l-ımtisalinin mazmun-ı ita`at makruniyle `âmil olub hilâfından begâyet hazır mucânebet eyliyesiz söyle bilesiz. `alamet-i serife i`timâd kılasız. Tahriren fi evasıt-ı sehr-i recebû`l-ferd sene selase ve mi`eteyn ve elf.

(Recebû`l-ferd 1203)

Be-makam Kostantiniyyetu`l-Mehruse

S. s. No: 15

Belge No: 17

Mefâhirû`l-kuzzât ve`l-hükkâm ma`denül`-feza'il ve`l-kelem Adana Eyaletinde vâkıf` kazaların kuzzât ve nûvvâbı zide fazlehum tevki`-i refi`-i hümayun vasıl olacak ma`lum olak Adana Eyaleti hala Soğucak canibi ser`askeri düsturu mükerrem müşir-i mufâhham nizamû`l-`alem vezirim Battal Seyyid Hüseyin

Paşa AdamAllahu Ta`ala iclalehuya işbu bin ikiyüz üç senesi
sa`banın ondördüncü gününde orduy-u hûmayûnum tarafından tev-
cih ve ihsanım olub mûsarunileyh tarafından Eyalet-i mezbure-
ye bir mûtesellim nasb-ı mûktezay-ı ve Adana sükkanından
Kıdvetü`l-emacid ve`l-`ayân Halil Zide Mecdehu zabt u rabt
memleket ve himayet ve siyaset-i fukaraya muktedir olmakdan
nası Eyalet-i mezbureye mûtesellim nasb olunmak babında emr-i
serifim sudurunu mûsarunileyh kapu kethûdası olan Hassa
silahşörlерimden kıdvetü`l-emâcid ve`l-`ayan Seyyid el-Hâc
Ahmed zide Mecide ba-`arz-u hâl istida`a itmekle vech-i
mesruh üzre mumaileyh mûtesellim nasb olunmak fermanım
olmağın imdi siz ki Mevlanay-ı Mumaliyehimsiz-keyfiyet-i
ma`lumunuz oldukda bervechi mesruh mûtesellimliği mezkuru
mumaileyh zabt ve mûsarunileyh tarafından raci` olan tayyarat
ve âidâtı kadimden olageldiği vechle ahz ve kabz itdirüb
mûdtesellimliği umuruna ahir-i duhul ta`arruz itdirilmemek
babında ferman-ı `âlisânım sadır olmuşdur. Buyurdum ki hûkmü
serifimle vusûl buldukda bu bâbda vech-i mesruh üzre şeref-
yâfta'-i sudur olan ferman vacibü`l-ettibâ ve lazımu`l-
imtisalimin mazmun ita`-atmakruniyle `amil olub hilafından
bigâyet kâ'in ve mûcânebet eyliyesiz. Şöyle bilesiz. `Alâmet-
i serife i`timâd kılasız. Tahriren fi evâhir-i sehr-i
Sa`banü`l-mu`azzam sene selas ve mi'eteyn ve elf.

(Sa`banü`l-evvel 1203)

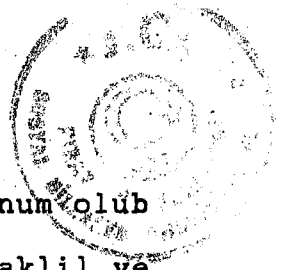
Kostantiniyye el-Mehruse

S. s. No: 16

Belge No: 18

Mefahirü'l-kuzzât ve'l-keâm me'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keâm Adana sancağında vaki` kazaların kadıları ve na`ibleri zid-e fazlehum ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-`ayan bu hususa mübâsir ta`yyin olunan dergâh-ı mu`allam gedüklülerinden Ahmed zide Mecide ve mefahirü'l-emasil ve'l-akran Kethûda yerleri ve Yeniçeri Serdarları zabitan ve sa'ir iserleri zide kudrehum tevki`-i refi`-i hûmayun vasıl olacak ma`lum olaki bi-mana ta`ala işbu sene mübâreke evvel Paharında Nemçe ve Moskov seferler içün orduy-u hûmayunum ihracında mevcut bulunub zehayır-ve mûhimmat nakkili hizmetinde ve sa'ir mukaddemat `aliyyemde istihdâm olunmak üzere yüke girdikleri günden hizmetde olduklarıncaya ber vech-i mü`ted lazım gelen icratları orduyu Sarayan başısı yedinden virilmek şartıyla mevkuatdan ihrac olunan memhur ve memza sûret-i defter mu`cebince Adana sancağından ikiyüz elli muhar-mekari develeri ihrac ve bi`vana ve subhane ve ta`ala nevrüz-u firuzdan mukaddem orduyu hûmayununda mevcut bulunmak üzere vakt-ü `ayarıyla irsal ve iy`al olunmak fermanım olmağın işbu emr-i `âlişânım ısdar ve (bos) ile irsal olunmuşdur. İmdi vusulunda siz ki kuzzât ve nüvvâb mumailayhim ve sa'irlerisiz. Bu hususda cümleniz gönül birliği iderek ol-mikdar develerin mecmu` yüke elverir ve hall-i şekile müstemil gayet sizide ve tavana ve havat ve cuval ve urgan ve sa'ir alât ve pasatları mükemmel ve cedit olmak şartıyla tevzi` ve vakt-ü zamaniyle yerlü yerinden ihrac ve nevrüz ve firuzdan mukaddem orduyu hûmayunumda

mevcud bulunmak üzere irsali sizlerden matlub-u hûmayunum kolub
bedel-i kat`ına da'ir ve yahud küllil ve kesrinin taklil ve
tenziline da'ir bir güne tahrirata kimesnenin sefa`at ve
ricasına i`tibâr ve iltifat olunmak mahal idûku ve orduyu
hûmayunum Ruscukda kıslamak takribiyle sevahil-i nehri Tuna
zaha'irine küllet gelüb evvel-baharda gelecek `asâkire kifa-
yet itmeyeceği zâhir olmağla zikr olunan develer Adanadan
sa'ir hüllesiyle gelmek ve geçen sene olduğu misûllu mûbâsir-
ler te`hhid i`lamı ve sa'ir vechle `avdet itmeyüb Nevruza dek
kazalarda bekleyüb me'mur olduğu sütrani ihrac ve ta`yyin
olunduğu vechle Edirnedden zahire tahmil ile orduyu hûmayunuma
götürmek ve bu nizam üzere te'diye'-i hizmet itmeyin mûbasirin
`azir ve `illetine kati`en havale semi`-i i`tibar olunmayub
bayyi hallin dirlikleri refi`-i ve te'dibi icra olunmak ve
mûbâşeretinin üzerinde iken sûkr-u sikayetine da'ir tahrira-
tına men-küllil`l-vücuuh müsa`ade olunub tertibat-ı mezkurenin
ta`tiline sebep olan kuzzât ve nûvvâb zûmresinden ise `azl ve
tenkil ve ceride'-i kazadan ism-i hakk ve mûte`inân memleket-
den ise ve kal`a bend ve miri esyası miriden zabt-ü cermine
surri siyâset iktiza idenlerin balâ amanın cezaları tertib
olunmak müstemim eyledüğünü cümleye tefhim birle matlub olan
mekkari develerini der `akib tevzi` mükemmel takımları
kefillû şarbanları ile Nevruz-u firuzdan mukaddem orduyu
hûmayunumda hazır ve mevcut bulunmaları sartıyla seri`en
tekahhid a`latlarını irsal ve bir taraftan yerlü yerinden
tedarik ve tehiyyesi hususuna mûbaderet ve hilafından cümle-
niz hazır ve mûbaderet ve hilafından cümleniz hazır ve

mücanebet eyliyesiz ve senki mübasir mumailleyhsin mazmun emri-
i şerifimle ve hareket ve hilafından tevahir mücanebet eyle-
mek babında fermân-ı `âlisânım sadır olmuştur. Buyurdum ki
hüküm şerifimle vardıkda bu babda vech-i mesruh üzere şere-
fyafte'-i sudur olan işbu emri şerif Halilü's-şanımın mazmu-
niyle `amil olasız. Söyle bilesiz. `Alamet-i şerife i'timad
kilasız. Tahriren fi'l-yevmü'l-hamis min şehri Recebül-evvel
sene selas ve mi'eteyn ve elf. (Rebi'ü'l-evvel 1203)

Be-müstay-ı Ruscuk

Ba'd-ı irsalü's-siterân te'kiden ve isti`cali havi ferman-ı
`Alisân sadır olmuştur.

S. s. No: 17

Belge No: 19

Kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denu'l-feza'il ve'l-
kelâm Mevlana Adana kadısı zid-e fazlehu tevki`-i refi`-i
hümayun vasıl olacak ma`lum ola ki şam-ı şerif kadısı iken
Adanada ikamete me'mur olan kethûda zade iktizay-ı kuzâtü'l-
müslimin mevlana Mehmed Sadık zidet-i feza'-ilenin `afv ve
etlaki hususunu bu def`a bi'l-fi`il şeyhü'l-islam ve müftü
ala nam olan `ulumu'l-`alime'-i'l-mübahirin efzâlâ'l-
fazıla'-ü'l-mütever`in mevlana e`s-seyyid Mehmed Kâmil
ademallahu Ta`ala feza'le işârat itmeleriyle şerefyafte'-i
sudur olan hatt-ı hümayun `inayetmakrunum ve işâratları
mucebince etlâkı fermanım olmağın imdi senki Adana kadısı
mevlanay-ı mumailleyhsinbervech-i mesruh sadır olan hatt-ı
hümayunum şeyhü'l-islam müsarun ileyhın işâratları mucebince

şam-ı şerif kadısı meylanay-ı mumaileyhsin bervech-i meşruh
sadır olan hatt-ı hûmayunum seyhû'l-islam mûşarunileyhin
işâratları mucebince şam-ı şerif kadısı mevlanay-ı mumailey-
hin `afvı hususuna musa`ade'-i `aliyyem erzanı kılındığı
ma`lumun oldukda Adanadan Etlak ve sebilde tahliyyeye mûbâde-
ret eylemek bâbında ferman-ı `âlisânım sadır olmuştur Buyur-
dum ki hûkmü şerifim vusûl buldukda bu babda vech-i meşruh
üzre şeref yafta'-i sudur olan ferman vacibu`l-ettiba` ve
lazımu`l-imtisalimin mazmun ita`at makruniyle `amil olub
hilafından bi-gayet huzuru mûcanebet eyliyesiz söyle bilesiz
`Alamet-i şerife i`timad kılasız. Tahriren fi evasıt-ı sehr-i
sa`banu`l-mûftam sene selâs ve mi'eteyn ve elf.

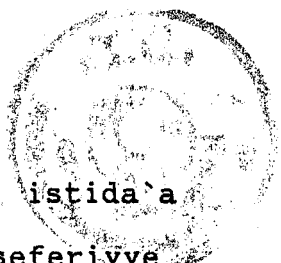
(Sa`banu`l-muazzam 1203)

Be makam-ı Kostantiniyle el Mehruse

S. s. No: 18

Belge No: 20

Mefâhirü`l-kuzzât ve`l-hükkâm ma`denü`l-feza'il ve`l-
kelâm Eyaleti Adana da vaki` kazaların kuzzât ve nüvvabı zide
fazlehum ve Mefahirü`l-emasil ve`l-akran şehr kethûdaları
zide kudrehum tevkı-i refi`-i hûmayun vasıl olacek. Ma`lum
ola ki Adana Eyaletine hilâfı beyan canibi ser`askeri düsturu
mükerrem müsiri müfahham nizâmü`l-`âlem vezirim Hasan Paşa
Ademallahu Ta`ala iclalehu`l-hâkan mutasarrıf olduğu beyaniy-
le Eyalet-i mezkureyi valilere mu`yyin olan imdad-ı seferriy-
ye şurutu mucebince tahsil ve ser`asker mûşarunileyh tarafın-
dan kabzına me'mure ida ve teslim olunması için emr-i şerifim

sudurunu mûsarun ileyhın kapukethüdası bi`l-takrir istida`a
ve divan-ı hümayununda tevcihât ve ahkam kuyudu ve seferiyye
tertibi defteri tetebbi`olundukda Adana Eyaleti ikiyüz üç
senesi Cemaziye`l-ahirinin on beşinci gününde Sivas valisi ve
Vidin Canibi Ser`askeri Vezir-i mûsarun ileyhle el-Hakan
tevcih ba`de hu Adana Eyaleti sene`-i mezbure şa`banın ondör-
düncü gününde Düsturu mûkerrem mûsir-i mûfahham nizamü`l-`âlem
vezirim Battâl E`s-seyyid Hüseyn Paşa Ademallahu Ta`ala
iclahuhya tevcih olunduğu mestur ve Eyaleti mezbureden
valilerine altmış altı kisse akçe imdad-ı seferiyye tertib
olunduğu mukid olub Eyalet-i mezkurenin sene`-i mezbure
mahsuben seferiyesi Mutasarrıf Esbak ve Sabıkı taraflarından
tahsil olunmak için henüz emr-i şerif virildiği kaydı
bulunmamağla seferiyye`-i mezkere Sabıka-i Adana valisi olan
ser`asker mûsarunileyh tarafından tahsil olunmasına irade`-i
`aliyyem ta`alluk itmekle Adana Eyaletinden valilerine
mu`yyin olan altmış altı kisse akçe imdad-ı seferiyyeyi
ikiyüz üç senesine mahsuben Eyalet-i merkumede vaki` kazalar
ahalilerine şurutu mucebince ma`rifet-i ser` ve cümle
ma`rifetiyle def`aten tevzi` ve yerlû yeründen Cem` ve tahsil
ve ser`asker mûsarunileyh tarafından kabzına me`mure tamâmen
ida ve teslim itdirüb `ivk ve te`hirden ve ihmal ve mûsama-
hadan ve mikdar-ı mu`yyinden ziyade bir akçe tahsilinden ve
kazalara kesretüzre mûbasirler irsalinden ve hizmet-i
mûbasiriyye mûtalebesiyle fukaraya zalim ve ta`di olunmaktan
gayetü`l-gaye hazır ve mûcânebet olunmak babında ferman-ı
`alışanım sadır olmuştur. Buyurdum ki hükmu şerifimle vusul

buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şerefyafıta-i sudur iden ferman vacibû'l-ettibâ` ve lazımu'l-ımtisalimin mazmun ita`at makruniyle `amil ve hareket ve hilafından bi-gayet hazır ve mücanebet eyliyesiz. Söyle bilesiz. `alameti serife i`timad kılasız. Tahriren Evasıt-ı şehri Sa`bânû`-müftam Sene selas ve mi'eteyn ve elf. (Sa`banû`l-muazzam 1203)

Sahray-ı Rusçuk

İsti`câl hâvi bir ferman-ı `alisan dahi sadır olmuştur. Bir def`a dahi tekraren ve isti`câli hâvi ferman-ı alisan sadır olmuştur.

S. s. No: 19

Belge No: 21

akza kuzzâtû`l-müslimin evlâ vulatû`l-muvahiddin me`adinû`l-fezâ'il ve`l-yakin râfi`û`l-a`lamû`l-şeri`at ve`d-din varısu a`lemû`l-enbiyâ-i ve`l-murselin el-muhtass bi mezid-i `inayetû`l-mülükü`l-mu`in Konya kadısı zidet-i feza' ilehu ve mefahirû`l-kuzzât ve`l-hukkâm me`adinû`l-feza'il ve`l-keâm Adana kadısıyle Konya ve Adana'dan der`aliyyeme gelince yol üzerinde vaki`kazaların kuzzat ve nüvvabı zide fazlehum ve kıdvetû`l-emâcid ve`l-`ayân Konya ve Adana mütesellimleri zide mecdehum ve mefâhirû`l-emasil ve`l-âkran zabıtân ve şehir kethûdaları ve tûccar ve ashâb ve ağnam ve `aşâ'ir-i ihtiyâra ve sa'ir işerleri zide kudrehum tevki`-i refi`-i hûmayun vasil olacek ma`lumolak ki asitane'-i devlet ve asiyanemde sakin `ibâdu`l-lahın ekuat-ı yevmiyyelerinde olan lehm-i ganem hususunda zaruret ve mezayıkları derkâr

bulunan mahallerden kesret üzre ağnam celbiyle def`-i mozayika`-i `ibada akdam ehemmi mühâmdan idûki bedihal ve aşikâr ve isfar-ı sabıkada Hûdavendigâr-ı Esbâk yedru`l-ekhiram merhum ve mağfurla Sultan Mustafa Han `aliyyu`l-rahman ve`l-gufrân zamanında sadır olan Hatt-ı hûmayun ekseri mahalinden ağnam ashabı esayır-ı rahda geçid ve derbendlerde Voyvoda, mûtesellimlerve sa'irleri taraflarından Toprak basdı ve bac-ı nahile akçe talebiyle bir dürlü rencide itdirilmeye- rek tevayıf `asa'ir ve ashab-ı ağnam ve tûccar-ı der`aliyyeme kuyutlarını götürüb rayiciyle diledikleri mahallerde fûruhat ile hem kendüleri hem sûkkana İstanbul mûntefi oldukları ma`lum ve bi-didâar ikenbir müddetden berû bu misillu mutalabat ile ashab-ı ağnam mahallerinden der`aliyyeme gelinceyedek mesârif-i külliyyeye dûcar olduklarından ekseri sevk-i ağnamdan kuffid eylediklerine bina en fima`bud esnây-ı tarikde Anadolu canibinden tûccar ve `asâyır ta'ifesinin der`aliyyeme götürecekleri ağnamdan bir akçe ve bir hubbe alınmayarak seri`en ve tamamen doğru koyunlarıyla dersa`âmdetime sevk ve irsalleri esbabını istih saliyile def`-i ihtimâm ve dikkat olunmak hususuna irade`-i kati`a`-i davaranam ta`alluk itmekden nâsı vech-i mesruh üzre `amil ve hareket ve hilafından hazır ve mûcânebet olunmak fermanım olmağın hassaten rikab-ı hûmayunum ka'imakamı tatarlarından kıdvetü`l-emasil ve`l-akran `Ali Zide kurdehu ile irsal olunmuşdur. İmdi siz ki mevlana ve sa'ir mumaileyhimsiz fima`bud Anadolu tarafından der`aliyyeme koyun nakliyle me'luf olan ashâb-ı ağnam ve teva`-if-i `asa'ir ve tûccar mahallelerinde koyunlarıyla

doğru asitâne'-i sa`adetime gelinceye dek toprak basdı ve
bac-ı nâhile bir akce mutalebesiyle ta`di ve rencide
olunmayub cümlesi sevk ve tesyir-i ağnama dikkat eylemeleri
matlub-ı Şahanem idûki ve bimana te`ala der`aliyyeme vûrûdle-
rinde rayici vakt-i ũzer fûruhat eylemelerine kimesne tara-
fından Curuaz itdirilmeyeceği ve diledikleri mahallerde der`-
aliyyemde `ibadullah bi`-i ve fûruhat eylemelerine ruhsal
virileceği bu vechle hem sakine'-i İstanbul'un ve hem ashâb-ı
ağnamın mûnteki` olmalarına ve kasab-ı esnafının dahi nizam-
larına ve kasab-ı esnafının dahi nizamları davamına vesile
olacağı ve bu husus sa'ir-i mahallere dahi evamir-i şerifim
ısdarıyle mahsus bi-tenbih ve te'kid olunduğu ma`lumunuz
oldukda emr-i mûnifimi kazâ bi-kazâ muhkem sicillata kayd ve
mazmununu gerek zabıtan ve gerek sa'ir iktiza idenlerin ve
tüccar ve tevayıf `asâyrın dahi gereği gibi gus-ı haşlarına
ilka ve cümleye i`lân ve isa`at. ve siz dahi ber vech-i mes-
ruh `amil ve harekete ve amirei der meyan gayret iderek fi
mabu`d esnayı tarikte Anadolu canibinden tüccar ve `asâyır
ta'ifesinin der`aliyyeme götüreceklere ağnamdan bir akce ve
bir hubbe alınmayarak ve bir türlü Curvaz era'it-i ruhsatın-
dan mûcanebet olunarak doğru koyunlarıyla dersa`adetime sevk
ve irsalleri esbabının istihsaliyle def`-i mozayıka'-i `ibada
bi-it-tifak-ı kemal-i akdem ve dikkat ve kusur ve rehavet ve
ba`d-ı azire hilaf-ı umur rıza vaz` ve halet vuku`una era'it-
i ruhsat ve cevaz ile herbiriniz mazhar mü'vahaza ve `itab
olmaktan bi-gâyet tehasi ve mübâ`adet eylemeniz babında fer-
man-ı `alışanım sadır olmuştur. Buyurdum ki hûkmü şerifimle

vusul buldukda bu babda vechi meşruh üzre serefyafte'-i sudur
olan ferman vacibu'l-itteba' ve lazımu'l-imtisalimin mazmun
ita'at makruniyle `amil ve hareket ve hilafından tehasi ve
mucanebet eyliyesiz söyle bilesiz. `Alamet-i serife i'timad
kilasız. Tahriren fi eva'in şehri ramazanü'l-mübarek sene
selasve mi'eteyen ve elf. (Ramazanü'l-mübarek 1203)

Be-Makam-ı Kostantiniyye el Mahruse

S. s. No: 21

Belge No: 22

Akza kuzzatü'l-müslimin evla veletü'l-muvahiddin
me'adinü'l-feza'il ve'l-yakin rafi'ü'l-a'lâmü'l-seri'at ve'd-
din varısu a'lemü'l-enbiyâ-i ve'l-murselin el-muhtass bi-
mezid-i `inayetü'l-mülûkü'l-mu'in Anadolunun orta kolunda
mevali fihhal zidet feza'ilhum ve mefahirü'l-kuzzât ve'l-
hükkam me'adinü'l-feza'il ve'l-kelam kuzzat ve nüvvab zide
fazlehum ve mefahirü'l-emasil ve'l-akran zabitan ve şehir
kethûdaları ve vücuhu memleket ve sa'ir işerleri zide
kudrehum tevki`-i refi`-i hümayun vasıl olacek ma'lum ola ki
cemi`zamanda i`day-ı din üzerine galebeve nusret tevizimü'l-
emarü'l-lah ve şefkat `Ali halıkullah ile ve du'ay'-ı Cenab-ı
rabbûn garret olan fukaray-ı ra'iyet üzerlerinden refi`
mezâmlim ve ezhâr-ı insâf ve `adalet ile husule geldiği ve
kulli kumrai` ve kulli kum mes'ul'un ra'iyet mev'dası üzre
fukaray-ı ra'iyetinin her halde vücuhu mezâlim ve te'diyat-
dan siyanetleri ile kâfe'-i sukkân bilâd ve ittiha ve `amme'-
i re`aya ve beraya haklarında asâr-ı müsfikâne ezhar-ı ve

refah-ı hal ve arayış be'frayını mucib olur halatın istihşali vakt-ı himmet macidaraneme vacib ve mutehattim olub bu hususların ber-tabık-ı me'mul husulu dahi taraf-ı hûmayun pâdisâhanemden mensub velât ve hükânın gûruh-u zû'efaya rahmm ve sefkat ve nesr-i asar-ı `adalet dekkit eylemelerine mevkuf olduğu müstegni ta`rif ve beyan ve iki seneden berû devlet-i `aliyyenin meskulu ve Nemçeli keferelerin ki iki hasm-ı mefrur ile vaki` olan seferi ve kefere'-i mesfurenin Beyza'-i islamiyyeye `amme'-i `ibad-ı müslimine derkâr ve aşikâr olan su'ikâsd ve hıyanetlerin `amme'ye ma`lum olub bunların bilâ ve islamiyetden ve `Aliyyü'l-hussas bu kadar nihayete hudud-ı islamiyyede kalla ve serhadatda ve karb-ı ve civar-ı i`dâda bulunan din karındaşlarının üzerlerinden def`-i keyd ve mazuratlarını mucib olacak halât her ne ise icrasına ve fukaray-ı ra`iyyetin matlubât-ı seferiyye bahanesiyle ez`âcları vuku`a gelemesine akdam ve dikkat-ı mecmu` hükkam ve zabıtânın ve hâsılı hamiyet ve diyanet ashabından olanların cümlesinin vacibe'-i `uhde'-i ve diyanetleri olduğu variste delil ve ittiyâdar-ı hal böyle iken kuzzât ve nüvvab ve şehir kethûdaları cihhet-i sa'ire ile itdikleri mezalime `adem-i kanâ`at ve kazalardan cihad için matlub olan `arabalar ve deve katır ve bunlar emsâli miri ve mekâri ve matlubat-ı seferiyyenin herbir nev`ini birer Adana ta`yin fiy`aat ile ilzam ve iltizam suretinde tefviz eylediklerinden sonra ta`yin olunan fiy`atın bir katını dahi üzerine zımm ve cebren ve kahren fukaradan tahsil ve zımm olunan akçe'yi kadı ve şehir kethûdası ve mübâşir beyinlerinde taksim eyledikleri ve

bunlardan ma`da kuzzât ve nûvvab makuleleri hare`defter namıyle dahi tekâlif-i seferiyyeden akçe aldıkları ve matlubat-ı mezkureyi ol-vechle maktu`en der`uhde iden kimesneler dahi kendü kârîena bakub isti`male sayân olmayanlardan tedarik ve Ani dahi orduyu hûmuyunuma noksan iysal idüb bu vechle hem fukaranın halleri perisan ve hemmatlubat-ı seferiyyenin karbın ihtilal oduğu nûmayân idüki tahkik oluduğundan bu husus Hüdavendiğâr Sabık `umumd merhum ve mağfurla sultan `Abdulhamid Hân-ı `Aliyyu`r-rahmetü`l-gufram zamanında bundan akdem Anadolu ve Rumilinin uc kollarına başka başka mazlutab-ı hûmayun ile me`nun evamir-i serife ısdar ve irsaline tenbih ve te`kid olunmuşdur. ekkâlatihında taht-ı `âli`y-yûbaht-ı `Osmani üzre cûlus olan mütemmim-i makrunum vaki` olub evkat-ı ve ahyân-ı Padisahanem refi` mezâlim devlet-i asâr `adalete ile Cenab-ı garret olan fukara`-i zü`efânın istihsal esbab refah ve asayislerine ma`tuf hûsrevânem `avn-ı `inâyet bâri ile dūsmanlardan ahznâr ve intikam olunmuş emrine ma`ruf olmakdan nâsı mukaddem sadır olan emri `âlişan mucubince fima`bud Anadolu ve Rumilinde bir mahalde ve misüllü vasi`-i gün itmek vechle men`ine ve yine cesart ider olur ise `afu ve ağmaz kabul itmeyerek elbedde ve elbedde sa`ir-i `ibret kılınmasına nimm dahi irade`-i kaiti`-a` mülukanem ta`alluk idüb taraf-ı hûmayunundan bu vechle cezm ve niyet olunmağla imdi işbu emr-i şerifim rikab-ı hûmayunum ka`imakamı tatarlarından kıdvetü`l-emasil ve`l-akran Mustafa zide kudrehu ile herbir kazaya vusulunda siccile kayd ve `alinen kera`it ve mefhum munif isâ`at olunarak ba`del`l-yevm

bâlâda mestur hâlât-ı kirhiyenin birisi zuhura gelmemesine bid-i't-tifak damen dermeyân gayret eyliyesiz söyle ki taraf-ı taraf tebdiller tekayyunu ile her mahallin tahriratından kusur olunmayacağı muhakkaktır. Tekalif-i seferriyeden gerek tarik-i mezbure ile ve gerek suret-i icra ile fukaradan bir akçe ve bir hubbe alındığı ve defteri zımm olunduğu ve harc-ı defter te'hir ve nâm-ı âhir ile fukaradan bir pare ahz olunduğu mezmu` sahânem olmak lazım gelür, ise ol kadı ve na'ibin yeri hak ve abdi kal`abend olunacağı sehir kethûdası ve mûbâsir ise aman ve zaman Nergizin cezaları tertibiyle sa'ire `ibret kılınacağı vacidâd-ı `azâmım ervah-ı tayyibele-ri içün o makulenin birisi ağmaz olunmayacağı zahir dir kadd-ı i`zar men ınzar mev'datı üzre bu enzardan sanki cesaret vaki` olur ise ve yalnız boyunlarının olsun ana göre hareket ve selâmet haliniz lazım ise mucib o `âlisânım üzre `amil ve hareket eylemeniz bâbında ferman-ı `âlisânım sadır olmuştur. Buyurdum ki Hukmü şerifimle vusul buldukda bu babda vech-i mesruh üzre serefyafte'-i sudur olan ferman vacibü'l-ettibâ` ve lazımu`l-ımtisalimin mazmun ita`atmakruniyle `amil olub hilafından huzur ve mûcanebet eyliyesiz. Söyle bilesiz. `alamet-i şerife i`timâd kılasız. Tahriren fi evahir şehri sa`banü`l-mu`azzam sene selâs ve mi'eteyn ve elf.

(Şa`banü`l-muazzam 1203)

Be-makamı Kostantiniyyetü`l-Muhruse

S. s. No: 23

Belge No: 23

Mefâhirü'l-kuzzât ve'l-hükkâm Me'adinü'l-feza'il ve'l-
kelâm Adana Eyaletinde vaki` kazaların kadıları ve na'ibleri
zide fazlehum ve kıdvetü'l-emacid ve'l-`ayân Adana mütesel-
limi zid-i Mecide ve kıdvetü'l-emasil ve'l-akran bu hususa
mübaşir ta'yyin olunan rikâb-ı hümâyunum ka'imakamı tatar-
larından Ahmed zide kudrehu tevki`-i refi`hümayun vasıl
olacak ma`lum olaki ekkalatında vaki` olan sefer-i hümayun
nusret makrunum ru'iyet-i masârif mühimmeye `avn ve müdarı
içün külliyyetlü akcenin lüzumu derkâr ve böyle vakt-i
beytü'l-mal müslimine i`ânet-i cümleye vacibe'-i zimmet
diyanet olduğu aşikâr olmakdan nası memalik mahrusatü'l-
mesalik padisahânemde vaki` malikâne virilen bi'l-cümle
mukâta`ât-ı miriyyenin mu`âccelât mukayyidelerinden bahr-i
yakıt üçer nasr olmak üzere yüzelliser gurus cebelüler tahsili
ittifak ile karada ve ol-babda hatt-ı hümayun şevketmakrunum
serefyafıta'-i sudur olmağın Adana Eyaletinde vaki` mukata`ât
ashabından mu`acelât mukiddelerinden hazine'-i `âmiremde
mahfuz başı muhasebe defterlerinden mahrec ve derun emr-i
serifime mevzu`en irsal olunan suret-i defter mantuku üzere
iktiza iden bin dokuz yüz otuzbeş buçuk gurus cebelü bedel-
liyeleri ashab malikânedden ve kendüleri mevcut olmayanların
mültezimlerinden ve zabt iden kimesnelerden `aliyyü'l-hallin
cem` ve tahsil ve `icaleten orduyu hümayunuma irsal olunmak
fermanım olmağın is bu emr-i `âlisânım ısdar ve ile irsal
olunmuşdur. İmdi vusulunda senki mütesellim mumaillehsin

meblağ-ı mezbur masarif-i mûhimme'-i müste'mile'-i tahsis kılınmış olmağla kat'ien te'hir ve tevkif-i ruhsat ve cevaz göstermeksizin mûmez-i suret-i defter mezkûrda muharrer ashab-ı mâlikânedan ve kendüleri mevcud olmayanların multezimlerinden ve zabt iden kimesnelerden 'Aliyyü'l-hallin tamamen kâmilan tahsil ve kabzına me'mur mübaşir merkuma ida ve teslim ve 'acaleten orduyu hûmayunuma irsale mezid sa'yi ve ihtimam eyliyesin ve siz ki kuzzat ve nûvvab mumaileyhimsiz sizlerden dahi mazmun emr-i serifimle 'âmil ve hareket ve hilâfından bi-gayet tevki'-i ve muba'adet ve senki mübaşir merkumsun meblağ-ı mezbûr bir sa'at mukaddem tahsil ve götürüb orduyu hûmayunum hazinesine teslime masara'at eylemek bâbında ferman-ı 'âlişanım sadır olmuştur. Buyurdum ki hükmü serifimle vardıkda bu babda vech-i mesruh üzre şerefyafte'-i sudur olan işbu emr-i şerif Halilü's-san vâcibü'l-ettibâ' ve lazımu'l-ımtisâlimin mazmûn ita'ât makrûniyle 'âmil olub hilâfıyla vaz' ve hareketden bi-gayet ihtiraz ve ictinâb eyliyesiz. Söyle bilesiz. 'Alamet-i şerife i'timad kılasız. Tahriren fi'l-yevmu'l-hamis. Cemaziye'l-ahir sene salis ve mi'eteyn ve ett.

(Cemaziye'l-ahir 1203)

Be Müstay-ı Ruscuk

S. s. No: 24

Belge No: 24

Kıdvetü'l-kuzzât ve'l-hukkâm ma'denü'l-fazl ve'l-keîâm mevlâna Adana kadısı zide fazlehum ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-âyan Adana mütesellimi zide mecide kıdvetü'l-asl ve'l-akran hassa mi'mârı hûlafâlarından isma'il halife zide kudrehu tevki`-i refi`-i hûmayun vasıl olacek ma'lum olaki sara'-i hûmayunumu küçük `Ali zâde Halil Paşa dam-ı ikbalehu ba'de'l-ahrar taraf-ı devlet-i `âliyyemden Misis köprüsü keşf u icab iden masârifatı her ne mahalden havale olunur ise ahz ve tahsil ve ahânü vechle ta'mir ideceğini Pasay-ı mumailleh tahrir ve inha itmekle bu makule ebniyanın ta'mir ve termimi ka`ide'-i mir`iyye'-i miriyye üzre ol-emirde keşf ve mu`ayine namikdar masarif ile vücuda geleceği bilinmek lazımeden olub cesir-i mezkurun ta'miri ehemmi mühân devlet-i `âliyyemden olmağla senki mütesellim-i mumaillehsin der`âliyyemden ta'yin olunan mu'mâr halifesi ma`rifetiyle keşf olunub defter-i dersa`â detime takdim olunmak fermanım olmağın hassaten işbu emri Celilü'l-kudrem ısdar ve ile irsal olunmuşdu. İmdi vusulunda bâlâda bett ve beyân olunduğu üzre cesiri mezkuru ma`rifet ser` ve ma`nifetin ve halif ma`rifeti ve sa'ir vukuf tâmı olanlar ma`rifetleriyle canib miri hasâratdan vekâyt ve siyanet olunarak keşf ve mu`ayine olunub namikdar masârif ile ta'mir ve termim olunacağı ma'lum ve tahkik olunduktan sonra mümezi keşf defterini `acaleten der`âliyyeme takdim ve irsale mezid-i ihtimâm ve dikkat eyliyesin ve senki halife'-i mer-kumsun muktezay-ı me'murinin üzre cesiri mezkuru canib miri

hasaratdan ve kâye olunarak ma`rifetin ve mütesellim muma-
ileyh ma`rifeti ve ma`rifet ser`le kesf ve mu`âyine olunub
mûmezi kesf defteri der`aliyyeme irsâl olunması, hususuna
sırf ve sa`-i ve kudret eyliyesin. Senki kadı'-ı mumaileyhsin
sen dahi mucib emr'-i şerifimle `amil ve hareket eylemek
babında ferman-ı `alisânım sadır olmuştur. Buyurdum ki hükmü
şerifimle vardıkda bu babda vech-i mesruh uzre şerefyafıta'-i
sudur olan işbu emr-i şerif-i `alisânımın mazmunu uzre `amil
olasız. Söyle bilesiz `alâmet-i şerife i`timad kılasız. Tah-
riren fi`l-yevmü`l-sabi` ramazanü`l-mübarek sene salis ve
mi`eteyn ve elf.

(Ramazanü`l-Mübarek)

Kostantiniyyetü`l-Mahrûse

S. s. No: 25

Belge No: 25

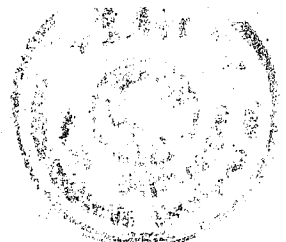
Suret-i hatt-ı Serif

Dustûrûn mükerremûn müşîrun müffahhamûn nizamü`l-`alem
müdebbir-i umuru`l-cumhur bi`l-fikrû`s-sakıb mütemmimu muha-
mü`l-enâm be`r-ra'yü`s-sâ'ib mûmehhid ve enbiyanü`d-devlet
ve`l-ikbâl ve müseyyid-i erkânü`s-sa`âdetü`l-iclâlu`l-mahfû-
fun bi-sünufu `avâtıfu`l-mülkülâlâ `Ali Anadolunun orta kolu
yemin ve yesariyle nihayetine varınca vaki` olan vüzeray-ı
`azâm Ademallahu Te`ala iclalehum ve akzay-ı kuzzâtu`l-müslif-
min evali velâtu`l-muvahhidin me`âdinü`l-feza'-il ve`l-yakin
rafi`ul-ilâmü`l-seri`at ve`ddin varisu a`lemü`l-enbiyâ-i
ve`l-murselin el-muhtasun bi-mezid-i `inayetü`l-mülkü`l-
mu`yyin mevali fuhhâm ziddet-i feza'ilhum ve mefahirü`l-

feza'il ve'l-kelâm kuzzât ve nüvvâb zide fazlehum ve
mefâhirü'l-emacid ve'l-'ayân asker sûrûcûleri ve yeniceri
zabıtları zide mecdehum ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akran
mütesellimler ve sehir kethûdaları sa'ir zâbitân ve
vücuhu belde ve bi'l-cümle işerleri zide kudrehum tevki`-i
refi`-i humâyun vâsıl olacek ma`lum olaki din ve devletimizin
`ödülleri olan Moskovlo ve Nemcelu kefereleri Uzerlerine
seferi humayunum muhakkak ve mukarrir olub rabbü'l-'aleminin
`avn ve `inâyetleri ve iki cihan güneşi mefhur mevcudatı
peygamberûmûz Muhammdü'l-Mustafa `aliyye ve `Aliyyü'llah ve
ashabü'l-fazlû'l-lahâya hazretlerinin imdad-ı ruhanniyyeti
ile bu iki hasm-ı mefrurun geregi gibi ahzsâr ve intikâm
olunmadukça gaza kılıcı `alâmeti görmek ihtimâli olmayub
bunların derece'-i kemalde olan gurur ve istikbârları ve
beyza'-i islamiyyeye ve `amme'-i `ibad-ı mûslimine olan
su'ikad ve hayânatları cümlemizdende zâhir ve böyle vakitte
hamiyeti islamiyesi ve malan ve beden hidâmat-ı cihad-ı
te'diyeye liyakat ve iktidar olanların durup oturacakları ve
kinleri olmayub ve câhidu vafi sebilul'l-Allahi emri isti-
câline imtisâlen icrây-ı fâriza'-i gazâ ve ihyâyı sennet-i
seniye resul-i kibriya `aliyye ve `Aliyu'l-lah ez ki iltihâyâ
niyyet-i hulasıyle kâfe'-i me'murinin birân ve bir dakika
mukaddem semt-i cihada erismeleri vacib ve mütehhim iduki
âsikâr ve bahridir. Is bu emr-i `âlisânım ısdar ve hassemi
haskilerinden kıdvetü'l-emâsil ve'l-akran Ibrahim Haski zide
kudrehu ile vusûlunda sizki vüzeray-ı müsâr ve mevlana ve
sa'ir mumaillehyimsiz taht-ı eyalet ve cevaze'-i hükûmetinizde

vaki mahallerden seferi hümâyunuma me'mur ve tertib olan gerek miri ve zi-kudret ve sipahi ve silahdâr ve bölükât-ı erba'a ve yenîçeri ve cebeci ve toğru ve top arabacı ve mihterân ve 'acemi oğlan ve koloğulları ve sa'ir dirlikde 'alâkası olanları ve gerek dirliksiz olub eli ve ayağı tutâk ve Cenk ve harbe kudreti olan müslümanım diyenleri bundan böyle bir an ve bir dakika tevkif-i ruhsat gösterilmeyerek mukaddem ve mu'hhir-i sadır olan evami-i serife muktezalari üzere cümlesini yerlü yerinden 'Aliyyü'l-hallin ihrac ve bir kadim-i akdem orduyu hümâyunuma ve me'mur oldukları ser'asker ma'iyetlerine irişdirmeğe cümleliz damen dermeyen gayret eylemeniz ahss-ı mutâlib padisâhanem idûki ve mecmu' sünuf-ı 'askeriyenin ve cenk ve harbe kudreti olanların ta'yyin olundukları mahallerde isabet-i vücud eylemeleri farz mertebesinde olmak hasebiyle mecmu' 'asâkir-i islamiyye ve kayıtla irişmedikleri halde Ma'âz Allahu Te'âla düşmanlarımız ferceyâb olub eyledikleri mille'tini icraya ruhsat yab olmalarını tecavûz-i ates olacakları muhtac-ı beyan olmayub böyle vakitde 'acilaten me'mur oldukları mahallerde isbât-ı vücud itmeyenlerin haklarında 'afvü ağmaz mu'ameleleri bir dürlü mütesavvur olmayub behr-i hâl haklarından gelineceği ve anlar içün rahat varam mülâhazası bertaraf idûku ve vaktiyle erûsûb bimana Te'âla düşmanlarımızdan Adana intikam ve yüz akliğına muvvafak olanların imkanları zayi' olmayub hâl ve sanlarına ve yararlık tevki' göre zaman sa'd-ı ekteranda mükâfatına mazhar olacaklarında şübhe olmadığı ve inşâ' Allahu Te'âla 'asâkir islâm inma teveccûhü amansur ve muzaffer ve

i'day-ı liyam her tarafda mekhur ve müdama olması iltâf-ı hafiyü'l-hayyada ma'mul ve mes'ul olunduğu ve dirlik ashabi olub sefere gitmesi lazım iken gayretsizlik irtikâbiyle 'azimetde kusur idenlerin fimabu'd 'askeri ve dirlik ashabi oluduklarına i'tibar olunmayacağı ma'lûmunuz olduğda ber-vech-i mesruh Anadolu'nun orta kolundan Sefer-i Humayunuma me'mur olan mecmu' teva'if-i 'askeriyeleri sünuf-ı müteferi-kası ve sa'ireli kılıca kadar cenk ve harbe muktedir ehl-i islam dolan ba'de ezin bir dakika ruhsat vermeyerek ve ikti-zasına göre mazmun emri-i 'âlişânım her tarafda i'lan ve işâ'at ve vücuhu sa'ire ile kemâl akdam ve dikkat iderek bir an evvel hane'-i ve meskenlerinden kaldırub 'icaleten ve masâra'tan me'mur oldukları mahallere ve orduyu humayunumda liva'-i sa'adeti altına irisdirmeğe ve bir neferin gerüye kalmamalarına ve yolda ayak sürümelerine ve seyr-i seri' ile varub düşmandan intikam almaları esbabının istihsaline cümleniz yada akdam ve sa'-i malâ kelim ve ma'âz Allahu ta'âla bundan böyle zinhâr-ı tekâsül ve rehâvet vukû'una era'id-i ruhsat ile mazhar-ı inkisâr-ı padişâhânem olmadan ve dûnya ve 'ukbâda fecalet ve nidametini çekeceği ve sa'i teca-vüzden cümleniz gayetü'l-gaye tehâsi ve ittikatad eylemeniz babında ferman-ı 'âlişânım sadır olmuştur. Buyurdum ki hükmü serifimle vusul buldukda bu bâbda vech-i mesruh üzre şeref-yafta'-i sudur olan ferman vacibu'l-ettibâ' ve lazımü'l imtisâlimin mazmun ita'atmakruniyle 'âmil olub hilafından gayetü'l-gaye tehâsi ve mucânebet eyliyesiz söyle bilesiz. 'Alâmet-i serife i'timad kılasız. Tahriren fi ea'il-i şeh

şa'banü'l-mu'azzam sene selas ve mi'eteyn ve elf.

(Sa'banü'l-mu'azzam 1203)

Be-makam-ı Kostantiniyyetü'l-Mahrûse

S. s. No: 27

Belge No: 26

Cesir-i Misisin keşif defteridir.

Anadolunun orta kolunda vaki` muharrer-i Haccac müslimin bna'-i sebil olan cesiri Misisin bir sâki ile iki zımmi bi'izni' `Allahu Te`ala nehr-i cihanın dağıyanı meşekkat-ı kesireye ibtila olmalarıyla mûnhadim olan mahalleri mecid-daden bina ve ba`zı sikest ve fenazda olan mahalleri dahi ta'mir ve termim olanmasına irade kati`a'-ı hazret-i zülle-lahi ta'alluk buyurulduğuna binaen bu makule cesimenin bina ve ta'miri evvel emirde keşf ve mu'ayine ve na-miktar masarif ile vücuda geleceği bilinmek lazıme'-i halden olduğuna binaen cesir-i mezburun mûnhadim ve ta'mire muhtac olan mahalleri sermu`mâran hassa halifelerinden isma'il Ağa kulları ve ebniyye ve sukûf-ı ahvaline mütalla` mevsuku'l-kelam kimesneler ma`rifetleriyle taraf-ı miriyye ahvn olarak keşf ve tahrir-i keşf defteri der`aliyyeye irsâl olunması bâbında fakire ve halâ Adana mütesellimi fihru'l-akran es-Seyyid Halil Ağa kullarına hitaben sadır olan emr-i `Ali halife'-i merkum kulları yediyle medayyine'-i Adanaya vürüd ve bi'l-cümle ahali müvacehelerinde feth ve kira'it oldukda sem`an ve ta`a merasimini ba`de'l-âda inhiraf-ı harac ve `alet-i vücud sebile kabl-i, ser`den mahkeme katiblerinden na'ibu'l-şer`

Durri Hasan Efendi da'ileri ve ma'an emna'-i ser'-i ta'yyin ve mütesellim mumailleh kulları tarafından dahi umuride ve met'in ettiba'larıyla Kethüdası ve ehl-i vukûf ve sermu'maran ve dilkıran ve halife'-i merkum kullarıyla mahall-i mezbure irsâl ve cesir-i mezburun sikeste ve münhâdim olan mahalleri-ni müsâha ve kemâl basiret uzre nazır cesir-i mezburun bina ve ta'miri selefde bir def'a olduğu misüllü ahsab ile ta'mir olunduğu suretde taraf-ı miriye ahv olacağı zahir ve ihcâr ile olduğu suretde mesârif-i Külliye muhtac olacağı bâhr olmağın ahsab ile bina olmağa müsade'-i 'Aliyye'-i erzanı buyurulduğu suretde karibü'l-'ahdde husule geleceği ve na-mikdar ahsab ve müsemâr ve 'amileye muhtac olduğunu ve ihcâr ile bina olunduğu suretde na-mikdar levazımata muhtac olduğu ve üç seneye kadar ancak vücuda geleceği mahalinde halife'-i mu'mâr merkum Isma'il Ağa kulları ve ehl-i vukûfdan Cemm namuğir ihbarleriyle kesf ve tahrir ve ba cûm'hum meclis-i Ser'e gelüb inha ve ihbar eylediklerinin mufassal ve meşruh ve mümezi ve mahtum kesf defteridir ki ber vechiâti zikr olunur. Hurere fi'l-yevmü'l-hamis min-sehr-i zi'l-ka'de sene selas ve mi'eteyn ve elf. (Zi'l-kaide 1203)

Be-yurdı Sahrayı Silistre

Nehr-i Ceyhun uzre mebni Cesirin mürûr-ı eyyam ile münhadim olan bir 'aded-i ayağın üzerinde iki 'aded tuluzları münhadim ve harab-ı mesref olub yine mahalline ceralik çamdan bilvan-ı kebir misüllü çeşme furuşlu dört mahalinden bağlamlı harbe müsamârlü Cesir-i başları tecdidi

Nehr-i	Tolan	Arzen	Kaden
Zira	Zira	Zira	Zira
2	12	10,5	5

Murabba`a

1680

fi 760

1209600

Zikr olunan tuluzlar mahaline mutassıl ve ahd-tabanlu cifte bu yeralık misullu dusemeli ve Uzeri hanber tabanlu cesir dusmesi tecdidi.

Tolan	Arzen
Zira	Zira
15	10,5

Murabba`a

157,5

fi 600

94200

Zikr olunan cesir-i kebirin dusmesi tahtına istihkâm içün ve tabanları rabtına kirdana ma`aku kesilme musamâr harbiyye ve Ustadiyye `aded

16

fi 240

38400

İki 'aded rebi' midarı kâgir-i rıhtım ve sevm divâr
hadd-i meyyası

Nehri	Tolan	'arzen	kaden
Zira	Zira	Zira	Zira
2	12	10,5	2,5

Murabba`

630

_____ fi 240

151200

Cesir-i mezkurun yemin ve yesarına sütünlu ve payendeli
üç sıra cifte bu yaralık korkuluk tecdidi

Tolan	Kaden
Zira	Zira
52	1,5

_____ fi 240

12480

Zikr olunan çeşme başları en kazıyle mahlut kâgir rıhtım
tecdidi

Tolan	'arzan	kaden
Zira	Zira	Zira
12	10,5	2,5

Murabba`a

315

fi 480

151200

Bu mahalın yemin ve yesarına kementlü ve zivânelü arşun
pare Pehleviden sevm-i yûzülme divar-ı tezdidi

Tolan Kanden

Zira Zira

22

3

Murabba`a

66

fi 720

47520

Bu mahade kufekitaşdan kafe tahtası

Tolan

Zira

22

fi 720

7920

Sam-ı şerif tarafında mevcud cesir-i kebirin üçüncü
Çesmin Penc mahalinden bir zer`-i mikdarı mahalinden sekk ve
inhidama ma'il olmağla sevm-i tuluzu hadd-i mayesi

Devran `Arzen

Zira Zira

12

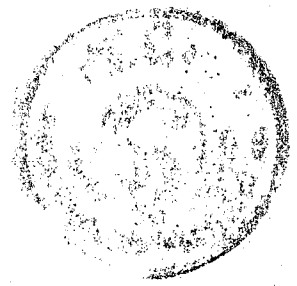
10,5

Murabba`a

126

fi 240

30240

Bu mahale iktiza iden arsvan pare pehleviden kenetlu ve zivânelu enkaziyle mahlut nasf-ı tuluz tecdidi.

Devran `Arzen

Zira Zira

12 10,5

Murabba`a

126

fi 720

90720

Zikr olunan sevm-i tuluzlar uzerine kâğir-i rıhtım tecdidi.

Tolan `Arzen Kaden

Zira Zira Zira

12 10,5 2,5

Murabba`a

315

fi 480

151200

Bu mahalin yemin ve yesarına kezâlık kenetli ve zivaneli
yüzülme tevdidi

Tolan	Kaden
Zira	Zira
20	2,5

Murabba`a

50	
_____	fi 720
36000	

Bu mahale kufeki taşdan kâfe tahtası

Tolâni	
Zira	
30	
_____	fi 120
3600	

Bu mahal ittisidinde dördüncü gümrük vasatına iktima pare
doldurması

Tolani	
Zira	
30	
_____	fi 120
3600	

Zikr olunan tuluzlar üzerinde mürur-u eyyam ile ba`zı
mahalleleri münhadim ve şikeste ma'il olmağla yine mahaline

taht-ı Horasanlı meciddaden frenki kaldırım

Tolan	Arzen
Zira	Zira
16	10,5

Murabba`a

168

fi 240

40320

Zikr olunan üçüncü çeşme harc-ı kaleb müsamâr ustadiyye

Tolan	Arzen
Zira	Zira
15,5	10

Murabba`a

155

fi 360

55800

Meciddaden inşa olunacak ahşab Cesir-i kebir üzerine iki zira`da bir bağlamlu taht-ı Horasân bağlu istihkâm için fren-
gi kaldırım tecdidi.

Tolan	Arzen
Zira	Zira
26	10,5

Meblağ-Yekun

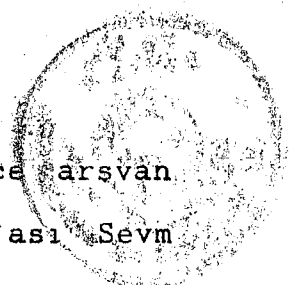
2193120

18276

Men haysü'l-mecmu' on sekiz bin ikiyüz yetmiş altı gurusdur.

Cesir-i mezkûrun mûnhadim olan mahalleri ahsab ile ta'mir buyurulduğu suretde isbu yemin sahifede olan mufassal-ı kesf defteri misullu kezâlık ihcâr ile dahi ta'mir buyurulduğu suretde na-mikdar ihcar ve levazımata muhtac olduğunu her mu'maran hâssa hayikası merkurum İsmâ'il Ağa kulları ve bu tarafda vücud-u mu'maran ve dilkıran ve ehl-i vukuf ile hicarı kesf ve tahrir ve ba-cem'hum meclis ser'a gelüb tekrar ve ihbar eyledikleri ihcâr kesfi defteridir ki ber-vechi atı zikr olunur. Hurrere fi'l-yevmü'l-mezbur zil-ka'de fi 1203 Nehr-i Ceyhan üzerinde Cesir-i kebir-i Eyyâm şitânın kesre-tiyle ve satında olan Çeşm-i kebir tahtında sevm-i ayağı mûnhadim olmağla yine mahalline müceddaden köseleri cebe misüllü sûtunlu ve timur kûlahlı ve bağlamlu ve kuşaklı ve deruni zıfetki kezalık deruni kâsr-ı rıhtımlı nehr-i mezkurun yüzüne gelince kâğır-i ayak tecdidi

Tolan	'Arzen	'imkan
Zira	Zira	Zira
10,5	6	7

Zikr olunan mahalın üzerine Őzenkiyye gelince parsvan
pare pehleviden kenetli ve zivanelu havaneb erba'ası Sevm
yŐzŐmelŐ ve deruni kâgir rihtımlı divar tecdidi

Tolan	Kaden
Zira	Zira
10,5	4

Zikr olunan ayak mezkurun bend tarafına ma'carinin
darbda def'a icŐn seyl-i yeran ta'bir olunur yŐzŐ kezâlık
sevm-i deruni kâgir rihtımlı seyl-i yeran tecdidi.

Tolan	'Arzen	Kaden	
Zira	Zira		Zira
5,5	3	6	

Zikr olunan mahal üzerine evadetlik ecimli kufeki kadehu
meden kufe tahtası tecdidi

Tolâni
Zira
11

Bu mahalın üzerine hazar pare Pehleviden kenetli ve
deruni kâgir rihtımlı solması tecdidi

Tolan	'Arzen	Kaden
Zira	Zira	Zira
6	2	3

Zikr olunan ayak mezkurun üzerine mŐcaddeden insâ

olunacak arşvan pare Pehleviden kenetlü ve zivanelü sevm-i
tuluz tecdidü

Devran	`Arzen
Zira	Zira
17	10,5

Zikr olunan tuluz Uzerine kâgir rihtım tecdidü

Tolan	`Arzen	Kaden
Zira	Zira	Zira
10,5	6	4

İki `aded tuluzlar beynine nakliyye ta`mir olunan
mahalle kezâlık kâgir-i rihtım tecdidü

Tolan	`Arzen	Kaden
Zira	Zira	Zira
52	1	12

Zikr olunan tuluzlar Uzerine meciddaden inşa olunacak
kezâlık arşvan pare kenetlü ve zivanelü sevm-i korkuluk
tecdidü

Tolan	`Arzen	Kaden
Zira	Zira	Zira
52	1	12

Bu mahalın yemin ve yesarına kezâlık arşvan Pareden
kenetlü ve divanelü sevm-i yûzülme tecdidü

Tolan	`Arzen	Kaden
Zira	Zira	Zira

52

1

4

Mahall-i mezkurun üzerine baran cereyân için kezâlik
sevm harpuçda Tolani

Zira

52

Zikr olunan mahallere tahtı Horasanlı yağlı culamlu
hezarpere kufeki taşdan kaldırım tecdidı

Tolan `Arzen

Zira Zira

26 10,5

Mûnhadim olunan kâgır ayak ittisalinde mevcut kâgır-i
ayaktan cûnû zamanda `atik cam-ı peskahına varınca Nehr-i
mezkuru cereyanı ahiri çeşmelere nakli için zuhr-u kibri
sernden Gökselümlü ve kusaklu ve sütunlu furuş tahtasından
kablû ve zefetlü ve kalafetlü meciddaden bend mahalleri

Tolan Kaden

Zira Zira

450 8

Zikr olunan bendin zuhuruna uç arşvan fas`ıla ile
tevkime kazıklı ve kusaklu ve derunundan bağlamlu ve deruni
terab ve taş ile memlubunda istihkâm için sedd-i tecdidı

Tolan `Arzen `imkân

Zira Zira Zira

450 3 7

Mûnhadim olan ayak mezkûrun cünûb-ı Erba`asında mûrûr-u
eyyam ile sikest ve harab olub bend-i mahaline timur kulâhlu
satrancı kazaklu deruni kâgir rıhtumlu sofrâ ta`bir olunan
sedd-i tecdidi

Tolan	`Arzen	İmkan
Zira	Zira	Zira
34,5	25	5,5

Cesir-i mezkûra iktiza iden ma`na misûllu `amile ve
sa'ir esya mûrûr-u içün kayıklar Zira

Yekun	4
Zira	fi 250
1000	

Cesir-i mezkûra sah-ı mûrdan içün evsâf-ı mezkureli
kebiri muna

Zira	
2	fi 500

Yekun

Zira

1000

İs bu mûnvâl üzre icardan olan levazımatın fiy'atı
halife'-i merkum İsmâ'il Ağa kullarının takririne mevkufen
muktezay-ı olan levazımat takriri mucebince işbu mahalle
defter olunmuşdur.

S. s. No: 30

Belge No: 27

Necayetli mütesellim es-Seyyid Halil Ağa hazretlerinin mütekadim mütte'hiz bu âna kadar ba`d-ı gül-hisâb velayet tarafında on bin beş yüz gurus alacağı olub üç bin gurus bu def`a salıyaneye vaz` olunub sahhü`l-bâki yedi bin besyüz gurus baki velayetde kaldığı bu mahall-i kayd olundu Hurrere fi 25 safer 1204

Kurus

10500

3000 salıyaneye vaz` olunan bâki

7500

S. s. No: 31

Belge No: 28

Mefahirü`l-kuzzât ve`l-hükkâm ma`denü`l-fezâ'il ve`l-
kelâm Adana Eyaletinde vâki` kazaların kadıları ve nûvâbları
zide fazlehum tevki`-i refi`-i hûmayun vâsıl olacak ma`lum
olaki Adana Eyaleti bu def`a `evâtıf-ı `aliyye'-i şahânemden
sabıka Soğucak başı boğu düsturu mükerrem müsir-i mufâhham
Nizamü`l-`âlem vezirim Mustafa Paşa ademAllahu Ta`ala
iclalehuya işbu sene'-i mübareke zi`l-ka`desinin guresinde
tevcih ve ihsan-ı hûmayunum olub vezir-i müsarun ileyh mahal-
i mesafede bulunmak takribiyle mensubuna duhul idinceye değin
Eyalet-i mezbure zabt u rabt memleket ve himâyet ve siyânet
ahâli'-i ve ru`iyyet zımnında tarafından bir mütesellim nasb

ve ta'yyin lâbud olmağla Adana sukkanından kıdvetü'l-emacide
ve'l-ayân Halil Zid-e mecide himayet ve siyanet-i fukaraya
kadar ve zabt ü rabt memleket hususlarında her vechle ehli-
yet-i zâhir olduğuna binaen müşarun ileyh tarafından Eyalet-i
mezkure mütesellim nasb ve ta'yyin kılındığı ma'lumunuz
oldukda ber vech-i muharrer mütesellimlik mezburu olunması
babında emr-i şerifim sudurunu müşarunileyhin kapukethüdası
Kıdvetü'l-emacide bir kıt'a 'arzuhaliley istida'a itmekle
vech-i meşruh üzre 'amil olunmak babında fermân-ı 'âlişânım
sâdır olmağın imdi siz ki Mevlanay-ı Mumaileyhimsiz Mumaileyh
Halil vezir müşarunileyh tarafından Eyalet-i mezkûre mütesel-
lim nasb ve ta'yyin kılındığı ma'lumunuz oldukda ber vechi
muharrer mütesellimlik mezbûru tarih-i merkumdan mumaileyhe
zabt ve müşarunileyh canibine âid ve raci' olan tayyaratı
kadimden olageldiği üzre ahz ve kabz itdirüb mütesellimliği
umuruna ahirden bir ferdi müdâhale sadır olmusdur. Buyurdum
ki Hûkmü şerifimle vusûl buldukda bu babda vech-i mesrûh üzre
serefyafte'-i sudur olan ferman ve vacibü'l-ettibâ' ve lazı-
mü'l-imtisalimin mazmun ita'atmakruniyle 'amil ve hareket
eyliyesiz. Söyle bilesiz. 'Alâmet-i serife i'timad kılasız.
Tahriren fi eva'il-i şehri zi'l-ka'de sene selas ve mi'teyn ve
elf.

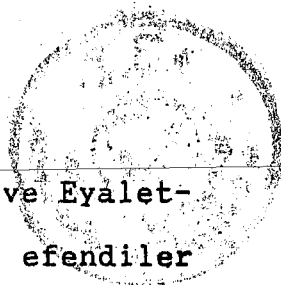
(Zi'l-ka'de 1203)

Buyud-ı sahray-ı Silistre

S. s. No: 32

Belge No: 29

Ba-Hatim-i Kebir devletlü Mustafa Pasa Adana Valisi

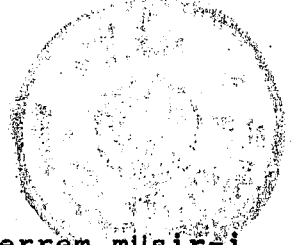

Seri`at-ı si`âr Adana kadısı faziletli efendi ve Eyalet-i merkumda vaki` sa'ir kazaların kuzzât ve nüvvâbı efendiler zide fazlehum ve kıdvetü'l-emasil ve'l-akran eyalet-i merkume mütesellimi nasb olunan Halil Zide mecide ve Yeniceri Serdarları ve Kethüda yerleri ve iserlrei zide kudrehum inha olunur ki is bu bin ikiyüz üç senesi zi'l-ka`detü'l-serife guresinde `avâtıf `aliyye'-i mülükâne ve `avarıf-ı bahiyye'-i taci-daraneden Eyalet-i merkume `uhde'-i `acizaneme tevcih ve ihsan-ı Hümayun buyurulduğunu hâvi şeref bahsây-ı sudur iden ferman Hâililü's-sân bas cukadar mezidiyle şerferiz vürüd eylemekden nâsı bir mantuk emr-i `Ali müste`ynan be-Allahu Te`ala bu taraftan nehzat ve hareket ve mukerr-i hükümetimize tevvecüh ve `azimetimiz müsemmin olmağla Eyalet-i merkume kadd-ı münhada vusûlumuza kadar bir mütesellim nasbı ehem ve elzem ve ka`ide'-i kadim olduğuna binaen tarafımızdan muma ileyh Halil Ağa zide Mecide Mütesellim nasb ve ta`yyin olduğunu havi isbu buyurud tahrir ve ısdâr ve irsâl olmuştur. İnsâ` Allahu Te`ala vusulunda vech-i mesrûh üzre mumaileyhin mütesellimliği umuruna ahiri müdahale itdirmeyüb zabt u rabtı hususunda bâla nifâk sa'i ve gayret eyliyesiz ve senki mütesellim mumaileyhsin Eyalet-i merkûme mütesellimliği umurunda kıyâm ve zabt u rabt memleket ve hafız ve himayet fıkray-ı ra`iyyet emrinde dikkat ve `ibâdullah ve ebnay-ı zebilin emin ve rahat ve asayış hallerini mucib halât-ı ibrazına sarf ve nakdine'-i gayret ve bir mucib buyuruldu `amil ve hareket ve hilafından tehâsi ve mücanebet eyliyesiz deyu

(9 Rebi`ü'l-ahir 1203)

S. s. No: 33

Belge No: 30

Mugayyır-ıçün savb-ı emr-i `Ali Düstûru mükerrer müşir-i müfâhham nizâmü'l-`âlem müdebir-i `umuru'l-cumhûr bi'l-fikru`s-sakib mütemmim-i mühâmü'l-enâm bi`r-re`y-i sa`ib mûmehhid-i bünyanü`d-devle ve`l-ikbâl müseyyid-i erkânü`s-sa`ade ve`l-iclâlu`l-mahfuf bi sunuf-ı `avâtıfı`l-`ala `Ali hala Adana valisi vezirim Mustafa paşa adem Allahu Te`ala iclâlehu ve mefahirü`l-kuzzât ve`l-hükkâm me`âdinü`l-feza`il ve`l-hükkâm Eyalet-i Adana da vaki` kuzzât ve nüvvab zide fazlehum ve kid vetü`l-emacid ve`l-`ayân husus-ı merkuma me`muriyetiyle ol-tarafdan olan cukâdar Ibrahim Zide Mecide ve mefahirü`l-emasil ve`l-akran şehir kethudaları zide kudrehum tevki`-i refi`-i hümayun vasıl olacek ma`lum olaki hala sadrazam sûtuda sımm ve serdar-ı ekrem kuyutu`l-hatimim Düsturu Ekrem müşir`-i fihhâm nizâmü`l-`âlem nâzım-ı mûnâzımü`l-amim vezirim Hasan Paşa adem Allahu Te`âla iclalehu ve za`if u`lte`bid ikzara ve ikbâlenin ve din cânibi ser `askerliğı avânda inhâkan `uhdesinde olan Adana eyaletinden valiçün tertib ve tahsis kılınan altmış altı kisse akçe imdad-ı seferiyye ikiyüz üç senesine mahsuben surut-u seferiyye mucebince def`aten kazalar ahalilerine tevzi`-i ve yerlü yeründen cem` ve tahsil müşarunileyh tarafından kabzına me`mure ida ve teslim olunmasını havi mukaddem ve mu`hhir bi`d-defa`at evamir-i `aliyyem ısdar olunmuş iken bu ana dek seferiyye mezkurenin tahsiline servi`-i ve mübaseret olunmadığı suret-i halden müstefâd ve bir gün evvel tahsil ve kabzına me`mure

teslim olunması ve icabatdan olduğuna binaen seferiyye mezkûre Eyalet-i mezbûrede vaki` kazalar ahalilerine `Aliyyu`l-hallin surutu mucibince def`aten tevzi` ve yerlû yerûnden cem`ve tahsil ve kabzına me`mure birgûn akdem teslim olunmak termanım olmağın te`kiden ve isti`câlen isbu emr-i serifim ile irsal olunmuşdru. İmdi senki vezir-i mûsâr ve mevlana ve sa`ir mumaileyhimsiz zikr olunan seferiyye akcesi sadr`azam mûsarunileyhin hazinesine `âid olub bayyu`l-hallin seri`an ve `âcilen tahsili lazıme`-i mezkure bu âna dek tevzi`-i ve tahsiline şervi` olunmadığı suretde ba`d-ı zin`ivk ve te`hiri tecavûz olunmaksızın eyaleti mezkûreden valilere tertib altmış altı kisse akçe imdad-ı seferiyyeyi mukaddem ve mu`hhir-i sadır olan evâmir-i `aliyyem mucibince kazalar ahalilerine surutu seferiyye uzre `aliyyu`l-hallin tevzi` ve taksimve yerlû yerûnden cem` ve icâb ve iktiza idenlerden tahsil ve birgûn evvel kabzına me`mûre idâ ve teslim sadr`azam mûsarunileyhin hazinesine tavsili emrine ihtimam ve dikkat ve te`hir ve betânetden ve bu bahane ile ahaliden mükerrer ve mikdar-ı mu`yyitinden ziyade seferyye tahsilinden ve tekrar isti`câli mucib halet ve fev`iyle mûntehir mu`âhaza olmakdan bi-gayet tehâsi ve mûcanebet eylemeniz babında ferman-ı âlisânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki Hukmü serifimle vusûl buldukda bu bâbda vech-i mesrûh uzre serefyâfta`-i sudûr iden ferman vacibu`l-ettibâ`l-lazımü`l-ımtisalimin mazmun ita`atmakruniyle âmil olub hilâfından gayetü`l-gayet tehâsi ve mûcanebet eyliyesiz. Söyle bilesiz. `Alamet-i şerife i`timâd kılasız. Tahriren fi eva`il sehr-i

zi`l-ka`detü`l-serifesine selâs ve mi'eteyn ve elf.

Be-yurdu Sahray-ı

Mucebince vali Adana Mustafa paşa Hazretleri Devrinde kine bi-hattim-i kebir buyuruldu ısdar ve vûrud ve vaslı olmusdur.

11 Rebi`ul-ahir 1203

S. s. No: 34

Belge No: 31

Ba-hattimi kebir devletlu Battal Seyyid `Ata'ullah Paşa Seri`at-ı si`âr Adana Eyaletinin havi kazaların kuzzat ve nûvvabı efendiler zide fazlehum ve`l-kıdvetü`l-emacid ve`l-a`yan mütesellimimiz olan izzetlu es-Seyyid Halil Ağa zide mecdehu ve mefahirü`l-emâsil ve`l-akran voyvoda ve sehir kethüdaları ve Yeniceri zabitanı ve zabitan-ı sa'ire ve vücûhu ahali ve işerleri zide kudrehum inha olunur ki ahz ve i`damına irade'-i `Ali hazret cihandarı ta`llik iden küçük `Ali oğlunun üzerine me'mur tevâıf-ı `askeriyye me'kulâtlarıcûn Adana ve havalisinde zehâıf-ı külliyye mevcut bulunması lazımeden olduğu bi-didar ve Adana Eyaletinde vaki` kasabat ve karada mevcut olan Zeha'ir-i ahalisi diyar-ı ahire fûruhat eylediklerinden bu keyfiyet `asakir-i mezkurenin dehayır hususunda mozâyıka ve ızdırablarına badi olacağı asikâr olmakdan nâsı Eyalet-i mezkurda vaki` kasabat ve kakrada ashab-ı zehâ'ir hususunda mozayıka'-i ve ızdırablarına inbâr ve erbab-ı ihtikâr-ı yedlerinde mevcut ve müddehir olan dehayırı ol-taraflara vûrud idecek `asâkir-i mûrullabaya râci ile fûruhat eylemelerüçün bulunduğu mahallerde hakt

itdirulub hilâf emr-i `Ali mahall-i ahire fûruhatına cesaret
ideri olur ise te'dib ve terhib olunması babında bu def`a
tarafımıza hitaben ferman-ı `Ali sadır olmağla imdi emr-i
`Ali mezkurun mazmun münifi cümleye ve etraf-ı kazalara i`lan
ve isâ`at ve ferhude'-i `aliyye üzre mevcud olan zehayırı
haft eylemeleri için sizki mütesellim mumaileyh ve sa'irleri-
siz mu'kid-i tenbih ve te'kid ve hilâf-ı emr-i `Ali harekete
cesaret ideri olur ise ahz ve ol-taraf vusulumuza değın habs
eyleyüb inkad emr-i `âliye ziyade dikkat ve ihtimam ve zehâ-
yır-ı mezkureyi olduğu mahallerde hafız olunmasına sa`i molla
Gülâm eylemeniz için ferman-ı `âli mucibince tarafımızdan
dahi işbu buyurudu ısdâr ile irsâl olunmuştur. bi-ma`ana
te`ala vusulunda ma`lumunuz oldukda gerekdir ki münval-ı
muharrer üzre `amil ve hareket ve hilâf emr-i `Ali vaz` ve
halatdan mübâ`adet ve muğâyır vaz` ve halâtdan müb`adet ve
muğâyır mucib kifâyetden ziyade hazır ve mûcânebet eyliyesin
deyu fi Zilhicce 1203 (Cemaziye`l-ahir 1203)

S. s. No: 35

Belge No: 32

Be-hattimi kebir devletlu es-seyyid Battâl `Ata'ullah
Paşa

Seri`at-ı si`âr Adana kadısı faziletlu Efendi
zide fazlehu ve kıdvetü`l-emâcid ve`l-a`yan hala Adana da
mütesellimimiz olan es-Seyyid Halil Ağa zide Mecdehu ve
mefahirü`l-emasil ve`l-akran Şehir Kethüdası ve işerleri zide
kudrehum inha olunur ki Adana da vaki` veziri`azâma mahsus

harab ve ekseri mahalleri mûnahadim olmak hasebiyle kâbil-i sekna olmadığı tahkik olunmağa ser'i mezkurun ta'mir ve termimi ve iktiza iden mahallerin tecdidi lazıme'-i halden olmağa imdi siz ki mûtesellim-i mumaillehsiz, saray-ı mezkuru ma'rifet ser' ve inzimâm-ı ra'y-i ve ma'rifetin ile ta'mir ve termim ve tecdidi iktiza iden muvazi' ve mahalleri tecdid ve ol-tarafa panhade'-i vusulumuzdan mukaddem tetemmim ve tekmil eyleminiz babında tarafımızdan işbu buyuruldu. tahrir ve isdar (boş) ile irsal olunmuşdur. İnşaalahu Te'ala vusulunda saray-ı mezkur mürûr-u eyyâm ile harab mesref fenâpezid olduğundan kabil sekni olmayub ta'mir ve termim külliye muhtâc olduğu tehkik olduğu ve bir an akdem ol-tarafına vusulumdan mûtekaddim ta'mir ve termim ve tekmili lazıme'-i halden olduğu ma'lumunuz oldukda ber-vech-i muharrer evvel emirde Saray-ı mezkurun ta'mir ve termimine ve iktiza iden mahallerin tecdidine ve ol-tarafa vusûlumuzdan mûtekaddim termim ve tekmiline mezid-i ihtimâm ve dikkat ve mucib buyuruldumuz ile `âmil ve hareket ve terâhir ve ihmal-ı misûllü halatdan mûba`adet eyliyesiz deyu

(12 Zi`hicce 1203)

S. s. No: 36

Belge No: 33

Ba-hattimi kebir devletlü es-Seyyid Baţtal `Ata`ullah Pasa

Seri`at-ı şî`âr Adana kadısı faziletlü Efendi zid-e fazlehu ve seri`at-ı şî`âr Eayelet-i merkumenin sadır olduğu

kazaların kuzzât ve nüvvâbı zide `alemhum ve mefâhirü`l-
emasil ve`l-akran şehir kethüdaları voyvodaları ve yeniceri
zabitanı ve vücuhu ahali ve işerleri zide kudrehum inhisar
olunur ki bu def`a `avatıf-ı `aliyye'-i sabığa'-i mülûkâne ve
`avarif-ı `aliyye'-i sabığa'-i mülûkâne ve `avarife-ı behiyye
be-gaye'-i cihandariden rûtbe'-i samiye'-i valâya vezaret ile
Adana Eyaleti işbu bin ikiyüz üç senesi mah-ı zi`l- hiccenin
eva'ilinde `uhdemiz tevcih ve ihsan buyurulmaktan naşı rabiri
tevfik-i `inayetrefik sandanı ol-havaleye vusulumuza değin
zabt-u rabt memleket ve ittiha ve himayet ve siyanet ehli ve
fukaraya muktedir kimesnenin nasb-ı mütemmim olunması labud
ve lazım olduğuna binâ'en evsâf-ı mezkûre ile mevsuf kıdve-
tü`l-emacid ve`l-`ayân Es-seyyid HalilAğa zide mecdehu
eyalet-i merkumeye tarafımızdan mütesselim nasb ve ta`yyin
olunub Eyalet-i merkûmede vâki` kuzzût ve karada saknin ve
katnin olan kâfe'-i fukûra ve zü`efânın âsude'-i nasın
mazalla emin ve eman olmaları ve `aliyyü`l-husus eyalet-i
merkume etrafında vaki` tarik ve mesalikde mûrur ve `ubur
iden ebnay-ı müsebilin messeret-i eskiyadan muhafaza muhar-
seleri akdem umurdan olmağla imdi mütesselimliği mezkuru
tarih-i mezkurdan Ağay-ı mumailleyhe zabt u rabt ve `a'idat ve
varidâtı ahz ve kabz itdirülüb cümleniz Ağay-ı mumailleyhle
üzerinin mütesselim bilub behr-i hâl vuku`yâfta olan
hususlarda emr-i ve ra'yyine mûtâba`at ve mûtava`at ve
hilafından huzur ve mucânebet birle def`-i mazarat eskiya ve
te'min tarik ve mesalik ve terfiye hal fukara'-i ra'iyet
hususunda mü`avehet ve mûzaheret ve senki mütesselimimiz

mumaileyhsin senden dahi herhalde me`mul ve malhuzumuz olan sadakat ve istikamet hidmat-ı pendide ve etvarı birinizide ibrazına ve eyalet-i merkumenin kasabat ve Karasi Ağaya ve bir ayasını kemayetbaki himâyet ve siyânet ve enbar-ı sebinin ve tahsis-i efrac hûve`lkadriyye havalisini mazarat-ı eskiyadan vekâyet ve herastına bedeli mahsul kudret ve biraz hidmet-i mebrureye ve istihsal-i nikhâma sarf-ı mekinet eylemeniz için tarafımızdan isbu buyuruldu. Tahrir ve ısdar (bos) ile irsal olunmuşdur insha`Allahu Te`ala vusûlunda keyfiyet-i ma`lumunuz oldukda ber vech-i muharrer ve ber mucib buyuruldu `âmil ve hareket ve hilafından hazır ve mucânebet eyliyesin deyu fi (15 zi`l-hicce 1204)

S. s. No: 37

Belge No: 34

Düsturu mükerrrem müsîr-i mafâhham nizâmü`l-`âlem mezid umuru`l-cumhur bi`l-fikrû`s-sâkıb mütemmim-i mûhâmü`l-enâm be`r-ra'y-ı sâ'ib mûmehid-i bûnyanü`d-devle ve`l-ikbal mesiddâr-ı sukkanü`s-sa`âdet ve`l-iclâlu`l-mahfuf bisunufu `avatıfı`l-mûlkü`l-a`la hala Adana valisi vezirim Battal `Ata`ullah pasa ademallahu Te`ala iclalehu tevki`-i refi`-i hûmayun vasıl olacek ma`lum olaki ahz ve i`damına irade`-i `aliyyem ta`lluk iden küçük `Ali oğlunun üzerine zeha'ir mevcud bulunması lazıme`-i halden olduğu bi-didar ve Adana Eyaletinde vaki` kasabât ve karada mevcud olan zeha'iri ahaliyi diyar-ı ahire fûruhat ile geldiklerinde bu keyfiyet `asakir mezkurenin zeha'ir hususunda mozayika ve ıztırab-

larına badi olacağı âşikâr olmakdan nası senki vezir
mûsârunileyhsin eyalet-i mezkûrede vaki` kasabat ve karada
ashab-ı enbar ve erbab-ı ihtikârın yedlerinde mevcut ve
mûddehir olan zeha'iri ol-taraflara vürûd idecek `asakir-i
mertebeyle rayiciyle bi`-fûruhat eylemelericün bulunduğu
mahalle hıfz itdirûlûb hilâf-ı emr-i `Ali mahall-i ahire
fûrûhata cesaret ideri olur ise ma`rifet-i ser`le te'dib ve
terhiblerine

Kenardaki Serh kaydı:

Tabakayû`l-aslû`l-muta` suredi rada Hamdû`l-mûhalâka
muhkeme mahmud Paşa bidarû`l-sultana nemekâhu fakirullahu
`azze şanehu gaferelahu

ihitimâm ve dikkat olunmak fermânım olmağın imdi senki
vezir-i müsrunileyhsin keyfiyet-i ma`lumun oldukda mazmun
emr-i şerifimi mahalinde iktiza idenlere ikhâm iderek ber-
vech-i mesrûh `amile ve harekete ikdâm ve sa`i molla Gulâm ve
hilâf emr-i `âli vaz` ve halet vuku`una era'it-i ruhsât ve
civardan tehasi ve ittika'-i tâm eylemek bâbında fermân-ı
`âlisânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki vusûl buldukda bu babda
vech-i mesrûh üzre şerefyafte'-i sudûr olan ferman vacibû`l-
ettiâ` ve lazımlû`l-imtisalimin mazmun ita`atmakruniyle `amil
ve hareket ve hilafından tehâsi ve mucânebet eyliyesin. Söyle
bilesin `Alameti serife i`timad kılâsın. Tahriren fi-evasıt-ı
sehr-i Zi`l-hiccetü`l-serife sene selâs ve mi'eteyn ve elf.

(Zi`l-hiccetü`l-Serife 1203)

KostantiniyyetUl-Mehruse

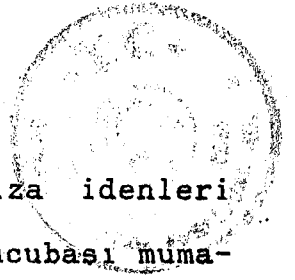
S. s. No: 38

Belge No: 35

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-âyan Adana mütesellimi Halil Zide Mecide tevki`-i refi`-i humâyun vasıl olacek ma`lum olaki Payaslı Küçük `Ali oğlu didikleri siyaset-i peyse Adanadan birû mahbul olduğu şekâvet ve mel`anet muktezasınca kendi halinde olmayub dürlü ve za`-i bağıyâneye cesareti takribiyle mukid-i mallarda mezkurun izâle ve i`dây-ı irâd olunmuş iken fimabu`d kendü halinde olarak rızay-ı devlet-i `aliyyeme tahsile sa`-i ve gayret ve hilâf-ı rıza vaz`dan muba`adet ideceğine ta`hhüd eylediğine binaen şayed salah-ı kabul ider hala hatasıyla sikkâ-i mezkurun sahife`-i cerayına kalan `afv ve safih-keşide kılınmış idi ikalatahında merkum Küçük `Ali oğlunun şekavet ve tağıyânı evelkiden birkaç kat ziyade olduğu ve hatta bu esnada sikkâ-i merkum vafir-i suvari ve piyade eskiyay-ı basına cem`ve havasına tabi` müfşedât-ı peyseleri celb ve Mar`as Eyaletine def`aten bi`l-cum ve deruni Mar`asa duhul ve gûna gûn fesahat ve mela`nete iktidadır ve katl-i nüfus ve henk-i a`raz misûllu etvar bağıhaneye ictâr eylediği ve Mar`as Beylerbeyisi emirü'l-Umeray'-ül-kiram hüve`l-kadir zade `amir dam-ı ikbâl Mar`asdan harc idüb ahali Maras`ın zu`efa ve ehl-i `arz la-ı`lac terk-i dar-ı diyar ve ehl ve `iyâl ve nisa ve salban-larıyla ru'sid-i cibal ve payabanda firar eyledikleri ve sikkâ-i mezkur bu derecelerden vaki` olan harekât bağıyanesine `adem-i kana`at birileri tarafından basında olan basaratı teksir iderek `Ayıntab ve Kilis taraflarına su'ikasd

irade-i fasidesinde olduğu bu def'a Haleb ve Mar'as taraflarından der'aliyyeme tevarüd iden a'lamat-ı ve mahzar ve tahrirat sa'ire de 'aliyyu'l-tafsil dere ve tastir olunmuşdur sıkka-i merkum küçük 'Ali oğlunun sadır olan hatt-ı hûmayun sevketmakrunum mucebince mirimiranlığı ve üzerinde olan Hasağalığı refi' ve cezayı şurası tertib ve icra olunmak hususuna irade'-i kat'a davaranam ta'alluk itmek hasebiyle bu def'a Adana Eyaleti tevcih olunan da sabıka Soğucak canibi ser'askeri düsturu mükerrem müsir-i müfahham nizamü'l-'âlem vezirim Mustafa Paşa adem 'Allahu Te'ala iclalehu cümle memurları mu'yyine alub seykh-i mezkurun ahz ve izalesi hususuna akdam eylemek üzere müstekilen me'mur ve ta'yyin kılınub ne vechle ve ne tarikle olur ise mezkurun cezası tertibi ahz-ı mutalab davaranem olduğu beyaniyle müsaruniley balanlı 'Abdurrahman dam-ı ikbâle bala tevkif varub Payasi zabt ve inde ikamet ve Payasi mûrur olacak tariki geregi gibi sedd-i bend ve Payasın muhafızasına dikkat ve saki mezkur bir takrib firar ile Payas-ı duhul murad eyledikde bir vechle Payas-ı idhâl itmemek ve kezâlık ahz ü i'damına mukderât eylemek üzere miri miran mumaileyhle dahi mu'kid mesiddat baska ve şaki'-i murkumun 'Aliyy-i vech kân-ı izalesi matlub idüki beyaniyle Mar'as ve 'Ayıntâb ve bihassani ve Adana ve sa'ir ol-havalilerde vaki'kasâbat ve nevâhi hükâmına ve vücûh-ı ahâli ve işerlerine ve salifü'l-zikr Adana ve Mar'as dahillerinde olan 'asâ'ir boybeylerini ve sa'ir iktiza idenlere dahi baska baka evahir-i serifem ısdâr ve irsâl olunmaktan nâsı senki mütesellim mumaileyhsin Adana valisi

müşaruniyleyin vusûluna bağlamayarak me'mur olan 'asa'ir boy beylerini 'asiretleri halkıyla celb ve Cem` ve me'murlar ile bi'l-ittifak saki'-i mezburun 'ahz-ı i'damına müşaruniyleyin vusûlundan mukaddem damen der meyan gayret ve saki'-i mezburun i'dam emrinde ser münkâsıl itmek ihtimalin olun ise senin hakkından gelineceğini muhakkak bilüb ana göre hareket ve müşaruniyleyh Adanaya vâsıl oluncayadek saki'-i mezburun ahz u i'dâmı müyyeser olmadığı suretde müşaruniyleyh lede'l-vusul emr-i re'yyine mütâba`at ve me'murin sa'ire ile ittifak ve itticaida ra'iyet birle hitam-ı maslahat mezkureye ihtimam rikab-ı hümayunundan mahsus emr-i 'âlişanım ısdar ve olduğu mahalden hareket ve Adana tarflarına gelüb mecmu` me'murları iktizasına göre istihdam iderek sıkka'-i mezkurun refi`-i vücuduna akdam eylemesi ve siyasi ve say-ı sa'ih kendüye tarafıyla ifade ve iş`âr olunduğundan ma'da müşaruniyleyh ol-taraflara vâsıl oluncaya dek mirimiran kiramımdan hala Malatya Mutasarrıfı emrû'l-ümera'-u'l-kiram Resvan zade `amir dam-i ikbâle ile bi'l-muhabire sıkka-i mezkurun Uzerine varılıb gereği gibi hazır ve tazyik olunarak bi`ane-i Te`ala götürülmesine ve vücud-u siyaset âludinin ruyy-ı arzına kaldırılmasına akdem ve gayret olunmasını şamil iktiza iden dereciyle Mar`as Mutasarrıfı mirimirana mumaileyhe başka ve Mar`as tarafında olan, 'asa'ir-i boybeyleri mecmu` 'asiretleri halkıyla mutasarrıfı mirimiran mumaileyhin muğiyetü'l-tahak eylemeler için başka başka ve saki mezkurun izâle ve i'dâmına müdâr olmak için dergâh-ı mu`âllam kapucu başlarından ifti-hârü'l-emâcid ve'l-ekârim Çaparzade mir-i Süleymandam-ı meci-

de tarafından zamanlı voyvodası ve sa'ir iktiza idenleri kifâye sûvari 'asâkir ile irsâl itmek üzere kapucubası muma-ileyhe başka ve me'muren Malatya canibinde olan dergah-ı mu'allam kupucu başlarından iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Ahmed dam-ı mecide dahi bu hususa mübaşir ta'yyin olunduğunu mütezımmı lazım gelen vesaya derciyle başka ve mirimiran kiramından emirü'l-umera ve'l-kiram ve dikkat ve bu babda hakkında nezayud Hasan zâtın ve tevcih-i davâranem mucib olur hizmet-ı makbule vücuda getürmeğe sarf-ı ma-hâsıl vasi'-i ve liyakat ve mikdar zerre tekâsül ve rehâvet vuku'ile ma'azallah Te'âla şeyki'-i mezkurun ahz ve izalesi te'hire kalmak vâla girmemek misûlü na-melayım bir gûne vaz` ve hareketden gayetü'l-gayet tehasi ve mücanebet eylemek babında ferman-ı 'alisanım sadır olmuştur. Buyurdum ki (bos) vusul buludka bu babda vech-i mesruh üzere serefyafta'-i sûdur olan ferman vacibü'l-ettibâ` ve lazımu'l-ımtisâlimin mazmun ita'atmakru-niyle `amil ve hareket ve hilafından be-gayet tehasi ve mücanebet eyliyesin söyle bilesin. `Alamet-i serife i'timad kılasın fi-evâhir şehri zi'l-ka`de sene selas ve mi'eteyn ve elf.

(Zi'l-ka`de 1203)

Kostantiniyyetü'l-Mehrûse

S. s. No: 40

Belge No: 36

Iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim camı`u'l-mehamid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezid-i `inayetü'l-mülkül-dâ'im dergah-ı mu'allam kapucubasılarında sabıka Edirne Bostancı başısı

olub bu def`a Kucuk `Alioglu i`damet-i me'murlardan zikirati
me'murlari yerlerinden ihraca der`aliyyemden hassaten mubasir
ta`yyin olunan `amir-i dame Mecdehu tevki`-i refi`-i humayun
vasil olacek ma`lum olaki Payasli Kucuk `Alioglu didikleri
sekavetkarin ahz ve i`damina bu def`a baska baska sadir olan
evamir-i serifimle me'mur ve ta`yyin kılınanların yerlerinden
ihracına muttazi me'muriyetleri uzre saki mezburun def`-i
ga'ilesine mesava`atları esbabının istihsaline akdam zımında
der`aliyyemden semt semt ve karguzar mubasirler ta`yyini
lazımeden eylediği bi-didar ve senki kapucu başı mumaileyhsin
senin bu misüllü husumat-ı muhimmeni muvafık rıza ve teviyete
liyakâtın aşikâr olmakdan nası yediği i`ta olunan ve emr-i
serifem natık olduğu uzre saki mezkurun Payasa gelür ise
izhâl olunmasına akdam ve me'murlar ile bi`l-ittifak i`damına
ithama me'mur olan mirimiran kerâmımdan emirü`l-Umerâü`l-
kiram Bilanlı `Abdurrahman dame ikbaleye ve Adana mütesellim
kıdvetü`l-emacid ve`l-`ayan Halil zide Mecdehuya me'muriyet-
leri hâvi sadir olan iki kit`a evamiri serifimden ma`ada
sancağında vâki kazaların Ağvat-ı ve liva'-i mezbur dahilinde
sakin `asa'ir ve yorgan boybölükleri `aşiretleriyle saki
mezkurun ahz ve izalesine bi`l-ittifak kıyam eylemeleri için
bir kit`a Adana ve Tarsus tarafında olan Kozan zâde Halil ve
Kârdizi oğlu Halil ve Serkindi oğlu Hüseyin ve cerid ve taci-
ri ve karalar ve Karahacılı ve Kerimli ve Malmancı `aşiretle-
ri boybeyleri mecmu` `aşiretler halkıyla Adana mütesellim
mumaileyhin mu`yyitine ictimam ve kezâlık saki mezkûrun i`dam
ve izâlesine kıyam eylemeleri için zikr olunan `aşiretler

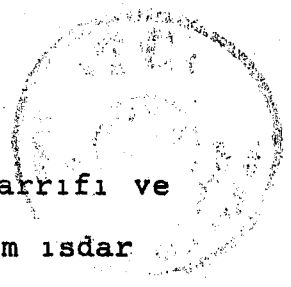
boybeylerine hass başka başka on kıt'ası Cem'en sana i'ta
olunan on iki kıt'a evamir-i şerifimden tafsil ve beyan
olduğu üzre mirimiran ve sa'ir mumaileyhimin me'muriyetleri
muktezasınca icraya kıyam eylemelerini zımında yerlerinden
acaleten ihraclarına meyane'-i emsalikden bi't-tihab mübâsir
ta'yyin ve müteyyir olunmussundur. İmdi bu taraftan seri'en
hareket ve ol-havaliye vürûda mesara'at ve mirimiran ve Adana
mütesellim ve 'asâ'ir-i mezkure boybeyleri mumaileyhuma olan
evamir-i serifim kendülere teslim ve muktezây-ı me'muriyet-
leri üzre harekete sera'at eylemelerini ve saki mezkurun
refi'-i vücudu hususuna taraf-ı şahânemden nasb-ı nüfus
olduğunu etrafiyle tefhim iderek bir an akdem yerlerinden
ihrac ve muktezay-ı me'muriyetleri üzre saki mezkurun def'-i
ga'ilesine dikkat ve gayret eylemeleri ve sa'iyin istihsaline
akdam ve mumaileyhimden birinin geriye kalmasına era'it ve
ruhsat olunmak lazım gelür ise zehamını tarikle râci` olaca-
ğında şübhe olmadığı ma'lumun oldukda bervech-i mesruh mirimi-
rân ve sa'ir mumaileyhim hâsıl olduğun evâmir-i şerifim müda-
mını üzre acileten yerlerinden kaldırub me'mur oldukları
vechle kıyam müstehak mucib olur hâla teyn-i istihsaline
akdam ve teknil emr-i mübâseretini sa'i Molla Gûlam ve hilaf-
ı me'mur kusurum rehavet vuku'undan ve mumaileyhimden bir
ânun gerûye kalmasını tecviz ile mazhar mahza'-i şehriyâra-
nem olmakdan ittika'-i tam olmak bâbında fermân-ı 'alîşânım
sadır olmuştur. Buyurdum ki vusul buldukda bu bâbda vech-i
mesruh üzre şerefyâfta'-i sudur olan ferman vacibü'l-ettiba`
ve lazımü'l-imtisalimin mazmun i'ta'atmakrunuyla `amil ve

hareket idüb hilafından gâyetü'l-gaye tehaşi ve mücanebet
eyliyesin söyle bilesin i'timad kılasın. Tahriren evamir-i
sehr zi'l-ka'de 1203 ve sale'l-yana muharremü'l-harramın
ednam kayd südd. (Zi'l-ka'de 1203)

S. s. No: 41

Belge No: 37

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-âyan Adana mütesellimi Halil Zide
Mecdehu tevki`-i refi`-i hümayun vasıl olacek ma`lum ola ki
Payaslı küçük `Alioğlu didikleri cenasebet-i peyşe oturur ve
mecbul olduğu sekâvet ve melâ`net muktazasınca kendü halinde
olmadığı ve hatta bu esnada bigateten Mar`as üzerine hücüm
ve derun Mar`asa duhül ve gûnağün fesahât ve mel`anete
ibtidar ve külli nüfus a`raz-ı misülli etvar-ı bağıyâneye
ictisâr eylediği ve bir taraftan başında olan haşâratı tekmi-
line iderek `Ayıntab ve Kilis ve Haleb taraflarına zuh-i
su'ikasd irade`-i fasidesinde olduğu ve bu hususa me'mur
kılınan sabıka Sucu canibi ser`askeri Düsturu mükerrem müsir-
i müfâhham nizamü'l-`âlem vezir Mustafa Paşa adem Allahu
Te`ala iclalehu olduğu mahalden hareket ve Adana taraflarına
gelüb mecmu` me'murları kazasına göre istihdam iderek saki
mezkurun refi`-i vücuduna akdam eylemek müsarunileyh ol-
tarafa vâsıl oluncaya dek saki mezkurun üzerine varılıb hasr
ve tazyik olunarak bi`ana te`ala götürülmesine ve vücud
cenaset-i aludesini ruyy-ı zeminden kaldırılmasına akdam ve
gayret olunmak ve sayasını samil müsarunileyh başka ve miran
miran keramımdan hala Malatya mutasarrıfı emirü'l-Umera'yü'l-

kiram Rasvanzade `umur-ı dame ikbaleye Mar`aş mutasarrıfı ve me'murin-i sa'ireye dahi başka başka evamir-i serifem ısdar ve irsâl olunduğu `Aliyyü'l-tafsîd beyan olunarak senki müslim mumailleyhsin vezir-i mûsârûn ileyh vusuluna bakmayub me'mur olan `asa'yir boybeylerini `asiretleri halkıyla celb ve cem` ve bu bâbda mecmu` me'murin ile muhabire ve ittifâka i`âbet ve şaki mezburun refi`-i vücud cenasebetü'l-redini mucib olur kemafe'-i ve sa'ir ve esbabın istihsaline bezl-i mukderat iderek me'murlar ile sôzû yere koyup heman herhalde bulunur ise gereği gibi hasr-i tazyik ve cevanib ve etrafi sed-bend olunarak bimanate`ala mûsarunileyha vusulunda mukaddem saki mezkurun ala götürüb cezasını tertib ve icrâya ve vücud-ı cenasetü'l-vidini ruy-ı ardından izâle ve ahi emrinde ser müttekâsil itmek istimalinin olur ise senin hakkından gelineceği beyanıyle sana dahi başka emr-i şerifim ısdar ve irsal olunmuşdu el-halatahında bu hususa mûsarun-ileyhuma `uhdesinden bir muktezay-ı dikkat ve hal-i sarf ve tahvil ve hala Diyârbekir valisi ve `asker sûrücü olan Dûsturu mûkerrem mûsir-i mûfâhham nizamü'l`alem'vezir `Abdi Paşa adem Allahu Te`ala iclalehu mecmu` me'murları Uzerlerine başbuğ nasb ve ta`yyin olunmak emrine irade'-i yer-i şahânem ta`alluk edüb ol-babda mûsarunileyh `Abdi Pasanın me'muriyeti iş`âran ana dahi hassaten işbu emr-i şerifim ısdar ve tatarlarımızdan Hacı Mehmed yedi ile irsâl olmuşdur. İmdi vusûlunda keyfiyet-i hâl ma`lumun oldukça mukaddem-i sadır olan emr-i şerifim muktezası Uzre `amil ve hareket iderek ve mûsarun-ileyhin meciddâden me'murlara başbuğ ta`yyin olunması senin

ve sa'ir me'murların ise servi'ne mafi' olmadığına bilerek me'mur olan 'aşa'ir boy beylerini 'aşiretleri halkıyla habib ve cem' ve tevcihle ve ne tarikle olur ise me'murin mumaileyh ile bi't-tifak şâki mezkûr ahz ve i'damına ve emin-i dermeyan gayret ve şaki mezkûrun i'dam-ı emrinde ser mutekâsil itmek ihtimalin olur ise senin hakkından gelineceğini istibahdır. Ana göre damen gayret ve hizmet-i makbule vücuda getürmege sarfi ve hasıl ve sa'i ve liyakat ve mikdar vûzerray-ı tekâsil ve rehavet ve bir gûne na-mûlayım vaz' ve hareket vuku'unda gayetû'l-gaye tehasi ve ittika ve mûba'adet eylemek bâbında ferman-ı 'alisânım sadır olmuştur. Buyurdum ki vusul buldukda bu babda vech-i mesruh üzre şeref yafta-'i sudur olan ferman vacibû'l-ittibâ' ve lazımu'l-imtisalimin mazmun ita'atmakrunuyla 'amil olmayub hilâfından bi-gayet tehasi ve mûcanebet eylesin. Söyle bilesin 'Alamet-i şerife i'timad kılasın. Tahriren eva'il-i sehr-i zi'l-hiccesine selas ve mi'eteyn ve elf.

(Zi'l-hicce 1203)

Kostantiniyyetu'l-Mahruse

S. s. No: 42

Belge No: 38

Kral Dağ Yaylağının hitâbet berat-ı şerifi

Medine-i Adanada vaki' merhum Ramazan oğlu evkafından olmak üzere kral dağ yaylağı cam'-ı şerifinde vazife'-i mu'yyine ile hatib olan Ekber Salih Kindi Hasan rızasıyle erbab istihkakdan işbu rafi'-i tevki'-i refi'-u's-sân hakani mevlana es-Seyyid el-Hac Mustafa halifeye feragat ve kasrid

idûb merhum dahi her vechle layık ve mahal ve müstehak
olmağın fariğ-i mezbûrun kasrididen tevcih olunub yerine
berat-ı serif `alışânım virilmek bâbında vakf-ı mezbûrun bir
vech-i mesrut mütevellisi olan mir Süleyman zide kudrehu `arz
itmeğın mucebince vaki` ise merkuma sıddıka idûb bu berat-ı
hûmayunu sa`adet makrunu virdim Buyurdum ki ba`de`l-yevm
merkum es-seyyid halife varub zıkr olunan cam`-ı serifde
fariğ-i mezbûrun yerine hatib olub hizmet-i lazımesi mir`-i
ve mu`di kaldıktan sonra vazife'-i mu`yyinesiyle mutasarrıf
olub vakfın ruh-i ve devam-ı `amir devleticûn du`aya mûdava-
met göstere ol-babda taraf-ı ahirden ber-vechle dehl ve
tevhik kalmayalar. böyle bilub `Alamet-i serife i`timad
kılalar. Tahriren el-yevmü`l-hadi zi`l-hicce sene sa`ban
selas ve mi`eteyn ve elf. (Zi`l-hiccetü`l-serife 1203)

Kostantiniyyetü`l

S. s. No: 43

Belge No: 39

Ba-Hattim-ı kebir Devletlü `Abdi Paşa seri`at-ı si`âr
fazilet desâr hala Adana kadısı faziletlü Efendi zide fazlehu
ve kıdvetü`l-emâsil ve`l-a`yan mütesellim Halil Ağa ve a`yan
vilayet ve işerleri ve söz sahibleri zide mekadirhum inha
olunur ki bu helal-i ferhunde hall-i meyyamin istimalde
mukar-ı hükümetimiz olan Medine'-i Diyarbekirden nehzet ve
hareket ve müste`iynen bi`l-lâhi te`ala tayy-ı tumar-ı
`azimet ve darb-ıhayyam bir le kâafe'-i kat Anadolunun sevk-i
`askeriyesinin ihyadına kadd-ı mûnhada iken Medine'-i Sivas

civarına vürud ve Alacahan nam-ı merhalesine vusûl ve
lehufumuz mukadder ve muvafak oldukda sevk-i askeriden
infirak ve tahvil ve Payasi Küçük Alioğlu didikleri müfse-
dat-ı Pesenin ahz ve i'damı eralesi ve vücud-ı fesad hıyaset
âlev dini ruyy-ı arzdan refi` ve ebney-ı sebili ve Haccac
Zevi`l-ibtihacın meshuben bi`s-selama mürur ve `uburları ve
te`min-i i`bâd ve tethir bil`ad ve terkiyye`-i hall-i zu`efa
ve asayış-i enam olunmaları bâbında irade `aliyye`-i kat`a
cihanbani ta`alluk itmekden nası tarafımıza hitaben sâki
mezkurun hakkında kat`ayü`l-mukad ferman Celilü`s-sân sâdir
olmağın me`murin olan esnafı-ı `askeriyye suret-i emr-i `Ali
ve baş muhasebeden mahrec defter mucebince başka başka buyu-
ruldiyat ve tahrirat ile kâfesine inha ve ifade olunub me`mu-
rine kıyam vacibe`-i dikkat olmağla nefis-i Adana rahrastemiz
olduğundan üç gice olunmak icab ve iktiza itmekle imdi
ma`rifet ser` ve ma`rifetiniz ve cümle infâk ve itithâdiyle
da`iremiz halkının ber mucib defter-i mersule üçgünlük ecnas-
ı zeha`rini nehiyye ve tedarik ve yerlû yerlerinden cem` ve
tahsil ve mire vusûlumuzda Çeşm-i dâste ve müterkib olmanız
bâbında divan-ı emr ve başbuğiden işbu buyuruldu tahrir ve
ısdar kıdvetü`l-emâsil ve`l-akran davetdarımız `izzetlü
Ibrahim Ağa ile irsâl olunmuşdur. Inşa` Allahu Ta`ala
vusulunda gerekdir ki vech-i mesruh üzre ber mucib defter-i
ecnas zeha`-iri hazır ve muhiyye ve hayra vürudumuza çeşm-i
dâsta ve müterkib ve mucib buyuruldumuzla `amil olub hilafın-
dan fevkü`l-gaye tehasi ve mücanebet eyliyesüz deyu.
(9 Muharrem 1204)

S. s. No: 44

Belge No: 40

Ruzz-ı mürre da'ire'-i hazret veliyyü'l-hu'amiye iktiza
iden zeha'ir-i beyan olunur Harc

Kıyye

6000

Nan-ı `aziz	Lehm-i ganem	Pirinc	Rugan Sade	`Asir
Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye
3000	1500	1500	375	30

Sım'-ı `asl	Sımmı Rugan	Kahve	Seker
Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye
10	20	15	10

Kuzu	Tavuk	Dekik Hâs	Nişasta	Sabun	Baharat	Yumurta
Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye
10	30	60	15	10	1	280

Katran Saman
Kıyye Mikdar-ı Kifaye
60

Hatb-ı mikdar Kifaye

Kömür	astartop	tuz	sebzevat mikdar	`alif şa`ir
Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye
100	1	50	kifaye	6500

Deve ve mağlub

rekik Sa'ir

Kisse

12

Ber vech-i mesruh ve ber-mucib defter vekilharc da'ire'-i hazret veliyü'l-nu'amiyyede tahrir olunduğu vech üzre üç günlük on sekiz bin harc ecnası zeha'irin yerlü yerinden cem' ve nehıyye ve hayra vürudumuzda kabzına me'mur eda ve teslim eylemeniz ile rızây-ı evliyayü'l nu'amiyye olmanız der havastıdır deyu.

S. s. No: 44

Belge No: 41

Ba'is-i tahvil oldur ki

Bin ikiyüz üç senesinde devletlü veliyyü'l-nu'am efendimiz ma'rifetiyle cemaziye'l-evveli uhdesinden nasfına kadr-ı vezir-i mükerrer devletlü Mahmud Paşa Efendi mahzaratlarının ve cemaziye'l-evveli nasfından sa'ban-ı şerifin on dördüne kadar hala sadr'azam devletlü da'yyü'l-nu'am Efendimiz hazretlerinin ve sa'ban-ı şerifin on altıncı gününden zi'l-ka'ade guresine kadar devletlü Battal Hüseyn Paşa Efendimiz hazretlerinin olub cümle olmağla sehriyesi altı bin gurus idüb tefviz olunan sa'adetlü es-Seyyid Halil Ağa Hazretlerinden bes aylık sehriye olmak üzre bes bin gurus tarafımıza tamamen pak akçe olmak üzre teslim olmakla mumaileyh Ağa Hazretlerinin yerine sened olmak için isbu memhur tahvil

i`ta olunmuştur. Gerekdir ki vakt arar oluna

el-Fakir Kara `Osman Çukadar bâb hala Beyrun Emini
El-fazl-ı Dürri-i `Osman Çukadar bab`-ı hala Birun-ı Emin

S. s. No: 45

Belge No: 42

Düsturu mükerrem müşir-i mufâhham nizamü'l-`âlem müdeb-
bir-i umuru'l-cumhur bi'l-fikrû's-sâkıb mütemmimi muhamü'l-
enâm be'r-rayyû's-sa'ib mümehhid-i beyanü'd-devlet ve'l-ikbâl
mesid-i Erkânü's-sa`adet ve'l-iclalü'l-mahfuf bi-sünuf-ı
`avatıfu'l-mülk Ala `Ali hâla Diyarbekir valisi ve `asker
suvarisi olub bu def`a Küçük `Ali oğlunun ahz ve i`damına
me'murlar üzerine başbuğ ta`yyin olunan vezirim `Abdi Paşa
edam Allahu Te`ala iclalehu tevki`-i refi`-i hümayun vasıl
olacak ma`lum olaki Payası Küçük `Ali oğlu didikleri müfse-
dat-ı Peyşe öteden berü mecbul olduğu sekâvet ve mel`anet
muktezasınca kendü halinde olmayub dürlü dürlü o za`-i
bağıyaneye cesareti takribiyle mukaddemlerde mezkurun izale
ve i`damına irade olunmuşiken fimâbu`d kendü halinde olarak
rıza ve devlet `aliyyeyi tahsile sa`-i ve gayret ve hilâf
rıza ve za`iden müba`adet ideceğine ta`ahhüd eylediğine
binaen sayed islami kabul ider mülahazasıyla sâki mezkurun
sahife'-i cera'yına kalem `afv ve safih-i keside kılınmışdı
el-Halata haza merkumun sekâvet ve dağıyân-ı evvelkinden
birkâç kat ziyade olduğu ve bu esnada sâki merkum vafir-i
suvari ve piyade ile sekbayı bayına cem` ve havasına tabi`
müfsedat Peyşeleri celb ve Mar`aş Eyaletine def`aten hücum ve

derun Mar`asa duhul ve gûnagûn fesahat mel`anete ibtidar ve
katl-i nûfus ve gasb-ı emval ve hedk-i a`raz misûllü etvar
bağıyaneye ihtisar eylediği ve Mar`as beylerbiyisi emirü`l-
Ume'ra-U`l-kiram zevi`l-kadr-i zade `ömerdame ikbale
Mar`as'dan huruc idüb ahali'-i Mar`asın zu`efa ve ehl-i `arz
la`ilâc terkidar diyar ve ehl-i `iyâl ve nisa ve sûbyanla-
rıyle Rusen cibal ve beyanda firar eyledikleri ve saki merku-
mun bu derecelerde vaki` olan hareket bağıyanesine `adem
kana`at birle bir taraftan basında olan hasaratı teksir
iderek `Ayıntab ve Kilis ve Haleb taraflarına su`ikasd
irade'-i fasidesinde olduğu bundan akdemce Mar`as ve Haleb
tarafından der`iliyyeme tevarid iden i`lamat ve muhazır ve
tahrirat sa'ire der `Aliyyü`l-tafsil derc ve tastir olunmus
olduğundan saki mezkur Küçük `Ali oğlunun sadır olan hatt-ı
hûmayun sevketmakrun mucbinece mirimiranlığı ve üzerinde olan
Havas Ağalığı refi`-i ve cezası tertib ve icra olunmak husu-
suna irade'-i `aliyye'-i kat`a davaranem olmak hasebiyle sâkı
mezkurun ahz ve i`damına me'mur olan Raşvan zade ve sa'irleri
vezırım Mustafa Paşa adem Allahu Te`âla iclâle basbuğ nasb ve
ta`yyin olunduğunu müsi`r mûşarunileyhe başka ve kafe'-i
me'murine iktiza iden ve saya derciyle başka başka mu'kkid ve
mesedded evamir-i serifim ısdar ve mûşarunileyh olduğu mahal-
den kalkub ol-tarafa vasıl olunacaya dek me'murin mumaileyhim
birbirleriyle muhabire ve ittifa iderek saki mezkurun ahz ve
izalesine akdam ve mûşarunileyh varıncaya dek ahz ve i`damı
müyesser olmadığı suretde anın vusulundan sonra emr-i re'yyi-
ne metabu`t ve birbirleriyle ittifak ve ittihadı ri`ayet

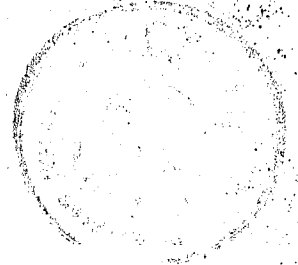
eyliyerek hittam-ı maslahata sa'i molla Gûlam eylemeleri zikr
olunan evamir-i serifimde me'murin mumaileyhûma ifade ve
iş'ar ve me'murlardan iktiza idenleri yerlerinden ihraca
dergah-ı mu'allam kapucu başlarından iftiharû'l-emacid ve'l-
ekârim Ahmed dame Mecide mûbâsir ta'yyin olduğundan ma'da
der'aliyyenden dahi dergah-ı mu'allam kapucu başlarından
iftiharû'l-emacid ve'l-ekarim `Ala dame Mecide müstekilen bu
emr-i eheme mûbasir tahsis ve mûsarunileyhin mu'yyitine
ta'yyin ve siparis olunmusdu el-Halat-ı hazâsının me'mur
olduğun Anadolu askeri sûrûcûluğu mûsarunileyh Mustafa
Pasanın uhdesine sarf ve tâhvîl ve şâki mezkurun ahz ve
i'damına me'murlar üzerine senki vezir-i mûsarunileyhsin
muktezay-ı vakt-i hâl başbuğ nasb olunmak icab ve iktiza
eyledüğünden şâki mezkunu ahz ve izâlesi hususunda uhde'-i
liyâkat ve istibhaliğe ihâle ve tefviz olunmağın imdi işbu
emr-i `âlisânım ile tarafla lede'l-vusûl bulunduğu mahalden
mükemmel ve mûtanzim-i da'iren halkıyla biran akdem ve bir
dakika mukaddem hareket ve `âcilen ve seri'en şâki mezkurun
üzerine vûruda mûbaderet ve bu def'a defter tarafına irsal
olunan mecmu' me'murlar ile muhabere ve icablarından bi'n-
nefs-i harekete me'mur olanları ve âsa'ir kaba'ilden sa'ir
iktiza idenleri mu'yyitine celb ve şâki mezkurun ref'i
mukadderat iderek heman şâki mezkûr her ne mahalde ise gereği
gibi hazr-ı tazyik ve cevaneb-ı etrafına sedd ve bend oluna-
rak bimana Ta'ala Seri'en şâki mezkûru ala götürüb cezası
tertib ve icra ve vûcud-ı hebasetû'l-ve'd-dini ruyy-ı arzdan
izâle ve imha emrine damen dermeyan ve gayret eylemek ahss-ı

muttalib davaranem olduğu ve bimana Te'ala bu maslahatı bir vefik matlub seri'en te'dibe muvafık olduğun halde hizmetin mukabelesinde tarafı padisahânemde mazhar mükafat olacağında şuphe olmadığı vücud-u fe'abarına valay-ı vezaret Adana Eyaleti kendüye tevcih olunan sadır-ı Esbak 'Ali Paşa zade düstur-ı mükerrerem mûsir-i mûfâhham nizamû'l-'alem vezirim Battal 'Ata'ullah Paşa adem Allahu Ta'ala iclalehu dahi Adana taraflarına varub sâki merkumun ahz ve izalsi emrinde seninle muhabere ve ittifak ri'âyet ve re'y-i rızası mûtaba'at eylemek üzre ve şaki mezburun Haccac mûslimin 'avdetinden ol refi' âilesi ve Payas tarikinin menkûlli'l-vûcuh levs-i vücud esrardan tasfiye ve te'min cezman matlub davaranem olduğu ma'lumun oldukda ana göre senden mâmul ve münzer-i padisahanem olan asar-ı dera'it ve kârgûzar icraya sarf-ı mahsul ve sa'i ve liyakat ve mikdar-ı verre tekâsil ve rehâvet vuku'unda ve seri'en ol-taraflara vusûlunda beta'iti tecviz ile ma'azallahu Te'ala şaki mezkûrun ahz ve izâlesi te'hire kalmak ve ala girmemek misûllü na-mûlayım bir gûne vaz' ve hareketden gayetû'l-gaye tehasi ve mûcânebet eylemek babında ferman-ı 'âlišânım sadır olmuşdur Buyurdum ki vusûl buldukda bu babda vech-i meşruh üzre şerefyafte'-i sudur olan ferman vacû'l-ettiba' ve lazımû'l-imtisalimin mazmun ita'atmakru niyle 'amil ve hareket ve hilafından ittika ve mûba'adet eyliyesiz. Tahriren eva'il-i şehri zi'l-hicce e's-serife sene selas ve mi'eteyn ve elf. (Zi'l-hiccetü'l-Serife 1203)

Kostantiniyyetü'l-Mahrûse

S. s. No: 47

Belge No: 43

Düstru mükerrem müsîr-i mûfahham nizâmü'l-`âlem müdeb-
bir-i umuru'l-cumhur bi'l-fikrû's-sakıb mütemmimi mûhamû'l-
enâm be'r-ra'yy-ı's-sa'ib mûmehhid beyanû'l-devle ve'l-ikbal
müsid-i erkân u'l-sa'adet ve'l-`iclalu'l-mahfuf bi-sûnufu
`avatıfu'l-mûlk ala `âli hâlâ Adana valisi vezirim Battal
Paşa adem Allahu Te`ala iclalehu ve kıdvetû'l-kuzzat ve'l-
hûkkam me`adinû'l-fazl ve'l-`kelâm mevlana Adana kadısı
zide fazlehu ve kıdvetû'l-emacid ve'l-a`yan Misis-i kebir
icûn bu def`a bina emini nasb ve ta`yyin olunan ve dergah-ı
mu`allam gedûklülerinden `Abdi zide vûcuh-ı mecide ve mefa-
hirû'l-emasil ve'l-akran vûcuh-ı memleket ve işerleri zide
kudrehum tevki`-i ref`-i hûmuyun vasıl olacek ma`lum ola ki
senki vezirim müşarunileyhsin Anadolunun orta kolunda vaki`
Misis-i kibrinin iki zımmı mûnhadim ve ba`zı mahalleri dahi
fenapezir olmakdan nası der`aliyyemden ta`yyine ve defteriyle
i`lam olunmak bâbında sâdır olan emr-i serifim halife'-i
merkum ile bede'l-vûrud Cesir-i mezkûr ihcardan neba olunmak
lazım gelse nehr-i ceyhunun cereyan iden mahalleri zayk ve
`amile olmak melasebesiyle vaz`-ı اساسir-icûn sedd ve bendi
mûte`ssir olduğundan başka mesarif-i külliye muhtac olarak üç
seneye kadar ancak olacağı zahir ve ahsabâne bina olduğuy
suretde ahvn ve metânet uzre olacağından gayri lazıme'-i
inşasından olan keresteleri dahi altı sa`at mesafede vaki`pos
dağlarından kat`ve üç sa`at mesafe ile nehr-i Ceyhuna ilka ve
sallar ile Adanaya ba`de'l-ihrac Adanadan dahi altı sa`at

arabalar ile cesir-i mezkura ve vâsıl olub haccac müteselli-
minin `avdetine kadr-ı tekmlil olacağı beyaniyle ahsabdan ol-
mak üzere keşf ve mu`ayyine birle ihcar ve ahsabdan olarak iki
kıt`a keşf defterleri der`aliyyeme takdim olunduğu Adana
kadısı i`lamında tahrir ve inha itmekdennası gelen defter-
lerser-mu`maran Hassamü`l-hac Ebubekir dame mecdehuya havale
ve fiy`atı vaz` itdirüldükde olduğu keşf ve mu`ayyine iden
mu`mar halifesi merkurum ile bi`l-mûzakere cesir-i mezbur
ahsabdan yapıldığı suretde on sekiz bin ikiyüz yetmiş altı
gurus masârif ile vücuda geleceğini i`lam eylediğinden senki
cesir-i mezkur muharr-ı Haccac müslimin olmakdan nası bayy-ı
vech kâne işbu sene mübarekede `avdet haccaca kadr-i inşa ve
tekmil-i akdem-i umur devlet-i `aliyemden olmağın ber-mucib
defter bir an akdem bina ve tevarid-i Haccacdan mukaddem
tekmil olunmasını senki vezir-i müşurunileyhsin eylemissin
mezkurun ahsabdan insası vücuh ile canib miriye ahvn-ı
ikitzay-ı dikkat ve hal dahi idüki (silik) üç seneye dek
hitam bulunmayacağı tevarrüd iden (silik) ber vech-i muharrer
ahsabdan olan keşfinden noksan masraf ile vücuda gelmesine
ihtimam ve dikkat ve az vaktinde fena bulmayacak vechle
metanet ve resanet üzere inşasına derf vasi` ve akdam eylemek
sartıyla iktiza iden kerestesi inha olunduğu üzere cibâl-i
mezkureden inzimam ra`yy-ı ve ma`rifetin ve ta`yyin olunan
bina emini mumaileyh ma`rifetiyle kat` ve nakl ve seri`an
binasına şervi` ve mübâseret itdirülüb ve bimana te`ala
`avdet Haccaca kadr-i inşa ve itmamına sa`-i ve ihtimam
eylemek üzere gönderilen keşf defteri hazine'-i `âmiremde

mahfuz bası muhasebe defterlerine kayd ve bir kıt'a sureti
ihrac ve bir mucib suret-i iktiza iden on sekiz bin ikiyüz
yetmiş altı gurus masarificün simdilik `aliyyü'l-hisáb on bin
gurus nakden hazine'-i mekarim define'-i sahanemden ifraz ve
neba emini tarafına irsal ve diğer emr-i serifimle me'mur
kılınmağla ifade'-i hal sakinde işbu emr-i Celilü'l-kudrem
ısdar (boş) ve ile irsal olunmuşdur. İmdi vusûlunda keyfiyet-
i mazlumun oldukda cesir-i mezkur `avdet Haccac-ı müslimine
kadar inşa ve tekmili elzem umuru devletden `aliyye'-i medine
olmağla iktiza iden keresteleri inha ve iltimasın üzre cibalı
ı mezkure inzıam ra'yy-ı ve ma`rifetin ve ta`yyinolan bina
emini mumailleyh ma`rifetiyle kıta`-ı ve nehr-i ceyhuna ilka
ve salları ile Adanaya ve andan dahi `arabalar ile cesir-i
mezkura vasıl ve `amil ve levazım-ı sa'-iresini bina emini
mumailleyhın medineye virilen miri akçeden i'ta itdirir terk-i
tedarik ve amade ve seri`en ve `acilen binasına servi`
mübâşeret ve bimana te`ala `avdet Haccaca kadar keşfinden
noksan mesarif ile inşasına nezaret ve ihtıam birle bina ve
inşa ve hitamı cesiri sa`adetime irsâle bezl-i hall-i himmet
ve sarf-ı külli meknet eyliyesiz ve siz ki kadı ve bina emini
ve a`yan velâyet ve işerleri siz sizler dahi mucib emr-i
serifimle `amil ve hareket eylemeniz babında ferman-ı `âlisâ-
nım sadır olmuşdur. Buyurdum ki hûkmü serifimle vusul bulduk-
da bu bâbda vech-i mesruh üzre seref ypafta'-i sudur olan
işbu emr-i serif `âlisânımın mazmun ita`atmakrunu üzre `amil
olub hilafımla vaz` ve halatdan bi-gayet ihtiraz ve ictinab
eyliyesiz. Böyle bilesin `Alamet-i serife i'tımad kılasın

Tahriren fi'l-yevmül'l-tab'î şîrîn zi'l-hiccesî selas ve
mi'eteyn ve elf.

(Zi'l-hicce 1203)

Kostantiniyyetu'l-Mahrûse

S. s. No: 49

Belge No: 44

Ba-Hattimi Kebir Devletlu Battal Ata'ullah Paşa

Seri'at-ı şî'âr Adana kadısı faziletlu Efendi zide faz-
lehu ve Kıdvetü'l-emacîd ve'l-âyan Eyalet-i Adanada mûtesel-
limimiz olan Halil Ağa zide Mecdehu ve mefahirü'l-emâsil
ve'l-akran sehir kethûdası ve işerleri zide kudrehum inha
olunur ki bundan akdem mûnhadim olan nehr-i Ceyhun üstüne
mebni Misis köprüsünün der'aliyyeye vürud iden keşf defteri
natık olduğu vechle ma'rifetimiz ve cümle ma'rifetiyle ahsab
ve ba'zı ihcardan bina ve inşa ve Haccac-ı müsliminin 'avdet-
i vürûdundan mukaddem tetemmim vasıl olunmasına irade'-i
'aliyye'-i kît'a mülûkâne ta'alluh eylemekden nası suret-i
ahvâ ve metanet uzre lazıme'-i inşasından olan keresteleri
altı sa'at mesafede vaki' Pus dağlarından kat'ı ve üç sa'at
mesafe nehr-i Ceyhuna ilka ve sallâr ile Adanaya ba'de'l-
ihrac Adanadan altı sa'at 'arabalar ile Cesir-i mezkura iysal
birle canib-i devlet-i 'aliyyeden bina emini nasb ve ta'yyin
kılanan dergah-i 'Ali gedûklülerinden kapucular Kethûdamız
'Abdi Ağa ma'rifetiyle biran akdem bina ve inşasına servi' ve
mûbaşeret olunmak babında tarafımıza hitaben fermân-ı 'Ali
şerifü's-san sudur itmekle imdi emr-i 'Ali mezkur ve emin
muma ileyhe hitaben sadır olan emr-i 'Ali muceblerince iktiza

iden keresteleri senki mütesellimimiz mumaileyhsin ma`rifetin ve ma`rifet ser` ve emin mumaileyh ma`rifeti ve cümle ittifa-kiyle kat` ve cesir-i mezkurla sene nakl ve tenzil ve heman bina ve inşasına mübaseret ve vûrud Haccac-ı müsliminden mukaddem tekmili esbabının istihsaline ve bu vechle istikmal-i niknama mübaderet ve `ivk ve te'hiri mucib-i keyfiyyatın zuhurundan müba`adet eylemeniz için emr-i `ali mezkur mucibince tarafımızdan dahi işbu buyuruldu tahrir ve ısdar ve irsal olunmuşdur. İnşa'-allahu Te`ala vusulunda ebniyye'-i mezkure sa'ir-i umura meyas olunacağı ve kusur ve rehavet güne halatın zuhuru ma`rifet-i nedamet olacağı ma`lumunuz oldukda ber-vech-i muharrer emin ve mumaileyh i e merasim-i itt-ifak ve ittihadı ra`iyyet ve yedd-i mumail. hde mevcut olan akçe ve cesir-i mezkurun bir an akdem v bir sa`at mukaddem ittimam ve tekmili hususuna gayret ve ittimam ve dikkat ve bir mucib emr-i `Ali `amil ve hareket v hilafından huzuru mücanebet eyliyesiz deyu 19 fi Zilhicce 12

(19 Zi`l icce 1203)

S. s. No: 50

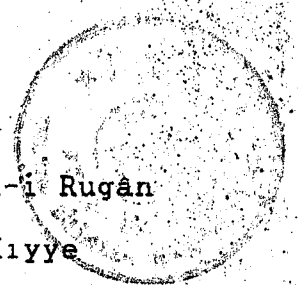
Belge No: 45

Saray-ı Beyanatı ruzumuza da'ir Hazret-i Veliyyü'l-nu`ami beyan-ı şudd.

Harc

3000

Nan-ı aziz	Lahm-ı Ganem	Pirinc	Rugansade	Sa`ir
Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye
1500	750	750	182	3000

Kahve'-i Yemen	'asl-ı musaffa	Semm-i 'asel	Semm-i Ruğân
Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye
40	40	15	40

Darçınvekararı	Biber	Nohud	Tuz	Yumurta	Tavuk	Nisasta
Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye
0,25	1	10	40	300	30	10

Dakik Has

Kıyye

50

Sebze ve hatb-ı miktar-ı kifaye

Balâda mesrûh ecnâs-ı zeha'ir devletlû Battal 'Ata'ullah Paşa
Hazretlerinin da'ire-i devletlerine olmağla is bu mahalle
kayd-ı südd 18 fi Safer 1204

(18 Safer 1204)

S. s. No: 51

Belge No: 46

Ba-Hattim-i Kebir Devletlû 'Ata'ullah Paşa

Seri'at-ı si'âr Adana kadısı faziletlû Efendi zide
tazlehu ve mefahirû'l-emasil ve'l-akran bu def'a beytû'l-
malemini nasb olunan Hüseyn Ağa zide kıdvet ve sa'irleri
inha olunur ki Adana valiliği mazur'âtından varidat mu'yyine-
sinden olan beytû'l-mal 'amme ve lazım olduğuna binaen senki
ağay-ı mumaliyehsin sen cümle meyanından ittihâb ve beytül-
mal 'amme ve hassa emini nasb ve ta'yyin olunmuş imdi derun-ı

sehirde ve karada han ve dükkanın ve han ve mahallatda ve l-
hasıl hasmın derununda bala varis fevt olanların emval ve
esya ve emlaklarını ma'rifetle ser'le bade'l-tahrir canib
seyricün zabt ü rabt ve fûruhatı lazım gelen emlak ve esyayı
taleblerine fûruhat ve hasıl olan esmanını hazinemize teslim
eyleyüb muğayır rusum-ı kadim mve 'arf-i belde harekete
cesaret ve muhalefet idenlerin te'dibleri i'lam olunmak
babında divan-ı Adanadan işbu buyuruldu ısdar ve mumuilyehin
yedine i'ta olunmuşdur. İnşa`Allahu Te`ala keyfiyet-i ma'lu-
munuz oldukda gerekdir ki mûnval-ı muharrer üzre beytÜ'l-mal
'amme ve hassayı zabt ve hasıl olan 'âidat ve rusumat ve
beytÜ'l-mal mefru'âtından olan her ne ise olageldiği vechle
Cem` ve tahsil ve ahz ve kayz hazinemiz eda ve teslim idüb
surut-ı mir'iyye ve 'arf-ı belde üzre hareket eyliyesiz deyu
27 fi Safer 1204 (27 Safer 1204)

S. s. No: 51

Belge No: 47

Ba-Hattimi Kebir Devletlü `Ata`ullah Pasa

Serri`at-ı si`âr Adana kadısı faziletlü Efendi zide
fazlehu ve kıdvetÜ'l-emacid ve'l-`ayan mütesellimimiz zide
mecdehu ve mefahirÜ'l-emasil ve'l-akran sehir kethûdası ve
iserleri Habbazan seyh zide kudehum inha olunur ki Adana
sükanesinden olan `ibadullahın ve teva'ifi `askeriyenin
ekvat-ı yevmiyyelerinden olub fûruhat olunmak için tasradan
tevarrûd iden dekikleri muhtekir ta'ifeleri ziyade baha ile
ahz ve diledikleri bahalara `ibadullah fûruhat birle gadr-ı

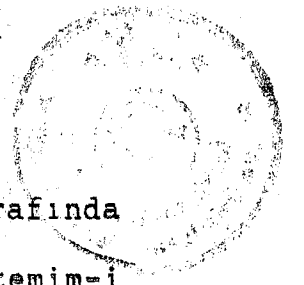
kulli eyledikleri zahir olmağa tasradan gelen ve şehirde
mevcud olan dekik muhtekir ta'ifesine aldırmağub vesile'-i
sehvelet mu'âsir 'ibadullah içün fimabu'd habbazan sahi
ma'rifetiyle dekik mezkurun bahr-i kantari yiğirmi bes gurus
alunub ve fûruhat olunub ziyade baha ile fûruhat itdirilmemes
içün divan-ı Adanadan isbu buyuruldu tahrir ve isdar ve (bos)
ile irsal olunmuşdur. İnşa' Allahu Te'ala keyfiyet tenbihimiz
ma'lumunuz oldukda bir vech-i muharrer dedik mezkuru fimabu'd
muhtekir ta'ifesine aldırmağub habbazan seyh ma'rifetiyle
behr-i kantarı yiğirmi bes gurusu alunub fûruhat ve isbu
revac karar ve edabirle nizam-ı kuvvetiyyeye edha ve suret-i
hali tarafımıza i'lâm eyleyüb bu bahane ile ashab dekika
rencide ve ta'dill olunmayub bir mucib buyuruldu 'amil hare-
ket ve hilafından gayetü'l-gaye tevki ve mûcanebet eyliyeler
deyu 29 fı safer 1204 (29 Safer 1204)

S. s. No: 52

Belge No: 48

Ba-Hattimi Kebir 'Ata'ullah Pasa

Seri'at-ı şî'âr Adana kadısı faziletli Efendi zide
fazlehu ve Kıdvetü'l-emacid ve'l'ayan bu def'a mütesellim
nasb olunan garetli Ibrahim Bey zide Mecide ve mefahirü'l-
emasil ve'l-akran sehir kethüdası ve vücuhi ahâli ve işer-
leri zide kudrehum inha olunur ki Adanada mütesellimimiz,
olan es-Seyyid Halil Ağanın muktezay-ı me'muriyeti üzre
vezir-i mükerrem sa'adetli 'Abdi Pasa hazretleri ma'iyet-
leriyle 'azimet eylediğinden başka muktezay-ı me'muriyetimiz

Özre bizler dahi inşâ 'Allahu Te'ala bir iki gün tarafında
'azimetimiz muhakkak olub hayra hareketimize değin tetemim-i
levazım mûhimme ve bi'ana te'ala 'azimetimizden sonra avdeti-
mize kadar umur musallah ve mûham sa'ire ru'iiyyet ve zabt ü
rabt memleket ve himâyet ve siyânet fukaray-ı ra'iiyyet ve
'ibade muktedir bir kimesnenin mûtesellim nasb olunması ehem-
i umur vacibü'l-ihtimamdan ve mir-i mumaileyh Ibrahim Bey
vücuhla erbab-ı iktidardan olduğuna binaen mûnual-ı muharrer
Özre Adanaya mûtesellim-i nasb ve ta'yyin olunmağla imdi zabt
ü rabt memleket ve inha ve ru'iiyyet-i musalli fukara ve
tahsis bir anakdem te'diyyesi lazım gelen umur-ı mûhimme'-i
müste'cile ve tahsili muktezay-ı varidat ve tayyaratın bir
kadim-i mukaddem bi't-tifak ve temasiyetlerine ve sözde zuhur
iden yaramaz ve eskiya makulelerinin te'dib ve kosmalarına
ve'l-hasıl umur-ı mûtesellimliğe mûteffa' olan kafe'-i
hususatın te'diye ve istifalarına mu'avenet ve mazaharat ve
emr-i ve ra'yyına mûtaba'at ve senki mûtesellim-i mumaileyh-
sin sen öteden berû emvaride ve kârgûzar olduğun meczumuz
olduğuna binaen senden her vechle gayret ve sadakat me'mul
olmağla muhavvel 'uhde'-i ihtimâmınız kılınan emvar-ı
mûtesellimliği Inşâ 'Allahu Te'ala bizler gelinceye değin
ru'iiyyet ve idare ve emvar-ı 'ibad ve maslahat-ı mûhimmenin
te'diye ve temasiyetlerine sarf nakdine gayret eylemeniz için
divan-ı Adanadan işbu buyuruldu tahrir ve ısdar ve i'ta olun-
musdur inşâ 'Allahu Te'ala keyfiyet ma'lumunuz oldukda ber-
vech-i muharrer emvar-ı mûtesellimlik ve maslahat-ı mûhimmeyi
ru'iiyyet ve himayet ve siyânet fukaraya mezid-i dikkat ve bir

mucib buyuruldu `amil ve hareket ve hilafından tehasi ve
mûcanebet eyliyesiz deyu fi gure'-i rebi`û'l-evveli 1204
(Gurre-i Rebi`ûl-evvel 1204)

S. s. No: 53

Belge No: 49

Menzil icûn emr-i `âlisân

Akzay-ı kuzzâtû'l-müslimin evâli velâtû'l-muvâhhidin
Me`adinû'l-feza'il ve'l-yakin rafi`u'l-`ilam e`s-seri`yete
ve`d-din varisû'l-`ulumu`l-enbiya'-i ve'l-murselinû'l-
muhtasun bi-mezid-i `inayetû'l-mûlkû'l-mu`yyin mevali'-i
`azamım zidet-i feza'ilhum ve mefahirû'l-kuzzat ve'l-hükkam
Me`adinû'l-feza'il ve'l-kelam Uskûdardan Adanadolunun orta
kolu nihayetine varınca vaki` olan kazaların kadıları ve
na'ibleri zide fazlehum ve mefâhirû'l-emâsil ve'l-akran sehir
kethûdasıve zabitan ve vûcuh-ı ahâli ve is erleri zide
kudrehum tevki`-i refi`-i hûmayun vasıl olacek ma`lum olaki
memalik-i mehrusetû'l-mesalik padıshahanemde vaki`menazalik
fi'l-asl vaz` ve ida`y-ı ancak umur-ı mûhimme'-i müste`cile
ile ba`zı serhadat hakaniyyem ve mevad-ı seferriyye ve sa'ir
mukteza olan mahallere me'mur olanların seyr-i seri` ile
gidûb `avdet eylemeleri iradesine mebni iken ba`dehu rekte
rekte emvar-ı ecile ile me'mur olanlar ve kezâlık kendû kesb
ve münafi`-i zımında ba`zan cizye ve ba`zan avarız ve
mukata`ât-ı iltizam idenler ve bunların emsali kimesneler
dahi mûhimme'-i müste`cile ile me'mur olanlar misûllü birer
takrib ile menzil-i ahkamı ahz ve menzil bargirlerine sevar

olarak menzilhanelerin nizamı muhtel olub müste`cileye
me'murların bir vâfık matlub ve katile savb-ı maksuda gidûb
gelemediklerinden emvar-ı mûhimmenin te'hirine badi olduğuna
binaen fi-mabu'd Rumili ve gerek Anadolu caniblerinde ka'in
menzil `Aliyyü'd-devam Kemal Hasan nizam üzre i`mal ve idare
olunub taraf-ı devlet-i `aliyyemden emvar-ı müste`cile ile
me'mur olanların kadr-u sanlarına göre sevar olacakları
menzil bargirlerinin te`dad ve mikdarları tasrih olmak Uzre
tertib ve tanzim itdirûlmesine irade'-i `aliyyem ta'alluk
itmakle rikab-ı hümayunumda bi`l-fi`il mirahur-evvel olanlara
ve rical-i devlet-i `aliyyemden evvel rûtbede bulunanlara
yigirmi ra'is nihayet otuz otuzbes ra'-ise dek ve kethûday-ı
bevvabin ve evvel rûtbede bulunanlara onbes ra'isden nihayet
otuz ra'ise dek ve mirahur saniyeye on üç ve dergah-ı mu`al-
lam kapucu basılarına onikiser ra'isden nihayeti yigirmi
ra'ise dek ve haseki Ağa ve Silahsôran hassaya sekizer ra'is
ve dergah-ı `Ali Yenicerileri ocağı ağıvatına üç sınıf-ı i'ti-
bâr ile takaba'-i evveldebulunanlara on ikiser ve tabaka'-i
sanide bulunanlara sekiz ve tabaka'-i selasda bulunanlara
altısar ra'is ve ba`zı serhadat hakaniyemin yeniceri saliya-
necileriyle müteferrika ve gedüklü yana beşer ra'is ve hasi-
kiyan-ı Hassaya ve ağıvat-ı sadr-ı `Ali Ucer ra'is ve vaci-
bü`l-re`aya ve ağıyan enderun ve yeniceri ve sipah ve
silahdar Topçu ve Cebeci ve Top arabacı ocakları cavusanuna
ikiser ra'is ve cavusan-ı divan ve cukadaran ve mehteran ve
tataranın herbirine ve miri heza'ide nakli icün bahri on
kisseye bir ra'is menzil bargiri virilmek ve ma`ada mûhimme

olmayan ahure me'mur olanlara ve kapukethüdaları ve sa'irle-
re menzil ahkâmı virilmeyüb icratları kendü taraflarından
virilerek her kazadan kazaya kira bargirleri isticâr ile sab-
ı maksudelerine `azimet ve `avdet eylemek ve müham müste`
cile ile me'murlara dahi mikdar-ı mezkureden ziyade ve müste
`cile ile me'mur olmayanlara rica ve sefa `at ve hatır ve
gönüle ri`ayet ile bir ferde menzil-i ahkâmı virilmemek üzere
mukaddema bin yüz doksan bir senesinde nizamı virilmis iken
nizamı mezkure olubta `adem-i ri`ayet birle canib mirihaya
hasaratı olmamak mülahazasına mebni icratiyle menzil-i ahkâmı
i`ta olunduğu cihetden mühimmeye me'murlar ve kendü umurla-
rıyle ahd-ı sedd idenler fark ve temiz olunmadığından yine
herkes birer takrib ile menzil-i ahkâmı tahsil ve menzile
sevar olarak memâlik-i mahrûse menzilleri bi`l-killiye
muhattıl olub mu`cilen temsiyeti muktezi nice umur-ı mühimme-
i seferiyenin ta`tiline bir keyfiyet olmakdan nâsı ba`dı
azire müste`cile ile memur olanlar hadîmi`ne senden ziyade ve
mühimmeye me'mur olmayanlar rica ve sefâ`at ile menzil ahkâmı
istida`sında olurlar ise mü`tad-ı kadimi kalmadan ba`de`l
ihrac istidaları rikâb-ı hümayun `arz ve ifade olunub Hatt-ı
Hümayun sudur itmedikçe bir vechle ecirat ve en`âm menzil
hükümü virilmemek müste`cile ile `ahd-ı sedd iden tatar ve
çukadar ve sa'irleri dahi menzilhanelerde menzil hükümü ibraz
itmeyüb ekseri yanlarına ikiser ve üçer nefer kosundan ahz ve
diledikleri miktar-ı bargire sevar oldukları cihetden ol-
makule me'mur olanların bedelerinde olan menzil-i ahkâmına
nazar birle mikdarlarına göre bargir verilmek ve fermanım

olmayanlara ve kendü umurlar için gelüb gidenlere menzil
bargiri virilmeyüb icratiyle kirbargiri tutulmak Uzre
ga'ile-i sefer-i Hümayun ber taraf oluncaya dek mehruse-i
Edirne menziline ikamet eylemek Uzre tarafı devlet-i
'aliyemden mübasir ta'yyin olunmağla bundan sonra dahi
menziller bi nizam olub esnay-ı rahda ve bir menzilde
mühimmeye me'murlar makûs tevkif olunmak lazım gelür ise on
beldenin hükkam-ü zabitan ve menzilcileri te'dib olunmak Uzre
nizamı müstehsineye ifrazı hususu rikâb kömürtab sahanem
takrir ile lede'l'arz mucibince tanzim olunca deyü Hatt-ı
Hümayun muhabet-i makrunum sudur etmeye mantuk munifi Uzre
'amil ve hareket olunmak fermanım olmağın hassaten is bu emr-
i celilü'l-kadrim esdar ve rikâb-ı Hümayunum ka'i-makam
tatarlarından kudvetü'l-emasil vel'-akran Hacı Mehmed Zide
Kudrehu ile irsal olunmuşdur. İmdi Vusulunda bilâda tafsil ve
beyan olunduğu Uzre umur-ı mühimme-i müste'cile ile me'mur
olanlara hadd-ı mu'yyininde ziyadeye ve me'mur olmayanlara
rica ve sefâ'at ile bir ferde gerek en'am ve gerek ecirat-ı
menzil ahkâ virilmemek ve müste'cile ile me'murların bedel-
lerinde olan menzil-i ahkamına nazarıyle mikdarına göre
menzil bargiri i'ta olunub yedinde menzil hükmü olmayanları
ve kosundu ile gelüb gidenleri men' def' olunmak Uzre mahsus
Tekfur dağında mübasir ikamet eylemek Uzre nizamı müstehsine-
ye ifraz olunmağla ba'de'l-a-zire menzillerin müstevfiha
bârgi ve sürücüleri ve levazimatı sa'iresi ma'rifet-i ser'
cümle ittifakiyle tedarik ve tekmil ile herbir menzil gereği
gibi tanzim olunub ma'zallahu Te'ala mühimmeye me'murların

bir neferi bir menzilde bârgire intizaren makûs-u tevkif olunmak lazım gelür ise ol-kazanın hakim ve sehir kethüda ve zabitan ve menzilcileri te'dib kılınacağı iktiza idenlere tenbih olunarak ser'iyen ve 'âcilen nizam-ı kuvveye rabt u tetebbi ve menzilcilerinin isim ve şöretleriyle suret.

Nizam-ı Hazine'-i 'Amiren defterine sabit ve kayd icün der'aliyyeme 'arz ve i'lama masara'at ve hilafından cümleniz huzur ve mücanebet eylemeniz babında fermân-ı 'alisanım sadır olmusdur. Buyurdun ki hükmü serifimle vardıkda bu babda vech-i mesrûh uzre serefyafte'-i sudur olan işbu emr-i serif Halilü's-san Vacibü'l-ettiba' ve lazımu'l-imtisalimin mazmun münifi uzre 'amil olub hilâfından gayetü'l-gaye ihtiraz eyliyesiz söyle bilesiz 'Alamet-i serife i'timâd kılasız, Tahriren fi'l-yevmü'l-sâni 'ısrın saferü'l-hayr sene erba' ve mi'eteyn ve elf.

(Saferü'l-hayr 1204)

Konstantiniyyetü'l-Mahruse

S. s. No: 56

Belge No: 50

Düstûru mükerrem müsîr-i müfâhham nizâmü'l-'âlem müdeb- bir-i umûru'l-cumhûr bi-fikrû's-sakıb mütemmimi mühâmü'l-enam be'rayy-ı sa'ib mûmehhid-i beyanü'd-devlet ve'l-ikbalü'l-mülk ala 'âli Adana valisi vezirim Paşa ademallahu Ta'ala iclalehu ve kıdvetü'l-kuzzat ve'l-hûkkam me'adinü'l-fazl ve'l-keâm Adana ve ka'imakamları zide fazlehu tevki'-i refi'-i humûyun vasıl olacak ma'lum ola ki serhadat-ı Islamiyan Kars kal'a muhafazasında olan dergâh-ı mu'allam yenicerilerinin bin yüz

doksan dört senesine müstehak oldukları mevacib için ikiyüz
iki senesine mahsuben Adana âidat-ı ağnam Dudarlu mukata'alar
ile Adana sancağında vaki` ze`âmet ve erbab-ı tımarın bedeli-
yesi mallarından sebep tahrir-i ahkâmı muceblerince havale
olunan sekiz bin dokuz yüz doksan dokuz gurusun bir gün evvel
tahisili ve kabzına me'mur. Saliyanecisine teslim umuru`l-
mûhâm لازمû`l-ittimamdan olmakdan nası seri`en tahsil ocağ-ı
amirem tarafından isitda`a olunmağın sebep-i tahrir ahkâmı
mucebince meblağ-ı mezbur bir gün evvel ve bir sa`at mukaddem
`aliyyû`l-hallin tahsil ve kabza me'mure saliyanecisine tes-
limât ve savb-ı maksûde irsâl ve tasyir itdirilmiş fermanım
olmağın hammaten isbu emr-i `âlisânım ısdar ile irsal olun-
musdur. İmdi vusulunda senki vezir-i mûsarunileyhsin meblağ-ı
mezbur kal`a-i merkum muhafazasında mukim neferat-ı merkumun-
sun mezkur mevaciblericün havale olunmus olub idasına ber
vechle tereddûd-ü muhalefet iktiza itmekle vûrud-ı emr-i
serifimle gönüllerinde meblağ-ı mezbur sebep-i tahrir ahkâmı
muceblerince `ailyyû`l-hallin bir kâdim akdem nizam ra'yy-ı
ve ma`rifetin ve ma`rifet ser`le tahsil ve kabzına me'mur
saliyanecisine teslim-i neferât ve merkûm tarafına irsâl ve
tesyiri hususuna bunları selâmet ve külli meknet eyliyesin ve
siz ki kazalar mumaileyhimsiz sizler dahi muktezay-ı emr-i
serifimle ittisal ve mûtaba'at eyleminiz babında ferman-ı
`âlisânım sadır olmusdur. Buyurdum ki hükümü serifimle
vardıkda bu babda vech-i mesruh üzre serefyâfta`-i sûdur olan
isbu emr-i serif Halilû`s-san vacibû`l-ittiba` ve لازمûl-
imtisalimin mazmun mûnifi birle `amil olasız. Söyle bilesiz.

Alamet-i serife i'timad kılâsız. Tahriren el-yevmü'l. Sani
zi'l-hicce sene selas ve mi'eteyn ve elf. (Zil-hicce 1203)

Beyurdı Sahray-ı Bosnay-ı

S. s. No: 57

Belge No: 51

Ba Hattim-i Kebir `Ata'ullah Pasa

Seri`at-ısi`âr Adana kadısı faziletli Efendi zide
fazlehu ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akran bu def`a serdar vekili
nasb olunan Haydar zade el-Hac Hasan Ağa zide kudrehu inha
olunurki Medine'-i Adanada sakin veğ mûtemekin olan gerek
eyah ve zehab iden tevayıfı `askeriyenin ve serzde saha'-i
zuhûr iden yaramaz ve eskiyâ makulelerinin zabt ü rabtı
irade'-i hâl fukaray-ı mûstelzim olmakdan nası bir serdar
vekili nasb olunması labud ve lazım olduğuna binaen Adana
sukkânından Haydarzade el-Hac Hasan Ağa intihab ve serdar
vekili nasb ve ta'yyin olunmusdur. İmdi ocağ-ı `âmire
tarafından serdarlık mektubu gelinceye değın ağây-ı mumailayh
serdarlık idûb serde'-i saha'-i pervaz olan yaramaz ve eskiya
makulelerinin ahz-ı istisallarına i`anet ve senki serdar
vekili mumailayhsin mûstekilen ocağ-ı `âmire tarafından
mektup gelinceye değın umur-u serdarlığı idare ve ru'iyet ve
erahle'-i hal ahali ve zu`efayı mûstelzim olur halatın
istihsaline masara`at eylemeniz içün divan-ı Adanadan isbu
buyuruldu tahrir ve ısdar ve ile irsal olunmusdur. Insa'
Allahu Te'âla keyfiyyet-i ma'lumunuz oldukda gerekdir ki
münval-ı muharrer üzre serdârlık umurunu ru'iyet ve zabt ü

rabt eskiya hususuna masara`at ve mucib emin ve irade`-i hal
fukara o zu`efâ olur keyfiyyetin istihsaline mûbâderet ve bu
bahane ile fukaray-ı ra`iyyet ve sukkân-ı memleketden bir
pare ve bir akçe alınmayub himâyet ve siyânet olunmasına
mezid dikkat ve hilafından hazır ve mûcânebet ve bir mucib
buyuruldu `amil ve hareket eyliyesin deyu 23 fi Cemaziye`l-
ahir 1204 (23 Cemaziye`l-ahir 1204)

S. s. No: 58

Belge No: 52

Seri`at-ı si`âr Adana kadısı faziletli Efendi zide
fazlehu ve kıdvetü`l-`ulema`ü`l-mûtebahir me`zun bi`l-ifta
olan efendi ve `alime`-i sa`ire zide Mecide ve mefâhirü`l-
emâsil ve`l-akran a`yana ve sehir kethûdası ve serdar ve
zabitan sa`ire ve vücûh-ı ahâli ve iserleri zide kudrehum
inha olunurki medine`-i Adanada ve derun-ı eyaletinde sakin
olan fukâray-ı ra`iyyet kattan-ı mûlkünün dest-i mezalim ve
eskiyadan mesûn ve me`mun olmalarına irademiz olmakdan nası
emniyyet beldenin esbabı istihsâli lazıme`-i halden olmağla
derun-ı şiherde ba`zı yaramaz ve eskiya makuleleri ıslaha ve
başlarında Eğri Kusak ile keşt-ü gûzar ve iysâl muzâr-ı hisar
itmek ez-kadim-i `âdet ma`lufeleri olmak melasebesiyle ahali-
i sa`ireden eskiya mezkureye teb`iyyet ile ıslaha ve başla-
rında eğri kusak ile keşt u gûzar iderek reste`-i nizam-ı
memleket menkat` ve mahall-i `acze ve mesakinin ahvalleri
mûsevves olub eskiya ve zûmre`-i ehl `arz tefrik ve temyiz
olunmak `adimü`l-`imkân olmağla imdi derûn-ı sehirde ahaliden

ve gerek eyyad ve zehab iden `âsa'ir makulelerinden her kim olur ise olsun ıslâha ve Eğri kusak ile kest u gûzar itima-
mın üzre nizam kuviyyeye edhal ve pazarda ve esvanda ve derun-ı mahallelerle de menadilerine ve ferden ve ferd-i cümleye tenbih ve te'kid itdirdüb eğer bundan sonra teva'-if-i mezkûra dahi her kim olur ise olsun ıslaha ve eğri kusak ile kest u gûzar itmeleri lazım gelür ise `adem ita`at ve inkiyadlarından nası cezay-ı maylikleri icra olunacağı kendülerine tehhinim ve gus-ı hoşlarına ilka eyleyüb söyle meyanelerinde bir bıçak bulunmak üzre te`hhidlerini havi i`lam eylemeniz bâbında ve tahrir eyleyüb bir mucib buyuruldu `amil ve hareket ve hilâfından hazır ve mûcânebet eyliyesiz deyu 29 fi 1204 Rebi`l-ahir 1204 (29 rebi`u`l-ahir 1204)

S. s. No: 59

Belge No: 53

Düstûru mûkerrem mûsir-i mûfâhham nizamü`l-`âlem mûdebirü`l-umuru`l-cumhur bi`l- fikrü`s-sakıb mûtemmim-i mûhamû`l-enam berrayü`s-sa'ib mûmehhidü`l-devlet ve`l-ikbal mûsir-i erkan u`s-sa`âdet (silik) `avatıfû`l-mülkü`l-a`li Adana valisi vezirim `Ata'ullah pasa adem Allahu Te`ala iclalehu ve mefahirü`l-kuzzât ve`l-hûkkam ma`denü`l-feza'il ve`l-kelem Adana kadısı ve Adana sancağında vaki` kazaların kadıları ve na'ibleri zide fazlehum ve kıdvetü`l-emacid ve`l-`ayan bu hususa mûbâsir ta`yyin olunub el-canibde olan dergah-ı mu`allam gedüklülerinden Hamid zide Mecdehu ve mefahirü`l-emâsil ve`l-akran zabıtan ve vücuhu ahali iserleri zide

kudrehum tevki`-i refi`-i hûmayun vasıl olacak ma`lum olaki
bin ikiyüz uc senesine mahsuben Adana sancağından ihrac ve
orduyu hûmayunumda mevcut bulunub zeha'ir ve mûhimmat nakli
hizmetinde ve hidematı sa'ire istihdâm olmak üzere vakt ve
zamaniyle irsal ve iysali fermânım olan ikiyüz elli mahar
mekkâri sûtırandan nefsi Adana ve nevahi ve karasına isabet
iden elli mahar sûtıranı yerli yerinden ihrac ve mezayık
yiğirmi yedinci günü Serban başılarına saliyen Orduyu hûma-
yunuma irsal olunub bâki kalan ikiyüz mahar-ı sûtıranın altmış
bes mahari ifraz dâ`l-kadriye re`ayasına ve on bir mahari Sam
Bayadi Cema`atı ve kırk bes mahari Akce Koyunlu Cema`atı ve
yiğirmi bes maharri Kara Hacılı Cema`atı ve on bes mahar Me-
lemenci Cema`atı ve altı mahari Kara `iyâlu cema`atı ve Kara
Kısla Cema`atı ve altı mahari Sarı Cam Cema`atı ve iki mahari
Bölüklü ve Ordu Usağı Cema`atı ve iki mahari Yeniceli Cema`-
atı ve bir mahari Kaba Sakalı Boz Doğanı cema`atı ve on maha-
ri dahi Misis kazası ahalileri zimmetlerinde olub tahsil
`ademû`l-imkan olduğunu Adana kadısı i`lam eylediği tahrir
ile lede`l-`arz sûtıran mezkûrunun `iyna vakti ihracları mûrur
itmekten nası senki veziri mûsarunileyhsin ma`rifetinle
bedeleri tahsiline irade`-i `aliyyem ta`alluk itmekle kusuru
cema`at mezkur zimmetlerinde kalan maru`l-zikr ikiyüz mahar
sûtıranın sabıkı üzere seksanar gurusdan lazım gelen on altı
bin gurus bedelleri icab ve iktiza idenlerden ittisam-ı rayi
ma`rifetin ve ma`rifet ser`le `Aliyyû`l-hallin tahsil ve
mûbasir ve merkum ve tesliman der`aliyyeme irsal ve hazine-i
`amiren teslim iden hall-i ummet eylemek fermanım olmağın

S. s. No:60

Belge No:54

Düsturün mükerremün müsîrun müfehhemün nizamü'l-'alem
müdebbiru'l-umûru'l-cumhur bi'l-fikrû's-sakıb mütemmimu
mühamü'l-enâm berra'yü's-sa'ib mümeħhid ve enbiyanü'd devlet
ve'l-ikbal müsiri erkanu's-sa'adet ve'l iclal-ul-mahfufuna
bisunuf-ı 'avâtıfı'l-mülkü'l-a'li Anadolunun orta kolunda
vaki' vüzaray-ı 'azam Adam Allahu Te'ala iclalehum ve
a'zamü'l-erayü'l-kiram akham kebirayü'l-fuhâm ol-mikdar vâla
saray-ı Ashab Saferü'l-ih̄tisamü'l-muhakine bimezid-i
'inayetu'l-mülkü'l-âlâ 'ali mir-i miran-ı kiram dam-ı ikbal-
ehum ve akzay-ı kuzatü'l-müslimin evâli velâtu'l-muvâħhidin
mu'allahu'l feza'il ve müte'ayyin refi'-i a'lâmet seri'at
vele'd-din-i ve 'arsı 'ulumu'l-itibarü'l-müsliminü'l-
muhtasuni bimezid 'inayetu'l-mülkü'l-mu'yyin mevâli muhâm
zidet-i feza'lhum ve mefâhirü'l-kuzzât ve'l-hükkâm mecadi-
nü'l-feza'il ve'l-keâm kuzzât ve nüvvâb zide fazlehum ve
mefâhirü'l-emasil ve'l-akran zabitan-ı ve vücuhu'l-mülk ve is
erleri zide kudrehum tevki'-i refi'-i hümayun vasıl olacak
ma'lum olaki ikhalatahında kafe-i sikkesiyle riyal-i ta'-bir
olunan akce yüz paraya rayic olunduğundan saltanat-ı seniye-
de dahi senki hazine'-i sehriyanemle bozulan ihtira' ve
tervic olunduğu suretde tehil-i mu'amelatı mucib olacağı
bididar ve tasralı gaza'in irsâlinde muhlevelat ve yüzlük
kat'ının masarifında kiliti derkâr ve bu vechle canib-i
miriye nefi'i mucib olacağı zahir ve a'sikar olmakdan nası
Darphane-i 'amirede yüzlük sikkesi ihtira' ve bu def'a

kat'ina mübâseret olunmağla zikr olunan bu yüzluğün-i mema-
lik-i mehrûsede yüz pariye tervicine akdam ve hilâfı vaz`
vuku'una era'it ve ruhsatdan tehassi ve ittikayı tam olunmak
mertanım olunmağın hassaten isbu emr-i `âlisânım ısdariyle
irsâl olunmusdur. İmdi senki vüzeray-ı müsar ve mirimiran ve
mevâli ve sa'ir mumaileyhimsiz bir vechi muharrir Darphane'-i
`amirede yüzlük sikkesi ihtira` ve kat'ine mübaseret olunduğu
ma'lumunuz eldukda keyfiyeti taht-ı hükümet ve kaza-ı karadan
iktiza idenlere i`lan ve isa`at ve siz dahi bir vech-i mesruh
`amil ve harekete dikkat ve nezaret ve hilafı vaz` ve haleti
vuku'u-naera'it ve ruhsatsan hazır ve mücanebet eylemeniz
bâbında fermân-ı `âlisânım sadır olmuşmdur bir buyurdum ki
vusul buldukda bu babda vech-i mesruh uzre serefyafıta sudur
olan ferman vacibü'l-ittiba` ve lazım`ul-ittisalimlik mazmun
i'ta's memuriyetiyle `amil olub safından bigayet hazı ve
mücânebet eyliyesiz. Söyle bilesiz. `alamet-i serife i'timad
kılâsız tahriren fi-evasıt-sehr zi'l-hicce sene-i selas ve
mieteyn ve elf.

(Zi'l-hiccetü'l-Serife 1203)

Kostantiniyetü'l-Mahrûse

S. s. No: 61

Belge No: 55

Kıdvetul a'yan ve'l-a'yanu'l-Seyyid Salih zide Mecide
tahvilinden zaman zabtı mart olunduğundan olub bin ikiyüz iki
senesi mahsuben mumaileyhüma `uhdesinde olan Adana Sancağında
vâki` devletünlu ve gayr-i merziyesi mukata`ası ve akcelerinin
den bin ikiyüz senesinde Toplu baruthane nazırı olan Hocagan

divan-ı hümâyunumdan `Abdu`l-kadir zide Mecdehu ma`rifetiyle
baruthane'-i mezburun kârhanesinde tertib-i sâni olmak üzere
Salih ve tekmil olan barut siyah lazımesicûn mübaya`ası ik-
tiza iden ve levazımat-ı sa'irenin icab iden bahay-ı akce-
leri için nice mezbûr mahsûben mukata`a'-yı merkûme malından
ta`yyin olunan otuzüç bin akçesi behr-i gurusar yüzüymiser
akçeye olmak üzere Sehab essed-i yalnız yetmiş bes asdi gurus
iden meblağ-ı mezburunun ikiyüziki senesinden sa`banın `adn
günürden defter dar sıkka-i ulum muhtarlarından Mustafa nam
muhtariyedinden orduy-u hümâyunumda haziney-i `amirem defter-
lerinden irad ve masdak kayd olunmağın tekmil olacağı için
isbu hükmü serifim virildi söyle bilesiz. `alamet-i serife
i`timad ideler. Tahriren fi`l-yevmu`l-sani `ösr rebi`u`l
ahir sene selas ve münetin ve elf. (11 Cemaziye`l-evvel 1204)

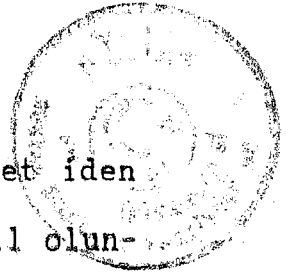
Sebeb tahrir hükmü mucibince mukata`a'-yı mezburun
ikiyüziki senesi malından havale olunan yetmişbes gurusu
Salih Ağa Yedan efendi ve kabz eylediğim isbu mahale kayd ve
serh virildi. 11 fi Cemaziye`l-evveli 1204

S. s. No: 62

Belge No: 56

Mefâhiru`l-kuzzât ve`l-hükkâm me`adinu`l-feza'il ve`l-
kelâm Adana kadısı ile Eyalet-i Adanada vaki` sa'ir kuzzat ve
nüvvâb zide fazlehum ve kıdvetü`l-emacid ve`l-`ayân Adana
mütesellimi zide mecdehu tevki`-i refi`-i hümayun vasıl ola-
cak ma`lum olaki bundan akdem Adana valisi düsturu mükerrem
müsiri müfahham nizamü`l-`alem vezirim Mahmud Pasa Adam

Allahu Ta'ala iclahehu sefer-i hûmayunuma me'mur olduğundan Eyalet-i Adana'da vâki' kazalardan seferler vuku'undan vâli icün tertib ve ta'yyin kılınan Altmışaltı kisse imdâd-ı seferiye ikiyüz iki senesine Mahsuben tahsil ve müsürunileyh tarafından kabzına me'mura ida ve mütesellim olunmasını havi emr-i serifim sudurundan sonra gerek sene'-i mezbure seferiye akcesi ve gerek ikiyüz bir senesine mahsuben müsarunileyhin tevcihi tarihine göre kıttû'l-yevm hesabı üzre hassasına isabet iden hazıriye hali tahsil olunmayub ahali zimetlerinde midir yoksa Mütesellim zimmetinemi gecmisdür icab idenlerden tahsili icün te'kidi havi sene'-i maziye evâhir sa'banında emr-i serifim dahi sâdır olmuş iken bu ana dek seferiyye ve hazıriyeden bir akçe tahsil olunmayub 'Aliyyü'l-hâl kaldığın ve müsarunileyhü'l-yevm İbra'il kal'ası muhafazasında mukim mve mozayika'-i hala dücar olduğu müsarunileyhin kapukethûdası kudvetü'l-emâcid ve'l 'ayân Yegen İbrahim zide Mecdehu 'arzu haliyle inha ve sizki mevlana ve mütesellim mumaileyhimsiz mukaddema sâdır olan evahir-i 'aliyem muceblerince zikr olunan seferiyye ve hazıriyye akceleri tahsil ve müsarunileyh tarafından kabzına me'mure eda ve teslim olunması babında emr-i serifimi istida'a ve divan-ı hûmayunumda mahfuz tevcihat ve ahkâm kapudatı tetebbi' ve surûtu sev'al olunduğunda Adana eyaleti bin iki yüz bir senesi zi'l-hiccesinin onuncu gününde müsarunileyh Mahmud Pasaya ve ba'dehu ikiyüz iki senesi sevvalinin üçüncü gününde ibka ve isbu sene'-i mübareke cemaziye'l-ahirinin on besinci günü 'azl olduğun ve bir vech-i muharrir emr-i serifim virildiği mukidd olduğun ve

gerek ikiyüz bir senesi seferiyesinden hassasına isabet iden hazeriyye ve gerek ikiyüz iki senesi seferiyyesi tahsil olunmayub 'Aliyyu'l-hal kaldığı vaki' ise mukaddema sadır olan emri serifim mucebince tahsil ve müsarunileyh tarafından kabzına me'mur ve teslimi icün emri serifim i'tası surutu hazeriyye ve seferiyye dahi idüki tahrir olunmağla vech-i mesruh ve mukaddem sadır olan emr-i serifim mucebince 'amil ve hareket itmeniz fermanım olmağın te'kiden ve isti'calen isbu serifim ısdar ve irsâl olunmuşdur İmdi bu makule hezimat-ı emri muhafazada kıyam üzre olan ve elinin masarifâtı seferiyesine memun ve medar olmak icün tevcih ve ihsan-ı hûmayunum olan mûnasıbdan tahsis kılınan seferiye ve hazeriyye akce senki 'ukde'-i tehire müftar ile mezayıka'-i hale düçar olmasına bir vechle rızay-ı 'aliyyem olmadığı ma'lumunuz oldukda bir münval muharrir-i eyalet mezkure dahi ikiyüz senesine mahsuben tahsil ve müsarunileyh tarafına teslimi fermânım olan ol mikdar kisse seferiyye hali ve ikiyüz bir senesi tevcihi tarihinden kittu'l-yevm hesabı üzre hassasına isabet iden hazeriyye-i akcesi fi-nefsü'l-ahir bu ana dek tahsil olunmayub bekiren kaldığı vaki' ise bundan sonra muğayır-ı emri 'ali ve münafi surut-u irad 'azir ve 'alat itmeyerek herkimin zimmetinde kalmıs ise 'aliyyu'l-hâlin tamamen ve kâmilen tahsil ve müsarunileyh tarafından kabzına me'mure ida ve ve teslim ve tarafına tesyir ile müsarunileyhin def' mezayıka'-i haline sa'i okcu vücudla bahs eylemeyub fimabu'd emrü rıza tereddüd ve muhâlefât ve 'adem-i tahsilinden ve ahrar-ı vakitden ve bu bahane ile ahali ve küferâdan

bir seneden mukarrir-i seferiyye ve hazeriyye mutalebesinden ve mikdarı mu'yinden ziyade ahzından bigayet ittika ve mücanebet olunmak bâbında ferman-ı `alisânım sadır olmusdur. Buyurdumki vusûl buldukda bu babda vech-i mesruh uzre serefyaf-ta'-i sudur olan ferman-ı vacibü'l-ettiba` ve lazımu'l-imsalimin mazmun it'atmakruniyle `amil ve hareket ve hilafından ittika ve mücanebet eyliyesiz söyle bilesiz. `alamet-i serife i'timad kılasız. Tahriren fi evasıt-ı sehr-i recebu'l-firde-sine selas ve mi'eteyn ve elf. (Recebu'l-ferd 1203)

Be-müstay-ı Ruscuk

S. s. No: 64

Belge No: 57

Palasi Hattı hûmayun ile `adalet emri serifimdir

Düsturun mükerremûn müsirûn müfâhamûn nizamü'l-`alem müdebbir-i umurû'l-cumhur bi'l-fikrüs-sakıb mütemmimu mühamü'l-enam be'r-rayûs-sa'ib mümehhid ve enbiyanü'd-devlet ve'l-ikbâl mesidd-i Erkanü's-sa`adet ve'l-iclalü'l-mahfuf bisunûfu `avatıfû'l-mülkü'l-a`la Anadolunun ortakolu yemin ve yesariyle nihayetine varınca vaki` vüzeray-ı `azam Adam Allahu ta`ala iclalehum ve a`zamü'l-ahra'-u'l-kiram haracü'l-kûve'l-ihtisamü'l-muhtasun bimezid `inâyetü'l-mülkü'l a`li miri miran kiram dam-ı ikbalhum ve akzay-ı kuzâtu'l-müslimin evâli velâtu'l-mudin me`adinü'l-feza'il ve'l-yakin rafi`ü'l-i`lam-ı serife vele'd-din ve arsu u'lûmu'l-enbiya'-i ve'l-murselin el-muhtasun bimezid `inâyetü'l-mülkü'l-mu'yyin mevâli'-i fûham zidet feza'ilhum ve mefâhirü'l-kuzzât ve'l-

hükkam me'adinü'l-feza'il ve'l-keâm kuzzat ve nüvvab zide
fazlehum ve mefahiru'l-emasil ve'l-akran zabitan-ı ve sehir
kethûdaları ve mütesellimin voyvodegân ve cizyedaran Maltuz
mire ve sa'ir zabitan-ı ve vücuh-u memalik ve işerleri ve
söz sahibleri ve bi'l-cûmle ahaliler zide kudrehum tevkî-i
refi-i hûmayun vasıl olacak ma'lum olaki `imar-ı memalik
fukaray-ı ra'iiyyetin vücuhu mezalik ve te'diyatdan himayet ve
siyanetleriyle istihsal esbab asayis ve rahta münevvet ve
mevkuf olduğunda sübhe olmayub emr-i ehimme vûzera o miri
miran ve hükkam ve sa'ir zabitan taraflarından da'imen müs-
temmiran i'tina ve nezaret ve hilâfına era'it ve ruhsat ve
cevazdan müba'adet vacib ve mütemmim iken ve re'âyay-ı
memalik ve inha ve fukara ve zü'efanın istihsal-i esbab
himayetlerinde ağmaz ve rehavet ve kav'i giderek harabi'-
memâlik ve perisanı'-ı ra'iiyyeti mu'ddi iduki cây-i eskâl
değil iken bir müddetten beri bu hususa dikkat olunmayarak ve
vücûhla ağmaz ve rehavet olunarak vezir o miri miran ve hük-
kâm ve a'yan ve milletiz mir-i ve voyvodegân ve cizyedaran ve
sa'ir zabitan makuleleri tarafından sakine'-i memleket ve
fukaray-ı ra'iiyyet haklarında icra olunmaktan günagün mezalim
te'addiyat kalmayub memalik mahrusitu'l-mesalik padisahanemde
katın re'âya fukarası elhalata haza inva` mezalimden ne hale
girdikleri ve namakule mehan ve ızdıraba giriftar oldukları
ve bu hal ile memalik harab olmak derecesine vardığı ve
re'âyay-ı memalik-i ekseri müteferrik ve perisan ve bakileri
dahi mütehihi-i terk evtan oldukları cezimen ve yakinen
ma'lum-u sahanem olduğundan taht-ı `Ali baht-ı `Osmani üzre

cûlus-u hûmayun meymenet ma'nevsim vuku'nda evvel emirde
e'r-rahimune yerhamuhumu'r-rahmanu irhamu amen fi'l-ardi
yerhamukum min fi's-semâi mazmun münifi üzre ve diya'tu'l-lah
olan re'aya fukarasına sefkat-ı memalik mehrusemden enva'-i
mezalimin def'iyle zu'efay-ı ra'iyetin asudiği ve istirahat-
larını mucib esbabın istihsali mukaddematına servi` ve mûbâ-
seret olunmak hususu sevabir-i bir sehri yaranem olmakdan
nası inva'-i mezalimin def'i hususu huzur-ı meyamın mevfur
padişahnemde bi'l-fa'il seyhü'l-islâm ve müftü'l-enam olan
i'lmü'l-'alime'-i'l-mûbtehhirin afzü'l-fazıla'-i'l-mûtever'i-
de mevlana es-Seyyid Mehmed Kâmil Adam Allahu Te'ala feza'-
ilinin hanesinde ka'imakam 'alimkâm ve bi'l-cûmle 'alimey-i
i'lam verical devlet 'aliyye'-i ibdikaya hamle 'akid olunan
meclisi şurada bu babda beyamın üzere serefyafte'-i sudur
olan hatt-ı hûmayun me'adül-makrûnum mucebince ittifak ara
ile su vechle karar virilmisdirki bir vech-i ati madde bi
madde beyan olunur evvela vûzera ve mirim iran sık sık 'azl
ve tebdil olunmamak ve kendilere mensub tevcihinde seferber
olunmayanlarından ca'ize mu'iyine'-i kadimeden ma'ada taraf-
ı devlet i 'aliyyemden bir tûrlü nam ile bir akce ve bir hub-
be alınmamak ve seferber olanlar mesarife mûbtela olmalarıyle
anlardan gerek ca'ize-i mu'iyine ve gerek sa'ir vechle bir
seyi anmamak üzre rabt virilmis olduğundan sıbka eyalet ve
elviyye dahillerinde vezir o mir-i mirana ta'yyin olunan
hasılların ekseri bir müddetden biri ile vech malikâne vi-
rilmis olduğundan mensubunun iradları mutasarrıfları masâ-
rîfına ve ka'imakamdan nâsı ol makule vûzera ve mirimiran

hasılları dahi kemâhû'l-evvel mûnasib mutasarrıflarına tahsis ile halat-ı asliyesine ircâ' olunmak icûn orduyu hûmayununda kivvedatı tetebbi' olunmakta olub yemini ta'ala fimabu'd o husus dahi rabta yol açacağı derkâr olmağla vûzera o mirimiran dahi fimabu'd seferler vaktinde seferiyye ve intikâm-ı hazır da hazeriyesiyle mensubları hevasıyla kana'at idûb mesudde ve sa'ir vechle ve kudvetiye ve tesrifata mefrusat baha ve zahih baha ve i'yanehet ve bunlar emsali mezalim mûtekiden birisiyle fukaray-ı ra'iiyeti ez'âcı i'mamın ve kâfe'-i harekât ve sûkenâtlarını kıstas ser' mebniye tatbik ile tahsil rıza Allahu ve rıza-i sehir yaraneme akdem olan fukara'-i ra'iiyet ve sukkan memleket üzerlerine 'Aliyyû'd-devam batt-ı heban rahat ve neşr ma'sir sefkat idûb 'imar-ı memalike ihtimam itmek ve her kazanın a'yanları bundan akdem nizam virildiği üzre ahalinin bi'l-ittifak intihabları ve hûccet ser'iiyete ile sehir kethûdası olarak nasb olunub hususuna vali memleket karışmamak ve buyuruldu vermemek ve bir akçe almamak ve karışdıkları ve buruldu virdikleri ve akçe aldıkları musemu' olmak lazım gelür ise cesaret iden vezir ve mirimiranın hakkında rica ve sefa'at hatıra ve ri'âyet ber taraf olarak bila imhalin hakkından gelünüb sa'ire 'ibret kalınmak ve sehir kethûdası ve intihab maddesine kadı ve na'ib karışmayub ve bir tarafı iltizam itmeyüb sehir kethûdası olacak sahser 'umumen ahalinin ittifaklarıyla nasb olundukda kadı ve na'ib ancak hûccet virüb bir akçe harc hûccet almamak ve isbu ayanlık mahirte-sinde kuzzat ve nûvvabdan her kimin bu nizama muhalif hare-

keti zahir olur ise hakkında gelmenin ve bu vechle bi'l-
ittifak intihab olunan sehir Kethûdası gerek tevzi'-i vuku'-
unda ve gerek ahz-ı suret ile kendü nefsi icûn fukaray-ı
ra'iiyetden bir akçe ve bir hubbe almamak ve masarif-i sahih-
i memleket her neye ban` olur ise eyaletin lahak olarak sarf
olunub Eyalet-i haherdar olmayarak bir akçe sarf olunmamak ve
bu misûllü masarif-i sahihe'-i memleket zimnında tahrir olu-
nan tevzi` defterine sehir kethûdaları ve kuzzat ve nûvvab
ziyade bir akçe ve bir hubbe zımm ve o hal atmamak ve kuzzat
ve nûvvab-ı harc-ı defter ve mahsul def` ve bunlar emsali
hilâf ser` ve kanun akçe almamak ve eğer teran ve `alınan
cesaret ideri olur ise o makuleler birisiyle ile cab-ı halâs
olamayub bila imhalin sa'ire `ibret kalınmak ve bu nizamın
hilafına akçe alan vali ve mirimiran ve hûkkâm ve a`yan
makulelerinin ba`del-tahkik bilaen emhal haklarından geline-
ceğinden baska hilaf nizam-ı akçe verenler dahi te'dib ve
kılınmak ve bundan ma`ada mezalimin bir nevi` dahi mukata`at
onbeş yirmi sene mukaddem namikdar bedel-i iltizam ile ilza-
mü'l-iltizam olana gelmiş ise fimabu`d ol-mikdara iltizam
olunub bir akçe ziyadeye virilmemek ve alınmamak husus-ı
der`aliyemde karargir olmağla voyvodalar ve multezimler i`sar
ser'iyle ve rusumat-ı kanuniye dahi ma`ada zalimen re`ayadan
bir akçe almamak ve bu nizamdan evvel ziyadeye iltizam olun-
muş mukata`at voyvodaları bizler Bosnayı evvelce iltizam
itmış olunduk isbu nizam takribiyle zarar itmektedirler ise
zararların re`ayadan çıkarmak kıyyeniye düsmeýub a`sar ve
rusumdan makbu halini virdikleri bedel iltizamdan ferv-i

nihada idûb ma'ada zarar sahihlerini ashab-ı mukata'atdan taleb ve ahz itmek ve ze'amet ve timar dahi buna kıyas olunmak ve mûbaya'a müretteb olan mahallerden matlub olan mubaya'ay-ı 'ayinen alınmak lazım iken ba'z-ı mahaller gerek der'aliyyemden ve gerek mûbaya'acılar taraflarından bedel-i kat' olunmak bir müddetden berû 'adetince olub bu keyfiyet dahi fukaraya birbiri üzerine 'azar-ı mucib olunmağla fimabu'd mûbaya'at matlube 'aynen tahsil olunub bir akce bedel iltimas 'ayin-i zahih olundukda bu nakil hususunda fukaraya gadir olunmamak ve bedel-i mûbaya'aları ba'zı mukata'ata merbut ve mukid olan mahallerin dahi merbutiyyenleri kayd-ı terkin ve sa'ir mûbaya'alar misullü tanzim olunmak üzre olmakule fimabu'd bedel alındığı müsemim olmamak ve hûlafi hareket eden mûbaya'acıların haklarından gelinmek ve fi'l-asl ba'zı kuranın mu'afiyeti hizmet mukabele müstede iken bir müddetden beri hizmet mukabelesinde olmayarak birer takrib ba'zı kara tekalifden mu'af olub hassa ittikalifleri ahz-ı kazalara tahmil ve fukaraya 'azar olunduğundan rahman e'r-re'aya o makule hizmet mukabli ve kadim olmayub me'afiyetleri muhaddis olan mahallerin mu'afiyetleri ref'i icûn kivvedatı ihrac olunmak üzre olduğu ve refi' olunan mahallere o emri serifim irsâl olunacağı ve sahih-i tekalif-i seferiyede mu'af ve gayr-ı mu'af mecmu' kazalar dahil idûki zahir olmağla isbu bi'l-ada mestur-u sera'-it vesilesiyle mürettebat seferriyeye kati'en helâl-i tetrik itmemek ve sefer için 'araba ve deve ve bargir ve asitar ve zahir ve levazım sa'ire matlub olan mahallerde bir müddetden berû matlub olan 'araba ve deve ve

katır maktu`en birer kimesneye virülüb, fukaradan iki akçesi tahsil ve a`yan ve kuzzât bünyelerinde taksim olunduğu ve meftu`en anlar dahi kendü kârları içün noksan baha ile `amile yaramaz makulesinde tedarik ve bu vechle hem mürettebat seferiyye-i hall perir ve hem fukaray-ı ra`iyyet mutazarar oldukları tahkik olunmağla ba`de`l-yevm bu misüllü hareket bir mahalde masmu` olmamak ve hayrú`l-nevr ise hasarat idenin bila imhalin hakından gelinmek vechiyle nibila imhalin hakından gelinmek vechiyle nizam virülüb mevad-ı mezkurede devirilen nizam-ı merkumun da`ime i düsturu`l-`amil tutulması ve yerü katda hilafına hareket olunmaması ahssı mûtalib-i padisahanem olmağın rikab-ı hûmayunumda hassaten isbu emri `alisanım ısdar ve hatt-ı hûmâyunumla müşahen rikab-ı hûmayunum ka`imakamı tatarlarından hayra zide kudrehu ile irsal olunmuşdur. Arpalık ma`isetler iltizam misüllü na`iblere maktu`en virilmeyüb hams ile mezzide mûteseri` na`ibler irsal olunması seyhu`l-islam mûsârunileyh ma`rifetyile de `aliyyeden olan arpalık sahiblerine ve mukata`atın on bes yirmi sene mukaddemlerde olduğu vechle elzem ve iltizam olunması hususu dahi gerek dersa`adetimde ve gerek orduy-u hûmayunumda olan ashab mukata`ata gereği gibi tenbih ve te`kid itdirildiği ve ashab mukata`atdan tasra memalikde olanlar dahi iltizamları hususunda bu vechle hareket eylemeleri iktiza idügü ve Anadolu ve Rumili kuzzâtının icablarından `alil ve ihtiya ve mani` kuyusu asikâr olanlardan ma`dası mûnasıblerine bi`l-nefs-i kerimet eylemek ve `alil ve ihtiyar ve man` kuyusu bididar olanlar mûnasıblerine hams ile mûneddire ve müteser`i na`ib-

ler irsal itmek ve fi mabu'd icray-ı hûkûmet ser'iyeye kudreti olmayan ittiba' ve cihhal makulesine ve bila imtihan kimesneye meciddaden kaza tevcih olunmamak ve bu misullü kuzzat ve nûvvâb dahi vardıkları kazalarda sakine'-i memleket ve fukaray-ı ri'ayyet mikdar zerre zalim ve te'diden ittika ve mûcanebet eylemek ve hilaf-ı rıza hareket idenlerin biri hak ile iktifa olunmayub hakkından gelineceği muhakkik bilinmek icûn keyfiyyet Rumili ve Anadolu kuzzatına ve sa'ir lazım gelenlere etrafıyla tenbih ve te'kid olunub bu hususa Rumili ve Anadolu suduru bulunanlar taraflarından `Aliyû'd-devam i'tina ve nezaret ve ruznamçeye kayd ile mazmûnları mer'i ve düsturu'l-`amil tutulmak icûn bilaları hatt-ı hûmayun sevketmakrunumla me'nun Rumili ve Anadolu kaz'askerlerine baska baska mufassal ve meşruh iki kat'a o emr-i serifem ısdar olunduğu ve isbu vûzera ve mirimiran ve hûkkam ve a'yan ve mûltezimin voyvodeğan ve sa'ir zabitan haklarında virilen nizamın ali masa'Allah mer'i ve düstur-u'l-`amil tutulması firar nihar hilafına ruhsat ve cevaz gösterilmemesi akdem imalat panam idûki ve re'ayanın bir ızdırabları dahi cizyede olmak mûlasebesiyle cizye hususuna dahi bir nizam virilmek caygir-i sahânem olub lakin ikiyüz dört senesi cizyeleridir `uhde olunmus bulunmağla nizam-ı mezkûre bu sene serm` olunmayub biiznita`ala ikiyüz bes senesine nizam virileceği ve o mevkut tevcihle nizamiyetler olur ise baska o emr-i serifimle Anadolu ve Rum iliye nesr-i beyan olunacağı balada mestur-u nizamın istikrar icûn taraf taraf canib hûmayunumdan tebdiller ta'yini ile tahrir ve tecdiden hala olunmayacağından

sıkka-i ve hâkim siccil`at-ı der`aliyyeme gôtürmeyüb nazar ve
bu kezalık hilafı bulunduğu gibi her kimin vaktinde olmus ise
anın hakkından gelineceği muhakkak olmağla virilen nizama
muhalif hareket iden vüzerâ ve mirimiran ve mevâli ve kuzzât
ve nûvvâb ve a`yan ve sa`ir zabitan haklarında bir vechle
`afv ve ağmaz mu`ameleleri mutessavvur olmayub bila imhalin
haklarından gelineceğinden súbhe olmadığı ma`lumunuz oldukda
isbu emr-i serif vacibu`l-ımtisalimin mahal bi mahal fetih ve
kera`it ve mazmûn `adalet makrûnunu cûmleye i`lan ve isa`at
ve sicilat muhakemeye kayd-ı sabit ile mazmunu `aliyü`d-devam
mer` tutumuna ve hilâf mikdar zerre hareket vuku`a gelmemesi-
ne ve fukaray-ı ri`ayetin taraf-ı hûmayunum icûn da`vet-i
hayriyyeleri isticlab olunmasına bi`l-ittifak mezid-i akdem
ve gayret ve hilaf-ı fermân ve muşayir rızay-ı sehir yaranem
mikdar zerre hilafı hareketi tecavûz ile mûbtelay-ı nedamet
ve pişimanı olmakdan gayetü`l-gaye tehâsi ve mûcanebet helal
teterikini mucib olur vaz` vuku`a gelmemesine ve mûrettebat-ı
seferiyyenin bir mucib evamir-i serife yerliyerinden tamamen
tahsiline ve masarif sahihadan ziyade deftere bir akçe zımm
olunmamasına sarf-ı mukadderat eylemeniz bâbında fermân-ı
`alışânım sadır olmusdur. Buyurdum ki hûkmü serifimle vusûl
buldukda bu bâbda vech-i mesruh üzre serefyafte`-i sôdur iden
ferman vacibu`l-ettiba` ve ilazım-ı mütesellimin ita`atmakru-
niyle `amil ve hareket ve hilâfına rıza ve ruhsat ve cevazdan
gayetü`l-gaye itikka ve ihtiraz ve mûcanebet eyliyesiz. Söyle
bilesiz `alamet-i serife i`timad kılasız. tahriren fi evasıt-
ı sehr-i sevval el-mûkerrem sene selas ve mi`eteyn ve elf.

(Sevvalü'l-mükerrem 1203)

Be-Makamı Kostantiniyetü'l-Mahruse

S. s. No: 68

Belge No: 58

Deve mübâsiri cemaziye'l-evvelinin yiğirmi sekizinci günü Pencsenbe gelmiştir iflet olunmaya ve's-selam

Mah-ı Cema cuharın yiğirmi ikinci günü esnayn-ı sis tarafına gitmiştir.

Men haysü'l-mecmu` yiğirmi gün vekil fukara ikna anında ve mah-ı recebü'l-ferdin onuncu günü yevm-i cum`a Ağayı mer-kum gelmiştir. Yevm-i Cum`a Tarsus tarafına rayy-i 5 fi Cemaziye'l Ahir Yevm-i Cuharsanba `avdet

S. s. No: 69

Belge No: 59

Akzay-ı kuzzâtü'l-müslimin evlâ ve latü'l-mavâhhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakin raf`-ı i`lam e`s-serifetü'd-din varis-i `ulûmu'l-enbiya'-ı ve'l-murselin el-muhtass `inaye-tü'l-mülkü'l-mu`yyin mevlana kadısı zidet feza'il ve mefahirü'l-kuzzat ve'l-hükkâm ma'denü'l-feza'il ve'l-kelam Anadolunun orta kolu nihayetine varınca yol üzerinde vaki kazaların kadıları ve na'ibleri zide fazlehum ve mefahirü'l-emasil ve'l-akran sehir kethûdaları ve zabitan ve sa'ir iserleri zide kudrehum tevki`-i refi`-i hümâyun vâsıl olacak ma'lum olaki iftiharü'l-e macid ve'l-ekarim hala Darphane'-i `amirem Nadiri Yusuf dam-ı Mecidenin rikab-ı hümayunuma

takdim eylediği takriri mefhumunda öteden beri Anadolu ve Rum ili caniblerinde ka'in mukata'atın bedel-i iltizamları mal-ı mirleri ve sa'ir emval-ı miriye her mahalde hazine'-i bend olub menzil bargirlerine tahmilen der'aliyyede Sarfana vürud ve zikr olunan hazinelerin ekserisi ağır akçe ve kara gurus olmak melasebesiyle Sarfan tarafından darphane'-i 'amirem teslim oluna gelmeden nası darphane'-i 'amirem ber vechi keramet i'mal olunur iken bu esnada mûhimmeden ma'daya menzil bargiri virilmemesi bi'l-emri 'Ali men' ve ref' olunduğundan nası bu makule der'aliyyeme vürud idecek ağır akçe kara gurus hazinelerin menzil bargiri olmayarak gelmesi masarîf-ı kesi-reyi mucib olmağla 'adem i vürûduna sebep ve külliyyen hazanın inkita'ına Misis ve bu suretle darphane'-i 'amirenin ta'tili-ne reside olmasına be'r-ray-ı ve zikr olan hazinenin dahi umur-ı mûhimme misûllu menzil bargirlerine tahmilen vürûduna ruhsat virilmediği halde dûsvar olmakla bu makule hazineler-den umuru mûhimme'-i adatdan ma'dud ve bel ki akdem mûham devlet-i 'aliyyemden olub her ne mahalden olur ise der'aliyyeme varid idinceye kadar kâfe'-i menzilde mikdar-ı kifaye menzil bargiri virilüb tevfiq olunmayarak ve esnay-ı rahdemin itdirilmeyerek Seyr-i Seri' ile gelmesine dikkat ve emam olunmak babında emr-i serifim sudurunu istida'a eylediğinden nası hazine'-i i'lam defterleri Seydû'l-tetebbi' Anadolu Rum ilinin uçer kollarına baska baska virilen evamir-i Celileme kayıdları ba'de'l-ihrac vak'a ol-makule der'aliyyem vürud idecek hazinin aynı'-i rahda giriftâr 'ukde'-i te'hir olması darphane'-i 'amiremin ta'tilini mucib olmakla tehir-i muma-

ileyhin takrir mucebince `amil ve hareket olunmak fermânım
olmağın tenbihen ve ifhamen isbu emr-i `alisan ısdar ve ri-
kab-ı hümâyün tatarlarından salih zide kadr ile irsâl olun-
musdur. İmdi vusulunda hazine'-i `amireme gelüb gelecek ve
sa'ir emval-i miriye ve sarfan akceleri `akde giriftaride ile
esnay-ı rahde tevfik olunmayub bir mantuk surutu nizam-ı
Cedid Ser-baran kisseye birer ikiser menzil bargiri virilüb
`acilaten der`aliyyem mezaline itimam ve dikkat olunub bundan
böyle nizam ve mezkur bahanesiyle ağrar-ı sa'ire irad-ı muka-
yir rızay-ı `aliyem olmağla te'hir-i mumaileyhin istida`ası
üzre fimabu`d ol-makule ferman ve mukata`at ve ağır akce ve
kara gurus hazineleri ve cihanmenü'l-vücûh esnay-ı rahde
menzilciler ve sa'irleri tarafından müdâhale ve mu`arız
olunmayub tevkıfi mucib olunaki te'dib a`mil olunacakları
emr-i mahkuk olmağla bir ruhsat mukaddem nizam müstehine
ifrag ve ol-vechiyle tenzilim hususuna cûmleniz ihtimâm ve
dikkat eyliyesiz ve sizki mevlana ve kuzzât ve nûvvâb muma-
ileyhûma ve sa'irlerisiz nazır mumaileyhin takrir mu`allamı-
nız oldukda mucib ve muktezası üzre `amil ve hareket yerle
menzilcilere ve sa'ir iktizayı üzre ifade ve tekahhûm ve
hilafından gaytû'l-gaye tevki ve mûcanebet eyelemeniz babında
ferman-ı `alisanım sadır olmusdur. Buyurdumki hûkmû serifim-
le vardıkda bu babda vech-i mesruh üzre serefyafıta'-i sudur
olan isbu emri serif halilü's-san vacibû'l-ettiba` ve lazı-
mû'l-intisalimin mazmun ita`atmakruniyle `amil olasız
`alamet-i serife i'timad kılasız. Tahriren yevmü'l-hadive'l-
ösrin rebi`ül-ahir sene Erba` ve mi'etin ve elf.

(Rebr`ul-Ahir 1204)

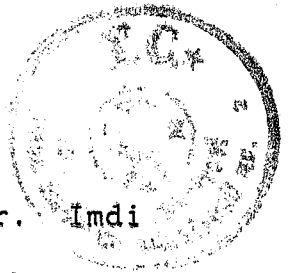
Be-makamı Kostantiniyyetü`l-Mahrûse

S. s. No: 70

Belge No: 60

Mûbaya`a ve Mekkari sùtrani emri serifdir.

Düsturu mükerrem müsîr-i mûfâhham nizâmü`l-`alem müdeb-
bir-i umûru`l-cumhur bi`l-fakrû`s-sakıb mütemmim-i mühammü`l-
enam be`r-ra`yu`s-sa`ib mûmehhid binyanü`d-devletü`l-ikbâl
mesid-i erkânü`s-sa`adetü`l-iclalü`l-mahfuf bisunuf-u `evatı-
fü`l-mülkü`l-ala `ali Adana valisi vezirim Pasa Adam Allahu
Te`ala iclalehu ve kudvetü`l-kuzzat ve`l-hükkam me`adinü`l-
fazl ve`l-keâm mevlana Adana kadısı zide fazlehu tevki`-i
refi`-i hümayun vasıl olacak ma`lum olaki senki vezir-i
mûsarüileyhsin establ-ı `amirem lazimesicûn muhavvel `uhde`-i
liyakat ve iktidarın kılınan Adana Eyaletinde vaki` Adana
sancağından gerek mekkari ve gerek mûbaya`a ve Sis ve Tarsus
Sancaklarından müretteb mekkari evvela cem`en dokuz yüz yirmi
sekiz mahar sùtran bir mucib sevr-i tahsili babında Orduy-u
Hümayunum tarafından sadır olan dört kat`a o emr-i serifemin
infaz ve icrası senin ra`yy-ı ve ma`rifetin inzımamına muhtac
olmağla elviye`-i mezkûre ahalilerinden tahsili tertib ve
fermanım olan mezkur ol-mikdar develerin güçlü ve kuvetlü ve
tevana ve takımları mükemmel olarak bir mucib sured-i hatır
kazalardan ihrac ve irsali hususuna simali sa`i ve i`timad
eylemek fermanım olmağın hassaten işbu emr-i Celilü`l-kadim
ısdar ve dergah-ı mu`allam gedüklülerinden kudvetü`l-emacid

ve'l-'ayan Salih zide Mecide ile irsâl olunmusdur. İmdi
vusulun da senki veziri müsarünileyhsin bilada bett-i beyan
olunduğu üzere elviye'-i mezburlardan ihrac ve tahsili fer-
manım olan gerek mübâya'a ve gerek mekkari su'tranım orduy-u
Hûmayunumun sadır olan o emr-i serifem derununa mevzu`en
irsâl olunan sured-i hatır muceblerince `amil olmayub genc ve
tevana olmak üzere cûmlesinin cem` ve tedariki ve birdane
senin gerûye kalmamak üzere tamamen tahsil ve serban basılar
nasbiyle ihracları ile sadır olan o emr-i serifimin infaz ve
icraları hususuna mezid sa`i ve ihtimam eyliyesin ve senki
kadı'y-ı mumaileyhsin mucib emr-i serifimle `amil ve hareket
eylemek bâbında fermân-ı `âlisânım sadır olmusdur. Buyurdum
ki hûkmü serifimle vardıkda bu babda vech-i mesruh üzere
serefyafıta'-i sudur olan isbu emr-i serif celilü's-san
vacibü'l-ettiba` lazımu'l-imtisalimin mazmun mûnifi üzere
`amil olasın. Söyle bilesin `alamet-i serife i'timad kılasın
tahriren fi'l-yevmu'l-hadi ve'l-karin sehir rebi`u'l-ahir
sene Erba` ve mi'etin ve elf. (Rebi`u'l-ahir 1204)

Kostantiniyyetu'l-Mahrûse

S. s. No: 71

Belge No: 61

Mekkâri Emri

Mefahirü'l-kuzzât ve'l-hükkâm me'adinü'l-feza'il ve'l-
kelam Adana sancağından vaki` kazaların kadıları ve te'dib-
leri zide fazlehum ve kudvetü'l-emacid ve'l-'ayan bu hususa
mübasir ta'yin olunan dergah-ı mu'allam gedüklülerinden salih

zide Mecide ve mefahirü'l-emasi ve'l-akran kethûda yerleri ve
yeniceri serdarları ve zabitan ve sa'ir iserleri zide kudre-
hum tevki`-i refi`-i hûmayun vasıl olacak ma`lum olaki yemini
ta`ala isbu sene'-i mûbareke-i evvel baharında gece ve moskov
seferleri icûn orduy-u hûmayunum ihracında mevcud bulunub
zaha'ir ve mûhimmat nakli hizmetinde ve sa'ir hezimat-ı
`aliyyemde istihdam olunmak üzre yüke girdikleri günden
hizmetde olduklarını bir vech-i mû`taad lazım gelen icratları
orduyu serban basısı yerinden virilmek şartıyla mevkufatdan
ihrac olunan memhur ve mûmezi` suret-i defter mucebince Adana
sancağından ikiyüz elli sene tertibinden bekaya kalan ikiyüz
mahar ki cem`â dörtyüzelli mahar mekkari develeri ihrac ve
Bi`vana Subhane ve ta`ala nevrüz firuzdan mukaddem orduy-u
hûmayunumda mevcud bulunmak üzre vakt ve zamanıyla irsâl ve
iysâl olunmak fermanım olmağın isbu emri `âlisanim ısdar ile
irsal olunmusdur imdi

Vusulunda siz ki kuzzat ve nüvvab ve zabitan mumaileyhim
ve sa'irlerisiz seceresine tertibini noksan gönderen kazalar
ile tamamca hizmetini eda idenler müsavi tutulmak lazım gelen
ta`dil tesviye şurutuna ri`ayet olmamış olacağı zahir olmağla
o makulelerin noksanları sene cedide tertibine zımm vasıl
tertibiyyat bununla tekmil olunmaktan nası mezkur ol mikdar
sütranın bayy-ı halin tekmilen ihrac ve irsâli matlub olmağla
bu hususda cûmleniz gönûl birliği iderek ol-mikdar mekkari
develerinin mecmu`a yüke alıverir ve hammel sekli nakline
mûtehammil ve gayet güzide ve tevana ve havata ve cevval ve
urgân ve sa'ir alat-ı pisatları mûkemmel ve cedid olmak

sartıyla tevzi` ve vaktû zamanıyla yerlû yerinden ihrac ve nevruz firuzdan mukaddem orduy-u hûmâyunumda mevcut bulunmak üzere irsâl sizlerden matlûb hûmâyunum olub bedelce kat`ına da'ir veyahud kalil ve kesirinin taklil ve tertibine müteda'ir tahrirat ve kimesnenin sefa`at ve ricasına i`tibar ve iltifat olunmak mahal idüğünü ve orduy-u hûmâyunum şimenire koşlamak takribiyle bu havalinin zeha'irine kilit gelüb ol baharda gelecek `asakire kifayet itmeyeceği zahir olmağla zikr olunan develer Edirne`den sa`ir hamulesiyle gelmek ve geçidesine olduğunu misullü mübâsirler te`hhid i`lamı ve sa'ir bir vechle `avdet itmeyüb nevrüza dek kazalarda bekleyüb me'mur oldukları süranı ihrac ve ta`yyin olunduğu vechle Adanadan zahire ile Orduyu Hûmayunuma götürmek ve bu nizam üzere te'diye`-i hizmet itmeyen mübasirin `azir ve `adeletine `itikat`a havale`-i sem`-i bar olunmayub bayy-i halin dirlikleri ref` ve te'dibi icra olunmak ve mübaşiri isinin üzerinde iken Sûkrü sikâyetine da'ir tahriratına mengel el-vûcuhu müsaade olunub fertibat mezkurenin ta`tiline sebep olan kuz-zât ve nûvvâb zahiresinden ise `azl ve tenkil ve ceride`-i kazadan Ismihak ve müte`inân memleketden ise nefi ve kal`abend ve hal ve esyası miriyeden zabt ve cürmüne göre siyaset iktiza idenlerin bila aman cezaları tertib olunmak müsemim idüğünü cümleye tefhim birle matlub olan ol-mikdar mekkari develerini der `akib tevzi` ve mükemmel takımları ve kefillü sarbanları ile nevruz-firuzdan mukaddem orduyu hûmayunumda hazır ve amade ve mevcut bulunmaları sartıyla ser`iyen te`hhid i`lamlarını irsal ve bir taraftan yerlû

yerinden tedarik ve tehhiyesi hususuna mübaderet ve hilafın-
dan cûmleniz hazır ve mûnacebet eyliyesiz ve senki mûbâsir
mumaileyhsin mazmun emr-i serifimle `amil ve hareket ve hila-
findan tevki ve müba`adet eylemek babında fermân-ı `alisânım
sadır olmusdur. Buyurdum ki, hükmu serifimle vardıkda bu
bâbda vech-i mesruh üzre serefyafte'-i sudur olan isbu emr-i
serif Celilü`s-san vacibu`l-ettibâ` ve lazımu`l-imtisalimin
mazmun ita`atmakruniyle `amil olasız söyle bilesiz `alamet-i
serife i`timad kılasız. Tahriren fi`l-yevmu`l-tesi` `asr
rebi`u`l-evvel sene erba` ve mietin ve elf.

(Rebi`u`l-evvel 1204)

Be-müstayı Şumnu

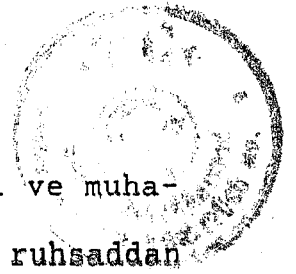
S. s. No: 73

Belge No: 62

Devletlü el-Hac Battal Hüseyin Pasa Hazretlerinin Seyyid
Halil Ağadan sehriye mutalebesi için emr-i `alisan düstur-u
mükerrem müsir-i mûfâhham nizâmü`l-âlem müdebbir-i umuru`l-
cumhur bi`l-fakru`s-sakıb mûtemmim-i mûhamu`l-enam be`r
ra`yu`l-sa`ib mûmehhid bûnyanu`d-devlet ve`l-ikbâl mesidd-i
erkanu`s-sa`det ve`l-iclalu`l-mahfûf bisünuf-u `evatıfu`l-
mülk ala `Ali hala Adana valisi vezirim es-Seyyid Battal Ata
ullah Pasa Adam Allahu ta`ala iclalehu ve kudvetu`l-kuzzat
ve`l-hukkâm me`adinu`l-fazl ve`l-ikelâm mevlana Adana kadısı
zide fazlehu tevki`-i refi`-i hûmayun Vâsıl olacak ma`lum
olaki Adana Eyaleti bin ikiyüz üç senesi şa`banın on dördüncü
gününde hala Trabzon valisi ve Soğucak ve İnabe Canibi

ser`askeri düsturu mükerrem müsîr-i mûfâhham nizâmü'l-`alem
vezirim seyyidu`l-Hac Battal Hüseyn Pasa Adam Allahu ta`ala
iclalehu ve ba`dehu sene'-i mezbure sevvalinin on ikinci
gününde ahir-i hümâyûnumdan tevcih olunmus olub lakin Eyalet-
i mezkure mûsarunileyh Hüseyn Pasanın üzerinde olduğu mü-
detle mahiyete bin ikiyüz elli gurus virmek üzere tarafından
Adana sakinlerinden kudvetü'l-emâcid ve'l-`ayan Seyyid Halil
Zide Mecide'-i emri `Ali Adanaya mütesellim nasb ve ta`yyin
olundukda Eyalet-i mezbûr müte`aligini sene'-i mezbura sa`ba-
nın on dördüncü gününden sevvalın ikinci gününe gelince muma-
ileyh Halil ve Müteselimin zimmetinde müctemi` olmasın müdde-
ti mezkurda tarafında mûsârûnileyh tarafına raci` mahiye'-i
mezburdan bir akçe bir hubbe virmeyüb leyte ve la'l ile im-
rar-ı evkat itdûğu mûsarunileyh sa`banın kapu kethûdası hassa
silahsörlülerinden kudvetü'l-emâcid ve`-ayân el-Hac Ahmed zide
Mecide bi`takrir inha ve müddet-i merkûm zarfında mûsarun-
ileyh tarafına `aid ve raci` olan ikiyüz elli gurusdan muma-
ileyhin zimmetinde terakim iden meblag her ne ise muvakkat-ı
ser`iyle tamamen tahsil ve kayzına me'mure ida ve teslim
olunmak babında emr-i serifim sudûrunu istida`a eylediği
icladan vech-i mesruh üzere `amil olunmak fermânım olmağın
imdi vezir mûsârûnileyh ve mevlana mumaileyhsiz vech-i
muharrir Adana Eyaleti mûsarunileyhin üzerinde olduğu müdetde
bin ikiyüz elli gurus virmek üzere Eyalet-i mezbûre müslimini
zabt iden mumaileyhin mûsârûnileyh tarafına raci` olarak
sa'ib olan meblagı her ne ise ma`rifet ser`iyle mumaileyhden
tekamilen tahsil bi-kusur-u maksubuna me'mur ida ve teslim

mezid sa`i ihtimam ve bûyûce ser`i virmekde mukalil ve muha-
lif ve leytula`l ile emrar evkât vuku`una era`it ruhsaddan
tehassi ve ittika nam eylemeniz bâbında fermân-ı `alisanım
sadır olmusdur. Buyurdum ki hûkmü serifimle vusul buldukda bu
babda vech-i mesrûh üzre serefyata`-i sudur iden ferman vaci-
bu`l-ettibâ` ve lazımu`l-imtisalimin mazmûn ita`atmakruniyle
`amil ve hareket ve hilâfından gayetü`l-gaye tehasi ve mûca-
nebet eyliyesiz. söyle biylesiz `alamet-i serife i`timad
kılasız. tahriren lede`l-ahir şehir Rebi`u`l evvel sene Erba`
ve mi`etin ve elf. (Receb`û`l-evvel 1204)

Be-Makamı Kostantiniyyetü`l-Mahruse

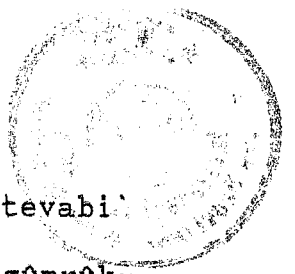
S. s. No: 74

Belge No: 63

Duhan Gümruğu Hususuna da`ir emr-i serif `alisan

Düstûr-u mükerrem müsîr-i mûfâhham nizamü`l-`âlem

mûdebbir-i umûru`l-cumhûr bi`l-fakru`s-sakıb mûtemmimi mûha-
mü`l-enâm be`r-ra`yyü`s-sa`ib mûmehhid bünyanü`d-devlet ve`l-
sünufu `avatıfu`l-mülkü`l-ala `ali Adana valisi vezirim Paşa
Adam Allahu ta`ala iclâlehu ve kudvetü`l-kuzzat ve`l-hükkâm
me`adinü`l-fazl ve`l-kelam Mevlana Adana kadısı zide fazle-hu
tevki`-i refi`-i hûmayun vasıl olacek ma`lum olaki iftiha-
rû`l-emacid ve`l-ekârim dergâh-ı mu`allam kapucu basılarından
es-Seyyid `Osman dam-ı Mecide rikâb-ı hûmâyunuma takrir idûb
bin ikiyüz iki senesi ruz-ı hazirandan üç sene bir tahvil ile
zabt eylemek üzre bi-hatt-ı hûmâyun sevketmekrun `uhdesine

ihale ve tefviz olunan İstanbul ve 'Arabistan ve tevabi'
duhan g mr kleri m lh katından Adana ve Tarsus duhan g mr k-
leri dahilinde mevcut olan duhanlar surut g mr g  üzre ikiyüz
ic senesine mahsuben idhal g mr k v zun kantar ve sabit def-
ter olunub ve ba'z-ı mahallerde dahi g mr k ve rusum dönüm
duhan akcesı tahsilinde hil f-ı sur t-ı serbessiyet meblağ-ı
nezburun idasında 'ında ve muhalefat birle ol-vechle hal-i
niriye ve surut-u iltizamına gadr iderler o makuleler ile
girdiklerinde te'dibat layıkaları icrasında dakika fevt
olunmayacağı c mlenin gusi hoslarına ilka ve tefhim olunmak
 zre mukaddema sur t-u serbessiyeti m nderic olarak bilası
hatt-ı h mayun 'Inayet makrun keside birle mucebince duhanın
i'lasının ve kıyyesinden yirmi dörder ve Kırca 'Alinin ve
kıyyesinden on beşer ve kaba duhanın ve kıyyesinden on ikiser
sağ akce rusum g mr kleri cem` ve tahsil itdir le ve eyalet-i
mezburenin ve kasiyat ve kurallarında zer` olunan duhan
fidanları tarlalarında iken donmaları mesaha olunub beher
dönümünden ikiser bucuk gurus on ikiser pare cem` ve tahsil
itdirile ve bu Duhan g mr g  ve donmay-ı rüsumu nadis olub
bir mahalle hasıl-ı kayd olunmus olmayub zahirenle tahsil
olunur makuleden olmağla mu'af dahil olunmak muktazay-ı ol-
mağın min kullil-vuc d serbestiyet Hav s-ı H may n Voyvoda-
ları ve zabıtları ve gerek Selatin-i 'Azam ve veray-ı kiram
ve sa'ir evk f-ı mütevellileri ve ze`amet ve timar sahibleri
ve Vuzera ve emiray-ı miri miran ve mirliva hasları subası-
ları ve mutesellimleri bu bizim toprağımızdadır. deyu bir
tarikle kat'ien müdahale ve muhalikat itdirilmeyub Her ne

mahalde Zer` olunur ise rusum ve dahi nimm ve g mr kleri taraf-ı miri tarafı miri i n zabt u rabt ve Cem` ve tahsil itdirile deyu niz m-ı Cedid Sur tundan id g  ve bu mak le rusum g mr k ve dahi nim t-ı her kimler olur ise olsun te'dib ve Gus olunacakları c mleye i`lan olunarak ruz-ı huzura kadar bir mahalde rusum-g mr k ve dahi nim t-ı akcesinden bir akce ve bir hubbe muhtefi bekaya kalmamak babında emr-i serifim sudurunu kapucu bası'-ı mumaileyh istida`yı `inayet itmekde imdi surutu mucebince `amil olunmak fermanım olmuşdur. Buyurdum ki hükmi serifimle vardıkda bu b bda s dur olan emirim üzre `amil id b dahi bir vech-i muharir Istanbul ve `Arabistan ve tevabı` Duhan g mr kleri sene'-i mezb ra ruz-ı huzurundan  c sene bir tahvil ile zabt eylemek üzre bi Hatt-ı H mayun sevketmakrun kapucu bası mumaileyhin `uhdesinde olduğu ve rusumat dahi nimm ve gümrüklerinin tahsili ve serbestiyetleri surut-ı vech-i mesruh üzre olmağla surut muharrire'-i mezkura mucebince maru`l-zikr `Arabistan g mr kleri m lhakatından Adana ve Tarsus ve Duhan gümrüklerine merbut kaza ve kasabat ve k rallarında zer` olunan Duhanlarının sene'-i Mezkura mahsuben rusum-u g mr k ve dahi nimleri tahsilinde rencide ve mahalefet idenleri her kim olur ise olsun te'dib Gusmay-ı olunacaklarını c mleye i`lan birle ruz-ı huzura kadar rusum g mr k ve rusum dahi nimleri berat-ı `alışanım surutu mucebince yerl  yer nden cem` ve tahsil itdird b muhalif-i surut ve muğayır-ı emr-i `alışanım kimesneye ta`llil ve muhalefet itdirmeyesiz. Söyle bilesiz `Alamet-i serife i`timad kılarsız. Tahriren fi`l-yevmül-salis cemazi-

ye`l-ahir sene Erba`-ı mi`etin ve elf. (Cemaziye`l-ahir
1204) Be-Makam-ı KostantiniyyetU`l-Mahruse

S. s. No: 76

Belge No: 64

Bihattimi KebirU`-Seyyid `Ata' Allah Pasa

KudvetU`l-emâcid ve`l`ayan Adana serdarı Copur Zade el-
Hac Muhammed Ağa Zide Mecide ve MefahirU`l-emâsil ve`l-akran
Serdengecdi A`vatı ve `Alemderan ve ihtiyaran Zide kudrehum
inha olunur ki işbu sene'-i `umumiye`l-muyminede Insa' Allahu
Ta`ala Payaslı Küçük `Alioğlu nâm sekavetkârın ahz ve izalesi
ve Payas ve etraf ve inhasının zabt ve teshiri mûstekilen bi-
hatt-ı hûmâyun sevketmâkrûn `addemize ihale ve tefviz olunub
me'muriyetimizin bâbında şerefbah sâ-y-ı sudur olan ferman-ı
CelilU`s-sânın mazmun ita`at makrunlarında iktizası ve
kifayet-i mikdarı `asakir-i iktiza iden mahallerden Cem` ve
tedarik birle sakı mezkurun ahz ve izalesi ve Payas Kal`ası
ve etrafın zabt ve teshiri esbabının istihsali hususları
nakliyed girdin ihtimamımız olmakdan nâsı bir muktezay-ı
me'muriyet-i mikdar-ı kifaye `asakir-i tertib ve edâvatı
harbiye tanzimine mubaderet olunmağla ve bi`inayet-i Allahu
Ta`ala irade'-i kat`a'-ı mülükâne ve fermude'-i `Aliyye üzre
Adana`da sakin ve mûtib ve tehiyyet olunması muktezay-ı vakt
ve halden olmağla imdi sizki serdar-ı Mumaileyh ve sa'ir ağ-
vat-ı ve itiyarlarısız. Adana'da mevcut olan yeniceri dila-
verlerinden Güzide ve musâllah ve Cengâver Ucyüz nefer-i

piyade ve ikiyüz nefer suvari tertib ve Cem` ve tedârik bi'iznihi ta'ala üç güne kadar hazır ve nihayet ve amade eylemeniz bâbında divân-ı Adana'da işbu buyuruldu tahrir ve ısdâr ile irade olunmuşdur. Inşa`Allahu Ta'ala vusûlunda bu hususa rehâvet ve bitanet üzre hareket birle ta'til-i mu-slihâd-ı mûhimme'-i mezkureye cesaret olunmak lazım gelür ise sonra bir tûrlü cevaba kadir olamayub mazhar`itab ve`ikab olacağınız ve işbu maslahat-ı mûhimmenin te'diyesine kadar tekaviyet olur esbabın istihsaline masara`at eylemeniz furuze'-i zimmetiniz olduğu ma'lumunuz oldukda gerekdir ki mûnvâl-i muharrer üzre Yeniceri dilaverlerinden güzide üçyüz nefer piyade ve ikiyüz nefer Suvari bi'l-ittifâk ve`l-ittihad-ı Cem` ve tertib ve üç güne kadar hazır ve amade eyleyüb bundan sonra zuhur idecek emrim üzre harekete sedd-i netâk gayret ve hilâafından ve ihmâl ve mûsamâha meta'it üzre hareketden bigayet tehasi ve mûcânebete ve bir mucib buyuruldu`amil ve hareket eyliyesüz deyu.

7 Rebi`û'l-ahir Sene 1204

S. s. No: 77

Belge No: 65

Ser`iyet-i si`âr Adana kadısı faziletli Efendi zide fazlehu`amiretû'l-`alime'-i mûtehhirin Medine'-i mezkurede me'zun bi'l-ifta efendi ve`alime'-i sa'ire zide takva hem mefahirû'l-emâsil ve`l-akran vücûh-u ahali ve Serdar ve zabıtan-ı sa'ire ve iserleri zide kudrehum inha olunurki işbu sene'-i meymenet ikteranda nisa'Allahu Ta'ala Payaslı Küçük

Alioğlu nam-ı sekavetkârın ahz ve i'damı ve Payas ve etraf ve inhanın teshiri ile te'min-i tarik ve mesalik hususları bi-hatt-ı hûmâyun sevketmakrun bi'l-istiklal uhde-i ahali ve tefviz olunub ol babda me'muriyetimizi havi serefbahsay-ı sudur olan ferman-ı Celilü's-san mazmun mûnifide iktizası üzre mikdar-ı kifâye 'asakir-i cem' ve tedarik birle saki mezkurun ahz ve izalesi esbabının istihsalini cûmlenin fariza'-i dikkat ve vacibe'-i uhdesi olmakdan nâsı bir muktezay-ı memuriyet gerek asakir-i tertibine ve gerek asavat-ı harbiye-i tanzimine mûbaderet olunmağla bi'inaye-tü'l-Allahu Ta'ala fermude-i kifaye 'asakir tertib ve tanzim ve tehhiyye eylemeniz fariza'-i zimmetiniz olmağla imdi sizlerin efendiler ve ağıvat-ı vûcuh-u ahali ve sa'irlerisiz. Muktezay-ı gayretiniz üzre ve fermude'-i 'aliyye üzre Medine'-i mezkur ahailerinden ve hallac-ı ta'ifesinden ikiyüz nefer harbiseferiye kadar piyade 'asker tertib ve tanzim ve bir haftaya değın tehhiyye ve amade eyleyüb ihmal ve mûsamahadan ve bita'et üzre hareketden gayet tehasi ve mûba'adet eylemeniz babında Divan-ı Adana'dan isbu buyuruldu tahrir ve ısdar ve enderun Çukadar Ağa zide kudrehu ile irsal olunmuşdur. İnşa' Allahu Ta'ala vusulunda bu hususda rehavet ve bita'et ta'tili maslahat mühimme'-i mezkura fi-mûstelzim bir keyfiyet olacağı ma'lumunuz oldukda gerekdir ki menval muhar-rer üzre Medine'-i merkûma ahailerinden ve fellah ta'ifesinden harb ve darb kadar ikiyüz nefer piyade 'askerini evvel bievvel tertib ve tanzim ve bir haftaya değın tehhiyye ve hazr-ı amade eyleyüb ihmal ve mûsamahadan ve ta'til maslahat

mezkureyi mucib halatdan tevki ve mûcanebet ve mucib buyurul-
du `amil ve hareket eyliyesiz deyu

7 Rebi`ul-ahir sene 1204

S. s. No: 78

Belge No: 66

Ba-hattimi kebir devletlü Battal es-Seyyid `Ataullah
Paşa

Seri`at-ı si`âr Adana kadısı faziletlü Efendi zide faz-
lehu ve mefahirü'l-emasil ve'l-akran vücûhu ahali ve serdar
ve zabitan ve iserleri zide fazlehum inha olunur ki isbu sal-
i meymenet istimalde Adamallahu Te`ala Payaslı küçük `Alioğlu
nam-ı sâkinin i`damı ve Payasın zabt u teshiri ba`hattı hûma-
yun sevket makrun bi`l-istiklal `uhdemize ihale tefviz olub
ol-bâbda me'muriyetimiz hâvi şerefriz sudur iden ferman-ı
`Ali mazmun `inayetmakrunlarında bulunan mahallerden mikdar-ı
kifâye `asakir Cem`-i ve vücuhu ahir ile sakî mezkurun def`-i
`ailesi esbabının istihsali emr ve ferman buyurulmakdan nası
bir muktezayı me'muriyet tertib-i `asâkir ve tanzim-i edavat-
ı hazineye mübaderet olunub Medine'-i Adanada sakin harb ve
darb kadar ehli zimmet ta'ifesinden hidamat-i lazımede istih-
dam icûn mikdarı kifâye-i neferât tertibi lazıme'-i halden
olmağla imdi vaki` olan mûhimmede ve hidemâtı lazımede
lede`l-iktiza istihdam olunmak icûn ehl-i dikkat ta'-ifesin-
den güzide ve sahbaz yüz elli nefer cûmle ma`rifetiyle tertib
ve tanzim ve bir haftaya değin tehiyye ve hazır ve amade ey-
leyüb beta'it üzre hareketden ve ta`til-i maslahat mûhimmeyi

mucib olur halatdan ba'idet eylemeniz bâbında divan-ı Ada-
nadan işbu buyuruldu. Tahriren ve ısdar ve enderun-ı cukada-
rımız (Bos) Ağa zide kudrehi ile irsâl olunmusdur. Insaallahu
Te'ala vusulunda bu hususda ahali ve musamaha misûllü bir
halat zuhur itmek lazım gelür ise ta'til-i maslahat mühimmeyi
müstevcib her keyfiyet olacağı mu'lumunuz oldukda gerekdir ki
mûnval muharrer uzre hizmetde istihdâm olunmak icûn ehli zim-
met ta'ifesinden yûz elli nefer sahbaz tertib ve tahrir ve
bir haftaya deġin sahir ve amade eyleyûb bir mucib buyuruldu
'amil ve hareket ve hilafından huzur ve mûcanebet eyliyesiz
deyu. 7 Rebi'û'l-ahir sene 1204

S. s. No: 79

Belge No: 67

Satır zadenin nekabet-i mektubudur.

Kıdvetû's-sâdatû'l-kiram ka'imakam Esbak civar Hay ver
zade akrabasından satır zade es-Seyyid Hasan Efendi dam-ı
serif siyadetû'l-tehhibe ba'de'l-vafiye inha olunur ki Adana
ve Dûndarlu kazalarında olan dat-ı kiram üzerlerine işbu sene
erba' ve mi'eteyn ve elf recebû'l-ferdi ġurresinden sabık-
ların yeri hali ve diyar ahirde olduġu tarafımıza inha olun-
maġla cenabınız tevcih olunmusdur. Gerekdir ki sadatı kirama
ihtiram idûb kuzzat ve ka'imakamlar sendeleriyle teseyyid ve
izhar-ı 'alamet-i hadra idenlerin ref'inde dikkat-i cenabınız
dahi 'alamet-i hadra vaz'ından mûcânebet ve iddi'ay-ı nasb
siyadat idenleri tarafımıza havaleye mûbâderet birle işbu

emanet-i kûbrada Kemâl `affet ile tevcihiyye `arvessiye ve
mümedesat-ı sa'ire-i namerziyye namıyle bir akcelerın almayub
ve aldurmayub cenabınız dahi bir mû`ad-ı kadim Cavusan Ca'-
izesi on iki gurusdan ziyade virmeyûb siyanet `arz ve malla-
rında sa'i mevfur zımnında sevketlü muhabetlü kerametlü Paşa-
da Islamiyetde Allahu Te`ala aliyyû`l-yevm el-kadim hazretle-
rinin devam-ı `amir ve devletimlerin sadat-ı kiramın `adat-
ı hayriyyelerin isticlab idûb her emirde ser`-i serife imti-
sal mazhar-ı şefâ`at hazret-i Seyyidû`l-enâm-ı `aliyya faz-
lû`l-tehiyye ve ikmali`s-selam olasız ve`s-selam. el-fakir
es-Seyyid Dervis el-Hasstû`l-Nakibû`l-`aliyyû`l-es- raf

S. s. No: 79

Belge No: 68

faziletlü Efendi zade es-Seyyid Mehmed Efendinin nekabet
mektubudur.

Kıdvetû`l-sadatû`l-kiram ka'imakam Esbak fezli zade es-
Seyyid Mehmed Efendi dam-ı mesrefa ba`de`l-tehiyyetû`l-vafiye
inha olunur ki Adana ve Düñdârlu kazalarında ka'imakam nakib
olan kimesneden na-mazhar-ı Cem gafiri su-ihali ifade ve
ihbar ve cenabınızın hûsn-ı halini is`ar zımnında sadât-ı
kiram Üzerlerine ka'imakam nakib olmanı iltimas itmeleriyle
'azl ve yerine is bu sene erba` ve mi'eteyn ve elf. Zi`l-
ka`de e`s-serifesi muntasıfından ka'imakam nasb ve ta'yyin
olunmakla mektub tahrir ve irsal olunmusdur gerekdir ki
lede`l-vusul sadât-ı kirama ihtiram idûb ka'imakam sendele-
riyle teseyyid ve izhar ve `alameti hadra idenlerin def`inde

dikkat ve cenabınız dahi kimesneye 'alâmet-i hadra vaz'ından
habit ve iddi'ayı nasb-ı siyadet idenleri tarafımıza havaleye
mübaderet birle isbu emânet-i kûbrada kemal-i affet ile tev-
cihine 'arvesiyye muhadesat-ı sa'ire na merziye namıyle bir
akcelerin almayub ve aldırmayub siyanet-i 'arz ve mallarında
sa'i mevfur zımnında sevkettü muhabetlü kudretlü Padisahı
islam Allahu Te'ala devlet-i 'ali yevmü'l-kıyam hazretlerinin
devam-ı 'amir ü devletlericün sadat-ı kıramın davat-ı hayriy-
yelerin isticlab idüb her emirde ser'-i serife imtisal ile
mazhar sefa'at hazret seyyidü'l-enam-ı 'aliyye'-i fazlû'l-
tehiyye ve'l-kelami's-selam olasız ve's-selam el-fakir
tahtı tevfik el-hassatü'l-nakibü'l-'aliyü'l-esraf

S. s. No: 80

Belge No: 69

Zü'ema ve Erbab-ı tımar icün sadır olan ferman-ı
'alisanım

Mefahirü'l-kuzzat ve'l-hükkâm me'adinü'l-fezâ'il ve'l-
kelam Adana kadısı ile Adana Sancağında kâ'in sa'ir kazaların
kadıları ve na'ibleri zide fazlehum tevki'-i nefi'-i hümayun
vasıl olacak ma'lum olaki eyalet-i halkı devlet-i 'Aliyye
daimü'l-karar ve saltanat-ı seniyyeyi ebediyü'l-istimrarının
basbuğlu askeri bi-mahale me'muriyetleri hangamında bila izin
ve vilayetlerine 'avdet itmeyüb Mecmu' zü'ema ve erbab-ı tı-
mar memur oldukları mahalde bayrakları altında mevcut bulun-
maları ve bir an hasek-ı olmamaları ve lazıme'-i dikkat va-
cibe-i me'muriyetleri iken Eyalet-i Adanada ka'in sancaklarda

ZU`ema ve erbab-ı tımardan ekseri bila izin Adana vilayetle-
rine `avdet ve ihtiyar-ı ihsar rahat eyledikleri ve bi`l-ih-
sariyesinde ve vech-i tahkik olub bir vechle hareket-ı cesa-
ratları her ne kadar alaybeylerin ağmaz ve müsamahalarından
neset iduğu zahir ve bedidar ise dahi ZU`ema ve erbab-ı tıma-
rın hud-be-hud mahal me'murelerinden bayrakları terk ve vila-
yetlerine `avdet eylemeleri ba niyazları ref` ve kenülerini
te'dib lazım gelmiş iken bu def`a inhira-i ağmaz olunmağla
siz ki mevlana mumailiyhimsiz Adana Sancağının havi olduğu
kazalarda bin eskinci ZU`emave Erbab-ı tamırda o makule vila-
yetlerine `avdet etmeleri vusul-ı emr-i serifimde bi`t-tahrir
buyrulub keyfiyeti Yeğan yegan ifade buyurulan birledir hal-i
tahiratın ve mahal me'mure birle irsal ve tesyir birle bay-
rakları elinde mevcud bulub isbat-ı vücut eylemeleri hususuna
akdem ve ihtiman-ı tam olunub eğer bu def`a dahi gitmekte
te'allül ve muhalefet ve eseri ve `özür ve galeb defi olur
ise `özür ve illetlerine Sem`i`tibar olunmayub beher hal na-
zareleri refi` ve kendüleri badiyet ve guşmal olacakları mü-
zamim ve muhakkak olmakdan nası bu hususu o makulelere amade
beyan eylemeniz fermanın olmağın i`lamın ve tenbihen isbu
emr-i serifim ısdar ve ber vech taci ile irsal olunmuşdur.
Imdi keyfiyet-i ma`lumunuz oldukda bi`l-ada mehan olunduğu
üzre o makule bayrakları terk ve mahal-i me'murlerinden
`avdet-iden ZU`ema ve erbab-ı tımarı bi`t-tahrir buldurub
keyfiyeti etrafıyla kendülerine ifade ve beyan ile derhal
tahiratın ve mahal-i me'murelerinde bayrakları elinde cema`
ve asab-ı hadd eylemeleri hususuna akdem ve dikkat eyliye-

siz. Söyleki bundan sonra dahi emr-i serifeme 'Adem-i ita'at ile oldukları mahallerden hareket itmeyüb bayrakları altında mevcut bulunmazlar ise masaraları ref'iyle iktiza olunmayub ola eyyihal cezaları dahi icra kılınacağı Cem'-i müzemmin olmağla ana göre 'amil ve hareket hilâfından mahâlat-olunmak fermân-ı 'alisânım Sadır olmuştur. Buyurdumki Vusâl buldukda bu bâbda vech-i mesruh Uzre şerefyafte'-i sudur olan ferman vacibü'l-ettiba' ve lazımu'l-imtisalimin mazmun ita'atmakru-niyle amil olub hilafından be-gaye hazer ve mücanebet eyliye-siz. söyle bilesiz 'alamet-i serife'-i i'timad kılarsız. Tah-riren fi evahir-i sehr-i cemaziye'l-evvel sene erba' ve mi'e-teyn ve elt.

Mucebince Kaimakam-ı Ali-makam hazretleri mektubu vürud etmistir.

Bölükbaşı

(Cemaziye'l-evvel 1204)

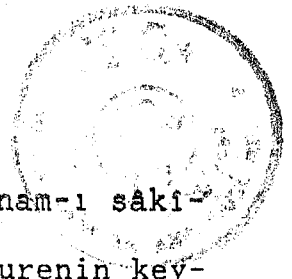
S. s. No: 81

Belge No: 70

Dustûr-ı mükerrerem müsîr-i müfâhham nizâmü'l-'âlem mud-debbir-i umûru'l-cumhûr bi'l-fakru's-sakıb mütemmim-i muhâm u'l-enam be'r-rayu's-sa'ib mümehhid bünyânü'd-devlet ve'l-ikbâl mesid-i erkanu's-sa'adet ve'l-iclâlü'l-mahfûf bi-sünûf-u 'avâtıfı'l-mülk ala 'Ali Adana Valisi vezirim 'Ata' ullah Pasa Adam Allahu Te'ala iclalehu ve kıdvetü'l-kuzzât ve'l-hukkâm me'adinü'l-fazl ve'l-ikelâm Mevlana Adana kadısı zide fazlehu ve kıdvetü'l-emasil ve'l-akran bu hususa mübâsir ta'yyin olunan rikâb-ı hümayunum defterdarı Cukadarlarından

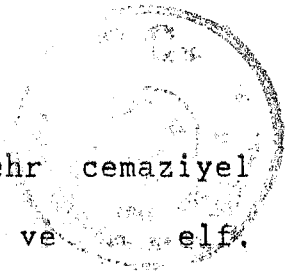

Es-Seyyid Ebubekir Zide kudrehu tevki`-i refi`-i hûmâyunumdan
hûmâyun vâsıl olacek ma`lum olaki Hocâğan-ı Divan-ı Yusuf
Ağah zidei Mecidenin takdim eylediği bir kıt`a taktirî mefhu-
munda Adana sakinlerinde bundan akdem katilen fevt olan Yesil
Baszade Seyyid Salihin Adana cizyesi malından gayraz tesli-
mat-ı canib miriye on dört bin gurusıan mütecaviz zimmeti ve
iki yüz bir senesine mahsuben ihtisab-ı Adana ve Kara`isalı
ve rusum-u Esbence ve mukata`at sa'irenin kifayette ellibin
gurusdan ziyade ashabü'l-rizamata deyni sahihi olduğundan
siyaneten lil-miri ve`r-rahman lil-verese duyunu mezkura
maksadan eda şartıyla mütevfay-ı merkumun bi`l-cümle emval ve
esya ve zimmeti varise sene ihsan ve iltizamat-ı mezkure dahi
karındaşı Seyyid Ahmed `Uhde-i sene ibka ve taktir birle
nizam virilmişdi. el-Hâlet-i hâzihi Karslı zadelerden ikiyüz
senesi Adana cizyesi malından Cibraslı damadından havâle
olunarak bi`t-temesûk bes bin gurus ve iki yüz bir senesine
mahsûben iltizâmat-ı mezkûre ahvalinden mütevefây-ı merkûmun
deve ve katır ve esyay-ı sa'iresi esmanından diğeri bir kıt`a
deyn-i temessûkû mucebinde dokuz bin dokuz yüz bir gurus ola-
cağından baska yine mütevefa Yesil Baszadeye hinta ve sa`ir
ve mu`acele-i mukata`a`-i rirugân ve mevad-ı sa'ireden bi`t-
temessûkat on bin yüz doksan altı gurus vireceklerine Cem`an
yirmibesbin doksan altı gurus Karslızadelerin vasiyyi muhtar-
ları olan tüfenkci Halil nam Sâkânin bir müddetden berü ol-
havâliye tasallutu hasebiyle mebalığ-ı mezkureden bir akce
edâ eylemediklerinden ma`ada emvâl-ı miriyenin iptaline ve
`özürlü sevdasında ba bir cay-ı muhalefet ve `inad Uzre iken bu

esnada vasiyy-i merkur tufenkci Halil ve 'Avanesi nam-ı sâki-
ler ahz ve tertib-i ceza olunmaksızın emvâl-ı mezkurenin key-
fiyeti sual ve lede'l-istintak ve mucceb-i temessûkât zikir
olunan yirmi bes bin doksan yedi gurus Karslı Zadeler. Zim-
metinde olduğu cümle muvacehesinde ikrar ve itiraf eylediği
mütevazi yeşil zadenin gerek canib-i miriye ve gerek asha-
bü'l-iltizamat olan duyun-u kesirinin edası marû'l-zikr yir-
mibesbin doksan yedi gurusun tahsiline mütevâkif ve muhtac
idüğü ve Karslı zadeler bağat-ı merkumenin mu'avenet ve
muzaheretleri ile üç seendir irad-ı 'azar ve 'alat ve ahrar-ı
vakt iderek deyn-i sahihleri olan marû'l-zikr yirmibes bin
doksan yedi gurusdan simdiye değin bir akce virmeýüb emvâl-ı
mirimiriye eki ve bel'-i ba-husus ashabü'l-iltizamat ve
kendüye 'özür sevdasında olmalarıyla Cibraslı damadından
havale mal-ı hazine besbin ve deve ve katır esyay-ı sa'ireden
diğer bir kıt'a temesûk muccebince dokuz bin dokuz yüz bir
gurusuna cem'en iki kat'a din-i deyn temesûkkü natık olduğu
üzre on dört bin dokuz yüz bir gurus ola cem'i ve Yesilbas
Zade mütevefa salihin ve resse'ine sene hinta ve sa'ir ve
mu'acele-i yûrûkan ve mevad sa'ireden bat-temesûkat on bin
yüz doksan altı gurus virecekleri ki cem'an yigirmi bes bin
doksan yedi gurusun tahsili için emr-i serifim sudûrunu inha
ve istida'a itmekle senki vezir-i müsârun ileyhsin mumâiley-
hin Karslı zadelerden tahsilini istida 'a eylediği maru'z-
zikr yirmibesbin doksan yedi gurus inzimam-ı ra'y-i ve
ma'rifetin ve ma'rifet-i ser' ve mübâsiri merkûm marifetiyle
tamamen tahsil ve mübâsir-i merkûma teslimen der'aliyye irsâl

eylemek fermanım olmağın hassaten isbu emr-i Celili kudrim
ısdar (bos) ile irsâl olunmusdur. İmdi vusûlunda senki vezir-
i müsarûnileyhsin bilada bast ve beyan olunduğu Uzre merkur
Karslı zadelerin eyledikleri ağrar ve ehliyeye havale'-i
sem`-i ve i`tibar eylemeyüb mumâileyhin tahsilini istida`a
eylediği maru`l-zikr Cibraslı damadından havale olunan mal-ı
cizye besbin ve deve ve katır ve esyay-ı sa'ireden diğer bir
kıt'a deyn-i temesük natık olduğu Uzre dokuz bin dokuz yüz
bir gurusuna cem'an iki kıt'a temasük mucabince ondört bin
dokuz yüz bir gurus ve Yesilbas mütevefa salihin veresesine
hinta ve sa'ir ve muacele'-i yürükan ve mevâd-ı sa'ireden
ba`t-temasük on bin yüz doksan altı gursa cem'an yirmi bes
bin doksan yedi gurus itimad ra'yy-ı ve marifetin ve ma`ri-
fet-i ser` ve mübâsir ma`rifetiyle ala eyyûhal bila te'hir
seri`en tahsil ve mübâsir marifetiyle merkuma teslimen de`a-
liyyeme irsal ve tesyir-i mezid-i sa'i ve gayret eyliyesin ve
senki mübasiri merkumsun muktezay-ı me'muriyetin Uzre Adanaya
hayra vardukda ahrar-ı vakt eyleyüb heman daire'-i gayreti
meyan hamiyete bend ile ahrâr-ı vakt eyleyüb sericen vezir-i
müsarunileyhin inzimam-ı ra'yyı ma`rifeti ve ma`rifeti ser`
ve mübâsir-i sekle `aleyûhal tahsil ve götürüb mahaline tes-
limine mezid-i sa'i ve gayret eyliyesin ve senki kadı muma-
ileyhsin sen dahi mucib emriserifimle `amil ve hareket eyle-
mek bâbında fermân-ı `alisanım sâdir olmusdur. Buyurdum ki
Hüküm şerifimle vardıkda bu bâbda vech-i mesruh Uzre şeref-
yafta'-i sudûr olan isbu emr-i serif `alisânım mazmûn munifi
Uzre `amil olaki söyle bilesiz `alamet-i serife i`timad

kılasız. Tahrir-i fi'l-yevmü'l-hadi 'ısrin sehr cemaziyel
ahir sene Erba` ve mietin ve elf.

(Cemaziye`l-ahir 1204)

Konstantiniyyetu`l-Mahruse

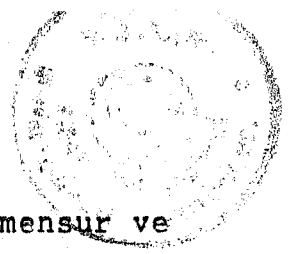
S. s. No: 84

Belge No: 71

Balâ-yı belâgat-ı ihtivası mübârek hatt-ı hûmayun be-
minneti makrun ile ma`nun ve müvesseh sadır olan emr-i Celi-
lu`s-san dırki aslından bi`ayni nakil olunmusdur.

Akzay-ı kuzzatü'l-müslimin evâli velatü'l-mevcûdin
me`adinü'l-feza'il ve'l-yâkin raf`va i`lamu`s-seri`at ve`ddin
varisu i`lumü'l-enbiyü'-i ve'l-murselinu`l-muhtasun bi-mezid
`inayetü'l-mülkü'l-mu`yyin Anadolunun orta kolu yemin ve
yesarıyle nihayetine varınca vaki` olan mevali'-i fûham zidet
feza'ilhum ve iftiharü'l-emacid ve'l-ekarim cam`-u`l-muhammed
ve'l-ekârimü'l-muhtas bi-mezid `inayetü'l-mülkü'l-da'im der-
gah-ı mu`allam kapucu başılarından ve hala rikab-ı hûmayunum-
da mirâhûr sani olub Anadolunun orta kolu yemin ve yesarı
havi olduğu ta'ife-i kaza ve kasâbat-ı karanın sefer-i hûma-
yunuma me'mur olan kâfe'-i sünuf-ı `askeriyyesini bi'l-cümle
ihraca vusûla dek orduy-ı hûmayunuma yevmü'l-iysale hassaten
ruhsat-ı kâmile ve istiklal-ı tam ile mübasir ve suvari
ta`yyin olunan Mir `Ali dame Mecdehu ve mefahirü'l-kuzzat
ve'l-hûkkam Me`adinü'l-fezâil ve'l-kelâm kuzzât ve nüvvâb
zide fazlehum ve mefâhirü'l-`aliyyü'l-muhakkakin müftâl ve
`uluma zide `alhum ve mefâhirü'l-sadatü'l-kirâm nakibü`lesraf

ka'imakamları zide serefhum mefâhirü'l-emacid ve'l-'ayân
ihrac 'asakir için bundan akdemce der'aliyyemden ve ocağ-ı
'amirenden ta'yyin olunan mübâsirler ve sunûf-ı 'asker emr-i
ehemminde istihdam için mirahur sani mumaileyh mu'yine bu
def'a ta'yyin ve terfik olunan hassa'-i silahsörleri ve
hassaten hasekileri ve ocağ-ı mirimden terfik olunan Turna-
cıbaşı ve zikr olunan kazaları Yeniçerileri zabıtları zide
mecdehum ve mefahirü'l-emasil ve'l-akran şehir kethûdaları ve
Yeniçeri serdarı ve cebeci ve Topcu ve Toparabacı zabıtları
ve sipahi ve silahdar ve zabitanı ve serdengecdi ağalarımı ve
ocağ-ı 'amirenden Turnacıbaşı mumaileyh mu'yyine terfik kılı-
nan yazıcı ve cavusan mesalifü'l-zikr orta kolda vaki` kaza-
lar bab-ı mecmu` zabitan ve vûcuh-ı memleket ve ahsabdan ve
söz sahibleri ve işerleri zide kudrehum tevki`-i refi`-i
hûmayun vâsıl olacak ma'lum olaki nesti`indiyada ve maennaser
Allahu min indehu medlulu serifi üzre imdi din ve kefere'-i
mûsrikin üzerlerine galebe ve nusretiyed-i kudreti Allahûme
şûphe olmayub lakin esbab-ı lazımenin istihsali ve behr-i hal
mukteza idûğu ve esbabının akvası 'asakir-i tafr-i mahserin
celayeti ve diniyeyi iltizâm mukabele-i devletimin izhar-ı
mûcanebet bundan akdem eylemeleri kazıyesi idûğu ve sebat-ı
akraniye ve nasarına ale'l-kavmi el-kemayuna nasarin temayun
ve ma'lum idûğu be-didar ve hengâmı mukabele cûdasına mûnasib
olunması aday-ı enam tab avar kara ve iltizam olunmaya zahir
ve asikar iken iki seneden beri dûsmanlar üzerlerine galebe
zuhur itmemesi bi-hakimetü'llahu te'ala 'askerin 'adem-i
sebatlarından ve dûsman yüzünü gördükleri gibi terk-i gayret

ve hamiyet ile `aved ve insaflarından `indâllahu mensur ve mağzub olan firar`in el-zahaf-ı `arabını irtikâblarından neşa'et eylediği cûmleye ma`lumdur ikhalatında bu sene'-i mûbareke ol-baharında `avn ve `inayet-i habab hayrû`l-nasrın ve imdad-ı ruhaniyyet-i hazret fahrû`l-mürselin ile Moskov ve Nemce kefereleri üzerlerine her koldan vakt ü zamanıyla hûcum ve iftihar olunarak ayadı menhuselerine giriftar olan bilad-ı islamiye ve Kala`-i Hakaniyenin nezi` istihlali dûşmanlardan geregi gibi ahzmar ve intikam alınmak esbabının istihsali hususuna niyet-i hûlâsa ile taraf-ı sahânemden `azim ve cezm olunub bu suretde mecmu` sunuf-ı `askeriyenin `askeriyenin ol-bahardan sonraya kalmak üzere vaktinden ol-seferi-s hûmayu-numda isbat-ı vucud eylemeleri vacib ve mûnhatim olduğu ve bundan mukeddemce nesr olunan

evamr-i serifem muktezaları üzre 'askeri derununda bozgunluğa
sebeb olan mirilû 'asakire fimabu'd i'tibar olunmayub i'tibar
ve iltizamı sahanem ancak eslafda bu kadar yüz aklığına futû-
hata sebeb olan ocaklarım halkına idûki ve bu sene'-i mübare-
kede ocaklar halkından sefer-i hûmayunumda isbat-ı vücûd
idenler kadimdem teva'-if-i 'askeriyeden alına gelmeyen teka-
lif-i şakirden mu'af ve müsellemler olacakları vatanlarında
kalanlara ocaklı etlak olunmayub o misullüler dahi defter-i
ra'iyete kayd ile fimabu'd kendûleri ve evlad ve evladları
ocaklu zûmresine idhal olunmayacağı evâmir-i serife'-i mezku-
reden dahi cûmleye ma'lum olmuştur. Balada beyan olunduğu
üzre i'da'-ı dinden meram üzre ahz-ı intikam olunmak hususu
kâfe'-i asakirin vaktiyle ayrısüb zenhar ve zenharic kalmama-
larına nevrüz-ı firurdan mukaddem ve nihayetü'-nihaye ruz-ı
huzurdan mukaddemce cûmlesinin mahall-i me'murelerinde isbat-
ı vücûd eylemelerine mütevkif ve minut olub lakin geçen sene-
lerde teva'-if-i 'askeriyeden meshur olan te'hir ve beta'-ine
nazaran bu sene'-i mübarekede 'asâkir-i mezburenin 'acilen ve
serien yerlerinden ihrac ve birgün ol-savb-ı me'murelerine
erisidirmelerine hidme-i devlet-i 'aliyyemin kârdına ve emvar-
ı isna ve San ve i'tibâr havidû'l-valanlarından birbirinin
intihab ve Anadolunun sağ ve sol ve orta kollarına ihrac-ı
'asakir için istiklâl-i tam ile sürûcû ta'yyini ehhem-i müham
vacibû'l-ihtimamdan olduğu zahir ve senki mirâhûr-ı sanî
mumaileyhsin senin bu misûllü hidmat-ı mühimmeyi bir vefik
rıza'-ı ne'diyeye liyakat ve gayret sadakatın nezid-i ihmal-
lerinde yedd-i hâl ve mahir ölmaktan nası şerefyapta'-i sudur

olan hattı hûmayun sevket makrûnum mûhimme'-i Anadolunun ortakoluna taraf-ı mûlûkânemden hassatû'l-istiklâl senin iltihab ve ta'yyin olunan hususa irade'-i 'aliyem ta'alluk itmeğin mahsusen isbu emr-i 'alisanım ısdar didiği i'ta olunmuşdur. İmdi ma'iyetinde ihrâc-ı 'asakir hususda ikdam ve hayr-ı iktizada sağ ve sola irsal ile ihrac 'asakire akdam için rikab-ı hûmâyunum tarafından olan mumaileyhin üç nefer-i hassa silahsôrleri ve altı nefer hassakirin ile ocakdan ta'yyin olunan bir nefer Turnacıbaşı ve dört nefer havûs-san ve bir nefer Turnacıbaşı mu'iyine istihsabı ve bu taraftan bimana Te'ala bir iki gün tarafında seri'an hareket ve zikr olan orta kolun servi eylediği i'ta olunan defterde mestur olduğu üzere orduy-ı hûmâyun ve rikab-ı kâmiyandan sadır olan evamir-i serifem mevhum ki zikr olunan orta kolunda vaki'û'l-yevm ve ve kaza ve kuzat ve nevahi ve karada olan ve cebeci ve Topcu ve top arabacı ve sipahi ve silahdar ve bölûkat-ı erba' ocakları 'asakiri ve gılman-ı 'acem ve mevâl-i oğulları anları ve ocakların ma'da mecmu' kazaları sevar-i erbab sarb ve harlı ve haslı 'askeri ve 'askeri ehl-i islamdan olub altı ve harb ve harbiye sureti olanlarından birisi gerûye kalmamak üzere cûmlesi ihraca me'mur olduğu ve bu sene'-i mûbareke de vaktiyle sefer-i hûmâyununda mevcut bulunmaları matlub idûki ve gerûye kalanların ebney-ı 'uhdesinde haslarından gelinceği tarafından ebney-ı rahda yemin ve yesarda vaki' kazalara ne'kid ve kesidd-i ka'ideler tahriri ve mü'yyinde olan silahsôran ve hasekiyan hassa ve evhak-ı mûbasiriyeden ve kendü adamlarından iktiza idenlerin ta'yyin ve yesar ve vûcuh-ı

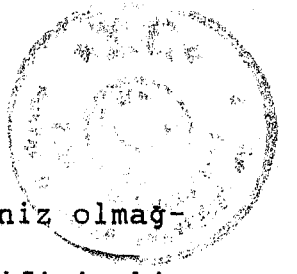

sa'ire ile akdam mûnval üzre ihrac-ı 'asakire sarf vasi' ve ihtimam ve ocakludan serdar-ı taraflarından ma'da meciddaden ser ve Yeniceri Seri' kûsadiyeye talib olanlara dahi ma'rifetin ve Turnacıbaşı mumâileyhin inzimam-ı rayy-ı ve ma'rifetiyle sulha mada olmak ve yüz yigirmi neferden noksan olmamak üzre Ser'-i kûsâd itdirûlûb orta kolun yemin ve yesariyle muhasebeye varıncaya dek her bir kazadan ihrac olunan ocaklu 'asakir-i üzerlerine ol-sahiyatın idare ve i'mal-ı 'asâkire kadar olan serdarları ve serdar-ı idareye mikdar-ı makulesinden olmadığı suretde yerlerine o haklunun mikdar ve sanlularından lazım gelenleri mu'yyinde olan Turnacıbaşı mumâileyh ma'rifetiyle serdarı nasbı ile anları ve sa'ir ashab bisudûrunu sergerde ve başbuğ nasb ve ta'yyin ve bundan ve sevk-i mahall-i me'muriden bila on firar ve 'avdet idenlerin destan-ı 'avdetine dek ha'ms bulunmayub gerûye kalanların ve o makuleleri himayet iden ruhsat ve yerlerin haklarında lazım gelen memkûbat-ı seride ma'rifetin ve zabıtları ma'rifetle icra olacağı cümleye geregi ifade iderek heman bir ucdan ihrac olunan ve mada ve suvari mecmu' sünûf-ı 'askeriyenin başbuğları ve serdârları sergirdeleri mu'yyineleri ile orduy-ı hûmayunuma sevk yerlerine hidmam ve her kazadan bi-mikdar 'asker ihrac olduğuna 'ilmin lahuk olarak ve defter i'lamları ahd olunarak ve kusur ve metanet idenlerin mustasâl-i istiklalin üzre ma'rifetin Turnacıbaşı mumâileyh ma'rifetiyle te'diben ve sekilen sa'ire-i cinab kalmalarına akdam eyleyerek birinin gerûye kalmamasına sa'-i Molla Gûlam ve zabitan ve hûkkâmdan ihracı 'asakir de rehâvet ve tahrirat ve

sehabına yerle mu'ttal emr-i diniyeye nasb ve 'alet olanlar
haslarıda sekiz ve sukkanının müstemu' ve mu'asser olmağla o
makuleleri ve te'dib ve yerleri olmaları içün isim ve sohbet-
leriyle der'aliyyeme ser'-ien tahrir ve emham ve seyd-i me'-
mul ve mestur Padisahanem olan etvar-ı 'ibderaya ve herkâb-ı
müste'matı irad ve izhar ile hasda olan hûsn-i zan i'timad-ı
davaranemi Te'ala had-sa'-i ve akdama bedel-i nakdına vasi'
ve akdam ve zenhar ve zenhar-ı bu emr-i ehem din ve devlet-i
'aliyyemde ma'azallaha Te'ala mikdar-ı üzre menahir-i me'mul
ve sa' ve kusur ve edbar-ı havis ve vuku'-u tahvirden ne'â-
bet-i 'asi ve inka'-i nam eyliyesin ve siz ki zikr olunan
orta kolda vaki' kazaların hükkanı ve mesnedi ve ve 'uluma ve
nakibû'l-esraf ka'-imakamları ve sehir kethûdaları ve zabitan
ve sa'ir mumaileyhimsiz insa' Allahu Te'ala i'dayı ruhdan bu
sene mübarekede ahz-ı intikam olunmak nasb-ı hûlasasıyle
lazım gelen yedd-i erkanın tanzime akdan ve ittimam Padisaha-
nem derkar olub bu iradenin ve icrası erbab-ı harb ve sarbdan
olub 'askeri ve gayri 'askeri hasılı müslûman olanların ve
cahdle ve ahi Sebimlullah ba-mevalinim ve nefsim zallelem
hayrû'l-lekum an-kuntum ta'llimun emsalen fi sebil-i alta
cihada erismelerine.

"Ve kalû'l-müsrikin kemâtişatlu neğim-i kifaye"

Ayet-i kerimesi medlul-ı serifi üzre kehr-i def'
müsirinim zımnında vakit bulunmasıyle muvacele'-i i'dada
bulunmalarına tevfiik eylediği bi'd-didar olmak hasebiyle
'asakir matlubenin zenhar ve zenhar-ı gec kalmamalarına ve
vaktiyle savb-ı me'murlarına erismelerine akdam ve gayret

olunmak cûmleden ziyade sizlerden vazife'-i zimmetiniz olmağ-
la muktezay-ı vakt ve hali ve mefhurum emr-i serifimiz bir
hoşca mûlahazalarıyla mirahur sani mumaileyh bu emr-i ehemde
cûmleniz taraflarından men kûll-i'l-vûcuh mu'âvenet ve emr-i
re'yyine muvafakat olunarak taht-ı hûkûmetinizden sonra mat-
lub olan 'asakirin bir an akdem ihracları esbabını istihsale
cûmleniz bi't-tifak mezid sa`-i gayret eylemeniz ahz-ı meta-
net-i Padisahanem olduğu ve hûkkam ve zabitan ve şehir ket-
hûdaları ve sa'irlerden her kim bu emr-i emvar-ı ahireye
kıyas ile mikdar zide tekâsil ve rahavet itmek ihtimali olur
ise o makulelerin yarın ruz-ı cezada büyük ve küçük beraber
olan sudur mu'nivi' hakda cevaba kadar ve sefa'at-ı 'azimey-i
hazret-i perver enbiyay-ı 'aliyye ezki ittihaya 'azil olmayub
mecrum ve yûzleri kara olacağı mecrum olduğundan başka mira-
hur sanr mumaileyhin sakir ve şikayeti memurumuz olacağına
binaen mirahor sani mumaileyh tarafından der'aliyyeme lede'l-
tahrir o misillû haklarında lazım gelen 'akd-ı bat sedide'-i
bila tefkifa eda olunacağına kat'a şûbhe olmadığı ve icray-ı
te'dib ve nakile mirahor sanı mumaileyh kendûnû dahi bi'l-
istiklal me'zun iduki ma'lumunuz oldukda ber-vech-i mesrûh
'amil ve harekete cûmleniz ziyade sa`-i ve gayret ve kazala-
rınızdan ihrac olunan piyade ve suvariy-i 'askeri ve basbuğ-
ların isim ve rusum ve mikdarları tasrihiyle memhur ve mûmezi
defter-i zaht ellerini der'aliyyeme ve irsale masara'at ve
kendü ve kalub gitmeyenlerin 'askerin iddi'alarına fimabu'd
i'ttibar eylemeyüb rağbet hûkmûne idhale mûbâderet ve mikdar
üzre kusur ve rahavet vuku'uyla sonra mazhar-ı nedamet pişma-

nı olmakdan ni`abet yevm-i ve mûba`aderet eyliyesiz. ve siz
ki mirahur sâni mumaileyh mu`iyyitine rikab-ı hûmâyunundan ve
ocağ-ı `âmirenden terfik ve ta`yyin olunan silahsôran ve
hasekiyan ve turnacıbası ve yazıcı ve çavusan mumaileyhimsiz
siz dahi mirahur sâni mumaileyh ihrâc-ı `asâkir emr-i ehem-
minde ra'yy-ı ve emriyle hareket ve ta`yyin ve istihdam
eylediğû hidematda Sadıkâne mûstekimane ebraz asar-ı kârgûzar
ve gayret-i mûnafi` tavr-ı istikamet ile varid ve tefekkûr
kazalardan akce ahz-ı da`iyyesinde ve bôyle emri dinde hima-
yetü`l-islamiyeye mûnafi` ve rızay-ı sehriyaranemin hilafı
vaz`-ı dünyeviye meyl ve rağbet ile darenide mûstehak esha'-i
ku`vetde olmakdan mûba`adet ve memvakıf rıza'-ı emr-i me'mu-
renizde istikamet ve gayret ibraziyle mazhar mûkâfat olmağa
bezl-i berayy-ı liyakat eylemeniz babında ferman-ı `âlisânım
sadır olmuştur. Buyurdum ki hûkmû şerifimle vusul buldukda bu
babda vech-i mesrûh üzre serefyafıta'-i sudur olan ferman
vacibü`l-ettibâ` ve lazımu`l-imtisalimin mazmûn ita`atmakrunu
ile `amil olub her meva hilafına vaz` ve halat vuku`undan
gayetü`l-gaye tehâsi ve mûcânebet eyliyesiz söyle bilesiz.
`Alamet-i serife i`timad kılasız fi eva'ili sehr-i cemazi-
ye`l-`ahir sene erba` ve mi'eteyn ve elf.

Vaslû`l-niya 15 fi Sa`ban 1204

Balasına mebni

Bu def`a dahi hassaten Adana Sancağından matlub olarak
tekrar isti`cali hair emri`âli ısdâr olmuştur 22 fi Ramazan
1204

(Cemaziye`l-ahir 1204)

Be-makamı Kostantinyetu`l-Mahrûse

Bir dahi Anadolunun orta kolunda matlub olarak yine
isti'cali havi emr-i 'Ali Medine'-i Adanaya vûrud itmişdir

25 fi Ramazan 1204

Be-Makamı Konstantiniyyetü'l-Mahruse

S. s. No: 88

Belge No: 72

Zaemet-i liva-i Tarsus (kaydı bozulmuştur)

Be-nam-ı Durmus cemaat-ı Aliya tabi-i mezbur Küçük
İsmail Muhafaza-i İbrafil nâ-mevcud kerde Tarsus sancağında
kustimur nahiyesinde cema'at-ı Cıldır ve gayriden otuz bir
bin dokuz yüz bes akce ze'âmet Mutasarrıf Küçük bin İsmâ'il
me'mur olduğu İbra'il muhafazasında bayrağı altında na-
mevcud ve târik-i hizmet olub ze'âmet mezbur ol-vechle mahlul
olmağla râğbet iden mülâzımlardan orta boylu ala gözlü acık
kaşlu kıdvetü'l-emâsil ve'l-akran Durmus zide kudrehuya vi-
rilmek babında 'inayet-i ricasına liva'-i mezbur alay beyisi
kıdvetü'l-emasil ve'l-akran es-Seyyid Mehmed zide kadre 'arz
itmeğın mucebince sancağında sakin o boy alaybeyisi bayrağı
altında sefer itmek ve eğer 'aliyyü'd-devam sancağından sakin
olmaz ve me'mur olduğu mahalde bayrağ altında mevcud bulunmaz
ise ref'inden mülâzımına 'arz olunmak şartıyla tevcih olun-
mağla tezkire olunmak icûn sene esnay-ı ve mu'yyin ve elf.
Recebü'l-ferd bin ve bi'l-istiklal Moskov seferi ser'askeri
vezir mükerrem sadır Sabık 'Ali Pasa adem Allahu Te'ala
iclahu tarafından tevcih olunub tahvil-i hükkanı virilmekle
tezkiresi ihrac olunmak fermanım buyurulmağın bir mucib

ferman-ı 'Ali zikr olunan otuz bir bin dokuz yüz bes akce
ze'amet vech-i mesruh üzre mumailleyhe Durmus zide kudreye
tevcih olunub berat 'Alisan icün tezkire virildi tahriren
Recebü'l-ferd sene'-i esnay-ı ve mi'eteyn ve elf.

Yandaki serh kaydı

Tabaka Aslıh'l-Hatir Ketebehu Ahmed el Muvalla'l-hilafe
be-Mehruse-i Ibra'il nemekahu'l-fakir Allahu 'azze sanehu
gaferelahu

Recebü'l-ferd 1204

Be-yurdı Ismail

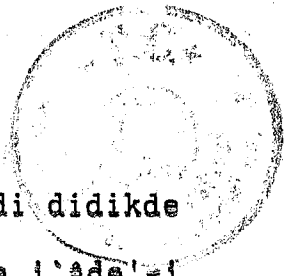
S. s. No: 89

Belge No: 73

Elhamdülillillah el-vâkıf 'Aliyyü'l-kulli hâl 'alimü'l-
gayib ve e's-sehâdetü'l-kebirü'l-mut'âl ve 'aliyyullâh ve
sahib-i hayru'l-ashâb emâbu'd isbu küttâb-ı sıhhat nesabın
tahrir ve insasına ve testir-i emlasına badi ve ba'is budur
ki Medine'-i Adana mahallatından Debbeğan mahallesi sakinele-
rinden zatı ta'rif ser'iyeye ile ma'rufe olan Zubeyde bint-i
'Abdullâh nam-ı Hatun tarafından ikraratiyyü zikr takrire
vekil-i müseccel-i ser'isi Musa Efendi Ibn-i Ibrahim Efendi
nâm-ı kimesne meclis-i ser'-i hatır lazımu'l-tevkirde vakfı
atiyü'l-beyana li-ecli'l-tescil ve'l-emrü'l-itmam ve'l-tekmil
mütevelli nasb ve ta'yyin eylediği Molla Mustafa Ibn-i 'Ali
mahzarında söyle ikrar tam ve takrir-i kelâm iderki isbu mev-
müvekkilem mezburen zide hanın silk-i mülkilik sahihasinde
münselik ve münsalin olan emlakından veray-ı cisir de vaki'
kıbleten Ağazade Bağçesi ve Sarken Boynu Eğri zımmi Yeri ve

simalen Kesis Oğlu Yeri ve garben Musa Bali Zade Hukresi ile mahdud bağce ve derunundaa bir habdam ve escar-ı mûsmire ve gayri mûsmire-i mûstemil mûlk bağcesini hasbeten lillehis-samed ve taleben li-merzati rabbe`l-ahed bi`l-vekale vakıf-ı sahih ser`i ile vâkıf ve habs-ı sarıh-i muhalled ile habs idub söyle sarta ve ta`yyin ve tasrih eyledimki madem müvek-kilem-i mezbure libas-ı hayati labis ola tevliyet ve tasarru-fu yedinde ola vaktaki savb-ı rahmaniden nara irci-i ila-ı rabbike radiyyen ve merdiyeten reside-i sami`ası ola-isbu mütevellı'-i merkur Molla Mustafa yevmi bir akce vazife ile mütevellı olub ba`de`l ta`mir ve temüm iltizamım bağce mahdud-ı mecdud mezkurun nısf gallesini Ağca Mehmed Ibn-i Halil ve nısf-ı ahirinin gallesini dahi Genci zade bina eylediği cam`-ı serifin imam ve hatib mü'ezzin olanlar mutasarrıf olalar ve Ağca Mehmed ve fat eyledikde evladı ve evlad evladı batinen bi`ad batinin hassasına zikûran kânû anasa `aliyyû`l-sevviyye mutasarrıf olalar ve ba`de`l-nekraz ne`uzubillahi Te`ala `in kahrû`l-feyyaz hassa'-i mezkureden cam`-ı mezkurun mezkur hidamları mutassarrıf evla ve mütev-velı'-i mezbur Molla Mustafa vefat eylediğinde yevmi bir akce vazife ile Ağca Mehmed mütevellı ola bi`ad-ı vefata evlad ve evlad evladı batinen bi`ad-ı batinin ıslah arsdı mütevellı olub vazife'-i mu`yyinesine mutassarrıf ola bi`adû`l-inkiraz ne`uzubillahi Te`ala `inkahrûl-feyyaz cam`-ı mezkurda her kim amam olur ise bir akce ile mütevellı olub nemt-i mezkûr Uzre mutasarrıf olalar deyu fariğan `in-e`s-sevağl-ı bağce'-i mahdud mezkuru mütevellı'-i merkuma teslim

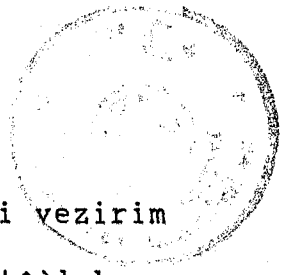
olduğu sa'ir evkâf mütevellileri gibi tesellim eyledi didikde
gabbû'l-tasdikû'l-mu'tebe vakıf-ı merkûm bi'l-vökela i'âde'-i
kelâm idûb vakf-ı `akar imam-ı `azam ve ihtimam fûham katında
sahih lâkin gayr-i lâzım olub ve kefiyetden rucuma benim icûn
mesağ- ser`-i olmağın ve kefiyetden rücû` ve kemafiyû'l-evvel
me'kulemin malikine esterdad-ı muradımdır. muharrer özredir
lâkin emaminû'l-hamamin hazretleri `anlarında sıhhat lüzumdan
mefarakat itmemekle anların re'yy-i serifleri Uzre hükâm
taleb iderim deyu balây-ı kitabı tezyin ve tersih iden hâkim
hasm-ı esbağullah nu'ma hazretleri huzurunda metraf`ân ve
fasl-ı hasma taliyan olduklarında hakim mumaillehy hazretleri
dahi tarafının deliline nazar ve menna`ene`l-lehid olmakdan
huzur idûb bağçe'-i mecdud-ı mezkurun evvela ve kefiyetine ve
saniyen surut ve kuyudunun sıhhat ve lüzumuna hükûm buyur-
malarıyle men bi`ad-ı nakz nakyizine mahal ve mahal oldu cari
zalik hurrere fi'l-yevmû'l-hamıs `ısrın minsehr-i cemaziye`l-
ahir sene erba` ve mi'eteyn ve elf. (Cemaziye`l-ahir 1204)

Suhudu`l-hal: Sabıka me'zun bi'l-ifta faziletli `ömer
Efendi zade, E`s-seyyid Hasan Efendi, Ser-mahzaran es-Seyyid
`Abdurrahmah Efendi ve gayrihim mine`l-hazrin

S. s. No: 90

Belge No: 74

Düstûru mükerrem müsîr-i müfâhhâm nizamû'l-`âlem
müdebbir-i umuru`l-cumhur bi`l-fikrûs`s-sakıb mütemmimi
mühamû'l-enâm be`r-ra'yi`s-sa'ib mümehhid-i beyanû'd-devlet
ve`l-ikbâl müseyyid-i erkanû`s-sa`âdet ve`l-iclalû'l-mahfûf

bi-sünuf-ı `avatıfû`l-mülk ala `Ali hala Adana valisi vezirim
`Ata`ullah Pasa Adamullahu Te`ala iclalehu ve kıdvetû`l-kuz-
zât ve`l-hükkâm ma`denü`l-fazl ve`l-hükkam mevlana Adana
kadısı zide fazlehu tevki`-i refi`-i hümâyun vâsıl olacak
ma`lum olaki dergâh-ı mu`allam kapucu başılarından hala ter-
sane`-i `amirem emini Mehmed Emin dam-ı mecedenin takdim
eylediği taktiri mefhumunda berat-ı `âlisaniyla mutasarrıf
olduğu ihtisab Adana ve Karatas iskelesi mukata`asının nisf-ı
hassasının birkaç senedenberü Adanada vali olmayub bağı müte-
sellim yedinde olmak takribiyle bedel-i iltizâmına olamayub
isbu ikiyüz dört senesi martı ibtidasından zabt eylemek Üzre
hassa mezburesini Seyyid Mehmed Sa`idi zide kudrehuya akarca
iltizam idüb lakin bir iki senedenberü zuhur iden ihtilâl
hasebiyle varidat mukata`aya halle taryan ve ba`zıları dahi
ketm ve ihfa eylemek sebebiyle hasılatına noksan ceryan idüb
mukata`a merkumenin varidat ve `ai`datı her ne ise sabıkı
vechle tamamen cem` ve tahsil olunmasıcûn emr-i serifim sudu-
runu inha ve istida`ası üzre mukata`-a mezbureyi sene merkume
martı ibtidasından mültezim-i merkum zabt ve sabıkı vechle
varidât ve hâsılatı her ne ise tamamen Cem` ve tahsil itdi-
rilmek fermân olmağın isbu emr-i Celilû`l-kadrim ısdar ve
mültezim merkum Seyyid Mehmed Sa`id ile irsal olunmusdur.
İmdi vusûlunda senki vezir müsarunileyhsin bâlâda bett ve
beyan olduğu üzre mültezim merkum mukata-i mezbureyi kemâfi-
yü`s-sabık zabt ü rabt bir akçe ve hubbesini kimesneyi ketm
ve ihfa eylemeyerek tamamen Cem` ve tahsil eylesine sarf-ı
himmet ve mu`âvenet ve mülmana`at ideri olur ise ahz ve te'di-

bine mübaderet eyliyesin ve senki kadı'-ı mumaileyhsin sen dahi mucib emr-i serifimle `amil ve hareket eylemek babında ferman-ı `alisânım sadır olmusdur. Buyurdum ki hükmü serifimle (bos) vardıkda vech-i mesruh üzre babda serefyafıta'-ı sudur olan iisbu emri serif-i `alisan vâcibü'l-ittibâ ve lazımu'l-imtisalimin mazmun ita`atmakrunu üzre `amil olub hilafına kad`an cevaz gösteremiyesiz. Söyle bilesiz. `Alameti serife i'timad kılasız. Tahriren fi'l-yevmü'l-nâs` ve'l-ısrın min sehr-i cemaziye`l-evvel sene erba` ve mi'eteyn ve elf.

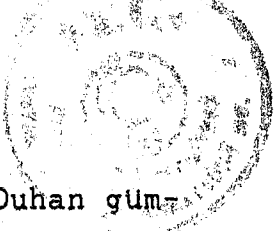
(Cemaziye`l-evvel 1204)

Kostantiniyyetü'l-Mahruse

S. s. No: 91

Belge No: 75

Düstûru mükerrem müsiri müfâhhâm nizamü'l-`alem müdebbir umuru`l-cumhur bi`l-fakru`s-sakıb mütemmim-i mühamü'l enâm be`r-rayyu`s-sa'ib mümeħhid Bünyanü`d-devlet ve`l-ikbal müseyyid-i erkânü`s-sa`det ve`l-iclalü`l-mahfuf bi-sünufu`lavatıfu`l-mülk ala `Ali Adana valisi vezirim Paşa adamAllahu Te`ala iclalehu ve kudvetü`l-kuzzât ve`l-hükkâm ma`denü`l-fâzıl ve`l-keâm mevlana Adana kadısı zide fazlehu tevki`-i refi`-i hümâyun vâsıl olacak ma`lum olaki iftiharü`l-emacid ve`l-ekârim dergâh-ı mu`allam kapucu basılarından es-Seyyid `Osman dam-ı Mecide'nin rikab-ı hümâyunuma takdim eylediği takriri mefhumunda bin ikiyüz iki senesi ruz-ı huzurundan bir tâhvil ile zabıt eylemek üzre hatt-ı hümâyunu sevket makrun ile ihâle ve tefviz olunan İstanbul ve `Arabistan ve tevabi`-

i duhan gümrukleri m lhakatından Adana ve Tarsus Duhan g m-
r   ve divanımı Adanadan bir  bir mucib surut-u serbestiyet
Cem` ve tahsil ve kimesnenin ve cihan mine`l-vuc h dahil
ta`aruzu olmayub gerek gümruk ve gerek divanım mezkuru bir
vech sene`-i sabık sur t-ı kadimesi uzre tahsil oluna gelur
iken bir iki seneden ber  Adanada vali ikamet itmey b m te-
sellim ile idare olunduğundan noksaniyete d car olduklarından
gayri niz m-ı beldeye dahi ihtil l virilmeleriyle ve ba-hus s
bu misullu gümruk cesime ve mukata`at-ı `azimenin tahsiline
hallelteri olduğu zahir ve aşik r ve beher h l bu makule
kilitli mukata`nın ber-vech-i sene`-i sabık tahsili l bud ve
duh l ve ta`arruz idenlerin `aliyy l-h llin te`dibiyy t-ı
layıka`-i layıkaları icrası elzem olduğuna mebni isbu bin
ikiyüz dört senesi ruz-ı huzuru ibtidasından gümruk mezburu
cemi`-i tevab  ve levahakıble zabt eylemek uzre emin muma-
ileyh tarafından ta`yyin olunan edmisi es-Seyyid Mehmed Sa`id
Zide kudrehu ma`rifetiyle hasıl t ve rusumat ve d n mat mad-
delerini ber vech-i serbesiyet sene`-i sabıkları ve gümruk
mezburun serbessiyet-i surutu uzre Adana ve Tarsus ve teva-
bi`-i Duhan g mruklerinin hasıl tını yerli yerinden cem` ve
tahsil ve dönümü dahi ma`rifet şer`iyle mesaha olunub behr-i
dönümünden ikiser bucuq gurus olmak uzre rusumu miri ve tah-
sildarların cihad ma`aşı içun onar pare ve kadı içun ikiser
pare ki mecmu`a behr-i dönümünden ikiser bucuq gurus on
ikiser pare cem` ve tahsil itdirile ve bu Duhan g mruk  ve
rusumu hadis olub bir mahale hasıl kayd olunmus olmayub
zecirenle tahsil olunur makuleden olmağla mu`af ve gayri

mu'af dahil olmak mukteza olmağın men kullî'l-vucûh serbestiyet üzere zabt-û rabt ve cem` ve tahsil itdirûlûb selâtin-i`azam vûzeray-ı kiram ve mütesellim Voyvoda tarafından rusumu gûmrûk ve dönûmat maddeleri tahsilinde kimesne muhalefet itmeyûb eğer ideri olur ise nefi ve kal`a bend ile te'dib ve gû-simal olunacağı cûmleye i`lan itdirilmek bâbında emr-i serifim sudurunu istida'yı`inayet eylediği o ecilden hazine'-i`âmîremde mahfuz olan ma'den mukata`ası defterine nazır olundukda İstanbul ve `Arabistan ve tevabi`-i duhân gûmrûğû mukata`at-ı minkûlli`l-vûcuh serbestiyet olub ru'iyet ve idaresi surut-ı serbestiyeti üzere zabt û rabt ve rusûmatının cem` ve tahsili ile Duhan tûccarının ekafe'-i mukâbir ve hazrından da'ima muhafazalarına minût ve mûttefik ve Duhan gûmrûkleri emnasının nûfûz kelâm ve i`tibar tam ile mûstekilen umurlarını ru'iyet itmelerine muhtaç ve merbut iken ba'zı mahallerde ehli `örf ta'ifesi mukata`at-ı mezburenin surutu serbestiyetinden gaflet ve mûsamaha birle dehl ve ta`aruz dar hali olmadıklarından gayri vaki` olan Cervazlarına Duhan tûccarı`adem tahmil ile ekseri ticaret mezkureyi terk ve perisan ve ol-vechiyle Duhan gûmrûğûnûn rabîta'-i nizamının ihtilaline badi ve mal-ı miriyenin gerû noksanını mu'di oldukları zahir ve `ayan olmakdan nâsı umur-u mukata`at-ı mezkûreyi ihtilalden siyânet ve surut-u serbestiyetini cûmleye i`lan ve isa`at ve fimabu`d surut-u mezkureye muğayyır hareket idenlerin ağrar ve ahalilerine havâle sâmi` i`tibar olunmayub`icazat-ı layıklararı icra olunacağı gûsi hoslarına ilga olunmak ehem-i elzem olmağla gerek `Arabistan ve

Anadolu ve Rum ili cenablarında hasıl olan Duhan gümruklerini surut-u serbestiyeti uzre zabt u rabt eylemek ve vali ve hakim voyvoda ve sa'irleri ve ehl-i 'örf ta'ifesi taraflarından ve cihan mine'l-vücu'uh dehl ve ta'arruz olunmamak ve tüccâr mezkûrlar o makûle te'diyatdan da'-ima muhafız ve du'avi'-i ser'iyale zuhurunda vali ve hakim voyvoda ve sa'irleri taraflarından ahs ve habs ve tecrim olunmayub du'alari gümruk eminleri ma'rifeti ve ma'rifet ser'iyale vech-i ser'i uzre ru'iyet ve mahali nizam olunanlar haklarında emnanın sukrü sikâyetleri müsemir ve tahriratları mu'teber olmak ve mukata'at-ı mezkure mefruzû'l-kelim ve maktu'û'l kadim min kulli'l-vücu'uh serbesiyet olmağla serbesiyet-i kadimlerine vali ve hakim voyvoda ve sa'irleri taraflarından ve cihan mine'l-vücu'uh dahl ve ta'arruz olunmayub surut serbesiyet-i merkûma uzre 'amil ve hareket olunmak uzre bi-hattı hümayun sevketmakrun evahir-i serife virilegeldiği derkenar olunmağla imdi istida'sı ve derkenarı mucebince 'amil olunmak ferman olmusdur. Buyurdum ki hükmü şerifim vardıkda bu babda sadır olan emrim uzre 'amil idüb dahi bir vech muharrir İstanbul ve 'Arabistan ve tevabi' duhan gümrukleri sene'-i mezkure ruz-ı huzurundan üç sene bir tahvil ile zabt eylemek uzre ba-hatt-ı hümayun sevketmakrun evâmir-i serife ve virilegeldiği derkenar olunmağla imdi istida'ası ve derkenarı mucebince 'amil bulunmak fermânım olmusdur. Buyurdum ki hükmü şerifim vardıkda bu bâbda sâdır olan emrim uzre 'amil idüb dahi ber vech-i muharrir İstanbul ve 'Arabistan ve tevabi'-i Duhan gümrukleri sene'-i mezkûre Ruz-ı huzurundan üç sene bir tahvil ile zabt

eylemek üzere ba hatt-ı hümayun sevketmakrun kapubası muma-
ileyhin uhdesine ihale olunduğu ve rusumat-ı dönümleri
tahsili ve serbesliyetleri surutu balada tafsil ve beyan
olunduğu üzere hazine'-i amirem defterlerinde mükid olmağa
surut-u muharrire'-r mezkureler mucbelerince sizki vezir-i
müsar ve kadı'-i mumaileyhümasız gümrük mezbur mülhakatından
maru'l-zikr Adana ve Tarsus gümrüklerine Cem'i tevabi ve liva
hakkıyla isbu bin ikiyüz dört senesi ruz-ı huzuru ibtida-
sından mumaileyhin tarafından ta'yyin eylediği o Misis-i
merkum zide kudrehu ma'rifetiyle sene'-i sabıkları üzere zabtū
rabt ve hasılât ve rusûmat-ı dönümlerde berat-ı alisân su-
rutu mucbince yerlü yerinden cem` ve tahsil itdirdüb hilaf-ı
surut serbesiyet ve muğayyir-i emr-i alisân muhalefet ideri
olur ise refi` ve kal`abend ile te'dib ve gusimâl olunacağını
cümleye i`lan ve takhim eyliyesiz şöyle bilesiz `alamet-i
serife i`timad kılasız tahriren el-yevmü`l-tab` cemaziye`l-
ahiresine erba` sene ve mi'eteyn ve elf. (Cemaziye`l-ahir
1204) Kostantiniyyetü`l-Mahruse

S. s. No: 94

Belge No: 76

zelnahinnatim irtihlena keza`d-dina nuzûl ve irtihâl
yeri`d-dul-mur'afi`d-dünya HÂLûdiye Te`ala HÂludu`l-
mur'afi`d-dünya mahâl temmü`l-keâm fi haze`l-makam ne megahu
fakirullahu azze Celilu`s-sanehu Te`ala es-Seyyid Mehmed Emin
el-kadı Medine'-i Adam

S. s. No: 95

Belge No: 77

Medine'-i Adana mahallâtından Sarahan mahallesi sukânından iken bundan akdem divan terekesinden azid olduğu halde vefat iden seyh Dürkîran es-Seyyid `Osman Ibn-i `Ali nam-ı kimesne verasati zevce'-i menkuha'-i metrukeleri Emine bint-i Mustafa ve Fatıma binti Receb ve serife binti `osman nam-ı hatunlar ile salibi kebir oğlu e`s-Seyyid `Ali ve salibiyye'-i kebare kızı Ummûhanı ve salibiyyetân-ı sağiretân-ı Hadice Fatımeye mûnhasıra olduğu lede`l-ser`u`l-envâr zâhir ve temayân olduktan sonra mütevefay-ı mezbur`un terekesi tahrir ve tevzi ve taksim olunan muhalefat defteridir ki ber vechiatı zikr olunur. Hurrere fi`l-yevm el-hams `Ôsr min seyr-i zi`l-hiccetü`l-serifesine Erba` ve mi'eteyn ve elf. (Zi`l-hiccetü`l-Serife 1204)

Alâcaatlı mezra`asında vaki on altı dönüm mikdarı Harab
bağ Kıymet

Kurus

15

Bir kat Yatak

Kurus

10

Zincirli Altun

3

Kurus

9

Möste'mil Kilim

Kurus

5

Evan nehasiyye bir vech-i tahmin

50

Kıymet 2

Kurus

40

Siyah Cul

1

Kurus

2,5

Köhne Kilim ma`a zeli

2

Kurus

2

Muki`d

2

Kurus

5

Minder

1

Kurus

1

Menl Yorgan

1

Kurus

2

Mezbure fatıma'da bir kat yatak ma`a Gügüm ve seccâde

Kurus

12

Kavuk ma`a distar

Kurus

2

Müste`mil Çuka bens

1

Kurus

7

Müste`mil Alaca Entari

1

Kurus

6

Müste`mil Esvab

Kurus

5

Köhne Esvab

Kurus

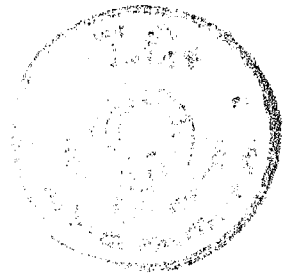
3

Post Seccade

1

Kurus

1

Alat-1 Kahve

Kurus

2

Alat-1 Dürger

Kurus

10

Hanta Kulek

5

Kurus

7,5

Bekmez ma'alecer

Kurus

3

Bargir

Kurus

25

Merkeb bahasından

Kurus

5

Tuherrevan

1

Kurus

15

Güz Ağacı ve Kasnak

Kurus

7

Tecmilât-ı Han

Kurus

3

Yekûn Yalnız ikiyüz on

Kurus Yedi gurusdur

217

Mine`l-ihracat

Techiz-i Tekfin

Kurus

30,5

Rusum-u Kismet `adi

Kurus

5,5

Naziriyeye

Kurus

1,5

Katibiyeye

Kurus

1,5

Cukâdar

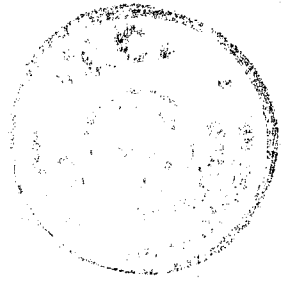
Kurus

1,5

Ihzariyeye

Kurus

1,5

Yekun Yalnız kırkiki

Kurus gurusdur

42

Sahibü'l-bâki

Yalnız yûzyetmişbes gurusdur

Zevcetü'l-mezbure Eminenin

Mihr-i mü'eccel mesbetesi

Kurus

75

Bihesâbü'l-gırma

Kurus

52,5

Yalnız yûzyetmişbes gurusdur

Zevcetü'l-mezbure Fatımanın

Mihr-i mü'eccel mesbetesi

Kurus

50

Bahabû'-gurma

Kurus

35

Zevcetü'l-mezbure serifenin

mihr-i mü'accel mesbetesi

Kurus

125

Bihesâbü'l-gırma

Kurus

87,5

S. s. No: 96

Belge No: 78

in asl-ı Medine'-i Niğde ahalisinden olub hala Eyalet-i Adana valisi vezir Rusen zamir-i devletlü es-Seyyid `Ata'ullah Pasa hazretlerinin hizmet-i `aliyyelerinde iken bamûrullah-i Ta`ala vefat iden Hasan Ağa Ibn-i `Abid Allahu nam-ı kimesnenin zahirde varis ma`rufu olmayub lakin medine'-i mezbûrede varisleri olduğunu meclis-i Seri`a inha ve ihbar itmekle mütevefây-ı merkumun terekesini varislerine irsâl ve iysâle vezir-i mûsarunileyh hazretlerinin mektubcusu es-Seyyid Mustafa Efendi kabil-i şer`den vasi-i nasb ve ta`yyin ve efendi merkumdan vesayet-i kabul ve kema heva cıka adaya mûne`hhid oldukdan sonra vasi-i merkum ma`rifeti ve ma`rifet şer`le sük-ı sultanide rağbet-i nâss inkitağından sonra mütevefây-ı mezbûrun furûhat olunan müfredat defteridir ki ber vechiatı zikr olunur. Hurrere fi`l-yevmü`l-sâni ve `ösrin min sehr-i zi`l-ka`detü`l-serifesine erba` ve mi'ete-yen ve elf. (Zi`l-kadetü`l-Serife 1204)

Beyaz Nokud

Kurus

110

Altun Nokud

Kurus

35

Müste`mil Distar

1

Kurus

4

Köhne Distar ma`a kavuk

Kurus

1

Ata Gömleği

1

Kurus

2,5

Köhne Kûrek

1

Kurus

5,5

Def`a Kône Kûrek

1

Kurus

2,5

Köhne Beynis

1

Kurus

4

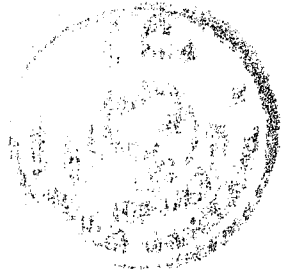
Tüfenk

Kurus

3,5

Hekiyye

1

Kurus

1

Sinebend

1

Kurus

1

Köhne Kusak

1

Kurus

1

Balta ve Seys

Kurus

2,5

Köhne cisgir

1

Kurus

1,5

Hurda

Kurus

0,5

Yekûn 175,5

Yalnız yûzyetmisbes

gurusdur.

Mine`l-ihracat

Techiz Tekfin

Kurus

23,5

Rusum-ı Beytû'l-mal

Kurus

15

Naziriyye

Kurus

1,5

Katibiyye

Kurus

1,5

Cukadariyye

Kurus

1,5

Ihzâriyye

Kurus

1,5,

Delaliyye ve Dukkâniyye

Kurus

1,5

Yekûn

Kurus

46 Yalnız Kırkaltı gurustur

Sahibü'l-baki

Kurus

129,5 Yalnız yüz yigirmi dokuz bucuk gurusdur.

Meblağ-ı mezbur yüz yigirmi dokuz bucuk gurus

Vasi-i merkum es-Seyyid Mustafa Efendiye teslim
olmusdur.

S. s. No: 97

Belge No: 79

Hala Eyalet-i Adana valisi vezir-i sa'adetlû tedbiri devletlû inayetlû Battal es-Seyyid `Ata'ullah Paşa Yeral-lahu mübaşâ'a hazretlerinin ba emr-i `ali KÜÇÜK `Ali-oğlu nam-ı sâkinin izâle ve i`damına me'muriyeti hasebiyle da'ire'-i devletlerine külliyetlû sa`irin iktizası sebebiyle masârifina müdar icûn cûmle ma`rifeti ve ma`rifet-i ser`le Medine'-i Adana nahiyelerinden ikrâmiye bin keyl-i sa`irin tevzi`i defteridir ki ber vechiati zikr olunan fi Gurre-i Sevvâl sene 1204

(Gurre-i Sevvâl 1204)

(12 Zi`l-ka`de 1204)

Nahiye'-i Yûregir

Nahiye'-i Canib-i sehr

Sa`ir

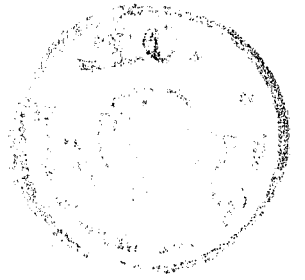
Sa`ir

Kıyye

Kısse

517,5

232,5

Bedel-i bahakara

Sa`ir

Kisse

250

Nahiye'-i Yüregir

Sa`ir

Kisse

287,5 Hoca Kend

200 Hacı Halim

175 Hacı Ibrahim

132,5 Ali Kocalı

100 İnâblı

895

125 Seyh Mahmud

280 Kayırlı

225 Kabalı

280 Mihmandar

052,5 Sakızlı

1857,5

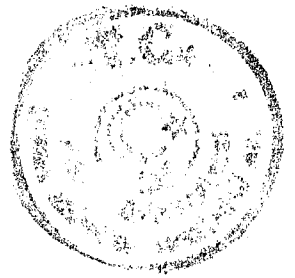
0200 Kadı

0100 Kara Ahmedli

0087,5 Kumrulu

0150 Korkmaz

0132,5 Hacı Halil

2527,5

2527,5

0262,5 Yenice

0250 Deniz kuyusu

0150 Gölhavir

0162,5 Pirce

0275 Taşcica

3627,5

0175 Yuva Hendeği

0075 Ağca Koyunlu Zımmi

0100 Kafir kıran

0065 Zirzol

0150 Şehir civarı

4192,5

0425 Cennet

0112,5 Zitecri

0020 Yalnız Zımmi

0125 Hacı Halil

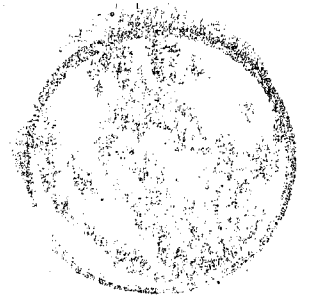
0250 Bağceler

5125

2325 Canib-i Sehr

2550

10000

Bedel-i paha kara `ısal0 karaları

Canib-i Sehr Nahiyesi

K0nek

425 Hazırlı

182,5 Yalmanlı

087,5 Koyuncu

050 Kaslı

300 Muftu

1045

0062,5 K0c0k Cıldırım

0037,5 B0y0k Cıldırım

0075 Caputcu

0125 K0yl0oğlu

0250 Sarı Hummalı

0022,5 Pasalı

0050 Emir Hummazade

0125 Incirik

1345

1792,5

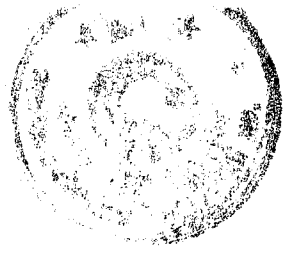
0087,5 Narlıca

0050 Zincirlinin Ciftleri

0025 Calcapur

0075 Sirmanlı

2030

0225 Karacalılık

0050 Hurmalı

0020 Dört Ağac

2325

Cûmle ma`rifeti ve ma`rifet ser`le mirü`l-hayyı Mustafa
Ağanın Hass-ı mahsub olmak üzere bu def`a Yüreğir ve Canib-i
sehr nahiyelerine

Kisse

200 tevzi` olunan sa`ir

035 Mûtesellim Ağaya tahsiliyye

015 Hakim Efendiye

004 Katibiyye

254

fi 21 zi`l-ka`de sene 1204

S. s. No: 98

Belge No: 80

in`aslı Medine'-i Eğin ahalisinden olub bi`l-mesafire
Medine'-i Adanada sakin iken ba-biratlahu Ta`ala vefat iden
es-Seyyid `Ali Ibn-i el-Hac Ahmet nam-ı kimesne zahirde varis
ma`rufu olmayub lakin Medine'-i mezburede varisi olduğunu
meclis-i ser`e inha ve ihbar olmağla yine Medine'-i mezbûre
ahalisinden olub hala Adana mûtesellimi sa`adetlû es-Seyyid

el-Hac İbrahim Bey tarafından emin beytû'l-mal nasb tayyine
Ağa İbn-i Meb olunan Mehmed med nam-ı kimesne'-i mûtevefây-ı
mezburun terekesini ahz ve kabz ve varislerine irsâl ve iy-
sale kabl-i ser`den nasb ve ta`yyin olunduktan sonra vasi-i
merkûm ma`rifeti ve ma`rifet ser`le mûtevefây-ı mezburun
sevk-i sultanide regabet-i nass inkitâ`ından sonra fûrûhat
olunan nokud defteridir ki vechiâtı zikr olunur. Hurrere
fi`l-yevmû`l-selas `âsr min şehri zi`l-ka`detü`l-serifesine
Erba` ve mi`eteyn ve elf. Zi`l-kadetü`l-serife 1204)

Bi`l-cûmle fûruhat olunan esya bahası

Kurus

60 yalnız Altmış gurusdur.

Mine`l-ihracat

Techiz-i Tekfin Rusum-u kısmet `adi

Kurus

Kurus

15,5

1,5

Nazîriyye Kâtibiyye Cukâdariyye İhzâriyye

Kurus

Kurus

Kurus

Kurus

1

1

1

1

Rusum-u Beytû`l-Mâl

Emin Beytû`l-Mal Hizmet

Kurus

Kurus

60

3

Yekûn yalnız otuz gurusdur

Kurus

30

Sahihû`l-bâki

Kurus

Meblağ-ı mezbur otuz gurus vasi-i merkume teslim olmusdur.

S. s. No: 98

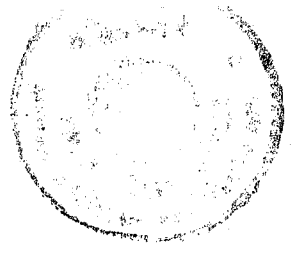
Belge No: 81

Hala Eyalet-i Adana valisi Battal es-Seyyid `Ata'ullah Pasa hazretlerine vilayetten virilen Altıyüzkırkûc keyl-i sa`irden Canib-i Sehr nahiyesinin serh olan yüz yedinci keyl-i sa`irin tevzi`-i defteridirki ber-vechi`ati zikr olundu.

Hazırlı	Nalmanlı	Koyuncu	Kaslı	Mûftâ	Küçük Cıldırım
Karye	Karye	Karye	Karye	Karye	Karye
Yekun	Yekun	Yekun	Yekun	Yekun	Yekun
204	90	36	24	144	48

Büyük Cıldırım	Caputcu	Köylüoğlu	Sarı Hummalı	Emir Hummalı
Karye	Karye	Karye	Karye	(Karye)
Yekun	Yekun	Yekun	Yekun	Yekun
12	60	72	96	24

Incirli	Narlıca	Zincirli	Sirmanlı
()	Karye	Karye	(Karye)
Karye	Karye	Karye	Karye

Yekun	Yekun	Yekun	Yekun
48	43	25	36

Karacalılık	Hurmalu	Cem'an Yekun
Karye	Karye	1075
Yekun	Yekun	1000
108	24	<hr/>
		2075

Bedel-i baha Kara `Isâlu
Karaları sehr

S. s. No: 99

Belge No: 82

Bin ikiyüz dört senesine mahsûben Medine'-i Adana menziline tekâsit olmasına mahsûben sarayı ve mahkemeye `aid birer kisse akce ile ma`an bes binyüz gurus ve masarifat-ı sa'ire ile cem`an dokuz bin yûz on bes gurus salıyaneden Yûregir nahiyesine isabetiden yediyüz seksan dört gurus Hakimü'l-ser` Efendi Hazretlerinin bekaya aylığından baki kalmağla istida'a olunan yûz gurus harc imzası defter altmış gurus Karatasın minn ve parasından bâki otuz gurus katibiyye on bes gurus Nazırıyye on gurus Hizariyye on gurus Ucret subası kırt gurus kolcularına on gurus ile min haysü'l-mecmu` bin elli dokuz gurus baliğ olmağla meblağ-ı mezbur cümle ahaliyi kara ma`rifeti ve ma`rifet ser`le tevzi` ve taksim defteridir ki ber vechiâtı zikr olunur. Hurrere fi 7 Sa`ban sene 1204 (7 Sa`ban 1204)

Hocakend	Hacı Halim	Hacı İbrahim	'Ali Kocalı	'inâbli
Karye	Karye	Karye	Karye	Karye
Kurus	Kurus	Kurus	Kurus	Kurus
58	53	42	27	28

Seyh Mahmud	Kayırlı	Kabâlı	Mihmandar	Hacı Halil
Karye	Karye	Karye	Karye	Karye
Kurus	Kurus	Kurus	Kurus	Kurus
29	65	43	65	25

Yenice	Deniz Kuyusu	Gûlhavir (گولھویر)	Pirce (پیرجه)	Tascı
Karye	Karye	Karye	Karye	Karye
Kurus	Kurus	Kurus	Kurus	Kurus
65	45	35	27	55

Yuvahendegi	Ağca Köylü Zimmi	Kâfir Kıran	Sehir Civarı
Karye	Karye	Karye	Karye
Kurus	Kurus	Kurus	Kurus
40	15	23	23

Cennet	Zitecri (ذیتجری)	Bağceler	Zirzol (ذرزول)	Sakızlı	Yalnız Zimmi
Karye	Karye	Karye	Karye	Karye	Karye
Kurus	Kurus	Kurus	Kurus	Kurus	Kurus
75	12	55	10	7	55

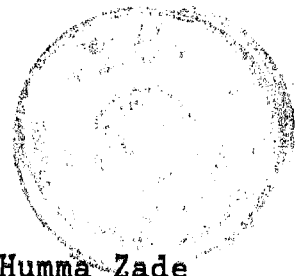
Hacı Halil	Kadı	Korkmaz	Kara Ahmedli	Cem'an Yekun
Karye	Karye	Karye	Karye	Kurus
Kurus	Kurus	Kurus	Kurus	1059
22	50	35	10	Yalnız bin elli dokuz gurusdur.

S. s. No: 99

Belge No: 83

Isbu bin ikiyüz dört senesine mahsuben Medine'-i Adana menziline taksit olmasına mahsuben bes bin bes yüz gurus ve hâlâ Adana valisi Vezir Rusen Zamir devletli `Ata'ullah Paşa hazretlerinin imdad-ı hazeriyyesinden bâki bin besyüz altmış-beş gurus ve masârifât-ı sa'ire ile min ceys-u`l-mecmu` dokuz bin yüz on bes gurusdan canib-i sehr nahiyesine isabet iden dört yüz yigirmi gurus harc-ı imzayı defter kırk gurus kati-biyye onbes gurus ihzariyye on gurus Kethûda Efendiye on gurus Subasının saliyane'-i sabıktan bâki kesreti elli gurus ücret subası ve Kolcularına elli gurus ile min-ceysü`l-mecmu` besyüz doksan bes gurus olub bi`l-cümle ahali kara marifeti ve ma`rifet ser`le nahiyeye'-i mezbur karalarına tevzi` ve taksim defteridir ki ber vechâtı zikr olunur. Hurrere fi 7 Sa`bân sene 1204 (7 Sa`ban 1204)

Hazırlı	Yalmanlı	Koyuncu	Kayıslı	Mâftû	Caputcu
Karye	Karye	Karye	Karye	Karye	Karye
Kurus	Kurus	Kurus	Kurus	Kurus	Kurus
113	41	11	8	65	20

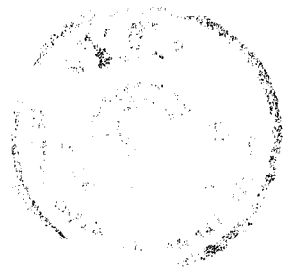

Köylüoğlu	Büyük Cıldırım	Emir Hummazade zira`at iden	Sarı Humma Zade mezra`a	
Karye	Karye	Karye	Karye	
Kurus	Kurus	Kurus	Kurus	
20	6	7	40	
Gürc Ocağı	Alaca Atlı	Tarsus sancağında Zira`at iden	Zincirli	
Karye	Karye	Karye	Karye	
Kurus	Kurus	Kurus	Kurus	
15	17	15	40	
İlanlı	Kara Enbiyalı	Kara Calılık	Narlıca	Akkapu
Mezra`a	Mezra`a	Mezra`a	Karye	Karye
Kurus	Kurus	Kurus	Kurus	Kurus
22	28	53	17	5
İncirik (التحیری) Karye	Hurmali	Sirmanlı	Cem`an Yekun	
Kurus	Karye	Karye	Kurus	
27	Kurus	Kurus	595	
	10	15	Cem`an bes yüz doksan bes gurusdur.	

Hurrere ba-ma`rifetü`l-âhali

Alttaki serh kaydı:

Es-Seyyid Mehmed Emin el-kadı be-Medine'-i Adana el-
mahrûse nemekehu fakirulahu azze sanehu Te`ala gaferelehu

S. s. No: 100

Belge No: 84

Bin ikiyüz dört senesine mahsuben Medine'-i Adana menziline olmasına mahsuben mütâd-ı Saray ve mahkemeye 'aid olan birer kisse akçe ile ma'an bes bin bes yüz gurus hala Eyalet-i Adana valisi vezir Asıf nazır devletlü es-Seyyid 'Ata'ullah Paşa hazretlerinin imdad-ı Haziriyyelerinin taksit-i sanisinden kazaların sehr-i bin sekiz yüz gurusdan ma'ada bâki kalan bin bes yüz altmışbes gurus Niğde menziline alacağına mahsuben bin gurus Hakim Efendi hazretlerine harc defter ikiyüz elli gurus Kethûda beye ikiyüz elli gurus harc buyuruldu ikiyüz gurus Harc-ı hıdamiyye yüz gurus Tûfenkci başı Ağaya tahsiliyye ikiyüz iki gurus ile min cey-su'l-mecmu` dokuz bin yüz kırk bes gurus balig-olmağla meblağ-ı mezbur bi'l-cûmle `ilmiyye ve a'yân ve esraf-ı ma`rifeti ve ma`rifet ser`le nefis-i mahâllat ve nevahilere olan tevzi` ve taksim defteridirki ber vechiâtı zikr olunur. Hurrere fi'l-yevmü'l-hams min sehr-i sa`banü'l-mu`azzam sene erba` ve mi'eteyn ve elf. (Sa`banü'l-muazzam 1204)

Nefs-i mahallat ba-hisse-i Yûregir ba-hisse-i canib-i sehr

Kurus

Kurus

Kurus

7631

784

420

ba-hisse-i Adana Cem'an Yekun

Kurus

Kurus

278

9115

Bâlâda mezkur nefs-i mahallatın sehmi olan yalnız yedi bin altıyüz otuz gurusun tevzi` defteridir ki ber vechiâtı zikr olunur.

Mahalle'-i Sarahan	Mahalle'-i Harab Bahçe	Mahalle'-i Kayalı Bağ
Kurus	Kurus	Kurus
400	222	270
Mahalle'-i Ağa Mehmed	Mahalle-i Çukur Mescid (حَقُورِ مَسْجِدِ)	Mahalle'-i Seyh Zade
Kurus	Kurus	Kurus
200	49	97
Mahalle'-i Kasab Bekir	Mahalle'-i Yarbasi (يَارْبَاسِي)	Mahalle'-i Sa`baniyye
Kurus	Kurus	Kurus
Mahalle'-i Cınarlı	Mahalle'-i Necceran (نَجَّارَانِ)	Mahalle'-i Hân Kurbı
Kurus	Kurus	Kurus
164	385	260
Mahalle'-i Hurmalı	Mahalle'-i Kuru Köprü	Mahalle'-i Mermerli
Kurus	Kurus	Kurus
289	289	174
Mahalle'-i Hanedan	Mahalle'-i Hoca Vezir	Mahalle'-i Hamam Kurbı
Kurus	Kurus	Kurus
19	77	116

Mahalle'-i Tekkiyye kurbı
(تکیه قوربی)

Kurus

29

Mahalle'-i Bakır
Sındı

Kurus

58

Mahalle'-i
Kesif Zade

Kurus

15

Mahalle'-i Sucu
Zade

Kurus

96

Mahalle'-i Dervis Pasa

Kurus

5

Mahalle'-i Seyh
Mustafa

Kurus

48

Mahalle'-i Yurtan ma`a Karbı

Kurus

289

Mahalle'-i Pasalı

Kurus

173

Mahalle'-i Alidede

Kurus

289

Mahalle'-i Kantaran
(قنطاران)

Kurus

29

Mahalle'-i Eski
Carsu

Kurus

87

Mahalle'-i Hacı
Musa

Kurus

67

Mahalle'-i Zimmiyan-ı
Tekkiye

Kurus

242

Mahalle'-i Hızır İlyas

Kurus

155

Mahalle'-i Saclı
(صاجیلی حبیلا)

Kurus

155

Hamid

Mahalle'-i Hamal

Kurus

19

Mahalle'-i Hirak
(حیراق)

Kurus

39

Mahalle'-i levhak
(لوهاق)

Kurus

19

Mahalle'-i Sisli

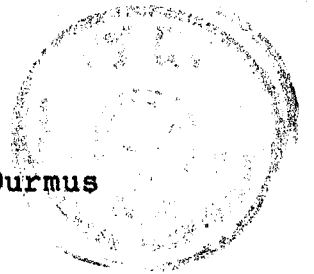
Kurus

47

Mahalle'-i Kara Sucu

Kurus

175

Mahalle'-i Debbagan	Mahalle'-i Emirler (امير) Kurus	Mahalle'-i Durmus Musa Kurus
Kurus	Kurus	Kurus
40	67	260

Mahalle-'i Sucu Bagce	Mahalle-'i Su Gerigi
Kurus	Kurus
145	34

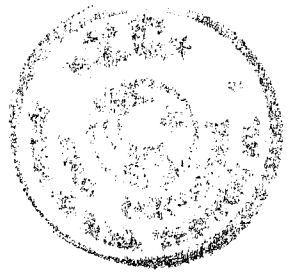
Mahalle-'i Mestan Zade	Mahalle-'i Cam'-i Cedid	Mahalle-'i Agca Mescid
Kurus	Kurus	Kurus
34	135	242

Mahalle-'i Baytemur	Mahalle-'i Sari Ya`kub	Cem`an Yekun
Kurus	Kurus	Kurus
28	215	8606 0025
		<hr/>
		7631

Nefs-i mahallatin sehmen tevzi`
olunmayub baki kalan

Yalniz yebin alti yuz
otuz bir gurusdur.

Alttaki serh kaydı
Hurere ma`rifetü`l-ahâli
es-Seyyid Mehmed Emin el-kadı be-Medine'-i Adana el-
Mahrûse nemekehu fakirullahu azze sanehu ve te`ala gaferelehu

S. s. No: 101

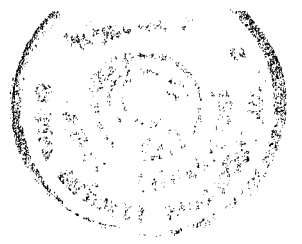
Belge No: 85

Isbu meymenetü'l-istimâlde Küçük 'Alioğlu üzerine me'mur hâla Eyalet-i Adana valisi vezir Rusen seyr-i devletlû Battal es-Seyyid 'Ata'ullah Paşa tesyirata 'ama yırid ve Paşa hazretlerinin masârifına mûdâr icûn vilayetden virilen bi-buyuruldu ikrameyye-i sa'ir besyûz keyl-i menzilhanın ihsana mensub elli keyl arpa tahsiline me'mur bas vali Ağaya ruziyyet ü yem on bes keyl hizmet-i mûbasirine otuz keyl mûtesellim Ağaya otuz keyl Hakim Efendiye on bes keyl katibiyye iki keyl ihzarına iki keyl kethûdaya iki keyl na'ib efendiye iki keyl ile cem'an ikiyûz kırk üçkil sa'ire baliğ olmağla cümle ma'rifeti ve ma'rifet ser'le nefsi Adana ve nevahillerine tevzi olunan sa'ir defteridir ki bir vechiatı zikr olunur zi'l-hicce es-Serife seyr-i erba' ve mietin ve elf.

(Zi'l-hiccetü'l-serife 1204)

Balada mezkur sa'irden nefsi mahallatın sıhmina isabet iden ikiyûzbes keyl sa'irin tevzi defteridir ki bir vechiatı zikr olunur.

Mahalle-i sarahan sa'ir kisse	10
Mahalle-i Harab bağce kisse	6
Mahalle-i Kayalı bağ kisse	6
Mahalle-i Ağa Mehmed kisse	6
Mahalle-i Seyh Zade kisse	6
Mahalle-i Cukur mescid (چقور مسجد) kisse	6
Mahalle-i kasab Bekir kisse	6
Mahalle-i Yarbasi (يارباشي) kisse	3

Mahalle-i Sa`baniyye kisse	4,5	
Mahalle-i Cınarlı kisse	4,5	
Mahalle-i Necceran (نجاران) kisse		10
Mahalle-i Han kurbı kisse	3	
Mahalle-i Hurmalı kisse	4,5	
Mahalle-i Kuru köprü kisse	4,5	
Mahalle-i Mermerli kisse	6	
Mahalle-i Hocavezir kisse	2	
Mahalle-i Hamam kurbı kisse	2	
Mahalle-i Tekkiye kurbı (تکیه خربگر) kisse		2
Mahalle-i Bakır sında kisse	2	
Mahalle-i Kesif zade kisse	1	
Mahalle-i Sucu zade kisse	4	
Mahalle-i Seyh Mustafa kisse	4	
Mahalle-i Yurtan kisse	5	
Mahalle-i Pasalı kisse	5	
Mahalle-i `Alidede kisse	5	
Mahalle-i Tas Hisar kisse	1	
Mahalle-i Eski Hamam kisse	8	
Mahalle-i Bab-ı Tarsus kisse	8	
Mahalle-i Hacı Hamid kisse	2	
Mahalle-i Kantaran (قنطاران) kisse		2
Mahalle-i Eski carsu kisse	2	
Mahalle-i Hacı Musa kisse	1	
Mahalle-i Zimmiyan-ı Tekkiye (ذمیان تکیه) kisse		4
Mahalle-i Hızır İlyas kisse	4	
Mahalle-i Saçlı Hamid (صاحبلی حمید) kisse		5

Mahalle-i Hamal kisse	1,5
Mahalle-i Hirâk (حراق) kisse	1,5
Mahalle-i Levhak (لوحاق) kisse	1,5
Mahalle-i Sisli kisse	3
Mahalle-i Kara Sucu kisse	4
Mahalle-i Emirler (امرلر) kisse	6
Mahalle-i Debbegân kisse	2,5
Mahalle-i Cami`-i Cedid kisse	4
Mahalle-i Ağca mescid kisse	4
Mahalle-i Durmus musa kisse	6
Mahalle-i Sucu Bağçe kisse	5
Mahalle-i Su gediği kisse	2
Mahalle-i Mestan zade kisse	2
Mahalle-i Baytemur kisse	1
Mahalle-i Sarı ya`kub kisse	5
Mahalle-i Cem`an Yekun	

Sa`ir

Kisse

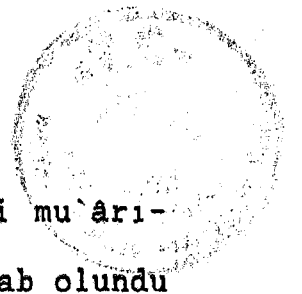
205 Cem`an ikiyüz bes keyl-i sa`irdir

S. s. No: 102

Belge No: 86

Medine'-i Adana mahâlatından Hâlhâl mahalle sakinlerinden zatları ta`rif ser`iyye ile ma`fetan olan `Ayse bint-i el-Hac Hasan Ağa ve Serife bint-i el-hac `Ali Ağa nam-ı hatunlar taraflarından hususâtu`l-zikri du`aviye vekilleri olub ve vekâleti es-Seyyid Hasan Efendi ibn-i veliyyü`d-din

Efendi nam-ı kimesne meclis-i ser` hazır lazımû'l-tevkirde
hala Eyalet-i Adana valisi vezir Asaf Nazır devletlü Battal
es-Seyyid `Ata'ullah Pasa Birallah-ı Mabirid ve mabesa'
hazretlerinin taraf-ı `Aliyyelerinden buyuruldu emr-i
Qslublarıyle ta`yyin buyurulan mûbasir kulları ma`rifetle
asalatû'l-vekâleten ahzar-ı ser` `Ali olunan işbu bi-`asan
hazû'l-kuttâb Durmus `Ali Efendi ve emini `Ali mahzarında
Qzerine söyle du`ay-ı ve takrir-i kelim ider ki işbu merkur
Durmus `Ali Efendinin baban mûtevefay-ı merkur `ali ma`kule-
lerim mezbure tanık babaları merkumenin altmış bes sene
mukaddem `Aliyû'l-esteran `Abid memlûkleri olub merkuman
vefat ve badehu merkur `Ali dahi tarih-is ikitabdan yigirmi
sene mukaddem vefat idûb terekesi ma`kulelerim mezbure onlara
isabet ider seva'il olunub takriri tahrir ve aliverilmesi
bi`l-vûkela matlubumdur didikde gabû'l-seva'il merkûm `Ali
Efendi dahi asâleten ve vekâleten cevabında babam mûtevefâyı
merkur `Ali `acemiyû'l-asl olub este fâki ve bi` ve surası
emr-i sultanı ile memnu` olduğunu mes`abir-i mukata`a fermân
Halilû`s-sân İbrazından baska mûtevefay-ı merkûm el-Hac `Ali
Ağanın elli bes sene mukaddem muharri ve mutabık me`mul bi
`atik namesini dahi ibraziyle def`a tesaddi itmekle gabû'l-
istizak mu`di mezbur es-Seyyid Hasan Efendi zahi bir vech-i
muharrir-i `atikname'-i ikrarlığa bir takrib muharririne
gûrmûk ihtimali vardır deyu `Alât-ı ahire tasdi idûb de`vayı
ve takririnde dahi devam ve sebat olmayub ve mûrûr ezmene'-i
kesire ve kav` ile de`vaya dahi salâhiyeti olmadığını
mûbayyide merkûm `Ali Efendi dahi bir kıt`a fetvây-ı serife

ibraz itmeğin mucubince mu`di mezbur bi-vech-i ser`i mu`arı-
zadan men` ve def` olmağın ma-vefa` bi`t-taleb kûttab olundu
Hurere fi`l-yevmû`l-sani re bi ve`l-`ısrin min sehr recebû`l-
-ferd sene erba` ve mi`etin ve elf. (Recebû`l-ferd 1204)

Balâda mezkur sa`irden Yüregir nahiyesinin sehmine
isabet iden ikiyüz otuz uç key`li sa`irin tevzi` defteridir

ki Hocakend	Hacı Halim	Hacı İbrahim	`Ali Kocalı
Kariye	Kariye	Kariye	Kariye
Yekun	Yekun	Yekun	Yekun
88	88	77	44

`Inâblı	Seyh Mahmud	Kayırlı (فنا برلی)	Kabâlı	Mühmandâr
Kariye	Kariye	Kariye	Kariye	Kariye
Yekun	Yekun	Yekun	Yekun	Yekun
44	55	100	99	110

Sakızlı	Kâdi	Kara Ahmedli	Kumrulu (قورلی)	Korkmaz
Kariye	Kariye	Kariye	Kariye	Kariye
Yekun	Yekun	Yekun	Yekun	Yekun
22	18	33	44	99

Hacı Halil	Yenice	Deniz Kuyusu	Gulhâvir (گلها ویر)	Pirce ()
Kariye	Kariye	Kariye	Kariye	Kariye
Yekun	Yekun	Yekun	Yekun	Yekun
66	110	77	66	66

Tascı	Yuva Hendeği	Alaca Koyunlu	Kâfir Kıran	Zirzol
Kariye	Kariye	Kariye	Kariye	(Kariye)
Yekun	Yekun	Yekun	Yekun	Yekun
110	66	22	44	22

Şehir Civarı	Cennet	Zitecri	Hâcı Halil	Bahçeler
Kariye	Kariye	(ذئجری) Kariye	Kariye	Kariye
Yekun	Yekun	Yekun	Yekun	Yekun
44	176	33	55	120

Yalnız Zımmi	Emirce	Karatas	Kariye-i Cem'an
Kariye	() Kariye	Kariye	Yekun
Yekun	Yekun	Yekun	2160
11	12	251	

SU HUDU`L-HAL

Hala me'zun bi'l-ifta faziletli imam zade Mehmed Efendi
ve mûsavvedû`l-Seyyid Ebu Bekir Efendi,
Kâtib es-Seyyid
Hasan Efendi
kara `Ali Efendi zade
es-Seyyid Mehmed Efendi Bekir zade
es-Seyyid Mehmed Efendi
Seyh-i delalen e`s-Seyyid Mustafa Ağa
Hacı Kasım zade
el-hac `Ali Ağa
Molla Emin tab` mûftû Efendi

el-hac kasım zade

Molla Mehmed tab` mûftû Efendi ve gayrı hem mine`l-hazrin

S. s. No: 103

Belge No: 87

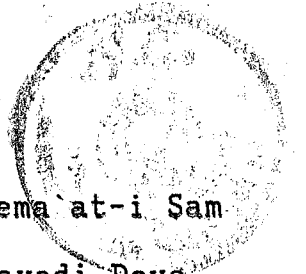
Binikiyûz dört senesine mahsûben sefer-i hûmayun nasara bi mansuru`l-islâm olunmak icûn Adana sancağından ba-emri `Ali matlub buyurulan ikiyûz elli mahar mekarri tesyiratı irs`al-i sabıkalarda tevzi`-i ve taksim olunub kadim sicil-i mahfuza mestur ve mukayyed olduğu vech üzre Liva`-i mezburede kâ'in kaza ve nevâhi ve `asâ'ir ve mesa'ilin hisseleri defteridir ki ber vechiatı zikr olunur Hurre fi gurre-i Cemaziye`l-ahir sene erba`a ve mi'eteyn ve elf.

(Cemaziye`l-ahir 1204)

Adana müte`ahhid olan kaza ve nevâhi ve `asâ'ir defteridir ki ber vech-i ati zikr olunur

Nefs-i Adana ve Nevâhi	Dûndarlu	Kaza`-i Kara `Iyalu
Deve	Deve	Deve
Mahar	Mahar	Mahar
54	6	6
1 Geçen seneden	6 Geçen Seneden	6 Geçen seneden

bâki

Cema`at-i Kara Hâslu

Deve
Mahar
20
20 Gecen seneden
bâkî

Cema`at-i Malamancı

Deve
Mahar
15
15 Gecen seneden
bâkî

Cema`at-i Sam

Bayadi Deve
Mahar
12
Gecen seneden
bâkî

Cem`ati Kaya Hisar

Deve
Mahar
1
1 Gecen seneden bâkî

Cema`at-i Genceli ve Sâslı

Deve
Nahar
2
2 Gecen seneden
bâkî

Yekun

Deve
Mahar
116
63

Adana müte`ahhid
olan buradan altı
muharri devedir ki
gecen seneden bâkî
kalub bu def`a ba
emr-i `Ali matlub

asl-ı i`dar ve ita iradıyla Adana müte`ahhid olmayan kazâ ve
`âsa'ir ve mesa'ildir ki ber vechiat-ı zikr olunur

Kaza-i Misis

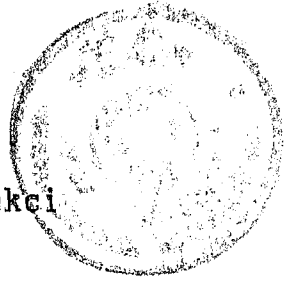
Deve
Mahar
10
10 Gecen seneden
bâkî

Kaza'-i Sarı Cam

Deve
Mahar
6
6 Gecen seneden
bâkî

Kaza'-i Kara Kısıla

Deve
Mahar
6
6 Gecen seneden
bâkî

-i Emir Zade
Kadariyye

Kaza'-i Ağca
Koyunlu

Cema'ati Kûrekci

Deve

Deve

Deve

Mahar

Mahar

Mahar

50

45

6

50 Geçen seneden

45 Geçen seneden

6 Geçen seneden

bâki

bâki

bâki

İttı-i Bölüklü

Yekûn

İttı Usağı

Deve

Deve

Mahar

Mahar

134

Adana mûte'ahhid

1

134

olunan geçen seneden

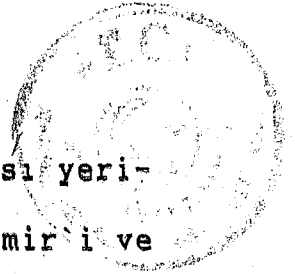
1 Geçen seneden bâki

bâki

No: 103

No: 88

Medine-i Adana'da vâki` merhûm Mestan zâde Mahmud Ağâ
âhibû'l-hayrın binâ eylediği câmi`-i serifin her muceb-i
vâkîf yevmi iki akce vazife ile beher Cum'a bir cüz'-i
tâlisi olan Mehmed fevt olub yeri hâli ve hizmet-i
eden mâhlul olmağla yerine erbab-ı istihkâkdan Sulb-ı
oğlu isbu râfi`-i tevki u`s-sân-ı hâkâni e`s-Seyyid Ali
e her vechle lâyıq ve mahal ve mûstehak olmağın mûte-
mahlulunden tevcih olunub yedine berât-ı serifi `Ali-
virilmek bâbında kâdı Mevlânâ e`s-Seyyid Mehmed Emin
fazlehu `arz itmek mucebince vâki` ise merkum es-seyyid

Ali varub zikri olunan Câmî`-i seride mûtevsema papası yeri-
e bir cuz`-i serifak talisi olub hizmet-i lazimesi mir`i ve
u`di kıldıktan sonra yevmi iki akçe masraf vâkıfın rucu ve
evamı `amir devletimcûn` du`âya müdâvemet göstere olbâbda
araf-ı ahirden dehl ve ta`arruz kılmayanlar böyle bilüb
âmil-i serife i`timâd kılalar. Tahriren fi`l-yevmü`l-hamis
ecebü`l-mûrecceb sene Hamse ve mi`eteyn ve elf

(Recebü`l-mûneceb 1204)

Kostantiniyyetü`l-Mahruse

. s. No: 104

elge No: 89

Isbu bin ikiyüz dört senesine mahsuben Medine`-i Adana
uncağından ba-emr-i `ali matlub buyurulan ikiyüz elli mahar-
mekkâri sūtrânından yalnız Adanaya isâbet iden altmış mahâr
zmet-i mübasiriyye ile seksân bes gurusdan bes bin yüz
rus ve yigirmi mahar mübaya`a devesi ma`hizmet mübasiriyye
i bin besyüz gurus ve masarif-i mühimme`-i sa`ire ile Cem`â
iki bin yüz elli altı gurusdan Canib-i Sehr nahiyesine
âbet iden besyüz doksan gurus hâkimü`l-ser` Efendi hazret-
rinin dört aylık sehriyyesi seksan gurus subaşının yüz elli
k virdiği samân baha yüz elli gurus subaşıya Ucret otuz
rus Mihferbası Ağanın Arpa akçesi yigirmi uc gurus Harc-ı
zâr defter kırk gurus kâtibiyye on bes gurus Harc Onbes
rus ile men haysü`l-mecmu` dokuz yüz kırk uc gurus bâliğ
nağla nihaye`-i mezbur karalarına tevzi` defteridir ki ber-
shiâti zikr olunur. Hurrere fi`l-yevmü`l-hâmis ve`l-ısrın

en sehr-i cemaziye'l-âhir sene erba` ve mi'eteyn ve elf:

(Cemaziye'l-ahir 1204)

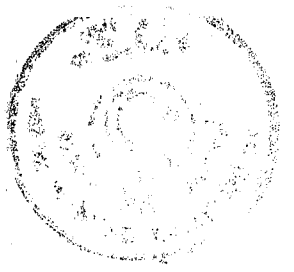
arye'-i	Karye'-i	Karye'-i	Karye'-i
azırlı	Yalmanlı	Koyuncu	Kayıslı
urus	Kurus	Kurus	Kurus
165	63,5	26,5	12,5

arye'-i	Karye'-i	Karye'-i	Karye'-i	Karye'-i
uftu	Çaputcu	Köylüoğlu	Dört Ağac	Bârcini zade
urus	Kurus	Kurus	Kurus	Kurus
90	30	37,5	10	1

arye'-i	Karye'-i	Karye'-i	Karye'-i
ucuk Cıldırım	Büyük Cıldırım	Emr-i Humma Zade	Sarı Hurmalı
urus	Kurus	Kurus	Kurus
25	10	10	70

arye'-i	Karye'-i	Karye'-i
Örc ocağı	Alaca Atlı	Zincirli
urus	Kurus	Kurus
22,5	10	75

arye'-i	Karye'-i	Karye'-i
lanlı	Kara i'yalu	Kara cälilik
urus	Kurus	Kurus
37,5	45	70

Karye'-i	Karye'-i	Karye'-i
arlıca	Akkuyu	Hascayır (حاجاير)
urus	Kurus	Kurus
26	7,5	7,5

Karye'-i	Karye'-i	Karye'-i
ncirik (انجيري)	Hurmali	Sirmanlı
urus	Kurus	Kurus
37,5	15	22,5

Karye'-i	Karye'-i
olvanoğlu	Cem'an Yekun
urus	Kurus
7,5	942,5

. s. No: 105

elge No: 90

Bin ikiyüz dört senesine mahsuben nüfusu Adana Sancağın-
an ba-emr-i 'ali matlub buyurulan ikiyüz elli mahar mekkari
ltranından yalnız Adanaya isabet iden altmış mahar behr-i
aharri hizmet mübasiriye ile beser gurusdan besbinyüz gurus
e yiğirmi mahar mübâya'sı ba-hizmet mübasiriyye iki bin bes-
üz gurus ve masarifat-ı mûhimme ile cem'a on iki bin yüz
lli altı gurusdan Yüregir Nahiyesine isabet iden bin gurus
akimü'l-ser' efendi hazretlerinin dört aylık sehriyye ikiyüz
urus subasının yüz elli yuk saman baha yüz elli gurus ücret
ariye otuz gurus harc iysal-i defter altmış gurus arpa akce-

nden yigirmi uc gurus katibiyeye on bes gurus kethûda efen-
ye ve ihzariyye on bes gurus ile menhaysû'l-mecmu' bin dört
z doksan uc gurus baliğ olmağla meblağ-ı mezburun ahali
ra ma'rifeti ve ma'rifet ser'le ve ta'rifi defteridir ki
r vechiatı zikr olunur fi'l-yevm ve'l-ôsrin min sehr-i ce-
ziye'l-ahiresine erba' ve mretin ve elf.

(Cemaziye'l-ahir 1204)

akend karye kuruş	62,5	
ı Halim karye kuruş	50	
ı Ibrahim karye kuruş	43,75	
li Kocalu karye kuruş	30	
ablı karye kuruş	25	
h Mahmud karye kuruş	34,5	
ırlı karye kuruş	75	
alı (قیالی) karye kuruş	50,5	
amandar karye kuruş	75	
ızlı karye kuruş	12,5	
ı Halil karye kuruş	31,5	
ı karye kuruş	50	
ra Ahmedli karye kuruş	15	
arlı (قومرلس) karye kuruş	19	
rkmaz karye kuruş	37,25	
ı Halil karye kuruş	65	
nice karye kuruş	65,75	
niz kuyusu karye kuruş	65	
lhâvir (کلہا ویر) karye kuruş	32,25	

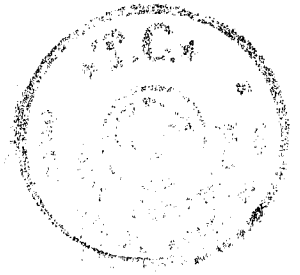
rice karye kurus	32,5
sci karye kurus	62,5
vahendeği karye kurus	40
ca koyunlu Zimmi karye kurus	19
fir kıran karye kurus	25
rzol (ذرذول) karye kurus	16
hir civarı ma`a bağçeli Karye kurus	44
nnet Karye kurus	90
tecrici (دتجری) Karye kurus	19
sis civarında yalnız zimmi Karye kurus	25
ğceler Karye kurus	70
ncirli Karye kurus	5
ca Tas Karye kurus	250
n`an Yekun kurus	1493

lnız bin dört yüz doksan üç gurustur.

s. No: 105

lge No: 91

İşbu bin ikiyüz dört senesinde bi`l-cûmle ahali ve rifet ser`le Medine'-i Adana menzilini Mustafa Ağa ru'iy- ve sathına mûbalığı ba`de`l-ta`ât Aşayı merkumun taraf-ı ayetde alınacağı ba`de`l-hicaye üç bin ikiyüz yetmiş bes us salihû`l-baki kalmağla işbu mahala kaydı südd.

g. No: 106

alge No: 92

Bin ikiyüz dört senesine mahsuben Nefs-i Adana sancağın-
an ba-emr-i `ali matlub buyurulan isbu elli mahar mekkari
evesinden nefs-i sehre isabet iden altmış mahar deve behri
ahar seksan gurusdan hizmet-i mûbairiyye beser gurus ile
em`a bes bin yüz gurus ve ba emr-i matlub buyurulan mûbaya`a
evesinden nefs-i sehre isabet iden yigirmi mahar deve sehr-i
aharri taraf-ı menzilden virilecek elli bes gurusdan ma`ada
a`a hizmet mûbasiriyye yüz yigirmi bes gurusdan iki bin bes
az gurus menzilci masarifatinın tarafı vilayetden olan alel-
ihu`na mahsuben bin gurus esbab-ı `aliyyeye irsal olunan
shmed Efendiye harc-ı zade ve dörtüüz on altı gurus `adalet
ari ve menzil emri kûrân tatarana hizmet kırk gurus buyuru-
un emri kûrân tatara hizmet yigirmi gurus haccac emri kûrân
atara yüz gurus devlet-i `aliyye tatarlarına ruziyye seksan
urus seferiyye mûbasiriyye ruziyye elli gurus `inayetlü
akimü`l-seri` efendi hazretlerine harc ikiyüz elli gurus
uyuruldu Kûrân ağaya hizmet ikiyüz elli gurus mûbasirci başı
raya tahsiliyye ikiyüz elli gurus subasılarının şa`ir-i
acesine mahsuben ikiyüz gurus muhar başı merabinci ağanın
zmetlerinden nası ikiyüz elli gurus vezir-i cukadariyye ve
ezir-i tatarlılarına hizmet bin besyüz gurus deve mûbasiri
im Ağaya ruziyye yüz gurus Mehmed Efendiye ve na`ib efen-
ye ve katibiyye ve ihsariyye ve hidamiyye elli gurus ile
an haysü`l-mecmu` on iki bin yüz elli altı gurus baliğ ol-
ğla meblağ-ı mezbur cümle ma`rifeti ve ma`rifet ser`le

nefs-i mahallat-ı fûruhatla bağçeler ve nahiyeler bu rebi' ve
aksim defteridir ki ber vechiatı zikr olunur. Hurrîre fi
evmü'l-hamsin ve 'ôsrin min sehr-i recebu'l-gurresine erba'
e mi'eteyn ve elf. (Recebu'l-ferd 1204)

nefs-i mahalat	Nahiye'-i Yûregir	Nahiye'-i Canib-i sehr
Kurus	Kurus	Kurus
9862	1000	590

atakl (جاتاو) urus	Bağihaney-i Adana (باغیانہ ادنا) Kurus	Cem'an Yekun Kurus
354	350	12156

Balada mezkur nefsi mahallâtın mûhimmesi olan yalnız
okuz bin sekiz yüz altmış iki gurusun tevzi defteridir ki
ikr olunur.

ahalle-i Sarahan	Mahalle-i Harab Bahce	Mahalle -i Kayalı Bağ Kurus
Kurus	Kurus	Kurus
520	285	337

ahalle-i Ağa Mehmed	Mahalle-i Seyh Zade	Mahalle-i Cukur mescid Kurus
Kurus	Kurus	Kurus
390	325	208,5

ahalle-i Kasab Bekir	Mahalle-i Yarbası	Mahelle-i Sa'baniyye
Kurus	Kurus	Kurus
247	78	130

Mahalle-i Cınarlı Mahalle-i Baharan Mahalle-i HanKurbu

Kurus

Kurus

Kurus

208

487,5

320

Mahalle-i Hurmalu Mahalle-i Kurukesri Mahalle-i Mermeli

Kurus

Kurus

Kurus

338

331

221

Mahalle-i Hanedan Mahalle-i Hoca vezir Mahalle-i Hamam
Kurbi

Kurus

Kurus

Kurus

27,5

117

149,5

Mahalle-i Tekne Mahalle-i Bakırsındı Mahalle-i Kesif zade
Kurbi

Kurus

Kurus

Kurus

39

78

19,5

Mahalle-i Sucuzade Mahalle-i Dervis pasa Mahalle-i Seyh
Mustafa

Kurus

Kurus

Kurus

123,5

6,5

90

Mahalle-i Yurtan ma`a kurbi Mahalle-i Pasa Bey Mahalle-i `Ali
dede

Kurus

Kurus

Kurus

460

208

418

Mahalle-i Tashisar Mahalle-i Eski Hamam Mahalle-i Halhal

Kurus

12

Kurus

552,5

Kurus

120

Mahalle-i Bab-ı Tarsus Mahalle-i Hacı Hamid Mahalle-i Kantaran

Kurus

257,5

Kurus

32,5

Kurus

38,5

Mahalle-i Eski Carsu Mahalle-i Hacı Musa Mahalle-i Zimmiyan-ı Tekiyye

Kurus

97,5

Kurus

100

Kurus

330

Mahalle-i Hızır İlyas Mahalle-i Saclı Hamid Mahalle-i Hammal

Kurus

190

Kurus

195

Kurus

30

Mahalle-i Hirak

Kurus

52

Mahalle-i Levhak

Kurus

26

Mahalle-i Sisli

Kurus

58,5

Mahalle-i Karasucu

Kurus

195

Mahalle-i Emirler

Kurus

90

Mahalle-i Debbegan

Kurus

60

Mahalle-i Cami-i Cedid Mahalle-i Ağca Mescid Mahalle-i Dur-

Kurus

15

Kurus

205

mus Musa
Kurus

290

Mahalle-i Sucu Bağçe	Mahalle-i Su Gediği	Mahalle-i Mestan Zade
Kurus	Kurus	Kurus
190	80	80

Mahalle-i Baytemur	Mahalle-i Sarı Ya`kub
Kurus	Kurus
39	334

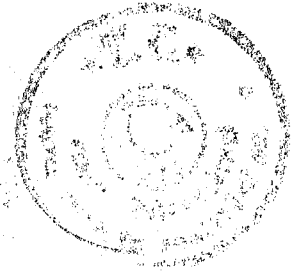
sem`an Yekun

Kurus

1862 men hasbU`l-mecmu` dokuz bin sekizyüz altmış iki gurusdur.

s. No: 107

ilge No: 93

Bin ikiyüz dört senesinde hala Eyalet-i Adana valisi
emir ve sultanım devletlü Battal e`s-Seyyid `Ata'ullah
Hasa Hazretleri ve ma`rifet-i ser`-i vücuh-u Ahali Eyaleti
ma`rifetiyle Canib-i sehr-i nahiyesinde vaki` kurralardan
mevcud haslarından tahriri defteridir ki ber vechiatı zikr
olunur. Hurrere fi 11 Cemaziyel Ahir 1204

(11 Cemaziye`l-ahir 1204)

ft

adet

	Hazırlı
0,5	Nalmanlı
0,5	Koyuncu
2	Kaşlı
	Musa
	Küçük Cıldırım
0,5	Büyük Cıldırım
	Caputcu
	Köyluoğlu
0,5	Sarı Hummalı
2	Barcini zade
0	Holvan oğlu zimmi
2	Emir Humma zade zimmi

4

2 Tarsus Toprağından dört Ağac kariyesinde sakin olub
Adana Toprağı zira`at iden çift

5,5 Incirlik

3,5 Narlıca

2 Zincirli Ma`a A`la Bağ Nehab Cift

1 Akkuyu `adet

1 Hascayır 8

9

1 Alacaatlı ma`a Adana bağ

3 Sirmanlı Cift

1,5

Ma`a bağce

`adet

5

9,75 Kara Calılık

2 Hurmalı

04,75

2,5 Ser bölük bağlar Nehab cift

05 Hazırlı evleri

01 Yalmanlı evleri

35

Yandaki Serh Kaydı

Aylağ mezra`asında Evasıt-ı bağlar

Kah Ummalı mezra`asında A`la bağlar

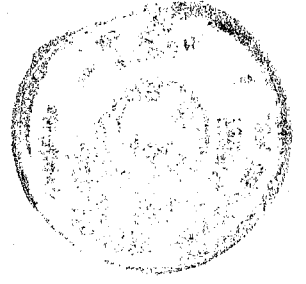
Cift

6

Kirec ocağında Evasıt bağlar

Cift

4

Seniye'-i mezkûrede bilâda muharrer-i misûllû bağhaneyi

Adana'nın tahriri defteridir ki ber vechiatı zikr olunur.

Murrere fi 11 Cemaziye`l-ahir 1204.

bağhaneyi Adana

adet

9 Zukak-ı Ilbas Ağa

0 Zukak-ı Döseme

4 Zukak-ı Sultan

6 Zukak-ı Pasa

4 Zukak-ı Emirze

3

9 Zukak-ı Akkuyu

5 Zukak-ı Köprü

5 Zukak-ı Adalar

32

vasıt	edna	harab	cem`an Yekun			
7	3	9	19			
vasıt	edna	harab	cem`an Yekun			
4	7	9	20			
vasıt	edna	harab	Sûkkagezer	cem`an Yekun		
4	5	5	1	14		
vasıt	edna	harab	Sûkkagezer	cem`an Yekun		
5	5	5	1	16		
vasıt	edna	harab	Hali Menzil-i vahidatı	cem`an Yekun		
4	1	5	2	14		
la	evasıt	edna	harab	Sûkkangezer	cem`an Yekun	
4	5	3	6	1	19	
la	evasıt	edna	harab	Sûkkangezer	Sukkan menzil Emin	cem`an Yekun
2	5	3	3	1	1	15
la	evasıt	edna	harab	Hali	cem`an Yekun	
3	6	4	1	1	15	
la	evasıt	edna	harab	Hali	Sûkkangezer	
9	40	31	42	3	4	

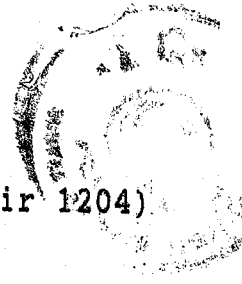
S. s. No: 108

Belge No: 94

Bin ikiyüz dört senesine mahsben hâlâ Eyalet-i Adana vasisi vezirim sultanım devletlû Battal `Ata'ullah Pasa hazretleri ma`rifeti ve ma`arifet-i ser` ve vücûhu ahâli ma`rifetiyle derunu `ahirde ve ma`a bilcûmle mahallât tahrir olurlukları mevcut olan ashabû'l-mûlk ve kiracı ve bâb ve hâli buyut defteridir ki ber vechiatı zikr olunur. Hurrere fi

Evasıt-ı Cemaziye`l-ahir

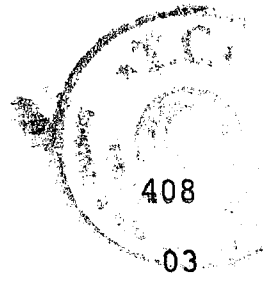
(Cemaziye`l-ahir 1204)

	Yekun mevcut `adet	bab `adet	hali `adet
Mahalle'-i Sarahan	87	6	9
Mahalle'-i Harab bağce	51	6	9
Mahalle'-i Kayalı bağ	57	3	5
Mahalle'-i Ağa Mehmed	66	16	12
Mahalle'-i Seyh zade	62	8	9
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	323	39	44
Mahalle'-i Cukur Mescid	42	8	25
Mahalle'-i Kasab Bekir	43	7	41
Mahalle'-i Barbasi	14	4	05
Mahalle'-i Sa`bâniye	21	2	06
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	443	60	121
Mahalle'-i Cınarlı	37	8	07
Mahalle'-i Necceran	80	20	28
Mahalle'-i Han Kurbi	55	15	17
Mahalle'-i Hurmalu	55	07	09
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	670	100	218
Mahalle'-i Kuru köprü	57	05	13
Mahalle'-i Mermerli	25	02	12
Mahalle'-i Hanedan	05	02	03

Mahalle'-i Hocavezir	20	01	04
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	787	110	218
Mahalle'-i Hamam kurbi	27	05	09
Mahalle'-i Tekke kurbu	08	00	01
Mahalle'-i Bakır sindı	15	03	01
Mahalle'-i Yusuf zade	03	02	10
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	840	120	244
Mahalle'-i Sucu zade	20	06	01
Mahalle'-i Dervis pasa	02	00	05
Mahalle'-i Seyh Mustafa	13	08	06
Mahalle'-i Yurtan ma`a veli	77	15	15
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	952	149	271
Mahalle'-i Pasa Bey	38	06	14
Mahalle'-i `Ali dede	71	11	24
Mahalle'-i Tascı han	18	04	07
Mahalle'-i Eski Hammı	78	12	48
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	1157	182	364
Mahalle'-i Halhal	23	04	01
Mahalle'-i Bab-ı Tarsus	40	09	17
Mahalle'-i Hacı Hamid	08	04	10
Mahalle'-i Kiptıran	09	01	10
Mahalle'-i Eski Carsu	17	00	06
	<hr/>	<hr/>	<hr/>

	1254	200	408
Mahalle'-i Hacı Mûsa	20	03	03
Mahalle'-i Dimyan-ı Tekiyye	56	01	01
Mahalle'-i Hazrû'l-bas	34	03	03
Mahalle'-i Siyamlı Hamid	28	00	07
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	1392	207	422
Mahalle'-i Hammal	06	00	07
Mahalle'-i Hirak	04	01	08
Mahalle'-i Levhak	10	09	00
Mahalle'-i Sisli	10	01	02
Mahalle'-i Kara sufi	33	04	11
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	1455	222	450
Mahalle'-i Emiri	17	04	14
Mahalle'-i Debbâğân	12	08	15
Mahalle'-i Cam`-ı Cedid	34	07	06
Mahalle'-i Ağca Mescid	50	04	06
Mahalle'-i Durmus Musa	49	04	03
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	1617	249	494
Mahalle'-i Sucu bağçe	33	10	20
Mahalle'-i Su küdüğü	18	04	03
Mahalle'-i Mestan zade	16	05	05
Mahalle'-i Baytemur	08	02	05
Mahalle'-i Sarı Ya`kub	37	12	10
	<hr/>	<hr/>	<hr/>

S. s. No: 109

Belge No: 95

Bin ikiyüz dört senesinde hala Eyalet-i Adana valisi tedbir-i devletlü `inayetlü Battal e`s-Seyyid `Ata'ullah Pasa Yesserullah Mayrid ve maysa'-i hazretleri ma`rifeti ve ma`rifet ser` ve vücuhu ahali ma`rifetleriyle bi`l-cümle Yüregir Nahiyesinde vaki` kurralarda mevcud olan hasların defteri-dir ki bervechiatı zikr olunur Hurrere fi 11 cemaziye`l-ahir 1204
(11 Cemaziye`l-ahir 1204)

Cift

`adet

11,5 Karye-i Hocakend
08 Karye-i Hacı Halim
07 Hacı İbrahim
05,5 `Ali Kocalı
04 `Inablı
36
05 Seyh Mahmud
10 Kayırlı
09 Kayalı
10 Mihmandar
02 Sakızlı

72

09 Kadı
04 Kara Ahmedli
04,5 Kumrulu
09 Korkmaz
06,5 Hacı Halil

105

010,5 Yenice
0110 Denizkuyu
006 Glhavir
006,5 Pirce
011 Tashisar

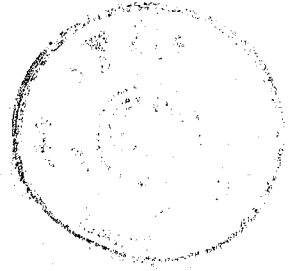
150

007 Yuva Hendegi
003 Ağca köylü zımmi
004 Kafir Kiran
002,5 Zırzol
004 Sehir civarı ma`bağce
017 Cennet `adek

3

187,5

004,5 Zitecri
005 Bağcelerden zira`at iden haslar
004 Misis civarında vaki` Yalnız zımmı çiftcileri
005 Hacı Halil

206

Bağçe `adet

Ekmilde sükun menazil

adet

adet

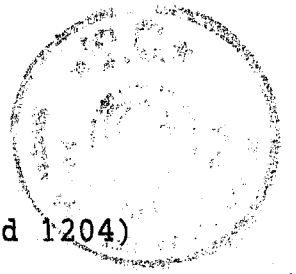
12,5

3

S. s. No: 110

Belge No: 96

Medine'-i Adanada vaki` Mestan zade Mahmud Ağa nam sahi-
bû'l-hayrın nepa eylediği cam`-ı serifde yevm-i dört akce
vazife ile Ferras olan Mehmed bila veled fevt olub biri hali
ve hizmet-i lazimesi mahlul ve mu'ttal kalmağla yerine işbu
rafi`-i tevki`-i refi`s-san hâkani e`s-Seyyid Mustafa Ibn-i
e`s-Seyyid `Ali her vechle layık ve mahal-i müstehak olmağın
mütevefanın ahlulünden tevcih olunub yerine berat-ı serif-i
`âlısanım virilmek babında kadısı mevlana E`s-seyyid Mehmed
Emin Zide fazlehu `arz itmeğın bila veled fevti vaki` ise
hûmâyun sa`adet makrunu virdüm ve buyurdum ki ba`de`l-yevm
merkum e`s-Seyyid Mustafa Ibn-i e`s-Seyyid `Ali varub zikr
olunan cam`-ı serifde mütevefay-ı mezburun yerine Ferras olub
hiizmeti lazimesin mir`i ve mu'di kaldıktan sonra yevmi dört
akce vazıfesiyle Mutasarrıf olub vakfın ruh-ı ve devam-ı
`amir ve deletimçün du`âya müdâvemet göstere ol-bâbda taraf-ı
ahirden bir vechle dehl ve ta`arruz kılmayalar. Söyle bileler
`Alâmet-i serife i`timad kılalar. Tahriren fi`l-yevmü`l-sâni
`ösr-i min sehr-i recebü`l-ğurresine erba` ve mi'eteyn ve

elf.

(Recebu`l-ferd 1204)

Kostantiniyye

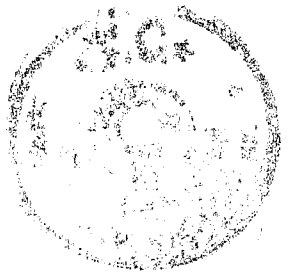
S. s. No: 110

Belge No: 97

Medine'-i Adana mahkemesinde kâtib olan e`s-Seyyid Hafız Mehmed fevt olub yer-i `âhali ve hizmet-i lazimesi mahlul olmağla yerine erbâb-ı istihkâkdan salibi kebir oğlu isbu rafi` tevki`-i refi`-u`s-sân hakani kıdvet-i erbabu`l-tahriru`l-kalem ve ashabu`l-takrir ve E`r-rahmanu`s-Seyid `Ali zide mûhimme her vechle layık ve mahal-i müstehak olmağın kitabet-i mezkure mûtevefa babası mahlûlûnden tevcih olunub yerine berat-ı serif `âlısan virilmek bâbında kadısı Mevlana e`s-Seyyid Mehmed Emin zide fazlehu `arz itmeğın mucebince vaki` ise merkume-i sıddıka idûb bu berat-ı hûmayun sa`âdet makrûnu virdüm ve buyurdum ki ba`de`l-yevm mevlanay-ı merkûm varub kaza'-i mezkur mahkemesinde mûtevefa babası yerine kâtib olub hizmet-i lazimesin mir`i ve mu'di kıldıkdan sonra bundan akdem tevcihle mutasarrıf olagelmisler ise merkum dahi ol-vechle mutasarrıf olub devam-ı `amir ve devletim icûn du`aya mûdavemet göstere olbabda taraf-ı ahirden bir vechle dehl ve ta`arruz kılmayalar. söyle bileler. `Alamet-i serife i`timad kılalar tahriren fi`l-yevmü`l-hams zi`l-ka`detü`l-serife sene erba` ve mi'eteyn ve elf.

(Zi`l-ka`detü`l-serife 1204)

Konstantiniyyetu`l-Mahruse

S. s. No: 111

Belge No: 98

Adanada vaki` Mestan zade el-Hac Mahmud Ağa nam sahi-
bû`l-hayrın cam-ı serifde nasb-ı vazife mu`yyine ile nasf-ı
imamete mutasarrıf olan e`s-Seyyid Mehmed fevt olub yeri hâli
ve hizmet lazımesi mahlul kalmağla yerine erbab-ı istihkakdan
salibi oğlu Esber rafi`-i tevki`-i rafi`u` `s-san hakani E`s-
seyyid `Ali halife her vechle layık ve mahal-i ve müstehâk
olmağın nasfı imâmet mezbûre'-i müteveffa babası mahlulünden
tevcih olunub birine berat-ı şerif `alisanım verilmek babında
e`s-Seyyid `Ali `inâbet itmeğın vaki` ise mucebince tevcih ve
sıddıka idûb bu berat-ı hûmâyun sa`adet makrunu virdum ve
buyurdum ki ba`de`l-yevm merkum e`s-Seyyid `Ali halife varub
zıkr olunan cam`-ı serifde müteveffa babası yerine nasf-ı
imam olub hidamet lazımesin kıldıkdan sonra nasf-ı vazife'-i
mu`yyinesiyle imam-ı vakfın rûh-ı devam `umûr-u devlet makrun
re`âya müdâvemet göster ol-bâbda taraf-ı ahirden bir ve da-
hil-i ve ta`arruz kılmayalar söyle bileler `Alamet-i serife
i`timad kılalar. Tahriren fi`l-yevmü`t-tisa `ösrin seher-i
recebû`l-ferd sene-i erba` ve mi`eteyn ve elf.

(Recebû`l-ferd 1204)

Kostantiniyyetû`l-Mehruse

S. s. No: 111

Belge No: 99

Medine'-i Adana'da vaki` müteveffa Mestan zade Mahmud
Ağa nam-ı sahibû`l-hayrın neba eylediği cam`-ı serifde vazi-

fe'-i mu'yyine ile me'zun olan e`s-Seyyid Hasan Ibn-i salih
bila veled fevt olub birû hali ve hizmet lazimesi mahlul mut-
tal kalmağla birine erbab istihkakdan isbu rafi tevki`-i
refi`-û`s-sân hakani e`s-Seyyid Mehmed halife Ibn-i e`s-
Seyyid `Ali ber vechle lâyıq ve mahâll-i ve müstehak olmağın
mûtevefânın mahlûlûnden tevcih olunub birine berat-ı serif-i
`Alisânım virilmek bâbında kadıyı mevlana e`s-Seyyid Mehmed
Emin Zid-i fazıla `arz itmeğın bilad-ı veled fevti vaki` ise
mucebince tevcih ve siddıka idûb bu berat-ı hûmayun sa`âdet-
makrunu virdüm. Buyurdum ki ba`de`l-yevm merkum e`s-Seyyid
Mehmed halife Ebu e`s-Seyyid `Ali varub zıkr olunan cam`-ı
serifde mûtevefay-ı mezburun yerine hizmet lazimesin mir`i ve
mu`di kıldıkdan sonra vazife'-i mu'yyinesiyle mutasarrıf olub
vakfın ruh-ı ve devam-ı `amir ve devlet makrun re`ayamda
merhâmet göstere olbâbda taraf-ı ahirden ol-vechle dâhil ve
ta`arruz kılmayalar. Söyle bileler. `alâmeti serife i`timad
kılalar. Tahriren fi`l-yevmü`l-salis `ösr min sehr-i rece-
bu`l-gurresine erba` ve mi'eteyn ve elf.

(Recebü`l-gurre 1204)

Kostantiniyye

S. s. No: 112

Belge No: 100

Medine'-i Adana mahallatından Halhal mahallesi sukânın-
dan iken bundan akdem maktulen fevt olan Mehmed bin `Abdullah
nam-ı mütevefânın ve hatta zevce'-i menkuhe'-i metrukesi Ne`-
dice binti Mehmet ve salibi Kebiroğlu Suleyman inhisarı

lede`l-ser`u`l-envâr-ı zahir ve nemayan oldukdan sonra
mûtevefay-ı mezburun tahrir olunan terekesi defteridir ki ber
vechiatı zikr olunur. Hurrere fi`l-yevmü`l-hadi `ösrin sehr-i
cemaziye`l-evveli sene erba` ve mi`eteyn ve elf.

(Cemaziye`l-evvel 1204)

Mahalle-i mezburede vaki` bir bâbda fevkâni ve bir bâbda
tahtâni beyt

Kıymet para: 300

Yine mahalle-i mezbûrede vâki` bir bâb fevkâne ve bir
bab tahtâne mülk odanın ihtisalinde olan vakıf arsa üzerine
metni bir bab fevkane oda kıymet kurus= 450

Köhne halı seccade `aded: 2, kıymet kurus: 4

Köhne halı `aded: 2, kıymet kurus: 4

Minder aded: 3 kurus: 41

Köhne bardak: 6 kurus: 7

Köhne kilim ve keçe aded: 2 Kurus: 3

Dösek: 1 kurus: 2

Alat-ı kahve: 1, Kurus: 5

Evasıt sini: 3 Kurus: 9

Ibrik: 1 Kurus:12

Samdan: 1 Kurus:12

Pesger: 1 Kurus:2

Sini ayağı: 1 Kurus:20

Su tası: 1 Kurus:18

Alaca: 2 Kurus: 18

Müsame ve distar: 2 Kurus: 4

Cedid-i distar: 1 Kurus 15

Cedid Kilim: 6 Kurus 22

Köhne entari: 1 Kurus: 2

Mazi köhne entari: 1 Kurus: 1

Köhne külek 3 Kurus: 2

Köhne seravil: 2 Kurus: 2

Sim canak: 1 Kurus: 5

Kasık Deste: 3 Kurus: 120

Simli ve boz tüfenk: 4 Kurus: 25

Birkat yatak Kurus: 8

Delgi kürek: 1 Kurus: 15

Halı seccade: 3 Kurus: 4

Trablus kusağı: 1 Kurus: 10

Billur: 3 Kurus: 42

Evan nehasiye kıyye 62 Kurus 31

Köhne cadır: 1 Kurus: 80

Sağır samdan: 3 Kurus: 12

Bir kıt'a Musaf-ı serif hediyesi Kurus: 15

Del'ail el hayrat 1 hidaye kurus: 3

Ciğal bezi Kurus: 32

Beyaz Nokud Kurus: 100

Altun Nokud Kurus: 100

Köhne sitar cûbe kürek: 1 Kurus: 10

Menzil hırdavatı Kurus: 5

Bor müftûsü 'Ali Efendiden olan

100 gurus alacak yerine gelen sarık aded: 4 Para: 75

Bakır aded: 15 kurus 300

Simli Kılınc aded: 1 kurus 100

Kayırlı kariyesinde olan çift zımmi aded: 1 Kurus: 100

Vûzu`a hinta 2 katile keyl: 24 Kurus: 360

Vuzu`a sair 2 katile keyl aded: 232 Kurus: 188

Mahsulu koza ceki aded: 40 Kurus: 20

Bargir-i ra'is aded: 2 Kurus: 50

Kahne ahır takımı Kurus: 5

Alat-ı çift Kurus: 15

Yekun para 2622 yalnız ikibin Altı yüz yirmi iki gurusdur.

Mine`l-ihracat

techizi tekfin Para: 62

Resmi kısmeti hadi Para: 51

Katibiyeye Para: 5,5

Naziriyeye Para: 5,5

Cukadariyeye Para: 5,5

Ihzâriyeye Para: 5,5

Pasa kariyesinde ceraim tarikiyle ihza eylediğimi bin altı yüz gurustur. Para: 160

yekun Para 1742 yalnız bin yediyüz kırk iki gurustur

Sahihü`l Bâki

Para 980 yalnız dokuz yüz seksen gurustur. Balada mesruh bâki kalan dokuz yüz seksan gurusluk terekenin üzerine derseleri (silik) mezburun Uvey oğlu Durmus Ali Efendiye Cebren ve kerhen vezir-i mûsaruniley hazretleri Besir Pasaya taksim itdirdüb vekili hacı ma`rifetiyle kendi dairesi için imza eylediği ecnası deha'ire vir deyu ala tarikül-havare cebren ve kerhen ahz itdirdiği bin dörtyüz gurustur. İşbu mahalle`-i seri`-virilüb bir dahi temhir olmuştur. Afa Anhûma

Belgenin altındaki tastik ve imza

Hurrine tasdikû't-defter nemegahû fakirullah es-Seyyid

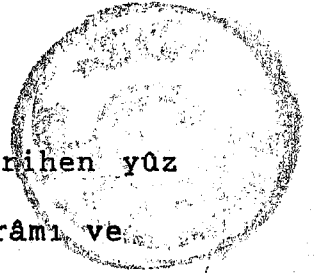
Mehmed Emin el kadı ve Medine'-i Adana nemegahu'l-fakirullahu
azze sanehu ve gaferelahu.

S. s. No: 113

Belge No: 101

Isbu bin ikiyûz dört senesine mahsuben Eyalet-i Adana valisi vezir 'Asıf nazır devlet e's-Seyyid Ata'ullah pasa hazretlerine ba-emr-i 'Ali imdad-ı hazeriyenin tekayutu olan üç bin üçyüz yirmi bes gurus ve bir mü'tâd-ı kıdvetiyle bes bin ve bu def'a muma'ileyh hazretleri (silik) tahsiliyye bin gurus ve harc-ı bab bin gurus Kethûda Beye besyüz gurus ve Divan-ı Efendisine ikiyüz elli gurus Enderun Muharrir Bası Ağaya bes yüz elli gurus ve zahiyye-i cesr-i merkumen kâhha Ağalara hürmet seksan gurus Emir-i Kesiri Mübasiriyye bes yüz gurus Haccac Umeray-ı Rahvan Mübasiriyye hizmet besyüz gurus İbrahim Bey hizmet bes yüz gurus derliva' 'Abdi Pasa bekayasından yedi yüz otuz dört gurus Emamir-i hizmeti Mustafa Ağaya elli gurus Ucbin ve kıyye lehm mahar besyüz gurus altı bin ve kıyyebân mihası dokuz yüz gurus Hakim Efendinin makeddema ba temmasûk alacağı binyediyüz gurus alacağından 'Aliyü'l-hâl vasi olunan bin gurus def'a Efendi Hazretlerin saliyane'-i sâbıktan Karatas defter Hacı kesri bâkiyü'l-bâki yüz gurus ve mü'tad-ı kadim Harc-ı Emsâr defterinin ve bir mü'tâd Harc-ı i'lâbât yediyüz elli gurus Katibiyye yüz elli gurus ihsariyye yüz elli gurus Basraya yüz elli gurus muhdariyye yüz gurus ve

Kethûdarene bu akce otuz iki gurus Mûslim Ağanın Liya'-i
kuddeti ve gerek sa'ir alacağından `aliyyû'l-hab vasi` olunan
Uç bin gurus ve Bazergânlar ve Velayet-i Emrarın içün isti-
dâya ikiyûz elli gurus ve menzil içün vasi` alınân bin gurus
Vekil-i Fukaraya ve `iyağına ücret yüz gurus seferiyye emri
gönderen mûbasiriyye Mehmed Ağadan alınan yüzelli gurus `adâ-
let emr-i mûbasiriyye Mehmed Ağadan alınan yüz elli gurus
mukâta`at-ı mûbasiriyye Mehmed Ağadan alınan yüz gurus ganem
emr-i mûbasiriyye Mehmed Ağadan alınan elli gurus Konya Mûte-
sellim tatarane Mehmed Ağadan alınan elli gurus Sağak Zade
Cukadarı `Osman Ağaya hizmet muhdariden alınan elli gurus
Silahdar Ağaya ihsandan alınan yüz gurus enba`ına Mûtesellim
Ağa yediyle hizmet yüz gurusdan isti`câli içün tatara ve
keyl-i Fukaraya yüz altmış gurus Hakim imdad-ı devlet Mûte-
sellim Ağa emriyle virilen yüz gurusdan mûbasiriyye hizmetden
bâki Mûtesellim Ağaya yediyle yüzdoksan gurus Mûbasiriyye Mû-
tesellim Ağa emriyle virilen yüz gurusdan Mûbasirine hizmet-
den bâki Mûslim Ağa yediyle ikiyûz gurus mûbasiriyye ruziyye
dört yüz yigirmi gurus Misis mesarifi meyardan istida olunan
Uçyüz yetmişbes gurus Haseki Ağaya Mu`mar Ağaya ruziyye yüz
gurus def`a Misis mesarifi Efendiler ma`rifetiyle ve keyl-i
fukara yediyle yüziyigirmi gurus def`a Haseki Ağaya hizmet ve
keyl-i fukaraya yediyle ikiyûz elli gurus Mu`mar halifesine
mûbasiriyye ikiyüz elli gurus Seferiyye emr-i is`âline de
dehayardan alınan ikiyûz yetmiş bes gurus def`a Seferriyye
is`âli emr-i hizmet Kahveciden alınan elli gurus Adil Pasa
hazretlerine bağ-ı akceleri ve keyl-i Fukara ve Subasılardan

alınan dörtyüz gurus Kara Halil oğlu on keyl serihen yüz
yigirmi gurus bu berây-ı mukid iki def`a bargir kerâmı ve
ruziyye elli gurus `Adil pasa hazretlerinin fevher bası Ağa
içün ruziyye on sekiz gurus gûnlük ikiyüz doksan gurus ile
men-haysü`l-mecmu` olunan uc bin uc yüz seksan dört gurus
bâlig olmağla cûmle ma`rifeti ve ma`rifet ser`le nasr-ı ma-
hallat-ı livâsına tevzi defteridir ki zikr olmusdur. Hurrere
fi`l-yevmü`l sâni ve`l-`ısrın sehr-i Saferü`l-hayr
sene erba` ve mi`eteyn ve elf. (Saferü`l-hayr 1204)

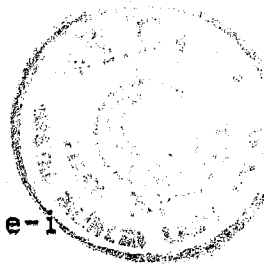
Nefs-i Mahallat	Yüregir	Canib'-i sehr		
Kurus	Kurus	Kurus		
23990	2021	2021		
Bağihâne-yi Adana	Çatak	Taksit-i Kazihâyı (تقسیت)	Kara Tas Cem`an	
Kurus	Kurus	Kurus	Kurus	Yekun
1021	1521	1810	100	33384

Balâda mezkûr olunan nefsi mahallatın tevzi` ve taksim
defterini bi`l cûmle mühimme defteridir ki ber vecih`atı zikr
olunur.

Mahalle-i Necceran	Mahalle-i Ağa Mehmed	Mahalle-i Seyh Zade
Para	Para	Para
1420	790	890

Mahalle-i Durmus Musa Para 1015	Mahalle-i Yurtan Para 620	Mahalle-i Pasa Bey Para 745		
Mahalle-i Sarı Ya`kub Para 815	Mahalle-i `Alidede Para 970	Mahalle-i Eski Hamam Para 1270		
Mahalle-i Kasab Bekir Para 1070	Mahalle-i Cukur Mescid Para 520	Mahalle-i Mermerli Para 845		
Mahalle-i Harap Bahce Para 615	Mahalle-i Hurmalu Para 465	Mahalle-i Kuru Köprü Para 720		
Mahalle-i Cami-`i Cedit Para 365	Mahalle-i Hoca vezir Para 420	Mahalle-i Hamam kurbi Para 465	Mahalle-i Sucu bağce Para 610	Mahalle-i Hızır il- yas Para 420
Mahalle-i Zimmiyan-ı Tekkiye Para 515	Mahalle-i Eski Carsu Para 215	Mahalle-i Kantaran Para 160	Mahalle-i Hacı Hamid Para 365	Mahalle-i Hamâl Para 120

Mahalle-i	Mahalle-i	Mahalle-i	Mahalle-i	Mahalle-i
Cazlu (جزلو) Para	Yarbası Para	Sa`baniyye Para	Hacı Musa Para	Debbeğan Para
265	265	265	240	275

Mahalle-i	Mahalle-i	Mahalle-i	Mahalle-i	Mahalle-i
Emirler Para	Sukutuğu Para	Mestan Para	Hamdi Para	Dervis Paşa Para
295	150	150	115	30

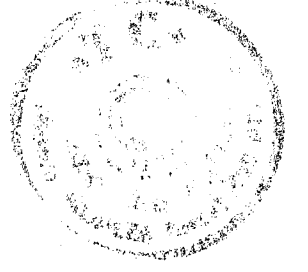
Mahalle-i	Mahalle-i	Mahalle-i	Mahalle-i	Mahalle-i
Sucu zade Para	Tekiyye karbı Para	Bakır sındı Para	Kesif zade Para	Seyh Mustafa Para
215	65	50	35	210

Mahalle-i	Mahalle-i	Mahalle-i	Mahalle-i	Mahalle-i
Halhal Para	Tascı hisar Para	Sisli Para	Hirak Para	Kara sucu Para
80	22	115	175	210

Mahalle-i	Mahalle-i	Cem`an Yekun
Hanedan Para	Levhak Para	Kurus 23990
25	75	

S. s. No: 114

Belge No: 102

Medine'-i Adana mâhalatından Cınarlı mahallesinde vaki`
ashab-ı hâyratdan el-Hac Mestenzade Mahmut Ağa bina eylediği cam`-ı şerifde ber vech-i hesabı hatib olan Ebubekir fevt olub yeri halli ve hizmet lazımesi mahlûl olmağla yerine erbâb-ı istihkakdan Salibi Kebir oğlu isbu rafi`-i tevki`-i refi` u`s-sân hakâni monla Ibrahim Halife her vechle layık ve mahal ve müstehak olmağın mûtevefa babası mahlulundan tevcih olunub bi`d-dünya berât şerif-i `alisânım virihmekte babında Kadısı mevlana e`s-Seyyid Mehmed Emin zide fazlehu `arz itmek mucebince vaki` ise merkuma sıddıka idûb bu berât-ı hûmayûn sa`âdet makrunu virdûm ve buyurdum ki ba`de`l-yevm merkum varub zikr olunan cami`-i şerifde mûtevefa babası birine hatib olub hizmet-i lazımesi mir`i ve mu`di kaldıktan sonra bir vech-i hassebi Mutasarrıf olub vakfın ruhu devam `amir devleticûn du`âya müdâvemet göstere olbabda taraf-ı ahirde bir vechle dahil ve ta`arruz kılmayalar söyle bilub `alâmet-i serife i`timâd kılalar Tahriren fi`l-yevmü`l-`Asr cemaziye`l-evveli sene erba` ve mi'eteyn ve elf.

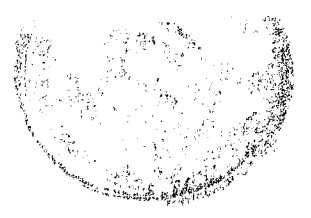
(Cemaziye`l-evvel 1204)

Kostantiniyye

S. s. No: 114

Belge No: 103

Medine'-i Adana mahâllatından Cınarlı mahallesinde ashâb-ı hayıratdan el-Hac bina eylediği mescid-i şerifde bir

vech-i hasebi imam olan Ebu Bekir fevt olub yeri hali ve hizmeti lazimesi mahlûl olmağla yerine erbab-ı istihkakdan salibi oğlu isbu rafi`-i tevki`-i refi`Us-san hakâni Ibrahim halife her vechle layık ve mahal ve mûstehak olmağın mûteveffa babası mahlulünden tevcih olunub yedine berât-ı serif `A-lisanım virilmek bâbında kadısı mevlana es-Seyyid Mehmed Emin zide fazlehu `arz itmeğın mucebince vaki` ise merkuma siddıka idûb bu berâtı hûmâyun sa`âdetmakrunu virdüm ve buyurdum ki ba`de`l-yevm merkûm Ibrahim halife varub zikr olunan Mescid-i Serifde mûteveffa babası yerine imam olub hizmeti lazimesin mir`i ve mu`di kaldıktan sonra bir vech-i hasebi mutasarrıf olub vakfın ruhi ve devam `amir ve devletimcûn du`âya mûdâvemet göstere ol-bâbda taraf-ı ahirden bir vechle dehl ve ta`arruz kılmayalar söyle bileler `alamet-i şerife i`timad kılalar tahriren fi`l-yevmû`l-`ösr cemaziye`l-evveli sene erba` ve mi`eteyn ve elf. (Cemaziye`l-evvel 1204)

Kostantiniyye

S. s. No: 115

Belge No: 104

İsbû bin ikiyüz dört senesine mahsûben Eyâlet-i Adana valisi vezir Asıf nazır devlet es-Seyyid `Ata'ullah Pasa hazretlerine bâ emr-i `Ali İsbû bin ikiyüz üç senesine mahsûben Moskov ve Nemçeli Uzerlerine sefer-i hûmâyun nasr-ı temağunu istihdâm olunmak için Adana Sancağından matlûb buyurulân ikiyüz elli muhâr askeri sandân Nefs-i Adana ve Yûregir ve Canib nahiyelerine `Isabet eden isbu sehr bes bin gurus ve

Mubâsirine hizmet Üçyüz gurus ve Kilis menzil-i bes bin gûrus
Mütesellim Ağanın sâbık-ı Menzilden bâkı ve sâbık Mütesellim
Ağanın nizamiye akçe setden bâkı sekiz bin besyüz gûrus ve
yine sâbık mütesellim Ağa'ya olan Saray masrafından bâkı üç-
yüz altmış gûrus Halil Pasaya verilen otuz iki keyl-i sa'ir-i
buha bes yüz seksen gûrus vakf-ı mubâsirine zûriye ikiyüz
kırk gûrus sâbık ve keyl-i fıkra Ahmet Ağaya hıfz-ı bahâ yüz
yetmiş bes gûrus ve yine alacağı için vaz` olunân üçyüz gûrus
Gâzi Zade Mehmed Beyin Alacağı ikiyüz yetmiş gûrus Hıdır Zade
Hacı Hasan Ağanın ve keyl-i fıkra yedime bes keyl-i sa'ir
bahâ elli gûrus kıslâk `askeri sūrikliğine māmūr Turnacı Bâsı
Ağaya hizmet ikiyüz gûrus Kel Bekir oğlu Hafızın alacağı elli
gurus halâ ve keyl fıkranın masârifına `Ali el-hisânet bes
yüz gurus `umû nâbi malının yüz keyl-i si`ar-ı bahâ bes yüz
harc emdâr-ı ve fetr-i bin bes yüz harc-ı a`lâmât-ı bin gûrus
Kethûda Efendiye ikiyüz gurus Cukâdariye yüz gurus Molla
Efendiye Elli gûrus kâtibiyeye yüz gurus ihzariyye yüz elli
gurus tahsiliyye bin gurus Kethûdaya üçyüz gurus Turnacı bâsı
Ağaya üç yüz gurus Kâtib Efendiye yüz gurus ser muhzırân
Ağaya ücret ikiyüz gurus t`amile muhakeme için vaz`ı yirmi
yedi bin ikiyüz yetmiş bes gurus bâliğ olub makcaya `ulemâ ve
A`yan m`arifeti ve m`arifeti ser`le nefer-i Adana ve nevâci-
lerine tevzi defteridir ki ber vech-i âti zikr olunur Hurre
fi el-yevmü`l-hâms ve `isrin şehri Recebü`l-ferd sene selas
ve mi'eteyn ve elf. (Recebü`l-ferd 1203)

Nefs-i Adana Nahiye-i Yüregir Canibü'l-sehr Bağhay-ı Adana

Para	Para	—	Para	Para
22275	2000		2000	500
Catak	Yekun			
Para	27275			
500				

Bâlâda mezkûr Nefs-i mahallatın muhimmesi olan meblâğ-ı mezbûrun tevzi`-i defteridir ki bervechiâtı zikr olunur.

Mahalle-i	Mahalle-i	Mahalle-i	Mahalle-i	Mahalle-i
Necceran	Ağa Mehmed	Seyh zade	Durmus Musa	Yurtan Ma`kurbi
Para	Para	Para	Para	Para
1200	700	700	1000	1050

Mahalle-i	Mahalle-i	Mahalle-i	Mahalle-i	Mahalle-i
Tekkiye Kurbi	Sarı Ya`kub	`Alidede	Eski Hamam	Bab-ı Tarsus
Para	Para	Para	Para	Para
725	700	800	1250	1000

Mahalle-i	Mahalle-i	Mahalle-i	Mahalle-i	Mahalle-i
Kasab Bekir	Cukur mescid	Mermerli	Harab Bağce	Hurmali
Para	Para	Para	Para	Para
1200	450	750	550	450

Mahalle-i Kuru köprü Mahalle-i Han Kurbi Mahalle-i Sarıçam Mahalle-i Saçlı Hamid Kayalı bağ Mahalle-i

Para Para Para Para Para

650 600 400 700 400

Mahalle-i Ağca Mescid Mahalle-i Cami-i Cedid

Para Para

650 350

Mahalle-i Hoca vezir Mahalle-i Sucu Bağce

Para Para

300 500

Mahalle-i Hamam Kurbi Mahalle-i Hızır İlyas

Para Para

400 350

Mahalle-i Zimyan-ı Tekiyye Mahalle-i Eski carsu

Para Para

400 200

Mahalle-i Debbeğân Mahalle-i Emirler

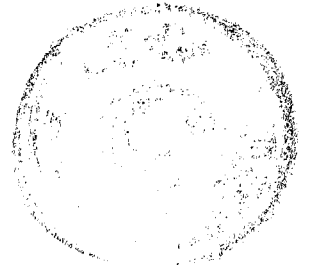
Para Para

250 250

Mahalle-i Su Gediği Mahalle-i Mestan Zade

Para Para

200 200

Mahalle-i Baytemur

Para

150

Mahalle-i Dervis Pasa

Para

50

Mahalle-i Sucu zade

Kurus /

200

Mahalle-i Tekiyye Kurbi

Para

40

Mahalle-i Bakır Sındı

Para

20

Mahalle-i Kesif Zade

Para

30

Mahalle-i Seyh Mustafa

Para

180

Mahalle-i Tas Hisar

Para

200

Mahalle-i Halhal

Para

20

Mahalle-i Sisli

Para

80

Mahalle-i Hirak

Para

150

Mahalle-i levhak

Para

110

Mahalle-i Kara Sucu

Para

200

Mahalle-i Handan

Para

20

Yekun

Para

22275

Yiğirmi ikibin ikiyüz
yetmiş bes gurusdur.

S. s. No: 116

Belge No: 105

El-vâkf `ali kulli hâl `alam el-ğayb ve e`s-sâhâdet-i el-bikti`l-men`al vesselâvat ve`l-islam `ali nebiyen mecit el-me`ûs labiyân ihtirâm ve ikhilâl emâ b`ad-ı isbu vakfiye sahihi ser`iyenin tahririne bâdel ve bâ`is olunur ki Medine-i Adana kal`ası vürudunda sakin Ummu Gûlsûm bint-i Muhammed nâm Hatûn meclis-i ser` hazır-ı lâzım olundukda zikr-i ati vakf-ı lâcel el-tescil ve lâm-ı el-ithâm Mûtevellî nasb ve t`ayin eylediği Kalender es-Seyid Ahmed Efendi Ibn-i es-Seyid Muhammed Efendi nâm kimesne muhzırında bit-tav`i el-sâf-ı ikrâr ve intirâf idûb vakf-ı câ`i el-zikr-i sudûruna değin salık mûlk sahihi mûddet-i mûnselik kal`a mezbûrede ve ark`ı kıbleten kal`a-ı vûzera`da es-Seyid Muhammed Ağa menzili ve simâlen Tarık Hacı ve Sarken es-Seyid Mehmed menzili ve Garben mescid-i serif ve bir mâ`i ile mahdûd ve bir bâb fevkâni menzili secbine et-tevâb`ı ve allû ahuk dükânı el-menâf`i ve el-tevâb`ı ve allû ahuk dükânı el-menâf`i ve el-mûrafık hasbiyallahu`s-samed ve talibân tarzât Allahü`l-ahd söyle `akf sahihi ser` ile vakf ve habs serh-i mer`i ile habs idûb söyle sart ve t`ayin eylediğimde madâmki kendim heyvetde oldukca keyfimâ beşe mûnsarıfa sakine olam ve b`adûfata merkûm Kalendâr es-Seyid Ahmed Efendi Ibn-i Muhammed Efendi sakin ve mutasarıf ola ve b`adûfata batınân b`ad-ı bostan kırnân b`ad-ı merkûmun evlâd-ı evlâd-ı evlâdları sakin ve mutasarıf ve mutasarıf olalar ve b`ad-ı el-inkar istinâd bâlta ta`âli `in kahrü`l-feyyaz menzil-i mahdûd mezkûrı

b`ade`l-ta`mim ve altermim `imlasını sâhib-i inhirat Hâbir
Pasa rabına eylediği cam`-ı serifin semm`ine ve ruğnuna harc
ve sırf oluna işbû fârgâr `ine`l-seva`il menzil-i mahdûd
mezkûr mütevellî merkûma teslim olduğu sâ`ir evkâf mütevellî-
leri gibi teslim ve kabz eyledikten sonra gibbe`t-tasdik mez-
bûre `imâde kelâm idub vakf-ı `ikâr imâm-ı `azam ve emam-ı
fûham hazretleri katında ancak sahih ve lakin gayr-ı lazım
olmağla vakf-ı mezbûrda rucû` ve kemâfi el-evvel mûkellema
istirdâd muradıdır dedikde mütevellî merkûm cevâb bâ sevâba
`azim olub vakf-ı `ikâr gerçe imam-ı `azam emam-ı fûham
hazretleri katında gayr-ı lâzımdır hâkim hazretleri katında
gayr-ı lâzımdır hâkim hâsım mûm`a sadr-ı kuttâb Tevabiha ve
Hasan sâ`ib Efendi Hazretleri dahi huzurunda olduklarında
merkûmânın ve sakinlerine nezr ve menâ`en lehir olmakdan
hazr idûb imâmın el-hamâmın hasrâtlerinin kul seriflerinin
üzere vakf-ı mezbûrun sıhhat ve luzûmuna hâkim muhkem-i ser`
ile hâkim idûb men b`ad-ı nıfz-ı nakize`-i mecâl-i mahâl oldu
gurre fi el-yevm el-hâdis `asr min sehr-i Recebû`l-ferd sene
erb`a ve mieteyn ve elf. (Recebû`l-ferd 1204)

Suhudû`l-Hâl

Kal`e Dizdarı es-Seyid Mehmed Ağa

Kaleli Hâcı Hafız Efendi

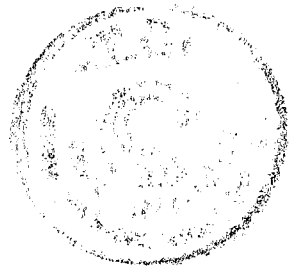
Sırâc Usta Hasan

Antakya bese oğlu el-Hâc Ahmed Bese

Kal`eli Suleyman Efendi

Katib es-Seyid `Ali Efendi

es-Seyid `Abdurrahman Efendi ser Muhzıran Adana

S. s. No: 117

Belge No: 106

Medine'-i Adana mahalâtından Baytemur mahallesi imamı es-Seyyid İlyas Efendi İbn-i Mehmed Efendi nam-ı kimesne meclis-i ser`-i serif envarda işbu ba`is-i hazu`l-kûttab hala me'zun bi`l-ifta faziletli İmam zade Mehmed Efendi mahzarında söyle ikrar nam ve takrir kelâm ider ki ba-berat-ı serif `âlisân imâmı ve mütevellisi olduğu mescid-i serifin imamına mesruta evkakdan mahalle'-i mezbure de vaki` kıbleten tarik has ba`zan el-Hac Mahmud menzili ve serifen ba`zan Kayalı kızı vakfı ve Halhal mahallesi imamına mesruta vakf-ı menzil ve garben müfitti mumaillehyh Efendi menzili ve ba`zan Bozzade menzili ile mahdud dört bâb sağır-ı beyuti ve iki ortama ve bir ve bir mikdar hûlvey-i müstemil menzil-i hurur eyyam ile müserref havab ve ma'il terab olub sûkenaya bir vechle kabil olmadığından baska taraf vakıfdan dahi ta`mire müsa`ade olmayub hali ve harab kalmağla enkazı fûrûhat ve kıymeti mütevellisi olduğum Mescid mezkurun sa'ir evkafı ta`mirine harc ve sarf ile evkaf-ı mezkurun i`marına bâdi ve ba`is olub ve `arsasına dahi icâre'-i zemin takdiriyle icar olunmak vakf-ı serife infa` olacağı zahir ve asikâr olmağla ebniye ve sükûfu ahvaline mûtala` bi-farz-ı mahmiyetin tahmin ve takvimleri üzere menzil-i mezkurun enkâzı yûz gurusa takdir ve tahmin olunmadıktan sonra ihtiyaten yigirmi gurus dahi zımm-ı ile tabi olan efendi'-i mumaillehyhle yûzyigirmi gurusa tarafı vakfı için bi` teslim olduğu ester o kabul eyledikten sonra `arsa'-i mezkûre senevi ikiser gurus icare'-i zemin takdiriy-

le Efendi mumaiyleh icâr olduğu isticâr ve kabul ve üzerine
kendi mülki icün Mecidden menzil binasına ezan ve ruhsat ve
ve cisman cıtar mutasarrıf olsun didikte kûfrû mezburun bi'l-
cümle kelimât mesruhasını merkum dahi ve cahanü'l-sadık ve
sifâhan tahkik itmeğın ma-vaki` bi't-taleb ketb olundu.
yevmü'l-havi `ösr-i min sehr recebu'l-ferd sene erba` ve
mieteyn ve elf. (Recebu'l-ferd 1204)

Suhudu`l Hal

Meskuğ fetvay-ı es-Seyyid Ebubekir Efendi müderris zade
es-seyyid `Abdürrezak Efendi sâtır zade es-Seyyid Abdurrahman
Efendi, Katib es-Seyyid `Ali Efendi kal`ay-ı es-seyyid Mola
`Ömer seyh Efendi zade, es-Seyyid Mustafa Efendi, Butok zade
e`s-Seyyid Arağa delibaş Mehmed Ağa

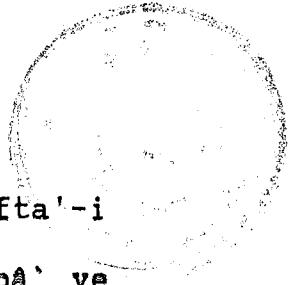
S. s. No: 118

Belge No: 107

Mefahirü'l-kuzzât ve`l-hükkâm ma`denü'l-feza'il ve`l-
kelâm Adana Sancağında ve havalisinde vâki` onaltı mukata`-
nın vaki` olduğu yerlerin ve malikane mutasarrıfların sakin
oldukları mahallerin kadıları ve na'ibleri zide fazlehum ve
kıdvetü'l-ematicid ve`l-ayan Adana mütesellimi zide mecide ve
kıdvetü'l-emasil ve`l-akran bu hususa mübasir ta`yyin olunan
rikâb-ı hümâyunum ka'imakamı cukadarlarından İsmâ'il zide
kadrihum tevki`-i refi`-i hümâyun vâsıl olacak ma`lum olaki
sureti defterde muharrer ma`lumeye mahsuben Adana Sancağında
ve havalisinde vaki` On altı `aded mukata`nın mi` harc vezne
on dört bin elli bes gurus nakit akceleri bimana ta`ala

asitâne'-i sa'adetime divan mesidü'l-erkân mülükâneme ihracı müsemmin olan kapum kolları mûmezi sureti defteri ihrac derun emri serifime mevzi'en irsâl olunmağla meblağ-ı mezburun mütesellim mumaileyhsin ma'rifetin ve ma'rifet-i ser` ve ta'y-yin olunan mûbasir ma'rifetiyle mukata'at-ı mezkure mutasarrıflarından ve kendüleri mevcut olmadıkları suretde maltızlarından ve anlardan oldukları halde mukata'at-ı mezkûre-i hasılatdan ve icâb ve iktiza idenlerden `aliyyü'l-hâllin seri`en ve `âcilen tahsil ve mûbâsir-i merkûm-u tesliman der`aliyyem irsâl tesyil olunmak fermanım olmağın isbu emri `alisanım ısdar ile irsal olunmuşdur. İmdi vusulunda meblağ-ı mezbura der `aliyyemde mukim kapum kolları meaciblerine tertib ve tahsis kılınmaktan nası bir ân akdem ve bir sâ'at mukaddem tahsil ve tesyil matlub olmağla dam-ı serifde mukata'at mezkur mutasarrıflarından ve kendüleri mevcut olmadıkları suretde mültezimlerinden ve anlardan bulunmadıkları halde mukata'at-ı mezkure hasılatdan ve icab ve iktiza idenlerden `aliyyü'l-hâllin tahsil ve mûbâsir-i merkum tesliman der`aliyyeme irsal ve tesyile mezid sa'i ve ihtimam ve divan edasına büyüce tevad ve azâ ider olur ise ahz ve hazr-ü dünyaları mikdar mal işerleri ma'rifet ser`le fûrûhat iderek istifây-ı emvâl miriyeye takdim tam eyliyesiz ve senki mûbâsir-i merkumsun muktezay-ı me'muriyyetin uzre isbu emr-i serifimle varub kuzzât ve nüvvâb mumaileyhim siz sizlerden muktezây-ı emr-i serifime imtisâl ve mûteba'at ve meblağ-ı mezburun tahsil ve tesyil emrine ihtimâm ve dikkat eylemeniz bâbında ferman-ı `alisanım sadır olmuştur. Buyurdum ki hükmü

serifimle vardıkda bu bâbda vech-i mesruh Uzre seref yafta'-i
sudur olan işbu emr-i serif celilü's-sân vacibu'l-ettibâ' ve
lazımü'l-imtisalimin mazmun i'ta'at makruniyle `âmil olub
hilafından tehassi mûba`aded eylemiyesiz söyle bilesiz.

`Alamet-i serife i'timad kılasız. Tahriren el-Yevmü'l-hamis
`ısrın Muhârrem 1204 (Muhârrem 1204)

Kostantiniyyetu'l-Mahrûse

S. s. No: 119

Belge No: 108

Ahi Babanın Beratıdır.

Medine'-i Adanada debbeğan-ı azamının ahi babası olan
Seyh Mustafa fevt olub yeri hali ve hizmet-i lazimesi mahlul
kalmağla yerine erbab-ı istihkakdan salibi oğlu işbu rafi`-i
tevki`-i refi`-u's-san hakani e's-Seyyid `Abdü'l-cabbar dede
bin seyh Mustafa zide salaha her vechle layık ve mahall-i ve
mûstehak olmağın mûtevefa babası mahlulünden tevcih olunub
yedine berât-ı serifim `âlisanim virilmek babında istida`ayı
`inayet itmeğın vaki` ise vech-i mesruh Uzre merkuma siddıka
idûb bu berât-ı hûmâyun sa`âdetmakrunu virdüm ve buyurdum ki
ba`de`l-yevm merkum Seyyid `Abdü'l-cabbar dede bin seyh Mus-
tafa zide Salâha varub esnaf-ı mezukurun mûtevefa babası
yerine Ahi babası olub hizmet-i lazimesini mir`-i ve muddi
kıldıkdan sonra sa'irleri tevcihle Mutasarrıf olagelmisler
ise merkumdan ol-vechle Mutasarrıf olub devam-ı `amir ve
devlet makrun du`aya mûdavemet göstere ol-babda tarafı ahir-
den bir vechle dehl ve ta`arruz kılmayalar. Söyle bileler.

'Alamet-i serife i'timad kılalar. Tahriren fi'l-yevmü'l-hadi
ve'l-'ösrin min şehri sa'bânü'l-mu'azzam sene mi'eteyn ve
elf. (Sabanü'l-mu'azzam 1204)

Kostantiniye

S. s. No: 119

Belge No: 109

Adanada vaki` Mestan oğlu Mescid-i serifi vakıfdan almak
uzre yevmi nim akçe vazife ile bes`aded-i hücrenin dersa`â-
detlik cihetine Mutasarrıf olan e`s-Seyyid Mehmed Halife ve-
led-i kebir fevt olub yeri halli ve hizmeti lazimesi mahlûl
ve mu'ttal olmağla erbab istihkakdan salib-i kebir oğlu işbu
rafi`-i tevki`-i refi`-u`s-san hakani kîdvetü'l-saliha'-u`s-
salığın es-Seyyid `Ali halife zide salaha her vechle layık ve
mahall-i ve müstehak olmağın mezburun mahlûlünden oğlu merku-
me tevcih ve yedine berat-ı serif-i `alisân virilmek ricasına
Adana kadısı es-Seyyid Muhammed Emin zide fazlehu `arz itmek-
le mucebince tevcih olunmak uzre i`lmü'l-`alime'-i'l-mütecrin
bi'l-fasl seyhu'l-islâm mevlana Yahya Tefvik Adamallahu Ta`-
ala feza'-il isâret itmekle isârâtı mucebince tevcih olunmak
fermânım olmağın hakkında mezid-i i`nâyet padisâhânem zuhûra
götürüb bin ikiyüz bes senesi receb-i serifin on yedinci günü
tarihiyle müverrih virilen ru'sid-i hûmayun mecebince bu
berat-ı hûmayun virdüm ve buyurdum ki mezbur es-Seyyid `Ali
halife zide salaha varub babası mütevefa`yı merkum yerine bes
aded hücrenin der sa`ami olub hizmet eyledikten sonra mukyın
olunan nim akçe vazifesin alub vakf-ı serif mezbur mahsulün-

den mütevellisi olanlar yedinden alub Mutasarrıf olur. Söyle
bileler. `Alamet-i serife i`timad kılalar. Tahriren fi`l-
yevmü`l-`ösrin Recebû`l-ferd sene hams ve mi`eteyn ve elf.

(Recebü`l-ferd 1204)

S. s. No: 120

Belge No: 110

Isbu sene`-i mübârekeke devletlü `inayetlü `Ataullah
Pasa hazretlerine Medine`-i Adana ihsân-ı hûmayun olmağla
karargâhı asyaneleri olan saray-ı ta`miri ve mefrusatı içün
`Aliyyû`l-hesab iki bin bes yüz gurus ve müsarunileyh hazret-
lerini hesabına mahsub yüz keyl sa`ir-i baha yediyüz elli
gurus ve Mütesellim Halil Ağanın elcafına mahsub bin besyüz
gurus ve Harc-ı İmzay-ı defter ikiyüz elli gurus ve Katibiyye
ve İhzâriye ve Hidamiyye ve Nazırıyye seksan gurus ile min
haysû`l-mecmu` bes bin seksan gurus baliğ olmağın cûmle
ma`rifeti ve ma`rifet ser`le Nefs-i Mahallat ve Nevahilere
tevzi` ve taksim defteridir ki bir vechiatı zikr olunur.
Hurrire fi`l-yevmü`l-hâmis ve`l-`ösrin sehr-i Muharremü`l-
haram sene erba` ve mi`eteyn ve elf.

(Muharremü`l-haram 1204)

Nahiye`-i Yüregir Nahiye`-i Yarbaşı Bağcıhay-ı Adana

Kurus

Kurus

Kurus

500

500

500

Mahalle'-i Baharan Mahalle'-i Yarbasi Mahalle'-i Cınarlu

Kurus

220

Kurus

40

Kurus

40

Mahalle'-i Hân Kurbu Mahalle'-i Bab-ı Tarsus Mahalle'-i Sufi Bağ

Kurus

70

Kurus

180

Kurus

110

Mahalle'-i

Ahirler

Kurus

40

Mahalle'-i

Debeğân

Kurus

40

Mahalle'-i

Kantaran

Kurus

40

Mahalle'-i

Hacı Hamid

Kurus

40

Mahalle'-i

Saclı Hamid

Kurus

120

Mahalle'-i

Eski carsu

Kurus

30

Mahalle'-i

Ağca Mescid

Kurus

110

Mahalle'-i

Durmus faki

Kurus

120

Mahalle'-i

Kara soku

Kurus

70

Mahalle'-i

Eski Hamam

Kurus

280

Mahalle'-i

Baytemur

Kurus

25

Mahalle'-i

Tascıkan
(طاشقان)
Kurus

60

Mahalle'-i

Sarı Yakub

Kurus

110

Mahalle'-i

Pasa Nebi

Kurus

90

Mahalle'-i

`Alidede

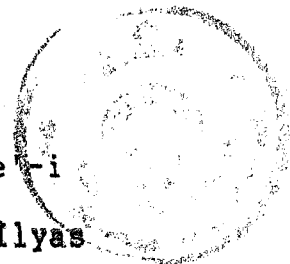
Kurus

170

Mahalle'-i

Bucak
(بوجاق)
Kurus

40

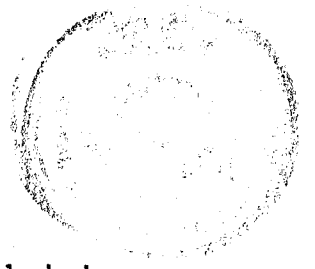
Mahalle'-i	Mahalle'-i	Mahalle'-i	Mahalle'-i
Cırak	Sisli	Hamâl	Hızır İlyas
Kurus	Kurus	Kurus	Kurus
20	30	25	90

Mahalle'-i	Mahalle'-i	Mahalle'-i	Mahalle'-i
Ağa Mehmed	Mestan	Seyh zade	Dervis Pasa
Kurus	Kurus	Kurus	Kurus
80	35	60	10

Mahalle'-i	Mahalle'-i	Mahalle'-i	Mahalle'-i
Zımmıyan-ı Tekkiye	Konsinfrac	Yurtan	Su Gedigi
Kurus	Kurus	Kurus	Kurus
90	210	100	25

Mahalle'-i	Mahalle'-i	Mahalle'-i	Mahalle'-i
Câm`-ı Cedid	Seyh Mustafa	Tekne Kurbi	Kasab Bekir
Kurus	Kurus	Kurus	Kurus
50	40	10	220

Mahalle'-i	Mahalle'-i	Mahalle'-i
Sarahan	Halhal	Sucu zade
Kurus	Kurus	Kurus
30	15	30

Mahalle'-i	Mahalle'-i	Mahalle'-i	Mahalle'-i
Hurmalu	Harab Bağce	Mermeli	Kuru Kôprü
Kurus	Kurus	Kurus	Kurus
70	45	110	60

Mahalle'-i	Mahalle'-i	Mahalle'-i	Mahalle'-i
Bakır Sındı	Kayalı Bağ	Cukur Mescid	Sa`baniyye
Kurus	Kurus	Kurus	Kurus
10	70	50	40

Mahalle'-i	Mahallat-ı		
Hamam Karbı			Yekun
Kurus	Kurus		
70	5080		

S. s. No: 121

Belge No: 111

Kıdvetul-sâdâtü'l-kirâm e`s-Seyyid El-Hac Yusuf Efendi dam-ı serif siyâdetehu ba`de'l-tahiyyetü'l-vâfiye inha olunur ki Adana ve Dünderlı kazalarında olan sâdât-ı kirâm üzerlerine isbu sene erba` ve mi'eteyn ve elf. Rebi`U'l-ahiresi gurresinden kaza'-i mezbûrlerine ka'imakamalığı ba-`arz cenabına olunmusdur. Gerekdikce sâdât-ı kirama ihtirâm idub kuzzât ve ka'imakamlar sendeleriyle teseyyid ve izhâr-ı `alâmet-i hadra idenlerin def`in de dikkat ve cenabınız dahi kimesneye `alâmet-i hadra vaz`ından mûcânebet ve idda`ây-ı nasb-ı siyâdât idenlerin tarafımıza havalıye mübâderet idub isbu emanet-i

kûbrâdan simali `iffet ile tevcihiyye `arusiyye ve muhadâsat-
ı sa'ire-i na-marziyye namiyle bir akcelerini almayub ve
aldırmayub cenabınız dahi ber-mutâd-ı kadim Çavusân-ı ca'ize-
si on iki gurusdan ziyade virmeyub siyânet-i `arz ve malla-
rında sa`i mevfur zımnında şevketlü muhabetlü, kerametlü pâ-
disah-ı islam Allahu Ta`âla devlete ala yevmü'l-kıyam hazret-
lerinin devam-ı `amir devletlericûn sâdât-ı kirâmın da`vat-ı
hayriyyelerin isticlâb idub her emirde ser`-i serife imtisâl
ile mazhar sefâ`at-ı hazret Seyyidü'l-enam Aleyyi efdâli`t-
tâhiyye ve ishemli islam olasız ve`s-selam.

El fakir es-Seyyid Mehmed
Dervis el-Hassatü'l-
Nakibü'l-`aliyyü'l-esraf

S. s. No: 122

Belge No: 112

Capu zade e`s-Seyyid el-Hac Mehmet Ağanın serdarlık
mektubudur.

Seri`at-ı si`âr Medine'-i Adana kadısı Efendi zide faz-
lehu ba`de`l-islam inha olunur ki taht-ı hükümetiniz de ser-
dar olan ref` olunub yerine Uslub-ı sabıka Uzre kîd vetü'l-
emâsil ve`l-akran e`s-Seyyid el-Hac Mehmed Ağa zide kudrehû
serdar-ı nasb ve ta`yyin olmağın isbu mektub tahrir ve irsâl
olunmusdur. insa` Allahu Ta`ala vusûlunda gereklidir ki mer-
kûmu kaza'-i mezkurun serdarlığı umurunda kıyam ve öteden
berü ola geldiğü vechle zabt ve rabtı hususunda i`nât ve
ihtimam eyliyesiz ve senki Serdar-ı merkumsun kaza'-i mezkû-

run serdarlığı sana tefviz olunmağla gerekdir ki ka'ide'-i
kâdim ve kanun üzre zabt ve rabt ve neferat ve def` ve ref`
hasaratıyla tanzim bilad ve irade'-i hal-i `iyade bezl-i
iktidar eyliyesin ve kaza'-i mezkurda mukim ve misafir yeni-
cerileri ve cebeci ve Topcu ve Top `arabacısı ve `ilman-ı ve
kol oğulları bi`l-cûmlesin üzerlerine serdar ve zâbit bulub
söz giden harac ve zu`-i hareketde bulunmayub da'ima itâ`at
ve inkiyâd üzre olalar ve sen dahi cûmle umurunu ahkâm-ı
ser`-i serif ve kanun-ı kadim ve emr-i münife tatbik ve te-
va'if merkûmunun bila varis ma`ruf fevt olanlarının metrûkat-
larıda ma`rifet ser`le zabt ve sevk sultanide fûruhat ve hâ-
sıl olan nekvedire canib beytû`l-mâl icun defter-i müfreda-
tıyle ocak tarafına göndermeğe mübaderet ve behr-i hâl sukkân
vilayetinin emre ve rahatlarına bâ`is-i hazimat müstahsına'-i
mebrure vücuda getürmeğe mecid ve sâ`i olub mucib-i mektubla
`amil olasız. Tahriren fi-eva'il-i recebû`l-gurresine erba`ve
mi'eteyn ve elf.

(Recebû`l-gurre 1204)

Hasan Ağayı Miran

Dergâh-ı Ali

S. s. No: 123

Belge No: 113

Medine'-i Adana mahalâtından Sucu Zade mahallesi Sukkân-
nından iken bundan akdem vefat iden İsmâ'il bin Mustafa nam-ı
kimesnenin verâseti zevce'-i menkuhe'-i metrûkesi Fatıme bin-
ti Mahmud nam-ı Hatun ile salibi Sağır oğlu `Ali ve salibiy-
ye'-i sağıre kızı Sultan nam-ı kimesnelere inhisârı tahkikin-

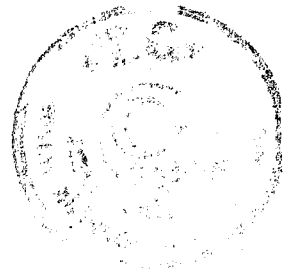

den sonra mütevefây-ı mezburun tahrir veraset bi'l-fariza-
tu'l-ser'iyye tevzi'-i ve taksim olunan muhalefât defteridir
ki bir vechiatı zikr olunur. Hurrefi gurre'-i sehr rebi'ul-
evveli sene erba` ve mi'eteyn ve elf.

(Rebi'ul-evvel 1204)

Zincirli mezra`asında vaki` on bes dönüm miktarı bağı

Kıymet	Köhne Kilim	Köhne Kece	Kazma
Para	1	1	2
80	Para	Para	Para
	2	1	1
Sarı Kûlek	Dakik Batman		
2	4		
Para	Para		
2	2		
Evan-ı Nehasiye	Minder	Yorgan	Safir Yasdık
32	2	1	2
Kıymet	Para	Para	Para
Para	3	3	1
24			
Tahra ma`a harb	Hinta kûlek	Bulgur kûlek	
ve beyl	2	2	
Para	Para	Para	
1	4	4	

Der zimmet Gazzaz oğlu Molla Mehmed Tecmilat Hane

Para	Yekun	Para
20	149 Yalnız yûz kırkdokuz gurus	1

Mine`l-ihracat

Techizi Tekfin	Rusûmu kısmet `adi	Nazırıyye	Kâtibiyye
Para	Para	Para	Para
10	4	1	1

Cukadarriyye ihzariyye

Para	Para
1	1

Zevcetû`l-mezbure Fatımenin mihr-i mü'eccel mûsbet

Para
100

Bir mucib ve Sebat Zata oğluna din-i mesid Para 7

Yine bir mucib ve Sebat Dakik-i Bahadire Para 4

Yekun Para 129

Yalnız yûz yirmi dokuz gurusdur.

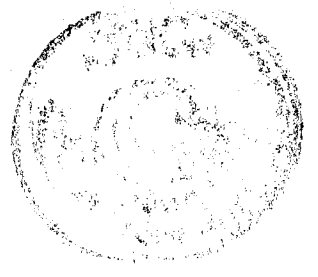
Sahihû`l-bâki

Para

20 Yalnız yirmi gurusdur.

Hisse-i zevcatû`l-mezbûre Hisse-i Ibnû`l-merkûm

Para	Para	Meblağ
2,5	11,5	20

Hisse-i Beytû'l-mezbûre

Para

5,5 Meblağ

40

S. s. No: 123

Belge No: 114

Nazıroğlu `Abdullah Ağaya cûmle ma`rifetle yûz otuz pare ruzziyye ta`yyin olunduğu kayd-û sud 1204 fi gurre rebiû'l-evveli yevm cuharsanba reft 23 fi Recbi-u`l-ahir 1204

(23 Receb-u`l-ahir 1204)

S. s. No: 123

Belge No: 115

`Ata'ullah Paşa Efendimizin mu`itinde olan Silahsör Ağa cemâziye`l-evvelinin ikinci günü asitâne'-i `aliyyeye `azimeti Kayd-û sud fi gurre

Ağaya ruzziyye virildiği fi gurre'-i Rebi`û'l-evveli 1204 (Gurre'-i Rebi`u`l-evveli 11)

S. s. No: 124

Belge No: 116

Berat-ı serif `âlisân

Medine'-i Adana vaki` Ramazân oğlu evkâfından almak üzre Halil Bey bina eylediği câm`-ı cedid medresesinde vazife'-i mu`bine ile danışmend olan seyh es-Seyyid `Abdullah fevt oldukda yerine salibi oğlu isbu rafi`-i tevki` refi`u`s-sân

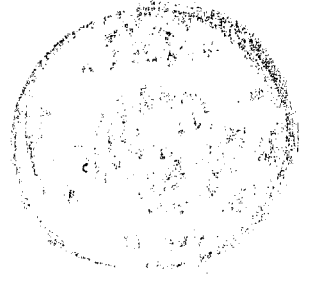
hakani es-Seyyid Ibrahim Halife mevcut ve her vechle layık ve mahal-i ve müstehak iken icabından emir oğlu es-Seyyid Ahmed nam-ı kimesne merkum es-Seyyid Ibrahim Tekfur yaylağında met'unen fevt oldu. deyu münvali miri selmâni iğfal idüb bir kıt'a arz ahz idüb hilâfı inha cihhet mezkureyi kendü üzerine berat ıtdirüb merküm Seyyid Ibrahim gadr-ı Külli ve babası nân paresinden muharrem itmekle müteveffa babası mahlûlünden ve mezbur-ı emiroğlu Seyyid Ahmedin ref'inden merkum Seyyid Ibrahim tevcih olunub yedine berât-ı serif `âlisânım virilmek babında münhal vakf-ı mezkûrun bir vech-i mesruta mütevellisi kıdvetü'l-emasil ve'l-akran miri Süleyman zide kudrehu arz itmeğe mucebince vaki` ise tevcih ve siddıka idüb bu berat-ı Hûmayun Sa`adet makrunu virdüm ve buyurdum ki ba`de'l-yevm merkum es-Seyyid Ibrahim Halife varub zikr olunan medresede müteveffa babası mahlulünden ve mezbûr Emiroğlu Seyyid Ahmedin ref'inden Danismend olub hizmet lazımesi mir'i ve mu'di kıldıkdan sonra evkâf-ı mezkûrdan almak uzre vazife'-i mu'yyinesiyle Mutasarrıf olub vakfın ruhu ve devam-ı `amir ve devletimcün du`aya müdâvemet göstere ol-babda ref` olunan mezbûr Emiroğlu Seyyid Ahmed tarafından ve taraf-ı ahirden bir vechle dehl ve ta`arruz kılmayalar. Şöyle bileler `alameti serife i`timad kılalar. Tahriren fi'l-yevmü'l-sabi` cemaziye`l-ahiresine esnay-ı ve mi'eteyn ve elf.

(Cemaziye`l-ahir 1204)

Kostantiniyyetü'l-Mahrûse

S. s. No: 125

Belge No: 117

Ba`is-i tastif-i hurûf budur ki

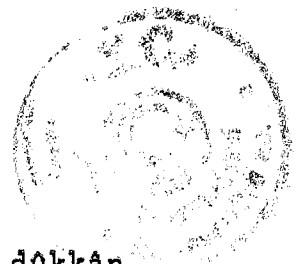
Isbû bin ikiyüz üç senesi mah-ı Sâbânü'l-muntazâmın gurrelerinden ikiyüz dört senesi sefer-i ahirin guresine kadar altı mâh-ı guzeyte ve mah-ı mezbûr guresinden cemaziye'l-evvel guresine kadar isleyecek üç mâh-ı serdârlık câ`izeleri beher üç bes yüz gurusdan bin besyüz gurusun üç kıt`a Ağa mütevellileri mucebince Medine'-i Adana Serdarı nicâbetlu es-Seyyid Halil Ağa Hazretlerinden bâ emr-i `ali taleb eylediğimde bâ cümle Ocâk Ağaları ve `ilimda`râne ve ve emekdârların takrir ve iltimâsları üzere hakzâde t`ali Medine-i mezbûre eyâletine sa`naf-ı külli târı olûb ekseri merakında ve pir Sayâne ve birkâc seneden beri istilasından ve tâiyûn ve ba`den ocâklı zemerisi ancak ikiyüz nefer mikdârı kâlub olmikdâr-ı câizeye ve bir vechle tahvil olduğundan hallerine hürmeten cümlenin iltimasıyye beher üç mah-ı câ`izesi ikibin yüz altmış gurus nizâm verilûb bakaya altı aylık câ`izesi Ocağı `Umera tarafına bes yüz gurus bir tahvil ahz ve isleyecek üç mâh-ı câ`izesi olân ikiyüz elli gurus Hak Ağayı mumâ ileyh yedinden tamâmen ve kâmilen ahz idûb ve b`ade`l-yevm bir menvâl-i muharrer beher üç malında ikiser yüz altı sar gurusdan alınmak üzere nizâm verildiğini mûbâyan isbû tahvil-i tahrir ve Ağaya mumâileyh yedine lâcel esnad-ı a`kd olundu gerekdiği vakit sâcette ibraz oluna.

Kara Mehmed Cavus Ağay Dergah-ı Ali

S. s. No: 126

Belge No: 118

Kıdvatü'l-emacid ve'l'ayan Misis Köprüsü icün niba-i inha nasb ve ta'yin olunan dergâh-ı muallam kapu kethüdalarından 'Abdi zide hüccet terkibi ref'i hümayun vâsıl olacak malûm olaki Anadolunun Orta kolunda vâki Misis köprüsünün ile zımmi mûnhadim ve bazı mahalleleri olmakdan nası der 'aliyyemden tayin olunan mu'mar-ı halifen İsmâ'il Halife ve sâ'ir erbâb-ı vukûf m'arifetiyle kesf ve me'yân ve defteriyle i'lâm olunmak bâbında sadır olan emr-i serifim Halife merkûm ile lede'l-sûdur ve Cesir-i mezkûr ihcâr ve sâbinâ olunmak lâzım pelse Nehr-i Ceyhundan cereyan eden mahalleri zik ve 'amik olunmak mollaya sesiyle vaz' asaser icün seyid ve yedi mü'esir olduğundan baska mesârif-i kiliseye muhtâc olarak üç sene kadar ancak almayacağı zâhir ahsâbdan binâ olduğu sadarete ayûn ve mefanet üzere olmakdan ileri lazımına insâsından olan keresteleri sefer-i altı sa'at mesafede vâk'i Seyyid ve Ağalardan kıt'a ve üç sa'at arabalar ile Cesiri mezkura vasıl olub Haccâc-ı 'aslımın 'avdetine kadar tekmi olmayacağı beyânıyla ahsabdan olmak üzere kesf ve meyânına bir sene ihmâr ve ahsabdan olarak eylemen kadı kesf defterleri der 'aliyeye mukaddem olunduğu on kâmis ilâmında tahrir ve inhâ eylemekden nas-i gelen defterleri ser-mu'maran Hâsın el-Hâc idenler damı mecede havâle ve feyâne vak'i ittirildi kale oldahi kesf ve meyânâ iden hamâr-ı haliyûn merkûm ile bi'l-hûdaki her mezbûr ahsâbdan yapıldığı sadarete on sekiz bin ikiyüz yetmiş altı gurus masarîf ile vucuhda geleceği i'lâm eyledikten sonra

sir-i mezkûr Haccâc-ı müslimiye olmakdan nâs-ı bağ ve dükân
isbu sene-i tiyarından `avdet-i haccaca kadar insa ve tekmi-
i akdem emr-i devlet-i `aliyemden olmağla lerü mucceb-i def-
ter-i mirân akdem binâ ve tuvâr ve iden muhaciden makrum tek-
mil olunmak üzere insasını vezirim Battal Paşa emr itmek imâ-
le bâ takrir inha itmeye mezkûrun ahsâbdan insâsı vechiyle
bâ`is-i miriye Ahun ve iktizâlî reft ve küll-i sefer-i istib
eylediği ve ekseri ihcârdan yapulur ise üç seneden hassâm
bulmayacağı tuvâr-ı devaydan tahrir iden mütebeyân olduğuna
bina`en bir vechi tahrir ahsâbdan olan kesifden mikzân-ı
masarîf ile vech-i dergâhına etbâya ve reft-i varâkında neba
bulunmayacağı vechiyle metânet-i ve resaneti üzere insasına
sarf ve bey` ve akdâm eylemek nesalile iktiza iden ben itham
olunmak üzere senki cer mezbûre bina-i inhâtekimi olunân
merkûm seyyid cer mezkûrun iktiza iden keresteden sayâl-ı
merkûmdan vezir-i musârun ileyhsin intizâm ve merkûmki ve
isyatıyla vâk`i ve nakl ve iktiza iden `amale ve levâzımât-ı
sâ`iresi sefer-i tedârik ve simdilik masârîf-ı mezkûr icûn
verilen `ali mihâb on bin gurus sarf ve i`tâ eyleyerek
`avdet-i Haccaca kadar timâr-ı metânet ve resâneti miriye ve
tekmil ve binâ-i mezkûrda mağduriyetini hâvi meblağı mezkûran
ahz ve k`abzının altı sendeki sefer-i hazineye `amâdem ve
defterlerine sebt ve kayd icûn der-sa`âdetime irsal eylemek
icûn mamûr kılınmak ile is bu emr-i celil kudrem ısdâr ve
irsâl olunduğu imdi vusûlunda keyfiyet-i malumu olduktan cer
mezkurun. `avdet-i el-Hac mûlimine kadr-ı anın ve tekmi-
i akdem emr-i devlet-i ülemadan olmağla iktiza iden kerâstele-

rini vezir-i sa`ir allık intimâm rayy-ı ve ma`rifetiyle sâbır mezkûr ve müfetin ile kat`ı ve sâllar ile Adana'ya ve andan sefiratlar ile hizmetden ve asl ve `imâle ve levâzımât-ı sâ`iremi yediği sarf ve ik`a iderek tedârik ve amâde ve ser`ân ve âcilen mûnabâsetle serv`i ve mûbâseret ve yeminle `avdet-i Haccâce kadr-ı kişâfdan faksân-ı muzârû ile in-sâsına itimâm ve aniyet-i mezkûre için ahz ve makbûzun olan meyl`i mezkûrun memhuresine dahi hazine'-i `amirem defterlerine zabt ve kayd için der sa`adete irsâl eylemek babında fermân-ı `alisanım sadır olmuştur. Buyurdum ki hûkmû serifimle vardıkda bu bâbda vech-i mesruh üzre serefata sudur olan is bu emr-i serif Halil Besse evâsıt-ı el-esbâminın ve lâzımû'l-esyamın mezmû` mûnif`i üzere `amil olub hilâfetle vaz` ve vakitden nib`ayet-i sahih ve mâ'idat eyleyesin söyle bile-siz `alamet-i ser`ife itimad kılasız tahriren fi el-yevm el-seb`a `asr ve zilhiccetü'l-serif sene selas ve mieteyn ve elf.

(Zi`l-hiccetü`l-Serif 1204)

Kostantiniyye

S. s. No: 127

Belge No: 119

Berât-ı Serif `alisan

Medine'-i Adanada Durmus fakih mahallesinde vaki` mescid-i serifde nasf-ı vazife'-i mu`yyine ile imâm olan `Ali kendü HUSN-i rızasıyle erbâb-ı istihkakdan isbu rafi`-i tev-ki`-i refi`u`s-san hakânı HUSN-i halifeye ferâgat ve kasrid idûb merkumdan her vechle layık ve mahal ve müstehak olmağın

fâriğ-i mezbûrun kasr-i yedinden nasf-ı imamet mezkure tevcih olunub yedine berât-ı serif `alisanım virilmek babında yedin- de olan fâriğ-i mezburun `atik-i beratı mucebince inayet-i talebitmeğin vaki` ise tevcih ve siddika idub bu berat-ı hûmâyun virdüm ve buyurdum ki ba`de`l-yevm merkûm Hûsn-i halife varub zikr olunan mescid-i serifde fâriğ-i mezbûrun yerine nasfı imâm olub hizmet lazımesin mir`ig ve mu`ddi kaldıktan sonra nasf-ı vazife'-i mu`yyinesiyle Mutasarrıf olub vakfın ruhu ve devam-ı `amir ve devletûmicûn du`aya mûdâvemet göstere söyle bileler `alâmet-i serife i`timad kılalar. Tahriren fi`l-yevmü`l e`s-sabi ve`l-`isrin sevval-ı mûkerrem sene selas mi'eteyn ve elf.

(Sevval-i mûkerrem 1204)

Kostantiniyye

S. s. No: 127

Belge No: 120

Silahsör Gûrcu Suleyman Ağanın ruziyye defteridir ki zikr olunur. 8 fi sa`bân 1204

Nan-ı `aziz	lahm-i Ganem	Pirinc	Rugan	Kahve
Kıymet	Kıymet	Kıymet	Kıymet	Dirhem
8	4	2,5	1	60

Hatb-ı Yekun

Sebze miktarı

kıymet

1

Ağayı mumailayh sevval-i mûkerremın on ikinci yevm-i
pencsenbe ba`de`l-`asr asitâney-i `aliyyeye-rayyi olmusdur.

12 fi sevval-i mûkerrem 1204 (12 sevval-i mûkerrem 1204)

S. s. No: 128

Belge No: 121

Medine'-i Adana mahallâtından Durmus Muftu Mahallesi
sukânından iken bundan akdem vefat iden es-Seyyid Mehmed ibn-
i `Abdullah nam-ı kimesnenin verâseti zevce'-i menkuhe'-i
metrûkesi Fatıme bint-i Kara Mehmed nam-ı Hatun ile salibiy-
ye'-i kebire kızı Ummu Gûlsûm ve Fatıma ve salibiyye'-i sa-
ğire kızı `Ayse ve Hadice ve hamal-ı zahirine inharı tahki-
kinden sonra mûtevefay-ı mezburun terekesi tahrir ve beyne`l-
verra el-varis bi`l-farizatü`l-ser`iyye tevzi` ve taksim olu-
nan mufredat defteridir ki ber vechiatı zikr olunur. Hurrere
fi`l-yevmü`l-hamis `ısrın min seyr-i zilhiccetü`l-serife sene
selas ve mi'eteyn ve elf. (Zi`l-hiccetü`l-serife 1203)

Mahalle'-i mezbûrede vaki` menzilin sark tarafında kebiri bir
bab fevkâni ve tâhtani beyt ve bir sofa ve timurlu orta
sofanın nısfı havlı ve küpelik bir'-i ma'-i leziz bir bab ve
kenef mûsterek olmak uzre Beyt-i mezburun Ummu Gûlsûm ve
Fatıma `Ayseye Ucÿüz elli gurusa virilmisdir.

Kurus

35

Beyt-i mezbûrun Ummu Gûlsûm ve Fatıma ve `Aysa`ya Teslim ve
beyan esya'-i mûtefferika kıymeti

Kurus

22

Kayseriyeli EbuBekir bese virilen esya kıymeti

Kurus

35

Menzil-i mezkûrun garb tarafında sağır. Bir bâb fevkânı ve tahtani ve yine bir bâb tahtani beyt ve bir sofa ve timurlu orta sofanın nısfı havlı ve kûpelik bir'-i ma'-i leziz bir bâb ve kenef mûsterek olmak Uzre zevce'-i mezbure Fatımeye ikiyüz elli gurusa virilmiştir.

Kurus

25

Zevce'-i mezbûre fatımeye teslim olunan esya'-i müteferika kıymeti kurus 94

Bargir ra'is

Mûste'mil halı Seccade

1

3

Kurus

Kurus

25

10

Kelâm-ı Kadim

Evane-i nuhasiye

Arı kovan

Yekun

Gurus

Kıyye

Aded

Gurus

15

25

854

8

Gurus

Gurus

Yalnız sekiz

10

50

yüz elli dört

gurusdur.

Mine`l-ihracat

Techiz-i Tekfin	Rusum-ı kıymet	`adi Nazıriyye	Katibiyye
Kurus	Kurus	Kıymet	Kurus
30	15	2	2

ihzariyye

Kurus

2

es-Seyyid Ebubekir beseye deyn-i musbit

Kurus

35

Zevce'-i mezbûre Fatımayı mihr-i mu'eccel musbit

Kurus

300

Mezbûre Fatımanın Mihr-i mu'eccel için virülen esya kıymeti

Kurus 51

Beyt-i mezbûrun ümmü Gûlsüm ve Fatıma ve `Ayse'nin valideleri

`Aysenin mihrinden baki kurus 100

Yekun kurus 539 yalnız bes yüz otuz dokuz gurusdur.

Sahihu`l-baki

Kurus 315 Yalnız üçyüz on bes gurusdur.

Hisse zevce'-i mezbure

Kurus 39 meblag 49

Hisse Bint-i

Kurus 45,5

Meblag 49

Hisse Bint-i

Kurus 45,5

Meblag 49

Hisse Bint-i

Kurus 45,5

Meblag 49

Hisse Bint-i

Kurus 45,5

Meblag 49

Hisse Hamal

Kurus 91,5

Meblag 38

Yekun

Meblag

24

S. s. No: 129

Belge No: 122

Kara i'salu

Adana sancağında Kara 'isâlu Nahiyesinde cema'at-ı lala ve gayriden on uc bin yüz seksan dört akçe timara mutasarrıf 'Ali timarına 'adem rağbetinden nası İbra'il muhafazasında bayrağı altında na-mevcud ve tariki hizmet olub tımar-ı mezbûr ol-vechle mahlûl olduğunu zû'ema ve erbâb tımar-ı ihbâr şahadet eylemeleriyle rağbet iden mûlâzımlarından orta boylu ala gözlü açık kaslu mezkûr hassasına virilmek babında 'inayet ricasına Adana Alabeyisi kıdvetü'l-emasil ve'l-akran es-Seyyid Halil zide kudrehu 'arz itmeğın kasrid ve mûbade-sine i'tibar olmamak üzere sancağında sakin olub Alaybeyisi bayrağı altında safere esmek ve eğer 'Aliyü'd-devam sancağında sağra olmaz ve me'mur olduğu mahalde bayrağı altında mevcud bulunmaz ise ref'inden molla zemine arz olmak sartiyle tevcih olunmağla tezkere olmak icûn sene selas ve mi'eteyn ve elf.

(Receb'ü'l-ferd 1203)

Be-Mustay-ı Isma'il

Recebü'l-ferdinin yirmi üçüncü günü

Yandaki Serh kaydı:

Tabaka Aslıhü'l-Hatır

Resul el kâdi be-mahrûse-i erâil nemakâhu fâkirullahu
azze sânehu gaferelahu

tarihiyle Düstur-u mûkerrem müsîr-i mufâhham nizamü'l-âlem
bi'l-fi'l Anadolu valisi ve bi'l-istiklâl Moskov seferi
ser'askeri veziri es-Seyyid el-Hac Hasan Paşa Adam Allahu
Ta'ala iclalehu tarafından tevcih olunub tahrir hûkmü
virilmekle tezkiresi ihrac olunmak ferman buyurulmağın bir
mucib ferman-ı 'Ali zikr olunan on üç binyüz seksan dört akçe
timâr vech-i mesruh üzre merkum tevcih olunub berat-ı 'âlisân
icûn tezkire virildi. Tahriren fi şehri recebû'l-ferd sene
selas ve mi'eteyn ve elf. (Recebû'l-ferd 1203)

Be-sınâyı İsmâ'il

S. s. No: 129

Belge No: 123

İsbu bin ikiyüz üç senesi tesrin ala veli guresinden
Sabatçı gayetine kadar bes aylık Adana menzilin sevk itmek
üzre hala Adana mûtesellimin nihayetli es-Seyyid Halil Ağanın
kefâletiyle sabıka-i Adana menzilcisi Muhammed Ağaya bi'l-
cümle 'ulema ve salha ve vücûhu belde ma'rifetiyle sekiz bin
gurus icâr olduğu ber vech-i mesruh isticar ve kabul iden
cümle ma'rifeti ve ma'rifet ser'le merkûm Muhammed Ağa bir
münvâl ve menzilci nasb ve ta'yyin olunduğu isbu mahalle
kayd-ı südd Muharrem fi 29 1204 (5 Cemaziye'l-ahir 1203)

S. s. No: 129

Belge No: 124

Sene'-i mezbûrenin tesrin ahiri evasıtında cümle ma'ri-
feti ve ma'rifet ser'le menzil-i mezkûrun hesabı merkûm Meh-

med Ağa ile ru'iyet olunub bekâyası hesabı üzre subat-ı ga-
yetine kadar menzil-i mezkûr vekil fukara Mustafa Ağaya
tahvil birle merkûm Mustafa Ağa menzilci nasb olunduğu kayd
ve bu mahal serh virildi Hurrere 7 fi rebi`û`l-evvel 1204
Merkûm menzilci Mehmed Ağanın hesabı ru'iyet olunub cem`i
zabtı otuz altı gün olmağla cûmlenin nizam virdiği vech üzre
behr-i ayda bin besyüz gurusdan olmak üzre hesabına mahsub
derun-ı sehirden bargir baha bin dört yüz altmış dört gurus
ile Yüregirden sa`ir baha yüz yigirmi bes gurus ve Canib-i
Sehirden sa`ir baha doksan üç gurus ile cem`a bin altı yüz
seksan iki gurus teslim olunub bir nizam-ı mezkur cemi` zab-
tına teslim olunan ba`de`l-hesab zabtı bedel-i olub zimmetin-
de bir pare ve bir hubbe kalmadığı is bu mahal serh virildi.

S. s. No: 130

Belge No: 125

Malları Hazine'-i `Amireye irsaliyye vechiyle mukayyed
olan mukata`at

Maktu`atı Mezra'-i Hacılı der-Nahiye-i Yüregir der Adana
der-`uhde'-i merkumin

Mu`accelat

Kurus

500 Seyyid `Ali ve Seyyid Mustafa

200 Halil Ibrahim

700

Bedel-i kurus 105

Maktu'atı Mezra'-i Sehrikâr (*كبر*) ve gayrı der
Nahiye-i Döndarlu der 'uhde-i Mustafa Ağa

Mu'accelat

Kurus

22,5

Bedel

Kurus

4

Maktu'atı Mezra'-i Gulabaslı tevabi'ha der Adana der 'uhde-i
merkumin mu'accelat

Kurus

16,5 'add

50 'Ali ve Süleyman ve Hasan ve Ahmet

66,5

Bedel

Kurus

10

Mukatu'at-ı Mezra'-i Deniz Eski Kilis der 'uhde-i 'Ali veled-i
mütevefa Seyyid Muhammed

Mu'accelat

Kurus

135

Bedel

Kurus

20,5

Maktu'at-ı Mezra'-i Cayırlı ve Bayırlı ve gayrı der 'uhde'-i

merkumin

Mu`accelat

Kurus

250 Hasan Ağa Sakin Adanaya

325 Seyyid Mehmed Sadık Efendi

075 Seyyid Mehmed Efendi

650

Bedel Kurus

097,5

Maktu`at-ı rusûm-u Cema`at Cinganlar der liva-i Adana der
`uhde-i merkumin

Mu`accelat

Kurus

300 Islam Ağa

0,67.5 Abdullah Ağa veled-i islam Ağa

Bedel

867,25

130

Maktu`at-ı Mezra'y-ı Tabla (*تابلا*) der Adana der `uhde'-i
merkumin

Mu`accelat

Kurus

070 Mehmed ve Ali

310 Süleyman

060 `Osman Ağa

440

Bedel

Kurus

0,66

Maktu`at-1 Anaverza (اناورزه) ve tevabi`ha Sis der Mustafa

Ağa ve

Mehmed Ağa

Mu`accelat

Kurus

100

Bedel

Kurus

015

Maktu`at-1 Arz-1 haliyye kapuyu der nezid mezra`ya Ikizce der

Adana der `uhde'-i seyyid Mustafa Efendi

Mu`accelat

Kurus

80

Bedel

Kurus

12

Maktu`at-1 mezra`y-1 Ayuklu (ابوكلو) der Adana der `uhde'-i

Ahmed nam-1 Hasan

Mu`accele

Kurus

270

Bedel

Kurus

040,5

Maktu`at-ı Karabûk nam-ı diğér kubâk (قوباق) der Adana

der `uhde'-i Hûseyin ve Suleyman

Mu`accele

Kurus

Bedel

Kurus

015

Maktu`at-ı Yosha Viran (یحیی ویران) der Adana der `uhde'-i

merkûmin

Mu`accelat

Kurus

670

525

795

Bedel

Kurus

119

Para

30

Maktu`at-ı Mezra'-i Renkos (رنفوس) der Adana der `uhde'-i

`Ali Ağa

Mu`accele

Kurus

48

Bedel

Kurus

07

Maktu`at-ı mezra'-i Ayaklı kayası (ایاقلی) der Nahiye'-i
Yüregir der Adana der `uhde'-i Seyyid Mustafa Veledd `Ali
Cavusan divan

Mu`accele

Kurus

12,5

Bedel

Kurus

1,5

Para

30

Maktu`at-ı mezra'y-ı Kamıslu der Adana der `uhde'-i merkûmin

Mu`accelat

Kurus

250 Mehmed ve `Ali ve Cavus Divan

600 Halil

850

Bedel

Kurus

127,5

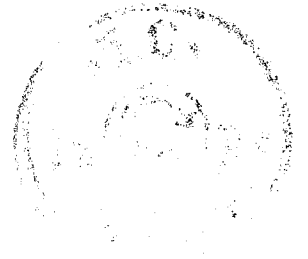
Maktu`at-ı rusum-u Kıslak Sarıcam der Adana der `uhde'-i `Ali
Cavus Divan ve veled Asr Mustafa

Mu`accele

Mu`acelât

Kurus

Kurus

180	12917		
Bedel	Bedel-i Cebelûleri		
Kurus	Kurus	Para	
027	1935,5	30	

Yalnız bin dokuzyüz otuz bes buçuk gurudur.

(5 Cemaziye`-1 ahir 1203)

S. s. No: 131

Belge No: 126

Kuyud-ı

Defter bedel-i cebelû ber-mu`accelat-ı mukata`at-ı mezkurin der liva'-i Adana ve `ayın der `uhde'-i 1203 merkûmin beray-ı lazıme'-i masarifi cûnûd-ı islamiyye ki aynı kadar meblağ bedelliye'-i cebelûles ber ashabı malûkâne'-i be mübaseret-i bi`-t-tahsil ve asitane'-i sa`adet-i irsâl ve darphane'-i `âmire teslim-i südd kıymetü'l-vaki`dir. Sene 1203 Maktu`ay'-ı mezra'-ı Malâz bin nam-ı cedid silahdar ve gayra der Nahiye'-i Yüregir der `uhde'-i merkûmin

Mu`accelat

Kurus

725 Mehmed

920 Hacı `Ali

300 Ahmed

945

Bedel

Kurus

291

Maktu`ay`-1 Mezra`-1 Sam Alağı (شام الاگی) Dinzid Höklü

(دیتر هوکو) dir-i der cânib sehr-i der `uhde`-i `Ali seyyid

Mustafa

Mu`accelat

Kurus

230

Bedel

Kurus

34,25

Maktu`at`-1 Mezra`-1 Kafir Kıran ve mezra`-1 Herketlü (هرکتلو)

bir Gûlsalu (گلسالو) namdiğer Kara hallü ve mezra`-1

Hazırlı Canib sehr-i

der `uhde`-i merkumin

Mu`accelat

Kurus

262,25 Deniz Mehmed

400 Mehmed Ağa ve Mustafa

450 Hafız Mehmed ve el-Hac `Ali

1112,25

Bedel

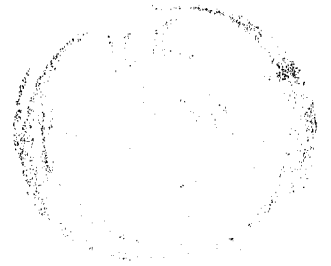
Kurus

642

Maktu`at`-1 Mezra`-1 Ha`vn der `uhde`- merkumin

Mu`accelat

Kurus

450 Osman Efendi

520 Seyyid Ibrahim

970

Bedel

Kurus

145,5

Maktu`at`-i mezra`-i Honas Yüku () der nezid

kolculu Güzü der `uhde`-i `Abdu`l-kadir Ağa

Mu`accelat

Kurus

225

Bedel

Kurus

33,5

Para 30

Maktu`y`-i mezra' `Avert Gülyanı ve Dinzid Yüreğir der `uhde`-

i merkumin

Mu`accelat-ı

Kurus

80 Ahmed

57,5 Seyyid Mehmed ve Seyyid `Osmân

137,5

Bedel

Kurus

20,5

Maktu`at'-ı mezra'-i Tokmak der Nezid-i Seyhlu der Yüreğir
der `uhde'-i merkumin

Mu`accelat

Kurus

450 `Osman Efendi

520 Seyyid Ibrahim

970

Bedel

Kurus

145,5

Maktu`y-ı mezra'-ı Narlıca ve tevabi`ha tab'-ı Nahiye-i Canib
Sehr-i der `uhde'-i merkumin

Mu`accelat

Kurus

250 `Abdulkadir

080 Mehmed Emin

080 Hasan `Ali

410

Bedel

Kurus

061,5

Maktu`y-ı `ösr-i Kovan Eyalet-i Adana der `uhde'-i merkumin

Mu`accelat

Kurus

035 Hasan Ağa

100 seyyid Mehmed

135

Bedel

Kurus

20,5

Para

30

Maktu`at'-ı Mezra'-ı Kuzgunsar cema'tı zira`at ider der
nahiye'-i Sarı Cam der `uhde'-i merkumin

Mu`accelat

Kurus

70 Seyyid Mehmed

25 Hacı Mustafa

25 Mehmed Ağa

120

Bedel

Kurus

18

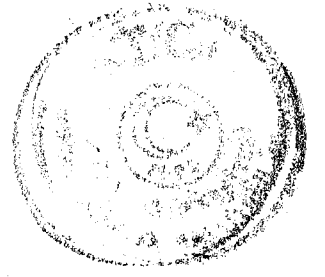
Maktu`at-ı Mezra'-ı Gümruk der nahiye-i Hacılu der `uhde'-i
merkumin

Mu`accelat

Kurus

045 Deniz Mehmed

070 Mehmed Sa`id Efendi

115

Bedel

Kurus

17

Para 30

Maktu`at-ı mezra'-i Ineviran tab`-ı Hacılu der `uhde'-i hafız

Mehmed

Mu`accele

Kurus

125

Bedel

Kurus

018,5

Para 30

Maktu`at-ı Mezra'-ı Kafirce Denizid Toprak vech-i der `uhde'-i

Hüseyin Ağa

Mu`accele

Kurus

50

Bedel

Kurus

7,5

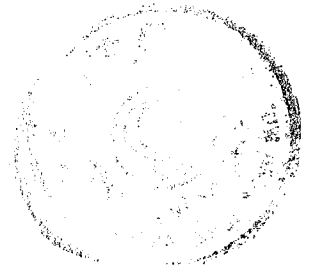
Maktu`at-ı mezra'-ı Hûbbe (حبه) fi tab`-ı Nahiye'-i

Yüreğir der Liva'-i Adana der `uhde'-i Ağâh Mustafa Ağa

Mu`accele

Kurus

450

Bedel

Kurus

067,5

Maktu'at-ı mezra der Karb-ı Nehr-i Seyhan der Adana der
'uhde'-i Ağah 'Ali Efendi

Mu'accele

Kurus

50

Bedel

Kurus

7,5

Maktu'at'-ı Mahsulü kesti der mezra'-ı Eski Basr der kaza'-i
Yöregir der 'uhde'-i merkumin

Mu'accelat

Kurus

25 Mehmet ve Mustafa

20 'ömeran biraderi 'Abdullah

45

Bedel

Kurus

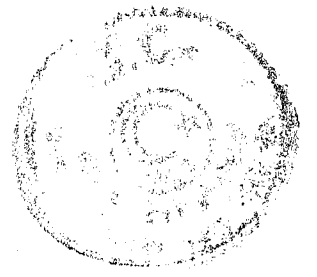
16,5

S. s. No: 132

Belge No: 127

Kaydı bozulmustur

Zeameti Sarı Cam

Be nam-ı Seyyid Halil

Cemaati Muslu, tabi`-i Sarı Cam Kıymet 20000

Adana Sancağında Saru Cam nahiyesinde cemâ`at-ı Muslu ve gayriden yiğirmi bin akçe ze`âmet Mutasarrıfı Mahmud me`mur olduğu İbra`il muhafazasında bayrağı altında na mevcut ve tarik-i hizmet olub ze`âmet-i muzbur ol-vechle mahlul olmağla rabet iden mülazımlardan orta boylu âla gözlü Acık kaslu kudvetü`l-emâsil ve`l-akran Seyyid Halil zide kudrehuya virilmek bâbında `inayet ricasına Adana Alayı beyisi kudvetü`l-emasil ve`l-akran es-Seyyid Mahmud zide kudrehu `arz itmeğın ve defterhane`-i `âmireden ihrac olunan cebe defterine muraca`at olundukda ze`âmet-i mezburun kaydı bulunmağla köklü ve serhlu ve salibiyan ve mütaka`id kayıtlarına dahil değil ise miralayı mumaileyhin `arzi mucibince sancağında dahi olub Alayı beyisini bayrağı altında mevcut bulunmaz ise ref`inden mülazımına `arz olunmak şartıyla tevcih olunmağla tezkire olunmak içün sene Esnay-ı ve mi`eteyn ve elf. Recebü`l yiğirmi üçüncü günü tarihiyle Düsturu mûkerrem ve mu`azzam-ı mûsir-i mûfâham ve muhterem-i nizamü`l-`alem bi`l-fi`l Anadolu valisi bi`l-istiklal Moskov seferi askeri vezir-i mûkerrem sadr-ı sabık `Ali Pasa Adam Allahu Ta`ala iclalehu tarafından tevcih olunub tahvil hûkmü virilmekle tezkiresi ihrac olunmak ferman buyurulmağın ber mucib-i fermân-ı `Ali zikr olunan yiğirmi bin akçe ze`âmet vech-i mesruh uzre mumaileyh Seyyid Halil tevcih olunub berât-ı `Alisan içün tezkire virildi tahriren fi sehr-i recebü`l-ferd sene esnay-ı ve mi`eteyn ve elf.

Be-yurdı İsmâ`il

Yandaki serh kaydı

Tabaka asluhu`l-hatt

Ketebehu Ahmed el`Müvella`l-Hilafe be-Mahruse-i Ibrail
nemekehu`l-fakir Allah-u Azze sanehu gaferelehu

S. s. No: 133

Belge No: 128

İzzetmeab Adanada me'zun bi`l-ifta imam zade Mehmed
Efendi

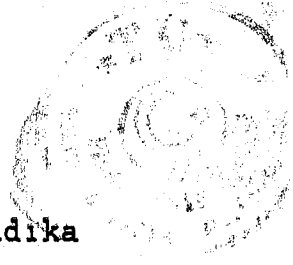
Ba`de`l-islam inha olunur ki senin `alime'-i `amîlinden
olub da'ima ta`lim-i `ulum ile istigallik olduğu ba `arz ve
muhzeranın olunduğuna binaen Kemâkân belde'-i mezkûrede
hizmet-i iktaya tarafımızdan cenabınıza izan virilmiştir.
Gerekdir ki istigata olundukda Assıh-ı ikval e`ma hanifiye
ile ifta idûb kitab-ı mu`tabereden nakl-i sarîh imzalarında
Adana müftûsu olduğu tasrih eyliyesin. Hurrere fi evamir
saferü`l-hayr sene erba` ve mi'eteyn ve elf.

S. s. No: 133

Belge No: 129

Suret-i Berat-ı Serif-i `alisan

Adana'da Durmuş Musa mahallesinde vaki` mescid-i serifde
vazife'-i mu`yyine ile imam olan İbrahim bila veled-i fevt
olub yeri hali ve hizmet-i lazimesi mahlul olmağla yerine
erbab-ı istihkâkdan isbu rafi`-i tevkî`-i refi`u`s-san hakanı
`Ali halife bin veliyü`d-din her vechle layık ve mahal ve
müstehak olmağın emâmet-i mezkuru mütevefay-ı mezburun mahlu-
lünden olunub yedine berat-ı serif `alisanım virilmek bâbında

istida`ayı `inayet itmek vaki` ise merkuma tevcih ve siddika
idub bu berat-ı hümayun sa`adetmakrunu virdüm ve buyurdum ki
ba`de`l-yevm merkum varub zikr olunan mescid-i serifde müte-
vefây-ı mezburun yerine imam olub hizmet-i lazimesin mir`i ve
mu`ddi kıldıkdan sonra vazife`-i mu`yyinesiyle mutasarrıf
olub vakfın ruhu ve devam-ı `amir devlet makrun du`aya mûda-
vemet göstere ol babda taraf-ı ahirden her vechle dehl ve
ta`arruz kılmayalar. Şöyle bilüb `alamet-i serife i`timad
kılalar. Tahriren fi`l-yevmü`l-salis `ösr-i min şehri muhar-
remü`l-haram sene selas ve mi`eteyn ve elf.

(Muharremü`l-haram 1203)

Yandaki serh kaydı

Tabaka asluhu`l-hatır Hamdi el-Hac Mustafa el-Muvella`l
hilâfe be-mahkeme-i Mahmud Pasa be-Daru`l-Hilafe nemekehu`l
fakir azze sanehu gaferelehu

S. s. No: 133

Belge No: 130

Medine`-i Adanada Ağa Mehmed mahallesinde vaki` ashab-ı
hayırâtdan seyh Mustafa bina eylediği Camuriyye medresesi
nam-ı beka`anın ber vech-i hasebi müderrisi olan Mehmed fevt
olub yeri hali ve hizmet-i lazimesi mahlul olmağla yerine
erbâb-ı istihkakdan salibi oğlu isbu rafi`-i tevki`-i refi`
l`s-san hakani mevlana Mehmed Halife her vechle layık ve
mahal ve müstehak olmağın mütevefa babası mahlulünden tevcih
olunub yerine berat-ı serif-i `alisanım virilmek babında

kadısı mevlana es-Seyyid-U's-sah Ahmed zide fazlehu `arz
itmek mucebince bir vefku'l-temas tevcih buyurulmak ricasına
i'limu'lulema'-u'l-mübahhirun efzli-ul-fazıla'-u'l müteveri'in
bi'l-fi'il seyhü'l-islam mevlana E's-seyyid Mehmed Kâmil
Ademallahu Ta'ala feza'il isârat itmeleriyle isâratları
mucebince tevcih ve siddıka idüb bu berat-ı hûmayun sa'âdet-
makrunu virdim ve buyurdum ki ba'de'l-yevm mevlana nam-ı
merkûm Mehmed halife varub zikr olunan Camuriyye medresesinin
mütevefa babası yerine müderrisi olub hizmet-i lazimesin
mir'i ve mu'ddi kıldıkdan sonra ber vech-i hasebi mutasarrıf
olub vakfın ruhi ve devam-ı `amir ve devletimicûn du`âya
müdâvemet göstere olbâbda tarafı ahirden ber vechle dehl ve
ta'arruz kılmayalar söyle bilüb `alâmet-i serife i'timâd
kılalar. Tahriren fi'l-yevmu'l-hâdi `ösr rebi`ü'l-evvel sene
selas ve mi'eteyn ve elf.

(Rebi`ü'l-evvel 1203)

Kostantiniye

S. s. No: 131

Belge No: 131

Ya Allah ya Fettah ya Rezzak `Allalahi Hasbünallahü ve
ni`me'l-vekil `Aliyu'llah tevkelna u`uz bi'llah mine`s-
seytani racim Bismillahirramahirrahim. Allahüme ya müftah
u'l-ebvab iftahlena liecli bab-ı Bismillahi tevakültü
`allellahi la havle vela kuvete illebille tevakültü Allelahi
ve fevazat emr-i `illellahi rabb-i yesir `alleyekulli `asir
enneni `âciz ve ente kadir rabb-ı yessir vela te`sir inni
rabbi temmim bi'l-hayri tu`assir

S. s. No: 134

Belge No: 132

Fi sehr-i Rebi`ûl-evvelisi sene

Selase ve Mi'eteyn ve elf

Adana ma`a Yûregir Mutasarrıfı es-Seyyidü'l-e`s-Seyh

Ahmet vefat itmekle gayet sehriâtiyeden yeri muvakati olduğu Kadı askeri-i sabıkı ruznamcesinde mukayyid esraf-ı kuzât-ı kirâm Zevi'l-ihtirâmdan sezavar-ı inayet sehriyar-ı ve sayeste'-i ra'feti cihândarı mevlana es-Seyyid Mehmed Emin da'ilerine bir tevciye-i Sâbık tenciz ve ibga olunub sene'-i mezbure cemaziye'l-evvel ulası gurrelerinden müddet-i `örfiyye kemal-i mutasarrıf olmak ricasına ba'de'l-`arz sadaka buyuruldu.

S. s. No: 134

Belge No: 133

İzzet me`ab seri`at-ı nisab esraf-ı kuzzât-ı kirâm zevi'l-ihtiramdan mevlana es-Seyyid Mehmed Emin Efendi kâmiyab-ı ba'de'l-ihtiramü'l-vakiye inha olunur ki Adana ma`a Yûregir mutasarrıfı es-Seyyid e`s-Seyh Ahmet vefat itmekle işbu sene'-i selas ve mi'eteyn ve elf. Rebi`ûl-ahiri gayetinden yeri muvakati olduğu kadı askeri sabık ruznamcesinde mukayyet sezevarı gayet sehriyarı ve sayeste'-i ra'fet-i cihandarı olmağla bir tevcih-i sabıkı sana techiz ve ibka olunmusdur gerekdir ki kazay-ı mezburu sene'-i merkuma cemaziye'l-evvelisi gurrelerinden müddet-i `örfiyye kemalen mutasarrıf olub beyne'l-ahâli icray-ı ahkâm seri`at-ı `âli

eyliyesiz ve`s-selam

el-fakir Mustafa mûbasir

el-kadiyi Be askeri

Anadolu

S. s. No: 134

Belge No: 134

`Izzet me`ab seriat nisab esraf kaza'-i kiram zevi`l-
ihtirâmdan Adana ma`a Yûregir kadısı mevlana es-Seyyid Mehmed
Efendi kâmyâb-ı ba`de`l- tahiyyû`l-vafiye inha olunur ki isbu
sene selas ve mi`eteyn ve elf. Cemaziye`l-evvelisi gûrresin-
den kazay-ı mezburun umuru kismet-i `askeriyesi sana ihale
olunmuşdur. Gerekdir ki vaki` olan muhalefat mevtay-ı `aske-
riye terkim ve beyyine olursa biazzitallahu e`s-ser'iyye
tevzi` ve taksim eyleyesiz ve`s-selam

el-fakir Mustafa mûbasir el-kâdiyi

Be-`askeri Anadolu

S. s. No: 134

Belge No: 135

`Izzet me`ab seri`at nisab esraf-ı kuzzat kiram zevi`l-
ihtiramdan es-Seyyid Mehmed Emin Efendi kâmiyab-ı ba`de`l-
tahiyyû`l-vafiye inha olunur ki Adana mutasarrıfı es-Seyyid
Ahmed vefat itmekle isbu sene selas ve mi`eteyn ve elf.
Rebi`û`l-evveli gûrresinden rebi`û`l-ahiri gayetine değin
umuru beyyin tarafımızdan cenabınıza ihale olunmuşdur.
Gerekdir ki kazay-ı mezbure de bab-ihali ahkam-ı ser`iyye
idûb kismet-i `askeriyeyi tahrir ve terkim ve beyne verese

bi`l-farizat-ı ser`iyye tevzi` ve taksim idûb ve bade-i serh-
i kadrinden sarfu hiraf-ı cevazın idesiz ve`s-selam

el-fakir Mustafa mübasir el-kâdıyı

Be-askeri Anadolu

S. s. No: 135

Belge No: 136

İşbu bin ikiyüz üç senesi kânun-ı saninin on dördüncü
gûnû yevm-i esneyn ve sene'-i kameriyye hesabı uzre ikiyüz
dört senesi mah-ı cemaziye`l-evvelinin on birinci yevm-i
mezkûrda nesful-yıldan vakt-i `asra kadar kar yağub yerm-i
zira` mikdarı olmuşdur. ve`s-selam 11 fi cemaziye`l-evvel
1204 (11 Cemaziye`l-evvel 1204)

S. s. No: 135

Belge No: 137

Ağca mescid mahallesi mütemekkinlerinden eyb-i nam-ı şâb-
ı emarred meclis-i ser`de bâtl-ı dinden rucu` ve din hakk
kabul idûb ismini talebiyle Mehmed tesmiye olunduğu kaydı
südd fi gurre'-i cemaziye`l-ahir 1204

(Gurre'-i Cemaziye`l-ahir 1204)

S. s. No: 135

Belge No: 138

Eski Hamam mahallesi mütemekkinlerinden olub ismi Gül-
bahar olan matun ba-tadinden rucu` ve din hakk kabul ve tek-
rar Amine ismi tesmiye olunduğu ve kelime'-i şahadet zikr ey-

lediği bu mahale kayd olundu. 4 fi sevval-i mokerrem 1204

(4 Sevval-i mokerrem 1204)